

Polazne osnove za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb - gospodarski aspekti

Zagreb, svibanj 2016.

Studije

EKONOMSKI INSTITUT, ZAGREB

**Polazne osnove za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb –
gospodarski aspekti**

U Zagrebu, 31.05.2016. godine

Naručitelj:

GRAD ZAGREB

Zagreb, Trg Stjepana Radića 1

MB: 2576651

OIB: 6181789437

Izvršitelj:

EKONOMSKI INSTITUT, ZAGREB

Zagreb, trg J.F.Kennedyja 7

MB:3219925

OIB: 70925432731

Studija:

**Polazne osnove za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb –
gospodarski aspekti**

Voditeljica projekta:

Dr. sc. **Irena Đokić**

Stručni tim:

Dr.sc. **Jelena Budak**

Dr.sc. **Željka Kordej-De Villa**

Dr.sc. **Sunčana Slijepčević**

U Zagrebu, 31.05.2016. godine

PREDGOVOR

U listopadu 2015. godine na temelju zahtjeva naručitelja, Grada Zagreba - Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada (Ured) upućenog Ekonomskom institutu, Zagreb (EIZ) dogovorena je izrada studije/elaborata „Polazne osnove za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb – gospodarski aspekti (Studija)“. Sukladno prihvaćenoj Ponudi i predviđenom Sadržaju dokumenta, EIZ je izradio Studiju koja je obuhvatila analizu podataka iz područja okoliša, gospodarstva i društvenih djelatnosti. Tim stručnjaka EIZ-a je također sudjelovao u izradi SWOT analiza za područje Društvo, Gospodarstvo i Urbano okruženje, te pripremi prezentacijskog materijala za potrebe različitih vrsta događanja u sklopu izrade Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb (SRUAZ). SWOT analize i prezentacijski materijali sastavni su dio ove Studije.

U izradi Studije te u dogovoru s Uredom (naručiteljem), dio podataka je pribavljen od strane naručitelja, dok se veći dio podataka pribavio putem javno dostupnih mrežnih stranica različitih institucija i putem javno dostupnih baza podataka. Prvi nacrt Studije predan je Uredu u siječnju 2016. godine.

Uslijed izrazito kratkog vremenskog horizonta predviđenog za isporuku prvog nacrta studije, stručnjaci su se usredotočili na prikupljanje jednostavno i brzo dostupnih podataka, koje je moguće pribaviti bez dodatnog troška vremena i financijskih sredstava. S obzirom da se u Studiji radi o prostornom obuhvatu područja Urbane aglomeracije Zagreb, koja je Odlukom o ustrojavanju urbane aglomeracije Zagreb, ustrojena 8. ožujka 2016., te području koje po prvi puta u svom obuhvatu ima 30 jedinica lokalne samouprave kako je navedeno u spomenutoj Odluci (detaljnije o obuhvatu navedeno je u Sažetku i u tekstu studije), prikupljanje podataka te donošenje objektivnih zaključaka predstavljalo je poseban izazov u izradi Studije. Za potrebe izrade strategije razvoja urbanog područja, urbane aglomeracije kao i za veća i manja urbana područja koriste se Smjernice za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje (Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU (MRRFEU), rujan 2015.) koje sadrže i indikativni popis podataka potrebnih za pripremu analitičkog dijela dokumenta. Radi se o šarolikom skupu podataka iz različitih područja razvoja, a koji su potrebni kako bi se mogle donositi odluke o budućem razvoju urbanog područja. Pri izradi analize u okviru ove Studije, u određenom broju slučajeva tim stručnjaka EIZ-a suočio se s nekoliko problema koji su otežali zaključivanje o nekim pitanjima UAZ-a kao cjeline:

- nedostatak podataka na razini pojedinih gradova i općina;
- neujednačenost podataka u smislu detaljnosti prikupljenih informacija;
- razdoblja koje vremenske serije (ako ih ima) pokrivaju, a razlikuju se od slučaja do slučaja;
- zastarjeli, ali jedino javno i u kratkom vremenu dostupni podaci;
- različiti podaci o istom predmetu analize ovisno o izvoru podataka;
- ograničeno vrijeme i sredstava za prikupljanje svih relevantnih podataka na ujednačen način kako bi bili vjerodostojniji u prikazu stvarnog stanja.

Stručnjaci EIZ-a koristili su tijekom prikupljanja podataka baze Državnog zavoda za statistiku, podatke FINA-e, službene dokumente Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova EU, izvješća i publikacije javnih tijela i drugih relevantnih institucija, (strateške) razvojne dokumente jedinica lokalnih samouprava (JLS) u sastavu UAZ-a (za one JLS koje imaju donesene takve dokumente) pri čemu se vremenski obuhvat ovih dokumenata razlikovao u pojedinoj JLS (neki od ovih dokumenata su pred

izradom, neki pred usvajanjem, pojedini se provode, dok ih je dio pri kraju provedbe). Posljednje spomenuti izvor je bio osobito koristan u nedostatku bilo kakvog drugog javno dostupnog izvora. U izradi su se koristile i razne druge službene publikacije, izvješća, planovi, programi i slični dokumenti pojedinih JLS, ovisno o temi analize.

Studija se sastoji od tri osnovna dijela: Teritorijalna pokrivenost (uključujući Teritorijalni kontekst), Analiza stanja (uključujući Okoliš - Sastavnice i zaštita okoliša, Gospodarstvo i Društvo) te Prepoznavanje razvojnih potreba i potencijala (uključujući Analizu prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za Društvo, Gospodarstvo i Urbano okruženje) te priloga. Detaljan sadržaj studije je prikazan u nastavku dokumenta. Iako se brojevi poglavlja i potpoglavlja ove Studije razlikuju u odnosu na numeraciju inicijalno prihvaćenog Sadržaja studije, ova Studija obuhvaća sve elemente sukladno Ponudi i Sadržaju, te u smislu sadržajnog obuhvata ne odstupa od projektnog zadatka.

Podaci sadržani u ovoj Studiji tvore korisnu podlogu u procesu daljnje izrade Strategije razvoja urbane aglomeracije Zagreb, a Studija može poslužiti i izradi drugih razvojnih dokumenata te znanstvenih ili stručnih publikacija.

SAŽETAK

Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (Narodne novine 147/14) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2015. uspostavio je novi programski i provedbeni okvir politike regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj. Urbana područja Zakonom su podijeljena u tri kategorije - urbane aglomeracije, veća i manja urbana područja. Granice urbane aglomeracije definiraju se na temelju administrativnih granica jedinica lokalne samouprave (gradova i općina) koje ulaze u sastav urbane aglomeracije, a utvrđuje ih ministar regionalnoga razvoja i fondova EU, na „prijedlog grada, sjedišta urbane aglomeracije uz prethodno mišljenje svih lokalnih jedinica uključenih u pojedinu aglomeraciju i mišljenja ministarstva nadležnog za prostorno uređenje (Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja)“ (članak 14. stavak 4. Zakona)¹.

Urbane aglomeracije postoje u svim stanovništvom brojnijim europskim državama, a mogućnost stvaranja urbanih aglomeracija kao i upravljanja njihovim razvojem prepoznata je i u Hrvatskoj. Na području UAZ-a odvija se veliki broj interakcija te razmjene proizvoda i usluga. U tom smislu Grad Zagreb iz prostora dviju susjednih županija dobiva dio potrebnih prirodnih resursa, hranu, radnu snagu koja dnevno migrira u grad na posao, školovanje i sl. S druge strane, u tom prostoru Grad Zagreb najintenzivnije ostvaruje potrebe svojih stanovnika za boravkom u prirodi, rekreacijom, sekundarnim, ali sve više i primarnim stanovanjem, što pojačava intenzitet dnevnih migracija, proces suburbanizacije i poticanje rasta gradova i naselja u UAZ-u. Time se ispunjavaju pretpostavke za sagledavanje ovog prostora kao jedinstvene prostorne cjeline koja nadilazi administrativno-teritorijalne granice i pojedinačne interese te omogućuje planiranje razvoja koji donosi koristi svima obuhvaćenima u UAZ-u.

U obuhvat urbane aglomeracije Zagreb (UAZ) ulazi ukupno 30 jedinica lokalne samouprave (JLS), od toga 11 gradova (uključujući Grad Zagreb) i 19 općina. Sjedište urbane aglomeracije je Grad Zagreb koji istovremeno ima dvojni status, jedinice lokalne (Grad) i područne (regionalne) samouprave (Županija). Sukladno Odluci, uz Zagreb u obuhvat urbane aglomeracije Zagreb ulazi i sljedećih 29 JLS:

Zagrebačka županija (22 JLS-a): Gradovi (7) - Dugo Selo, Jastrebarsko, Samobor, Sveta Nedelja, Sveti Ivan Zelina, Velika Gorica, Zaprešić; Općine (15): Bistra, Brckovljani, Brdovec, Dubravica, Jakovlje, Klinča Sela, Kravarsko, Luka, Marija Gorica, Orle, Pisarovina, Pokupsko, Pušća, Rugvica, Stupnik.

Krapinsko-zagorska županija (7 JLS): Gradovi (3) - Donja Stubica, Oroslavje, Zabok; Općine (4) - Gornja Stubica, Marija Bistrica, Stubičke Toplice, Veliko Trgovišće.

UAZ obuhvaća veliki broj JLS-a različite veličine mjerene brojem stanovnika, razini razvoja sukladno indeksu razvijenosti te položaju (fizičkom/prostornom, gospodarskom, prometnom i dr.) unutar UAZ-a, o čemu treba voditi računa prilikom izrade Strategije razvoja urbane aglomeracije Zagreb, čija je izrada propisana Zakonom (Narodne novine br. 147/14).

Prema Popisu stanovništva (2011.) na području UAZ-a živi 1.086.528 stanovnika, što je neznatno više od četvrtine (25,35%) ukupnog stanovništva Republike Hrvatske (4.284.889), a samom području kroz različite obrasce migracijskih kretanja gravitira još niz JLS-a koje ne ulaze u obuhvat UAZ-a, što spomenuti broj osoba na tom prostoru dodatno povećava te usložnjava planiranje budućeg razvoja

¹ Urbana aglomeracija Zagreb ustrojena je Odlukom o ustrojavanju urbane aglomeracije Zagreb (Odluka) Ministra regionalnoga razvoja i fondova EU, 8. ožujka 2016., KLASA: 011-01/15-02/4, URBROJ: 538-06-1-2/016-16-12 koja sadrži popis jedinica lokalne samouprave koje čine urbanu aglomeraciju Zagreb.

ovog područja. Prosječna gustoća naseljenosti u UAZ-u je preko 370 st/km² što je gotovo 50% više negoli na cijelom području dviju prethodno spomenutih županija i Grada Zagreba.

Urbana aglomeracija Zagreb, smještena je u središnjem dijelu središnje Hrvatske, a graniči s Karlovačkom i Sisačko-moslavačkom županijom na jugu, Varaždinskom na sjeveru, te s Republikom Slovenijom na zapadu.

UAZ pruža mogućnosti ujednačenijeg razvoja pojedinih sektora, pri čemu je moguće rasteretiti prostorne pritiske na Grad Zagreb, npr. pružanje poticaja gospodarskim aktivnostima zbog postojanja značajnog zagrebačkog tržišta i recentnog širenja i/ili preseljenja gospodarskih aktivnosti iz Zagreba; viši društveni i gospodarski standard koji nudi blizina Zagreba (mogućnosti zapošljavanja, obrazovanja i dr.) te njime uzrokovane demografske procese (imigracijski trendovi i izražene dnevne migracije „središte – periferija“); pojačani pritisak na okoliš i prirodne resurse uzrokovan većom naseljenošću, te intenzitetom prometa i gospodarskih aktivnosti.

Ova Studija obuhvatila je analizu nekoliko područja razvoja i to okoliša, gospodarstva i društvenih djelatnosti. U području okoliša obrađene su teme vezane uz praćenje stanja okoliša, informacijski sustav okoliša, planiranje zaštite okoliša, potom je prikazano stanje sastavnica okoliša (vode, tlo, zrak, otpad, zaštita od buke i svjetlosti), a date su i informacije vezane za izvanredne događaje u okolišu. Cjelina završava presjekom stanja u okolišu na području UAZ-a te identificiranjem razvojnih problema i potreba u području okoliša na prostoru UAZ-a.

U cjelini koja se odnosi na gospodarstvo obrađen je niz gospodarski relevantnih tema - djelatnosti i ulaganja, trendovi u europskom i hrvatskom gospodarstvu. Prikazani su osnovni gospodarski pokazatelji i struktura gospodarstva Grada Zagreba (važniji gospodarski sektori) te financijski rezultati poslovanja poduzetnika. Pokrivene su teme obrtništva, konkurentnosti, vanjsko-trgovinske razmjene i turizma, a autori su se osvrnuli i na razvojni moment JLS-ova u UAZ-u koristeći indeks razvijenosti. Pojedine podcjeline završavaju prikazom identificiranih razvojnih problema i potreba.

U dijelu analize koji se odnosi na društvene djelatnosti pokriven je širok spektar tema, relevantnih za uočavanje problematičnih stanja u pojedinim društvenim djelatnostima čije rješavanje je nužno za daljnji razvoj društva. Posebno su obrađene teme vezane uz odgoj i obrazovanje, kulturne djelatnosti, sport i rekreaciju, tehničku kulturu, zdravstvo i socijalnu skrb. Svaka od navedenih podcjelina završava identificiranim razvojnim problemima i potrebama koji će se u skoroj budućnosti trebati rješavati provedbom Strategije razvoja urbane aglomeracije Zagreb.

Analitički dio završava širom verzijom SWOT tablica za područja Društvo, Gospodarstvo i Urbano okruženje kako je predloženo Smjernicama za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje (MRRFEU, rujn, 2015.). Kao prilog Studiji, priložen je prezentacijski materijal izrađen u suradnji s timom stručnjaka Arhitektonskog fakulteta u Zagrebu na temelju Studije, a za potrebe različitih oblika događanja (radni sastanci, radionice, vijeća) koji su predviđeni tijekom procesa izrade Strategije razvoja urbane aglomeracije Zagreb.

SADRŽAJ

PREDGOVOR.....	3
SAŽETAK	5
1. TERITORIJALNA POKRIVENOST	13
1.1. Teritorijalni kontekst.....	13
1.1.1. Okvir za uspostavu UAZ-a.....	13
1.1.2. Osnovna obilježja UAZ-a	15
2. ANALIZA STANJA.....	19
2.1. Okoliš - Sastavnice i zaštita okoliša	19
2.1.1. Praćenje stanja okoliša, informacijski sustav okoliša.....	19
2.1.2. Stanje sastavnica okoliša	20
2.1.2.1. Vode	20
2.1.2.2. Tlo	21
2.1.2.3. Zrak.....	22
2.1.2.4. Otpad.....	23
2.1.2.5. Zaštita od buke i svjetlosti.....	23
2.1.3. Izvanredni događaji u okolišu	23
2.1.4. Zaključno	24
2.2. Gospodarstvo.....	28
2.2.1. Gospodarske djelatnosti i ulaganja	28
2.2.1.1. Osnovni trendovi u europskom i hrvatskom gospodarstvu u razdoblju 2008.-2014.	28
2.2.1.2. Osnovni gospodarski pokazatelji i struktura gospodarstva Grada Zagreba (važniji gospodarski sektori).....	34
2.2.1.3. Financijski rezultati poslovanja poduzetnika.....	38
2.2.1.4. Obrtništvo.....	40
2.2.1.4.1. Zaposleni u obrtništvu i slobodnim profesijama na području Grada Zagreba.....	40
2.2.1.4.2. Zaposleni u obrtništvu na području UAZ-a (bez Grada Zagreba)	43
2.2.1.5. Investicije - ulaganja u fiksni kapital.....	52
2.2.1.6. Konkurentnost.....	57
2.2.1.6.1. Poduzetnička infrastruktura	57
2.2.1.6.2. Regionalni indeks konkurentnosti.....	67
2.2.1.7. Vanjskotrgovinska razmjena	69
2.2.1.8. Zaposlenost i nezaposlenost	77
2.2.1.8.1. Zaposlenost	77
2.2.1.8.2. Nezaposlenost	84
2.2.1.9. Razvijenost gradova i općina	89
2.2.1.9.1. Indeks razvijenosti	89
2.2.1.9.2. Razvojni dokumenti jedinica lokalne samouprave u UAZ-u.....	92
2.2.2. Turizam	93
2.3. Društvo	100
2.3.1. Društvene djelatnosti.....	100

2.3.1.1. Odgoj i obrazovanje.....	100
2.3.1.1.1. Predškolski odgoj.....	100
2.3.1.1.2. Osnovno školstvo	105
2.3.1.1.3. Srednjoškolsko obrazovanje.....	112
2.3.1.2. Visokoškolsko obrazovanje i znanost.....	119
2.3.1.3. Kulturne djelatnosti.....	125
2.3.1.4. Sport i rekreacija	135
2.3.1.5. Tehnička kultura	142
2.3.1.6. Zdravstvo	145
2.3.1.7. Socijalna skrb.....	155
3. PREPOZNAVANJE RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA.....	165
3.1. Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za društvo.....	165
3.2. Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za gospodarstvo.....	171
3.3. Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za urbano okruženje	177
 PRILOZI	
Prilog 1 Popis JLS-ova i njihovih strateških razvojnih dokumenata konzultiranih u izradi Studije.....	184
Prilog 2 Popis korištenih izvora informacija	186
Prilog 3 Prezentacijski materijal	189
Prilog 4 Popis tablica s izvornim podacima	203

POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA

Popis slika

Slika 1 Stope promjene bruto domaćeg proizvoda (tržišne cijene) u Republici Hrvatskoj, u razdoblju od 2008. do 2013. godine

Slika 2 Bruto domaći proizvod po stanovniku u Republici Hrvatskoj, u razdoblju od 2008. do 2013. godine (ESA 2010)

Slika 3 BDP po stanovniku u tekućim cijenama, 2014. godine (u eurima)

Slika 4 BDP po stanovniku, prema paritetu kupovne moći 2014. godine

Slika 5 Kretanje godišnje stope rasta BDP-a Grada Zagreba i Republike Hrvatske u razdoblju 2001.-2012., realne stope, usporedba Grada Zagreba i Republike Hrvatske

Slika 6 Promjena broja gospodarskih subjekata i broja zaposlenih u razdoblju 2012.-2013. na području UAZ

Slika 7 Vrijednost robnog izvoza i uvoza Grada Zagreba 2005. – 2012.

Slika 8 Izvoz, uvoz i saldo robne razmjene Grada Zagreba s inozemstvom 2005.-2012.

Slika 9 Saldo vanjsko-trgovinske razmjene, 2008.-2012.

Slika 10 Zaposleni na području Grada Zagreba u razdoblju 2008.-2014. (stanje 31.3.2014.)

Slika 11 Struktura zaposlenih u Gradu Zagrebu 2014. godine

Slika 12 Gustoća broja djece po dječjem vrtiću, predškolska godina 2013./2014.

Slika 13 Distribucija djece u dječjem vrtiću po odgajatelju u dječjem vrtiću, predškolska godina 2013./2014.

Slika 14 Distribucija djece u dječjem vrtiću po zaposlenom u dječjem vrtiću, predškolska godina 2013./2014.

Slika 15 Distribucija učenika po osnovnoj školi, na kraju školske godine 2013./2014.

Slika 16 Distribucija učenika po razrednom odjelu u osnovnoj školi, na kraju školske godine 2013./2014.

Slika 17 Distribucija učenika u osnovnoj školi po učitelju u osnovnoj školi, na kraju školske godine 2013./2014.

Slika 18 Distribucija učenika po učitelju u osnovnoj školi u ekvivalentu pune zaposlenosti, na kraju školske godine 2013./2014.

Slika 19 Distribucija učenika po srednjoj školi, školske godine 2013./2014.

Slika 20 Distribucija učenika po razrednom odjelu u srednjoj školi, na kraju školske godine 2013./2014.

Slika 21 Distribucija učenika po nastavniku po srednjoj školi po ekvivalentu pune zaposlenosti, na kraju školske godine 2013./2014.

Slika 22 Broj studenata koji su diplomirali ili završili studij na visokim učilištima u Gradu Zagrebu

Slika 23 Diplomirani studenti na 1.000 stanovnika, prema prebivalištu, 2013.

Slika 24 Broj kinematografa

Slika 25 Broj gledatelja u kinima

Slika 26 Broj radiopostaja

Slika 27 Broj radiopretplatnika

Slika 28 Broj televizijskih pretplatnika

Slika 29 Promjena broja timova, doktora medicine, osiguranika i korisnika zdravstvene zaštite u djelatnosti opće medicine i zdravstvene zaštite dojenčadi i predškolske djece, 2014./2008., %

Slika 30 Broj postelja u stacionarnim zdravstvenim ustanovama na 1.000 stanovnika

Slika 31 Broj postelja po jednom doktoru u stacionarnim zdravstvenim ustanovama

Slika 32 Broj pacijenata po krevetu u stacionarnim zdravstvenim ustanovama

Slika 33 Interval obrtaja u stacionarnim zdravstvenim ustanovama

Popis tablica

Tablica 1 Broj stanovnika, broj naselja po pojedinoj JLS, površina JLS te gustoća stanovništva, 2011.

Tablica 2 Županije, površina, broj i gustoća stanovništva, gradovi, općine i naselja – Zagrebačka županija, Krapinsko-zagorska županija, Grad Zagreb

Tablica 3 Gradske četvrti Grada Zagreba, površina, stanovništvo i gustoća stanovništva

Tablica 4 Broj akcidenata u gradovima i općinama područne jedinice Zagreb

Tablica 5 Stanje zaštite okoliša u UAZ-u

Tablica 6 Struktura bruto domaćeg proizvoda prema rashodnoj metodi, tekuće cijene (ESA 2010), u %

Tablica 7 Bruto dodana vrijednost i bruto domaći proizvod, tekuće cijene (ESA 2010)

Tablica 8 Struktura BDP-a po djelatnostima NKD-a (u %)

Tablica 9 Projekcije osnovnih makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja, 2014.-2016.

Tablica 10 Bruto domaći proizvod – Republika Hrvatska, Grad Zagreb, Zagrebačka županija i Krapinsko-zagorska županija 2013. godine (tekuće cijene)

Tablica 11 Struktura bruto dodane vrijednosti Grada Zagreba po djelatnostima NKD-a 2007 u 2012. godini (ESA 2010), u tisućama kuna, tekuće cijene

Tablica 12 Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika u gradovima i općinama UAZ-a u 2013. godini

Tablica 13 Zaposlenost Grada Zagreba i RH u obrtima i slobodnim profesijama 2008.-2014.

Tablica 14 Struktura zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama Grada Zagreba, 2010.-2014.

Tablica 15 Broj i gustoća obrta na 100 stanovnika i po km² na području UAZ-a

Tablica 16 Broj obrta po djelatnostima

Tablica 17 Broj obrta u odabranim JLS na području UAZ-a, 2007.-2014.

Tablica 18 Vrijednost ostvarenih investicija u novu dugotrajnu imovinu u GZ i RH 2008.-2013. godine - u tis. kuna

Tablica 19 Ostvarene investicije po stanovniku u Gradu Zagrebu, Zagrebačkoj županiji, Krapinsko-zagorskoj županiji i RH, 2008.-2013.

Tablica 20 Udio investicija zajedno Grad Zagreb, Zagrebačka županija i Krapinsko-zagorska županija u ukupnim investicijama RH, 2008.-2013. (apsolutni i relativni iznos)

Tablica 21 Zone prema veličini ukupne površine, tipu aktivnosti i intenzitetu aktivacije raspoložive površine

Tablica 22 Poduzetničke zone po gradovima i općinama Urbane aglomeracije Zagreb

Tablica 23 Poduzetničke zone u funkciji krajem 2013. godine

Tablica 24 Poduzetničke potporne institucije u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, stanje na dan 18.11.2015.

Tablica 25 Promjene u rangiranju županija prema regionalnom indeksu konkurentnosti, 2007.-2013.

Tablica 26 Vanjsko-trgovinska razmjena, UAZ, 2008.-2012.

Tablica 27 Kretanje broja zaposlenih i nezaposlenih u Gradu Zagrebu 2008.-2014.

Tablica 28 Zaposleni u gospodarskim i izvan gospodarskim djelatnostima u GZ 2008.-2014.
 Tablica 29 Broj zaposlenih osoba na području UAZ-a, 2009.-2014.
 Tablica 30 Gospodarske djelatnosti u gradovima i općinama na području UAZ-a
 Tablica 31 Kretanje nezaposlenosti u Gradu Zagrebu i RH 2008.-2014. (godišnji prosjek)
 Tablica 32 Nezaposlene osobe na području UAZ-a, 2008.-2014.
 Tablica 33 Gradovi i općine s udjelom nezaposlenih osoba u UAZ-u većim od 1,00% u ukupno nezaposlenima u UAZ-u, 2014.
 Tablica 34 Indeks razvijenosti JLS-ova u UAZ-u za 2013. godinu
 Tablica 35 Dolasci turista u odabranim županijama, 2008.-2014.
 Tablica 36 Noćenja turista u odabranim županijama, 2008.-2014.
 Tablica 37 Valorizacija turističkih resursa na području Krapinsko-zagorske županije na lokacijama UAZ-a
 Tablica 38 Najveći porast noćenja prema zemlji prebivališta 2014.
 Tablica 39 Broj dječjih vrtića na početku pedagoške godine
 Tablica 40 Broj djece u dječjim vrtićima na početku pedagoške godine
 Tablica 41 Broj osnovnih škola, na kraju školske godine
 Tablica 42 Broj učenika u osnovnim školama, na kraju školske godine
 Tablica 43 Broj razrednih odjela u osnovnim školama, na kraju školske godine
 Tablica 44 Broj srednjih škola, na kraju školske godine
 Tablica 45 Struktura srednjih škola, 2012./2013.
 Tablica 46 Broj učenika u srednjim školama, na kraju školske godine
 Tablica 47 Broj razrednih odjela u srednjim školama, na kraju školske godine
 Tablica 48 Broj visokih učilišta, prema vrsti, 2013.
 Tablica 49 Broj studenata koji su diplomirali ili završili studij, ukupno
 Tablica 50 Broj studenata koji su diplomirali ili završili studij na visokim učilištima u Gradu Zagrebu
 Tablica 51 Magistri znanosti, magistri i sveučilišni specijalisti, prema prebivalištu
 Tablica 52 Doktori znanosti, prema prebivalištu
 Tablica 53 Privatne i državne ustanove u području kulture i umjetnosti
 Tablica 54 Broj kazališta na području Urbane aglomeracije Zagreb, kazališna sezona 2013./2014.
 Tablica 55 Glazbene ustanove kojima je osnivač Grad Zagreb
 Tablica 56 Broj muzeja i galerija u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, 2015.
 Tablica 57 Podaci o gradskoj ustanovi Umjetnički paviljon u Zagrebu
 Tablica 58 Podaci o ustanovi Zagreb film
 Tablica 59 Narodne knjižnice u županijama Urbane aglomeracije Zagreb u 2010.
 Tablica 60 Društva za sportske djelatnosti i sportske udruge, 2015.
 Tablica 61 Broj registriranih udruga tehničke kulture, 2015.
 Tablica 62 Članice Zagrebačke zajednice tehničke kulture
 Tablica 63 Gravitacija bolnica prema dnevnim bolnicama i bolničkim hemodijalizama stacionarnih zdravstvenih ustanova s područja županija, 2014.
 Tablica 64 Broj postelja po doktoru u stacionarnim zdravstvenim ustanovama u Urbanoj aglomeraciji Zagreb
 Tablica 65 Broj ustanova socijalne skrbi, 2010. godina
 Tablica 66 Broj korisnika socijalne skrbi u domovima za djecu i odrasle osobe u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, i u RH, 2010. godina

Tablica 67 Ukupan broj zaposlenih u ustanovama socijalne skrbi za djecu i odrasle po gradovima i općinama u Urbanoj aglomeraciji Zagreb i ukupno u RH, 2010.

Tablica 68 Odnos broja zaposlenih i korisnika domova za djecu i odrasle osobe u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, 2010. godina

Tablica 69 Zaposleni odgajatelji u domovima za djecu i odrasle osobe, 2010.

Tablica 70 Zaposleni zdravstveni djelatnici u domovima za starije i nemoćne osobe, 2010.

Tablica 71 Zaposleni socijalni radnici u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, 2010.

Tablica 72 Korisnici socijalne skrbi prema kategorijama, 2009. i 2010.

Tablica 73 Broj korisnika u ustanovama socijalne skrbi na 1.000 stanovnika

Tablica 74 Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za društvo

Tablica 75 Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za gospodarstvo

Tablica 76 Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za urbano okruženje

Popis grafikona

Grafikon 1 Zaposlenost Grada Zagreba i RH u obrtima i slobodnim profesijama, 2008.-2014.

Grafikon 2 Udio zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama Grada Zagreba u RH, 2008.-2014.

Grafikon 3 Kretanje investicija, Grad Zagreb, Zagrebačka županija, Krapinsko-zagorska županija, 2008.-2013.

Grafikon 4: Udio investicija zajedno Grad Zagreb, Zagrebačka županija i Krapinsko-zagorska županija u ukupnim investicijama RH, 2008.-2013. (apsolutni iznos)

Grafikon 5 Udio izvoza UAZ-a u RH (u 000 HRK)

Grafikon 6 Udio uvoza UAZ-a u RH (u 000 HRK)

Grafikon 7 Kretanja zaposlenih u gospodarskim i negospodarskim djelatnostima, Grad Zagreb, 2008.-2014.

Grafikon 8 Usporedba broja zaposlenih u UAZ-u s brojem zaposlenih u RH, 2011.-2014.

Grafikon 9 Broj zaposlenih i nezaposlenih na području UAZ-a, 2009. i 2014.

Grafikon 10 Gradovi i općine s udjelom nezaposlenih osoba u UAZ-u većim od 1,00% u ukupno nezaposlenima u UAZ-u, 2014.

Grafikon 11 Udio nezaposlenih osoba u UAZ-u u RH, 2008.-2014.

Grafikon 12 Zemlje iz kojih dolaze gosti sa najvećim brojem dolazaka

1. TERITORIJALNA POKRIVENOST

1.1. Teritorijalni kontekst

1.1.1. Okvir za uspostavu UAZ-a

Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (Narodne novine 147/14) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2015. uspostavio je novi programski i provedbeni okvir politike regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj. Zakonom se uvodi nekoliko novih mehanizama upravljanja politikom regionalnoga razvoja koji uključuju i jasno prepoznavanje njene urbane dimenzije. Urbana područja Zakonom su podijeljena u tri kategorije - urbane aglomeracije, veća i manja urbana područja. Granice urbane aglomeracije definiraju se na temelju administrativnih granica jedinica lokalne samouprave (gradova i općina) koje ulaze u sastav urbane aglomeracije, a utvrđuje ih ministar regionalnoga razvoja i fondova EU, na „prijedlog grada, sjedišta urbane aglomeracije uz prethodno mišljenje svih lokalnih jedinica uključenih u pojedinu aglomeraciju i mišljenja ministarstva nadležnog za prostorno uređenje (Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja)“ (članak 14. stavak 4. Zakona). U cilju olakšavanja izrade strategije razvoja urbanih područja MRRFEU je izradilo i usvojilo Smjernice za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje, koje sadrže i Dodatak 2. Metodologiju za definiranje obuhvata urbanih područja u Republici Hrvatskoj.

Prema metodologiji UN-a urbanu aglomeraciju čini grad i njegova kontinuirano izgrađena i gusto naseljena okolica, dok se metropolitanskom regijom prema OECD definiciji smatraju:

„...prostori visoke koncentracije stanovništva i ekonomskih aktivnosti, koji čine funkcionalna ekonomska područja s utvrđenim brojem jedinica lokalne uprave. Ekonomski prostor u ovom smislu označava geografski prostor unutar kojeg postoje brojne međusobne poveznice, pri čemu se najlakše uočava zajedničko tržište rada, dok su istovremeno prisutne mreže poduzeća, važni dijelovi opskrbnog lanca i veze među poduzećima.“

U obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb (UAZ) ulazi ukupno 30 jedinica lokalne samouprave (JLS), od toga 11 gradova i 19 općina. Ukupno 22 JLS nalazi se na području Zagrebačke županije (7 gradova, 15 općina), 7 JLS nalazi se na području Krapinsko-zagorske županije (3 grada, 4 općine), dok je sjedište Urbane aglomeracije, Grad Zagreb (GZ) koji istovremeno ima dvojni status, jedinice lokalne (Grad) i područne (regionalne) samouprave (Županija). Činjenice vezane za UAZ, a od važnosti za izradu Strategije UAZ mogu se sumirati kako slijedi:

1. UAZ se proteže na području tri županije pri čemu je svaka Županija sukladno Zakonu o regionalnom razvoju (NN 147/14) dužna izraditi svoju županijsku razvojnu strategiju kojom se utvrđuju razvojni ciljevi i prioriteti (razvojne mjere) koji se žele postići na području županije u razdoblju do 2020. godine². S obzirom na navedeno, prilikom izrade UAZ potrebno je voditi računa o njegovom usklađivanju s razvojnim dokumentima spomenutih županija (Županijske razvojne strategije Krapinsko-zagorske i Zagrebačke županije, te Razvojnom strategijom grada Zagreba do 2020 tzv. ZagrebPlan2020);

² U obuhvat ostalih urbanih aglomeracija u Hrvatskoj ulaze jedinice lokalne samouprave s područja samo jedne županije, što proces razvojnog planiranja i upravljanja razvojem uvelike olakšava.

2. UAZ obuhvaća veliki broj JLS različitih veličina prema broju stanovnika³ (od najmanje Luke s 1.351 stanovnikom do Grada Zagreba koji broji 790.017 stanovnika), razine razvoja sukladno indeksu razvijenosti od najslabije općine Pokupsko s indeksom razvijenosti 70,43% (2013.) do najviše razine od 139,82% nacionalnog prosjeka zabilježene u Gradu Zagrebu (među 10 najviših u RH) te položaju (fizičkom/prostornom, gospodarskom, prometnom...) unutar UAZ;
3. Prema Popisu (2011.) na području UAZ živi 1 086 528 stanovnika, što je neznatno više od četvrtine (25,35%) ukupnog stanovništva Republike Hrvatske (4.284.889), a samom području kroz različite obrasce migracijskih kretanja gravitira još niz JLS koje ne ulaze u obuhvat UAZ, što spomenuti broj osoba na tom prostoru dodatno povećava;
4. Izrada strategije je složen i zahtjevan proces, a s obzirom na navedeno (veliki broj JLS, 3 županije) izrada Strategije razvoja urbane aglomeracije Zagreb zahtijeva poseban/dodatni napor u utvrđivanju zajedničkih razvojnih usmjerenja i identifikaciji razvojnih aktivnosti, projekata i programa.

Na području UAZ živi preko milijun stanovnika. Prosječna gustoća naseljenosti je 370,37 st./km², dok je isključivanjem Zagreba prosječna gustoća naseljenosti gotovo tri puta manja i iznosi 129,35 st./km² (nacionalni prosjek je 75,71 st./km², pa je gustoća i dalje znatno viša od nacionalnog prosjeka). Prosječna površina jedinice lokalne samouprave koja ulazi u obuhvat UAZ je 96 km², a ukoliko se isključi Grad Zagreb, prosječna površina iznosi 77,1 km². Detaljniji podaci o broju stanovnika, broju naselja po pojedinoj JLS, površini JLS te gustoći stanovništva temelje se na podacima Popisa stanovništva (2011.) Državnog zavoda za statistiku (DZS) te se nalaze u Tablici 1 u nastavku.

Tablica 1 Broj stanovnika, broj naselja po pojedinoj JLS, površina JLS te gustoća stanovništva, 2011.⁴

Grad (G)/ općina (O)	Ime	Ime županije	Broj naselja	Broj stanovnika	Površina (km ²)	Gustoća stanovništva (st/km ²)
O	Bistra	Zagrebačka	6	6.632	53,0	125,20
O	Brckovljani	Zagrebačka	13	6.837	69,6	98,20
O	Brdovec	Zagrebačka	13	11.134	37,3	298,66
G	Donja Stubica	Krapinsko-zagorska	10	5.680	43,2	131,42
O	Dubravica	Zagrebačka	10	1.437	20,5	70,20
G	Dugo Selo	Zagrebačka	11	17.466	53,9	323,80
O	Gornja Stubica	Krapinsko-zagorska	20	5.284	48,5	108,95
G	Grad Zagreb	Grad Zagreb	70	790.017	641,3	1.231,84
O	Jakovlje	Zagrebačka	3	3.930	35,7	110,02
G	Jastrebarsko	Zagrebačka	57	15.866	226,6	70,02
O	Klinča Sela	Zagrebačka	14	5.231	77,3	67,66
O	Krvarsko	Zagrebačka	10	1.987	58,1	34,22
O	Luka	Zagrebačka	5	1.351	17,2	78,64

³ Prema Popisu stanovništva 2011. (Državni zavod za statistiku, 2011.)

⁴ Napomena: prvi nacrt elaborata izrađen je na temelju podataka dostavljenih od Grada Zagreba u studenom 2015. godine (u dijelu koji se odnosi na stanovništvo), na temelju Popisa stanovništva 2011. (broj naselja), te službenih i javno dostupnih dokumenata Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova EU korištenih u izračunu indeksa razvijenosti (Državna geodetska uprava izvor je podataka za površine gradova i općina, 2009.). Postoje i noviji podaci Državne geodetske uprave (Središnji registar prostornih jedinica, stanje 2015.) prema kojoj ukupna površina područja UAZ-a iznosi 2.911,3 km², dok je ukupna gustoća naseljenosti 373,2 stan/km², a ukupan broj naselja 599. U trenutku izrade i predaje prvog nacrta elaborata, posljednji podaci Državne geodetske uprave (stanje 2015. godine) o površinama i broju naselja za sve JLS koje ulaze u obuhvat UAZ-a nisu bili javno dostupni te su stoga korišteni podaci iz 2009. godine koji su bili dostupni za sve JLS u UAZ-u.

O	Marija Bistrica	Krapinsko-zagorska	11	5.976	68,0	87,86
O	Marija Gorica	Zagrebačka	10	2.233	17,1	130,58
O	Orle	Zagrebačka	10	1.975	57,6	34,26
G	Oroslavje	Krapinsko-zagorska	5	6.138	32,1	191,10
O	Pisarovina	Zagrebačka	14	3.689	145,1	25,43
O	Pokupsko	Zagrebačka	14	2.224	105,8	21,02
O	Pušća	Zagrebačka	8	2.700	17,1	158,17
O	Rugvica	Zagrebačka	23	7.871	93,6	84,11
G	Samobor	Zagrebačka	78	37.633	250,8	150,05
O	Stubičke Toplice	Krapinsko-zagorska	4	2.805	27,1	103,51
O	Stupnik	Zagrebačka	3	3.735	24,9	150,12
G	Sveta Nedelja	Zagrebačka	14	18.059	64,1	281,60
G	Sveti Ivan Zelina	Zagrebačka	62	15.959	185,3	86,11
G	Velika Gorica	Zagrebačka	58	63.517	327,7	193,81
O	Veliko Trgovišće	Krapinsko-zagorska	15	4.945	46,1	107,24
G	Zabok	Krapinsko-zagorska	17	8.994	35,3	254,57
G	Zaprešić	Zagrebačka	9	25.223	53,6	470,23
UKUPNO			597	1.086.528	2933,6	370,37

Izvor: izračun autora prema podacima DZS, Popis 2011.

Ukupno 25 JLS ima jednako ili manje od 23 naselja, dok u pet gradova (Grad Zagreb, Jastrebarsko, Samobor, Sveti Ivan Zelina, Velika Gorica) raspon varira od najniže vrijednosti 58 naselja u Velikoj Gorici do najviše u Samoboru (78).

U Tablici 2 u nastavku, dan je pregled osnovnih pokazatelja na županijskoj razini u usporedbi s područjem UAZ. Na čitavom području (dviju županija i Grada Zagreba) ukupno je 67 JLS, dok je na području UAZ ukupno 30. Također, broj naselja na području UAZ je skoro pa dvostruko manji negoli na čitavom području, iako je gustoća naseljenosti u UAZ-u gotovo 50% viša negoli na cijelom području (dviju županija i Grada Zagreba).

Tablica 2 Županije, površina, broj i gustoća stanovništva, gradovi, općine i naselja – Zagrebačka županija, Krapinsko-zagorska županija, Grad Zagreb

Ime županije	Površina, ¹⁾ km ²	Broj stanovnika	Broj stanovnika na km ²	Broj gradova	Broj općina	Broj naselja
Republika Hrvatska	56.594	4.284.889	75,71	127	429	6.756
Zagrebačka	3.060	317.606	103,79	9	25	694
Krapinsko-zagorska	1.229	132.892	108,13	7	25	423
Grad Zagreb	641	790.017	1232,48	1	-	70
UKUPNO	4.930	1.240.515	251,63	17	50	1.187
UAZ	2.934	1.086.528	370,37	11	19	597

Izvor: Izračun autora prema podacima DZS, Popis 2011.

1.1.2. Osnovna obilježja UAZ-a

Urbana aglomeracija Zagreb, smještena je u središnjem dijelu središnje Hrvatske, a graniči s Karlovačkom i Sisačko-moslavačkom županijom na jugu, Varaždinskom na sjeveru, te s Republikom Slovenijom na zapadu.

Na području UAZ-a odvija se veliki broj interakcija te razmjene proizvoda i usluga. U tom smislu grad Zagreb iz prostora dviju susjednih županija dobiva dio potrebnih prirodnih resursa, hranu, radnu snagu koja dnevno migrira u grad na posao, radi školovanja i sl. S druge strane, u tom prostoru grad Zagreb najintenzivnije ostvaruje potrebe svojih stanovnika za boravkom u prirodi, rekreacijom, sekundarnim, ali sve više i primarnim stanovanjem, što pojačava intenzitet dnevnih migracija, proces suburbanizacije i poticanje rasta gradova i naselja u UAZ-u. Time se ispunjavaju pretpostavke za sagledavanje ovog prostora kao jedinstvene prostorne cjeline koja nadilazi političko-teritorijalne granice i pojedinačne interese te omogućuje planiranje razvoja koji donosi koristi svima obuhvaćenima u UAZ-u.

UAZ pruža mogućnosti ujednačenijeg razvoja pojedinih sektora, pri čemu je moguće rasteretiti prostorne pritiske na grad Zagreb, npr. pružanje poticaja gospodarskim aktivnostima zbog postojanja značajnog zagrebačkog tržišta i recentnog širenja i/ili preseljenja gospodarskih aktivnosti iz Zagreba; viši društveni i gospodarski standard koji nudi blizina Zagreba (mogućnosti zapošljavanja, obrazovanja i dr.) te njime uzrokovane demografske procese (imigracijski trendovi i izražene dnevne migracije „središte – periferija“); pojačani pritisak na okoliš i prirodne resurse uzrokovan većom naseljenošću, te intenzitetom prometa i gospodarskih aktivnosti.

Grad Zagreb^{5 6} kao JLS ima najznačajniju ulogu u UAZ-u. Na površini od 641,32 km², u 17 gradskih četvrti Grada Zagreba živi 790.017 stanovnika, prema popisu stanovništva iz 2011. godine. Uz Zagreb (688.163 stanovnika) i Sesvete (54.085 stanovnika), administrativni prostor Grada Zagreba obuhvaća i 68 naselja s ukupno 47.769 stanovnika pri čemu svega 14 naselja ima više od 1.000 stanovnika. U Tablici 3 u nastavku navedene su četvrti Grada Zagreba i podaci o njihovoj površini, stanovništvu i gustoći⁷.

Tablica 3 Gradske četvrti Grada Zagreba, površina, stanovništvo i gustoća stanovništva

Red. br.	Gradska četvrt	Površina (km ²)	Stanovništvo (2011.)	Gustoća stanovnika
1.	Donji grad	3	37.024	12.341
2.	Gornji grad - Medveščak	10	30.962	3.096
3.	Trnje	7	42.282	6.040
4.	Maksimir	14	48.902	3.493
5.	Peščenica - Žitnjak	35	56.487	1.614
6.	Novi Zagreb - istok	17	59.055	3.474
7.	Novi Zagreb - zapad	63	58.103	922
8.	Trešnjevka - sjever	6	55.425	9.238
9.	Trešnjevka - jug	10	66.674	6.667
10.	Črnomerec	24	38.546	1.606
11.	Gornja Dubrava	40	61.841	1.546
12.	Donja Dubrava	11	36.363	3.306
13.	Stenjevec	12	51.390	4.283
14.	Podsused - Vrapče	36	45.759	1.271
15.	Podsljeme	60	19.165	319
16.	Sesvete	165	70.009	424
17.	Brezovica	127	12.030	95
UKUPNO		641	790.017	1232

Izvor: DZS, Popis 2011.

⁵ Grad Zagreb je samostalna, jedinstvena teritorijalna i upravna jedinica koja ujedno ima i status županije

⁶ Informacije vezane za Grad Zagreb, uglavnom su preuzete iz Radnog materijala ZagrebPlan 2020 – Osnovna analiza i SWOT analiza (veljača 2015.).

⁷ Sadašnja podjela na sedamnaest gradskih četvrti ustanovljena je Statutom Grada Zagreba 14. prosinca 1999. godine.

Broj stanovnika i gustoća naseljenosti u UAZ-u smanjuju se s udaljenosti od Zagreba. Tzv. „prvi prsten“, čine Zaprešić, Samobor, Velika Gorica, Dugo Selo, Donja Stubica, Oroslavje, te općine Bistra, Brdovec, Sveta Nedelja, Stupnik, Rugvica, Brckovljani, Jakovlje, Gornja Stubica, Marija Bistrica, Stubičke Toplice, Veliko Trgovišće. Gustoća je otprilike 3 puta manja u „drugom prstenu“, kojeg čine gradovi Jastrebarsko, Sveti Ivan Zelina i Zabok te periferne, najslabije naseljene općine.

Geoprometni položaj UAZ-a unutar Republike Hrvatske, a i jugozapadne Europe, je strateški zbog nekoliko cestovnih i željezničkih graničnih prijelaza, što govori o prometnoj frekventnosti prostora UAZ. Položaj UAZ-a u regionalnom – srednjoeuropskom prostoru obilježava međudnos tri najveća grada koja povezuje povijest i sadašnjost: Zagreba, Beča i Budimpešte. Potreba za povezivanjem srednjoeuropskog prostora s Jadranskim morem, kao značajnim identitetskim resursom ovog dijela Europe, odnosno dodir s globalnim tržištem preko koridora i jadranskih luka (Rijeka) činio je, a čini i danas jedan od najistaknutijih zajedničkih interesa. To je prilika da se Hrvatska i UAZ afirmiraju kao žarište gospodarskih, financijskih, političkih, kulturnih i drugih aktivnosti.

Europski koridori su najvažniji razvojni stup kohezijske prostorne politike EU i zbog toga imaju visoki interesni prioritet u svakoj od zemalja članica EU. Da bi integracija u europski transportni sustav bila potpuna moraju se ostvariti puni profili paneuropskih Vb cestovnog i željezničkog koridora: Rijeka – Zagreb – Budimpešta, te paneuropskog željezničkog koridora X: Salzburg (Austrija) – Ljubljana (Slovenija) – Zagreb (Hrvatska) – Beograd (Srbija) – Skopje (Makedonija) — Thessaloniki (Grčka) te koridora Xa: Graz – Maribor – Zagreb. Zbog dobre prometne mreže, UAZ ujedno ima i ulogu poveznice nacionalnog s europskim prostorom te regionalne integracije Hrvatske s prostorom UAZ-a. Sve autoceste, A1 Zagreb – Split, A2 Zagreb – Macelj, A3 Bregana - Zagreb – Lipovac, A4 Zagreb – Goričan, A6 Zagreb – Rijeka i A 11 Zagreb – Sisak (u izgradnji), imaju svoje ishodište na Zagrebačkoj obilaznici. UAZ je na spoju dva ključna hrvatska i europska prostora - podunavskog i jadranskog. Ujedno ima središnji položaj u odnosu na tri sekundarne hrvatske urbane aglomeracije - Rijeku, Split i Osijek i na većinu središta nižega reda, te je dobro uklopljen u regionalni prometni sustav koji se razvio u okvirima središnje Hrvatske. Oko UAZ-a na udaljenosti do 100 km, formirao se sustav središta čiji razvitak je međuzavisan s razvitkom UAZ-a. Ta su središta (Karlovac, Sisak, Bjelovar, Čakovec, Koprivnica i Varaždin) dostigla višu razinu urbanizacije i predstavljaju važne gradove. Oni su gravitacijski u punoj mjeri orijentirani prema UAZ-u i razvijaju se pod utjecajem njegovih regionalno-organizacijskih funkcija. Prometno–geografski položaj UAZ-a važan je čimbenik razvoja UAZ-a, no ta pozicijska prednost nije iskorištena u dovoljnoj mjeri. Geoprometni položaj UAZ-a može poslužiti kao temelj za učenje i jačanje njegovih stvorenih komparativnih prednosti u europskom prostoru.

Prema prethodno navedenom, prostor UAZ-a ima obilježja metropolitanskog područja, a po svojim je karakteristikama na prijelazu između *monocentričnog tipa* koji ima dominantnu jezgru s dominantnim malim gradovima i ruralnim područjima i *monocentričnog s višestrukim malim jezgrama s dominantnom jezgrom* - metropolitanska regija obuhvaća određeni broj pojedinačnih gradova lociranih relativno blizu jedno drugom i povezanih međusobno.

Prema Popisu 2011., u RH samo jedan grad (Grad Zagreb koji je u obuhvatu UAZ) broji preko 200.000 stanovnika, dok su ostala tri u kategoriji 100.001-200.000. Potom u prvih 10 najvećih slijede gradovi u kategorijama 70.000-80.000 (jedan) i 60.000-70.000 (jedan) te tri u kategoriji 50.000-60.000. Po distribuciji stanovništva po gradovima ono što je vidljivo da je u Hrvatskoj drugi po veličini grad Split (167.021) 4 puta manji od Zagreba, što ne slijedi uobičajeno zipfovo pravilo gdje drugi po veličini grad

u zemlji obično broji polovinu broja stanovnika od prvog grada. To odražava činjenično stanje da je motor hrvatske ekonomije, kulture i znanosti koncentriran (centraliziran) u samo jednom gradu – Zagrebu, odnosno sjedištu UAZ-a.

U razdoblju od 2011. do 2015. godine za potrebe ESPON-a provodio se projekt „ET2050 - Territorial Scenarios and Visions for Europe“ u okviru kojeg je napravljena analiza budućeg teritorijalnog razvoja Europe. U ESPON publikaciji objavljenoj u rujnu 2015., na temelju analize razrađena su tri moguća teritorijalna scenarija do 2030. i 2050. godine, predložena je vizija europskog teritorija do 2050. godine (Territorial Vision: Making Europe Open and Polycentric), a predloženi su i politički putovi ostvarivanja vizije⁸. Scenariji su se fokusirali na razvoj metropolitanskih regija (Scenarij A – Promocija MEGA), gradova (Scenarij B – Promocija gradova) i regija (Scenarij C – Promocija regija), pri čemu bi svaki mogao dovesti do jednake razine ekonomskog razvoja u Europi. Prema predloženim scenarijima, nešto veći izgled ostvarivanja do 2030. godine ima scenarij razvoja gradova. Očekuje se da će evolucija tijekom razdoblja 2020-2050, pod pretpostavkom tehnološkog napretka postepeno oslobađati sve više potencijala za rast gradova i regija što će dovesti do značajnog smanjenja regionalnih nejednakosti u relativnim terminima i dovesti do najviše mogućeg općeg ekonomskog rasta u Europi, uz istovremeno ograničene učinke na okoliš u smislu promišljenog korištenja netaknutog zemljišta, pronalaženja ekološki prihvatljivih odgovora na potražnju za prijevozom i energijom.

Slijedom navedenog poželjno je da se za Urbanu aglomeraciju Zagreb razmotre spomenuti scenariji te strateška usmjerenja UAZ približe spomenutim prijedlozima, kako bi daljnji razvoj UAZ-a bio usklađen s teritorijalnim razvojem europskog teritorija.

⁸ Cjelovita dokumentacija projekta dostupna je na sljedećoj poveznici:
http://www.espon.eu/main/Menu_Projects/Menu_AppliedResearch/ET2050.html

2. ANALIZA STANJA

2.1. Okoliš – sastavnice i zaštita okoliša

2.1.1. Praćenje stanja okoliša, informacijski sustav okoliša, planiranje zaštite okoliša

Zaštita okoliša temelji se na uvažavanju općeprihvaćenih načela zaštite okoliša, poštivanju načela međunarodnog prava zaštite okoliša te uvažavanju znanstvenih spoznaja (Zakon o zaštiti okoliša, NN 80/13 i 78/15).

Prema čl. 34 Zakona o zaštiti okoliša, u Hrvatskoj je zaštita okoliša u djelokrugu Sabora, Vlade, ministarstava i drugih nadležnih tijela državne uprave, županija i Grada Zagreba, velikih gradova, gradova i općina, Hrvatske agencije za okoliš i prirodu i Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, pravnih osoba s javnim ovlastima, osoba ovlaštenih za stručne poslove zaštite okoliša, te pravnih i fizičkih osoba odgovornih za onečišćavanje okoliša, te drugih pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju gospodarsku djelatnost, udruga civilnog društva koje djeluju na području zaštite okoliša, te građana kao pojedinaca, njihovih skupina, udruga i organizacija.

Županije i Grad Zagreb u svojem djelokrugu uređuju, organiziraju, financiraju i unaprjeđuju poslove zaštite okoliša koji su im Zakonom o zaštiti okoliša i posebnim propisima stavljeni u nadležnost, a od područnog (regionalnog) su značaja za zaštitu okoliša, unaprjeđenje stanja okoliša na njihovom području.

Veliki gradovi, gradovi i općine u svojem djelokrugu uređuju, organiziraju, financiraju i unaprjeđuju poslove zaštite okoliša koji su im Zakonom o zaštiti okoliša i posebnim propisima stavljeni u nadležnost, a od lokalnog su značaja za zaštitu okoliša, unaprjeđenje stanja okoliša na njihovom području.

Osnovni dokumenti zaštite okoliša su Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske, Plan zaštite okoliša Republike Hrvatske, Program zaštite okoliša i Izvješće o stanju okoliša.

Programom zaštite okoliša se pobliže razrađuju mjere iz Plana zaštite okoliša RH, a u skladu s područnim (regionalnim), odnosno lokalnim posebnostima i obilježjima područja.

U Zakonu o zaštiti okoliša definirano je praćenje stanja okoliša. Ono podrazumijeva sustavno praćenje kakvoće okoliša, odnosno promjena stanja okoliša i njegovih sastavnica i obuhvaća: praćenje emisija odnosno kakvoće zraka, voda, mora, tla, bilnog i životinjskog svijeta, te iskorištavanja mineralnih sirovina; praćenje onečišćenja okoliša odnosno emisija u okoliš; praćenje utjecaja onečišćavanja okoliša na zdravlje ljudi; praćenje proizvodnje otpada i gospodarenja otpadom; praćenje utjecaja važnih gospodarskih sektora na sastavnice okoliša; praćenje prirodnih pojava odnosno praćenje i nadziranje meteoroloških, hidroloških, erozijskih seizmoloških, radioloških i drugih geofizikalnih pojava, koje se provodi sukladno posebnom propisu; praćenje stanja očuvanosti prirode, koje se provodi sukladno posebnim propisima te praćenje drugih pojava koje utječu na stanje okoliša.

Informacijski sustav zaštite okoliša⁹ (ISZO) definira Zakon o zaštiti okoliša.

⁹ Vidjeti i Katalog ISZU 2014 <http://www.azo.hr/KatalogISZO2015> (pristupljeno 17.12.2015.).

ISZO se uspostavlja sa svrhom cjelovitog upravljanja zaštitom okoliša i/ili pojedinim sastavnicama okoliša, odnosno opterećenjima te u svrhu izrade i praćenja provedbe dokumenata održivog razvitka i zaštite okoliša kao i drugih dokumenata koji se takvima podrazumijevaju u skladu s odredbama ovoga Zakona. ISZO sadrži podatke i informacije o stanju okoliša, opterećenjima i utjecajima na okoliš te odgovorima društva, a osobito: podatke o stanju okoliša i njegovim sastavnicama prikupljene i obrađene u skladu sa Zakonom o zaštiti okoliša i posebnim propisima, te Nacionalnom listom pokazatelja; podatke o emisijama onečišćujućih tvari u okoliš iz Registra onečišćavanja; podatke o prirodnim i prostornim obilježjima, te prirodnim pojavama; podatke o prirodnim dobrima i korištenju prirodnih dobara; podatke o područjima koja su posebnim propisima određena kao zaštićena ili ugrožena; podatke o biološkoj raznolikosti; podatke o utjecajima onečišćavanja okoliša na zdravlje ljudi; podatke o otpadu i gospodarenju otpadom; podatke o opasnim tvarima; podatke o izbjegnutim nesrećama, iznenadnim događajima i velikim industrijskim nesrećama; podatke o onečišćivačima okoliša; podatke koji su značajni za vrednovanje održivog razvitka; socioekonomske podatke, faktografske, metodološke, dokumentacijske podatke, prostorne podatke, stručne i znanstvene podatke domaćih, stranih i međunarodnih institucija, te ovlaštenika koji obavljaju stručne poslove zaštite prirode i okoliša; mjere, politike, strategije, planove i programe zaštite okoliša, te ostale podatke potrebne za praćenje, analiziranje, i prognoziranje (modeliranje) o okolišu.

2.1.2. Stanje sastavnica okoliša

Za analizu stanja sastavnica okoliša UAZ-a korišteni su Razvojna strategija Grada Zagreba – ZagrebPlan, Nacrt prijedloga Programa zaštite okoliša Grada Zagreba (prosinac 2010), raspoloživi razvojni dokumenti općina i gradova koji ulaze u sastav UAZ-a, Izvješće o stanju okoliša Zagrebačke županije iz prosinca 2009.¹⁰, Županijska razvojna strategija Zagrebačke županije 2011.-2013. iz ožujka 2011¹¹ i Županijska razvojna strategija Krapinsko-zagorske županije¹².

2.1.2.1. Vode

Hrvatske vode prate kvalitetu voda, a uzorkovanje i ispitivanje voda obavlja se na temelju mjerenja pojedinih skupina pokazatelja kakvoće kopnenih površinskih voda. U prethodnom razdoblju¹³ u potocima na području UAZ-a nije bilo velikih oscilacija u vrijednosti koncentracija BPK5, amonijaka, nitrata i ukupnog fosfora i vidljiv je njihov silazni trend. Vrijednosti koncentracija pokazatelja kakvoće voda u potocima upućuju na *dobro stanje u pogledu sadržaja kisika u vodi*. Prema prikazanim vrijednostima, koncentracije *BPK5, amonijaka i ukupnog fosfora pripadaju u II. vrstu kakvoće voda, a nitrati u III. vrstu kakvoće*. Prema dobivenim vrijednostima koncentracija mjerenih pokazatelja, potoke svrstava u kategoriju dobrog i vrlo dobrog stanja. Vrlo visoke vrijednosti koncentracije BPK5, amonijaka, nitrata i ukupnog fosfora, dobivene su na potoku Gorjaku u čijoj se blizini nalaze pogoni

¹⁰ Dostupno na http://www.zagrebacka-zupanija.hr/media/filer_public/82/08/820813e2-ed40-4633-822b-486efc8cb5da/stanje_okolisa.pdf (pristupljeno 17.12.2015.).

¹¹ http://www.zagrebacka-zupanija.hr/media/filer_public/34/60/3460ab98-4743-4f65-8acc-ddc153199444/zupanijska_razvojna_strategija.pdf. (pristupljeno 7.12.2015.).

¹² Dostupno na http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Krapinsko_zagorska_%C5%BEupanija.pdf (pristupljeno 14.1.2016.).

¹³ Hrvatske vode pratile su kvalitetu voda u razdoblju 2005.-2008. na 31 mjernom mjestu u sastavu Zagrebačke županije uz dinamiku od 2 do 26 puta u godini.

tvrtke Pliva d.d. i Kvasac d.o.o.¹⁴ Početkom 2009. godine u rad je pušten uređaj za pročišćavanje otpadnih voda grada Zaprešića. U pogon je pušteno mehaničko pročišćavanje, a u izgradnji je pogon za biološko pročišćavanje otpadnih voda. Veliki je problem zagađenja kanala Črnc.

Najopterećeniji vodotok na području UAZ-a jest rijeka Sava, koja prima i otpadne vode najvećeg zagađivača – Grada Zagreba. I druge tekućice koje prolaze blizu naselja preopterećene su ispuštima netretiranih otpadnih voda (rijeka Lonja). U rijekama je primjetan silazan trend BPK5, amonijaka, nitrata i ukupnog fosfora. Iako nije došlo do većih oscilacija koncentracije organskih tvari u promatranom je razdoblju BPK5 vrlo visok i ulazi u III. vrstu voda prema Uredbi o klasifikaciji voda (a amonijak po svojim koncentracijama ulazi u IV. vrstu voda). Sedamdesetih godina 20. stoljeća započeo je proces sniženja razina malih i srednjih voda u rijeci Savi na području Zagreba zbog regulacijskih radova u koritu rijeke i pritoka kojima je narušen pronos nanosa, te prekomjernim vađenjem šljunka. Izgradnjom praga TE-TO početkom osamdesetih godina proces je zaustavljen u uzvodnom dijelu toka, dok su nizvodno od praga TE-TO vodostaji niži (za oko 5 m u odnosu na uzvodne).

Podzemne vode – vode Zagrebačkog vodonosnika predstavljaju strateške rezerve vode Hrvatske i stoga se trebaju i posebno čuvati. Ocjenjuje se da je prirodna ranjivost Zagrebačkog vodonosnika velika, ali prijetnja su i veliki onečišćivači (od slovenske granice do Siska)¹⁵. Na području Zagrebačkog vodonosnika u uporabi je 6 vodocrpilišta s 30 zdenaca te nepoznati broj individualnih zdenaca.

U jezerima se u proteklom razdoblju nisu dogodile veće promjena koncentracija BPK5, amonijaka, nitrata i ukupnog fosfora. Uz male oscilacije BPK5 i nitrata, srednje godišnje vrijednosti pokazuju silazan trend i upućuju na vrlo dobro stanje jezera na području UAZ-a s obzirom na sadržaj kisika i hranjivih tvari u vodi.

2.1.2.2. Tlo

Onečišćenje tla, koje je uzrokovano lokalnim izvorima onečišćenja, povezano je s rudarstvom, industrijskim postrojenjima, odlagalištima otpada, poljoprivrednom djelatnošću i ostalim postrojenjima ili djelatnostima tijekom i nakon prestanka njihovog djelovanja. Mjerenja koncentracije onečišćivala u tlu potrebna su zbog planova dugoročnog upravljanja lokacijom ili za trenutnu procjenu rizika onečišćenja (npr. odlagališta otpada). Tla na području UAZ-a sve su više izložena onečišćenju iz urbanih sredina, prometa i industrije. To se odnosi na antropogenu imisiju cinka, olova i kadmija, te mjestimično nikla i kroma. Poljoprivredna tla su izrazito ugrožena potencijalno toksičnim metalima (najčešće bakar, kadmij i cink), ali i drugim onečišćenjima, koja se unose imisijom iz drugih antropogenih izvora te samim uzgojnim mjerama. To su organska i mineralna gnojidba, primjena pesticida, vode za navodnjavanje i drugo. Ipak, većina zemljišnih površina nema ograničenja za poljoprivredu prema zakonskim propisima za konvencionalni uzgoj, a znatan dio ni prema kriterijima za ekološki uzgoj. Zbog izražene konkurencije različitih korisnika (širenje urbanih područja, izgradnja

¹⁴ Lokacija uzorkovanja na potoku Gorjaku nalazi se nizvodno od tih tvrtki i očito je ispuštanje njihovih otpadnih voda u potok.

¹⁵ Strategija upravljanja vodama, 2009. dostupno na http://www.voda.hr/sites/default/files/dokumenti/strategija_upravljanja_vodama.pdf, str. 28 (pristupljeno 9.2.2016.)

infrastrukture, poslovne zone, eksploatacija mineralnih sirovina) najvrjednija su poljoprivredna tla istodobno najugroženija.

Na stanje okoliša utjecaj ima i eksploatacija mineralnih sirovina. Na području UAZ-a najviše se eksploatiraju ugljikovodici i geotermalne vode, te eksploatacija kamenih materijala i gline¹⁶.

Najveći problem u gospodarenju mineralnim sirovinama jesu nelegalne eksploatacije¹⁷. Nelegalna eksploatacija se najviše odnosi na eksploataciju tehničko-građevnog kamena i građevnog šljunka i pijeska (sirovine koje se upotrebljavaju u graditeljstvu).

2.1.2.3. Zrak

Kakvoća zraka na području UAZ-a relativno je dobra. Značajan utjecaj na kakvoću zraka ima Zagreb kao veliko urbano središte sa stacionarnim (TE-TO) i mobilnim (promet) izvorima onečišćenja. Ako se izuzme Zagreb, prostor UAZ-a je pretežito ruralan, s velikim udjelom površine pokrivene šumom, što znači i prisutnost difuznih (npr. poljoprivreda – nanošenje pesticida; deponiji otpada) izvora onečišćenja. Manji onečišćivači mogu lokalno znatno umanjiti kakvoću zraka (npr. prašina od separacije, dim od asfaltne baze, neugodni mirisi od manjih smetlišta i sl.).

Na području UAZ-a *prevladava druga (II) kategorija kakvoće zraka (osim u Svetom Ivanu Zelini i Ivanić-Gradu gdje je utvrđena prva (I) kategorija kakvoće zraka)*. Grad Zagreb je glavni izvor onečišćenja zraka jer je prema stanju okoliša RH svrstan u *treću (III) kategoriju kakvoće zraka* (prekomjerno onečišćenje).

Osnovni nalazi o kvaliteti zraka na području Hrvatske publiciraju se u Godišnjem Izvješću o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske. Za područje koje obuhvaća UAZ najznačajniji su sljedeći nalazi¹⁸:

- SO₂ – u 2014. ocjena onečišćenosti za aglomeraciju Zagreb (HR ZG obuhvaća Grad Zagreb, Grad Dugo Selo, Grad Samobor, Grad Sveta Nedelja, Grad Velika Gorica, Grad Zaprešić)¹⁹ nije provedena zbog nedovoljne rezolucije korištenog modela;
- NO₂ - obrađena su mjerenja koncentracija dušikovog dioksida (NO₂) na mjernim postajama u aglomeraciji Zagreb (Zagreb-1 i Zagreb-3); Na osnovi analize rezultata mjerenja ocijenjeno je da su u aglomeraciji Zagreb koncentracije NO₂ bile niže od propisanih graničnih vrijednosti, te da nije

¹⁶ Podaci o eksploatacijskim poljima dostupni su za područje Zagrebačke županije. Eksploatacijska polja zauzimaju ukupnu površinu od 3881 ha, odnosno 1,3 posto površine županije. Od toga 75 posto otpada na eksploatacijska polja ugljikovodika i geotermalnih voda, a preostalih 25 posto zauzimaju eksploatacijska polja koja se koriste za eksploataciju kamenih materijala i gline. Eksploatacijska polja Zagrebačke županije sudjeluju s 4,5 posto u ukupnom prostoru Hrvatske koji se nalazi pod eksploatacijskim poljima. Detaljnije vidjeti na http://www.zagrebacka-zupanija.hr/media/filer_public/82/08/820813e2-ed40-4633-822b-486efc8cb5da/stanje_okolisa.pdf.

¹⁷ Podrazumijeva eksploataciju mineralnih sirovina na lokacijama za koje nisu zatražena niti izdana odobrenja za eksploatacijska polja.

¹⁸ <http://www.azo.hr/GodisnjelzvjesceOPracenju> (pristupljeno 23.12.2015.); Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanje klimatskih promjena Zagrebačke županije (nacrt prijedloga); Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanje klimatskih promjena Grada Zagreba (nacrt prijedloga)

¹⁹ Uredbom o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Hrvatske (NN 1/14) određeno je pet zona i četiri aglomeracije za potrebe praćenja kvalitete zraka. Detaljnije na <http://www.azo.hr/GodisnjelzvjesceOPracenju> (pristupljeno 26.4.2016.).

bilo nedozvoljenog broja prekoračenja 1-satnih graničnih vrijednosti, kao ni srednje godišnje granične vrijednosti;

- Srednja godišnja vrijednost BaP u PM10 prekoračila je graničnu vrijednost u aglomeraciji Zagreb na jednoj mjernoj postaji (Zagreb-1);
- 24-satne koncentracije PM10 prekoračile su graničnu vrijednost u aglomeraciji Zagreb na dvije mjerne postaje (Zagreb-1, 70 dana i Zagreb-3, 68 dana);
- O₃ – u aglomeraciji Zagreb koncentracije ozona bile su niže od propisanih ciljnih vrijednosti;
- CO - analizom podataka mjerenja CO u aglomeracijama utvrđeno je da u aglomeraciji Zagreb, ne dolazi do prekoračenja propisane granične vrijednosti.

2.1.2.4. Otpad

Gotovo cjelokupno stanovništvo UAZ-a pokriveno je organiziranim prikupljanjem otpada. Otpad se odlaže na odlagališta, od kojih su najznačajnija: Andrilovac – Dugo Selo; Božička – Jastrebarsko; Cerovka – Sv. Ivan Zelina; Mraclinska Dubrava – Velika Gorica; Zaprešić (Novi Dvori) – Zaprešić; Beljavina – Vrbovec; Jakuševac – Zagreb. Podaci o divljim odlagalištima otpada (2009), pokazuju da je problem nastajanja manjih ili većih divljih odlagališta otpada prisutan u većini općina i gradova na području UAZ-a. Za većinu postojećih lokacija divljih odlagališta pokrenuta je ili se planira sanacija putem ovlaštenih komunalnih tvrtki²⁰.

2.1.2.5. Zaštita od buke i svjetlosti

Zaštita od buke i svjetlosti u UAZ-u ne odstupa znatnije od utvrđenog prosjeka RH s obzirom na to da na razini RH do sada nije toj problematici posvećena dovoljna pozornost. Tako još uvijek nije na zadovoljavajućoj razini:

- sustavno ispitivanje buke (akustička mjerenja, anketiranje stanovnika...);
- uključivanje problematike buke u rane faze projektiranja i planiranja;
- donošenje preopćenitih i u stvarnosti rijetko provedenih mjera zaštite; te
- detaljna razrada mjera za popravljivanje stanja.

Činjenica da područjem UAZ-a prolaze važni prometni koridori, u uvjetima u kojima uglavnom nisu izgrađene obilaznice oko naselja, upućuje na značaj problema onečišćenja bukom na području aglomeracije.

Najveće svjetlosno onečišćenje područja UAZ-a predstavlja grad Zagreb. Znatni pomaci mogući su provedbom mjera uvođenja okolišno (a i ekonomski) prihvatljivije javne rasvjete, što trenutačno nije slučaj.

2.1.3. Izvanredni događaji u okolišu

Prema podacima Inspekcije zaštite okoliša, najveći broj izvanrednih događaja zabilježenih u 2011. po područnim jedinicama bilo je u područnoj jedinici (PJ) Zagreb (Grad Zagreb i Zagrebačka županija).

²⁰ U zbrinjavanju otpada značajnu ulogu ima Županija. Tako je u Izvješću o stanju okoliša Zagrebačke županije (2009.) navedeno da je Zagrebačka županija prihvatila sustav cjelovitog gospodarenja otpadom koji podrazumijeva osnivanje Županijskog centra za gospodarenje otpadom (ŽCGO), izgradnju pretovarnih stanica, reciklažnih dvorišta, zelenih otoka, odnosno sustav odvojenog prikupljanja komunalnog otpada. U ŽCGO otpad bi se obrađivao mehaničko-biološkim postupkom (MBO). Nakon provedenih istražnih radova, određena je lokacija budućeg ŽCGO, te kao takva unesena u IV izmjene i dopune Prostornog plana Zagrebačke županije. Zagrebačka županija osnovala je i registrirala županijsku tvrtku Gospodarenje otpadom Zagrebačke županije d.o.o., koja će brinuti o realizaciji županijskog koncepta gospodarenja otpadom.

Razlog je velika koncentracija industrije na tome području, gustoća naseljenosti, odnosno činjenica da je Zagreb glavno industrijsko i prometno središte Hrvatske. U razdoblju 2006.-2008. na tom je području²¹ zabilježeno 58 akcidenata kako prikazuje Tablica 4.

Tablica 4 Broj akcidenata u gradovima i općinama područne jedinice Zagreb

Kategorija	Broj akcidenata	Gradovi/općine
Onečišćenje rijeka i jezera (ili bazena)	17	Samobor, Dugo Selo, Velika Gorica, Zaprešić, Donja Bistra, Jastrebarsko,
Onečišćenje okoliša	4	Samobor, Velika Gorica
Onečišćenje zraka	30	Dugo Selo, Zaprešić, Stupnik, Samobor, Velika Gorica
Onečišćenje tla	7	Velika Gorica, Jastrebarsko, Zaprešić, Pisarovina

Izvor: http://www.zagrebacka-zupanija.hr/media/filer_public/82/08/820813e2-ed40-4633-822b-486efc8cb5da/stanje_okolisa.pdf (pristupljeno 22.12.2015.).

2.1.4. Zaključno

Osnovni problemi u zaštiti okoliša na području UAZ-a prikazani su u Tablici 5. Prikaz je rezultat rada Odsjeka za zaštitu okoliša Zagrebačke županije, koji je sredinom 2009. pripremio Anketni list za gradove i općine s područja županije od 14 pitanja. Odgovori na postavljena pitanja trebali su prikazati stanje okoliša u pojedinoj jedinici lokalne samouprave, ali i u Zagrebačkoj županiji kao cjelini.

²¹ Podaci su dostupni za Grad Zagreb, te gradove i općine u Zagrebačkoj županiji.

Tablica 5 Stanje zaštite okoliša u UAZ-u

Grad/općina	Onečišćenje vodotoka, otpadne vode	Otpad	Sanacija šljunčara	Buka	Bespravna sječa šuma	Onečišćenje zraka
Dugo Selo	✓	✓				
Jastrebarsko		✓				
Samobor		✓	✓			
Sveta Nedelja	✓	✓		✓	✓	
Sv. Ivan Zelina		✓				
Velika Gorica	✓	✓		✓		
Zaprešić		✓				
Bistra	✓					
Dubravica	✓	✓				
Jakovlje	✓	✓				
Luka	✓	✓		✓		
Marija Bistrica	✓	✓				
Orle	✓	✓				
Pisarovina		✓				
Pokupsko		✓				
Pušća	✓	✓				
Rugvica	✓	✓				
Stupnik	✓					
Veliko Trgovišće	✓					
Zabok						✓
Marija Gorica						
Grad Zagreb		✓				✓
Gornja Stubica						

Izvor: Odsjek za zaštitu okoliša Zagrebačke županije, 2009.

Na temelju prethodno izloženih podataka i informacija, u nastavku se nalazi popis razvojnih problema i potreba vezanih za sustav praćenja i informiranja u okolišu te zaštitu okoliša po pojedinim sastavnicama okoliša.

I. SUSTAV PRAĆENJA I INFORMIRANJA U OKOLIŠU

RAZVOJNI PROBLEMI
Nedostatan sustav praćenja okoliša
Slaba dostupnost informacija o stanju okoliša širem krugu zainteresirane javnosti
Niska razina povjerenja građana u županijske institucije
Sporo provođenje postojećih planova/ programa
RAZVOJNE POTREBE
Uspostaviti informacijski sustav okoliša kao okvira za sve informacije o okolišu Županije
Efektivnije pratiti stanje okoliša po svim sastavnicama
Intenzivnije provoditi i kontinuirano ažurirati postojeće planove – u prvom redu Program zaštite okoliša Županije
Potaknuti jedinice lokalne samouprave na izradu lokalnih programa zaštite okoliša

II. VODE²²

RAZVOJNI PROBLEMI
Pogoršana kakvoća vode rijeke Save (između lokacija Sava-Petruševac i Sava-Oborovo)
Potencijalno onečišćenje površinskih i podzemnih voda ispuštanjem nepročišćenih otpadnih voda Zagrebačkog vodonosnika (sukladno tome problem je i nedovoljan broj ugrađenih pročištača otpadnih voda) ²³
Nepostojanje planskog okvira za održivo upravljanje i zaštitu slivova
RAZVOJNE POTREBE
Smanjiti broj i intenzitet onečišćenja voda na području ŽŽ, posebno u osjetljivim područjima, uvažavajući prihvatni kapacitet recipijenta
Povećati opseg pročišćavanja otpadnih voda prije ispuštanja u vodotokove ugradnjom pročištača otpadnih voda
Provesti mjere koje će stabilizirati dno Save i podići vodostaj te omogućiti bolju prihranu vodocrpilišta i jezera i povećati sigurnost od poplava u nizvodnim dionicama
Donijeti odgovarajuće županijske planove zaštite i održivog gospodarenja vodama

III. ZRAK

RAZVOJNI PROBLEMI
Emisije iz stacionarnih izvora (odnosi se na Grad Zagreb)
Emisije iz difuznih izvora (promet i poljoprivreda)
Skromna provedba mjera energetske učinkovitosti, čistih goriva i obnovljivih izvora energija
Nedostatna mreža postaja za mjerenje i praćenje kakvoće zraka
RAZVOJNE POTREBE
Smanjiti emisije onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora
Unaprijediti sustav javnog prijevoza (Grad Zagreb)
Promicati primjenu mjera energetske učinkovitosti
Osuvremeniti i proširiti mrežu za mjerenje i praćenje kakvoće zraka

IV. TLA

RAZVOJNI PROBLEMI
Nedostatno sustavno praćenje kvalitete tala
Onečišćenje tala otpadom, otpadnim vodama, blizinom prometnice, intenzivnom poljoprivredom, pretjeranom eksploatacijom mineralnih sirovina
Gubitak tala erozijom
Ugroženost poljoprivrednih tala

²² Odnose se uglavnom na prostor Zagrebačke županije

²³ Naime činjenica je da većina pročištača ima samo I. mehaničku fazu pročišćavanja; biološka je faza uglavnom planirana, ali u praksi još nerealizirana, većinom iz financijskih razloga.

RAZVOJNE POTREBE

Racionalnije koristiti tlo posebno ono najkvalitetnije/obradivo sustavnijim upravljanjem
Nastaviti projekt unaprjeđenja biljne proizvodnje
Smanjiti ugroženost poljoprivrednih tala

V. GOSPODARENJE OTPADOM**RAZVOJNI PROBLEMI**

„Službena“ odlagališta koja ne zadovoljavaju kriterije suvremenog sanitarnog deponija otpada
„Divlji deponiji“ koji se i nakon saniranja ponovno obnavljaju
Nepostojanje kulture i sustava odvojenog prikupljanja otpada
Nepostojanje sustava praćenja tokova otpada (količine, sastava, i sl.), odnosno informacija potrebnih za kvalitetno planiranje

RAZVOJNE POTREBE

Uspostaviti cjelovit sustav gospodarenja otpadom
Sanirati i zatvoriti trenutačno korištene deponije koji ne zadovoljavaju suvremene kriterije
Sanirati lokalitete onečišćene divljim deponijima i poduzeti mjere za sprečavanje njihova obnavljanja
Intenzivirati obrazovne i informativne aktivnosti u području gospodarenja otpadom
Podizati svijest i odgovornost građana o važnosti i prednosti odvojenog prikupljanja otpada
Jačati svijest i odgovornost pravnih i fizičkih osoba čijim gospodarskim aktivnostima nastaje otpad o potrebi redovite dostave podataka u elektroničku bazu Registra onečišćavanja okoliša

VI. BUKA I SVJETLOST**RAZVOJNI PROBLEMI**

Nepostojanje svijesti o buci kao vrlo štetnom obliku narušavanja kvalitete životnog prostora
Nepostojanje svijesti o svjetlosnom onečišćenju
Nedostatan sustav praćenja „onečišćenja bukom“
Okolišno agresivna / onečišćujuća i energetska/ekonomski neučinkovita javna rasvjeta

RAZVOJNE POTREBE

Izraditi dokumente koje su Županija i njene JLS dužne izraditi (karte buke te akcijski planovi za dovođenje buke ispod dopuštenih/preporučenih razina) te osigurati njihovu provedbu
Provoditi mjere za uporabu okolišno prihvatljivije i ekonomsko-energetski učinkovitije javne rasvjete

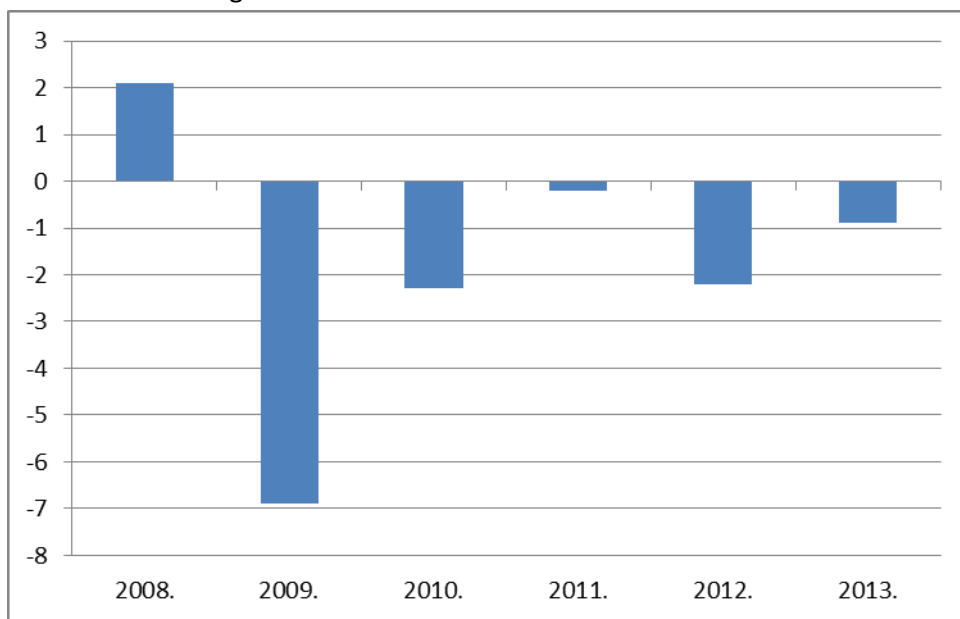
2.2. Gospodarstvo

2.2.1. Gospodarske djelatnosti i ulaganja

2.2.1.1. Osnovni trendovi u europskom i hrvatskom gospodarstvu u razdoblju 2008.-2014.

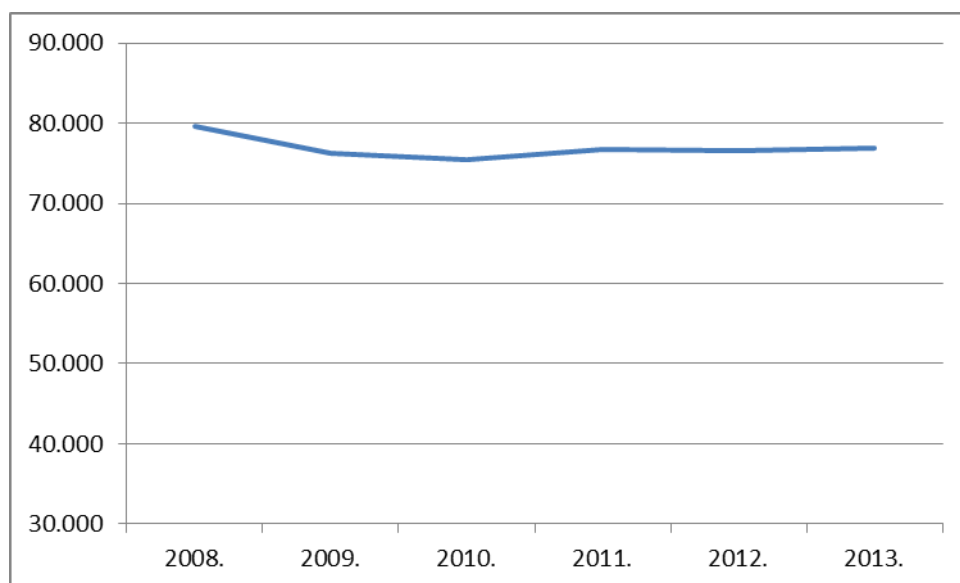
Gospodarska kretanja u Hrvatskoj u razdoblju od 2008. do 2014. godine obilježila je gospodarska kriza. Započela je pod utjecajem globalne financijske i gospodarske krize, a nastavila pospješena slabošću gospodarskog sustava, osobito njegovom niskom konkurentnošću. Pad gospodarske aktivnosti bio je najizraženiji u 2009. godini, a opadanje je nastavljeno i u narednim godinama. U 2013. godini bruto domaći proizvod u Republici Hrvatskoj bio je za 0,9 posto manji od BDP prethodne godine. Najviše su se smanjili izdaci za potrošnju kućanstava koji su bili manji za 1,3 posto u odnosu na 2012. godinu. Smanjenje bruto investicija u fiksni kapital iznosilo je 1,0 posto. Istovremeno, izdaci za potrošnju neprofitnih ustanova koje služe kućanstvima (NPUSK) u 2013. godini porasli su za 4,8 posto. Izdaci za potrošnju države porasli su u 2013. godini 0,5 posto, izvoz roba i usluga 3,0 posto, a uvoz roba i usluga 3,2 posto u odnosu na prethodnu godinu.

Slika 1 Stope promjene bruto domaćeg proizvoda (tržišne cijene) u Republici Hrvatskoj, u razdoblju od 2008. do 2013. godine

Izvor: Podaci Državnog zavoda za statistiku.

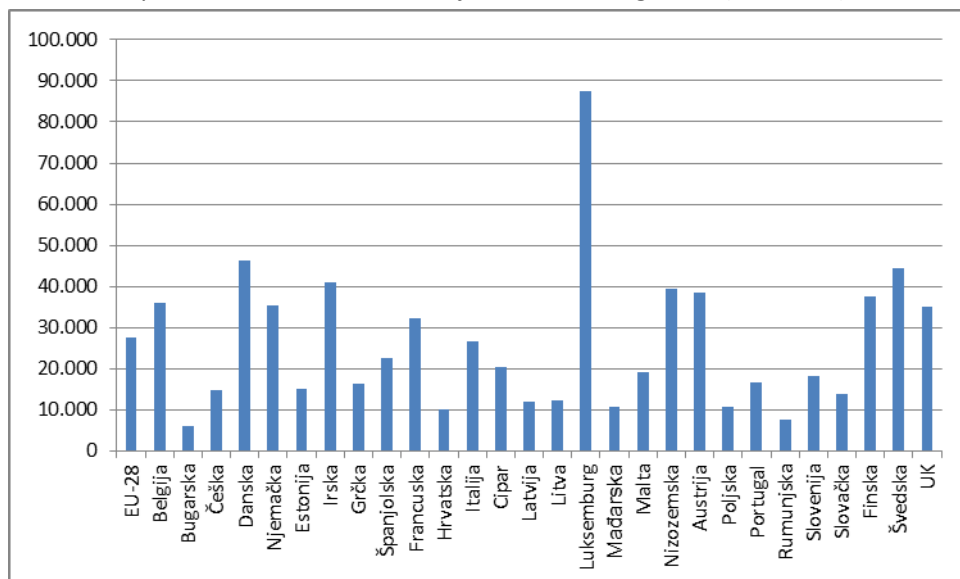
Slika 2 Bruto domaći proizvod po stanovniku u Republici Hrvatskoj, u razdoblju od 2008. do 2013. godine (ESA 2010)

Izvor: autorica prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Kao što prikazuje Slika 1, uslijed gospodarske krize 2009. godine dolazi do snažnog pada gospodarske aktivnosti u Hrvatskoj tako da u narednom razdoblju hrvatsko gospodarstvo bilježi negativne međugodišnje stope rasta. Prema visini BDP-a po stanovniku hrvatsko gospodarstvo se nalazi na samom začelju članica EU-28. Niži BDP po stanovniku 2014. godine bilježe samo Rumunjska i Bugarska.

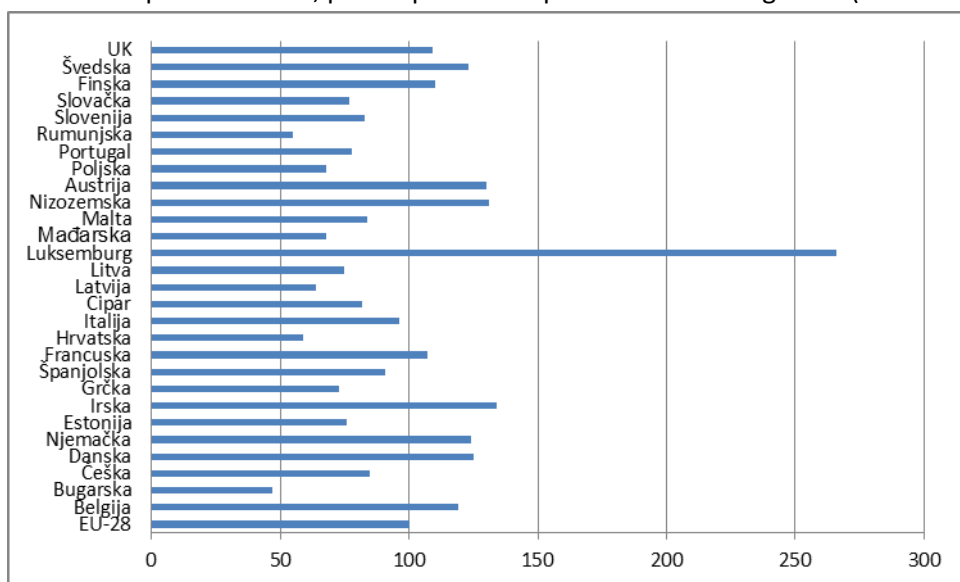
Slika 3 BDP po stanovniku u tekućim cijenama, 2014. godine (u eurima)

Izvor: Eurostat (pristupljeno 13.12.2015.).

Mjereni paritetom kupovne moći, najbogatiji su stanovnici Luksemburga koji imaju 2,7 puta veći BDP po stanovniku od članica EU-28 kako to prikazuje Slika 4. Jedanaest zemalja ostvaruje veći BDP po stanovniku od prosjeka EU-28. To su Ujedinjeno Kraljevstvo, Švedska, Finska, Austrija, Nizozemska, Luksemburg, Francuska, Irska Njemačka, Danska i Belgija. Hrvatski BDP po stanovniku, prema paritetu kupovne moći u 2014. godini bio je svega 59 posto BDP po stanovniku članica EU-28.

Slika 4 BDP po stanovniku, prema paritetu kupovne moći 2014. godine (EU-28=100)

Izvor: Eurostat (pristupljeno 13.12.2015.).

Analiza strukture bruto domaćeg proizvoda prema rashodnoj metodi u razdoblju od 2008. do 2013. godine ukazuje na znatno smanjenje investicija. U razdoblju od 2008. do 2013. godine smanjio se udio bruto investicija u ukupnom bruto domaćem proizvodu s 31,4 na 18,9 posto. Ostale komponente bruto domaćeg proizvoda su se povećale. Udio izdataka kućanstava i izdataka za potrošnju neprofitnih ustanova koje služe kućanstvima povećao se s 58,1 na 60,6 posto. Izdaci države su se povećali s 18,5 posto u 2008. na 20,0 posto u 2013. godini. Istovremeno je izvoz roba i usluga povećan s 38,5 na 42,9 posto.

Tablica 6 Struktura bruto domaćeg proizvoda prema rashodnoj metodi, tekuće cijene (ESA 2010), u %

Godina	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Kućanstva i NPUSK	58,1	58,4	58,9	59,7	60,2	60,6
Država	18,5	20,3	20,1	20,1	20,1	20,0
Bruto investicije	31,4	25,0	21,4	20,6	19,3	18,9
Izvoz roba i usluga	38,5	34,5	37,7	40,4	41,6	42,9
Robe (fob)	16,6	14,6	18,0	19,5	19,7	20,5
Usluge	21,9	19,9	19,8	20,9	21,8	22,5
Minus: Uvoz roba i usluga	46,5	38,2	38,2	40,9	41,1	42,5
Robe (fob)	39,0	31,2	31,2	33,8	34,1	35,6
Usluge	7,5	7,1	7,0	7,1	7,0	6,9
Bruto domaći proizvod	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Bruto dodana vrijednost u 2013. godini bila je manja za 5,8 posto nego u 2008., a 0,2 posto manja nego u 2012. godini. Na smanjenje bruto dodane vrijednosti od 2008. na ovamo najviše je utjecalo smanjenje u građevinarstvu (40,6 posto), prerađivačkoj industriji (12,7 posto), te u djelatnosti trgovine na veliko i na malo, prijevozu i skladištenju, smještaju, pripremi i usluživanju hrane (za 9,7 posto).

Opisana kretanja su za posljedicu imala i promjenu u strukturi BDP-a (Tablica 7), tako da je došlo do pada udjela građevinarstva, djelatnosti primarnog sektora te uslužnih djelatnosti (trgovina, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane) u BDP-u. Istovremeno povećanje udjela u BDP-u zabilježio je sekundarni sektor, informacijske i komunikacijske djelatnosti te financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja.

Tablica 7 Bruto dodana vrijednost i bruto domaći proizvod, tekuće cijene (ESA 2010)

NKD*	A	B,C,D,E	F	G,H,I	J	K	L	M,N	O,P,Q	R,S,T,U	Bruto dodana vrijednost (bazične cijene)	Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode	Bruto domaći proizvod (tržišne cijene)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 = (1do10)	12	13 = 11+ 12
2008.	14.711	57.672	25.156	64.800	14.467	18.631	26.829	24.871	41.329	8.400	296.865	50.820	347.685
2009.	14.423	56.199	22.855	57.566	14.097	18.803	26.956	23.413	43.069	8.265	285.646	45.319	330.966
2010.	13.656	56.950	18.947	56.793	13.746	19.075	27.146	22.626	43.355	8.169	280.465	47.576	328.041
2011.	13.338	59.626	17.578	57.684	13.240	20.568	28.649	22.521	44.168	8.335	285.707	46.880	332.587
2012.	12.538	60.396	15.492	56.797	12.920	19.166	28.645	22.636	43.239	8.475	280.305	50.151	330.456
2013.	11.885	59.033	14.934	58.535	12.936	19.060	28.655	23.096	43.009	8.483	279.625	50.511	330.135

Napomena: * Nacionalna klasifikacija djelatnosti 2007.

Oznake djelatnosti: A - Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo; B, C, D, E - Prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje te ostale industrije; F- Građevinarstvo; G, H, I - Trgovina na veliko i na malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane; J - Informacije i komunikacije; K - Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja; L - Poslovanje nekretninama; M, N - Stručne, znanstvene, tehničke, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti; O, P, Q - Javna uprava i obrana, obrazovanje, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi; R, S, T, U - Ostale uslužne djelatnosti

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Tablica 8 Struktura BDP-a po djelatnostima NKD-a (u %)

	A	B, C, D, E	F	G, H, I	J	K	L	M-U
2008.	5,0	19,4	8,5	21,8	4,9	6,3	9,0	25,1
2013.	4,3	21,1	5,3	20,9	4,6	6,8	10,2	26,7

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Negativne stope promjene bruto domaćeg proizvoda nastavljene su i u 2014. godini. U prvom tromjesečju 2014. godine bruto domaći proizvod pao je za 0,6 posto na međugodišnjoj razini, u drugom tromjesečju za 0,8 posto, a trećem tromjesečju za 0,5 posto u odnosu na isto razdoblje 2013. godine. Smanjenje bruto domaćeg proizvoda prvenstveno je uzrokovano snažnim padom investicija. Dostupni podaci Državnog zavoda za statistiku ukazuju da su u trećem tromjesečju 2014. godine ukupne bruto investicije u fiksni kapital bile manje za 3,6 posto nego u trećem tromjesečju 2013. godine. U trećem tromjesečju 2014. godine smanjuje se i osobna potrošnja za 1,2 posto. U prvom dijelu godine pozitivni rezultati ostvareni su u vanjskotrgovinskom sektoru u području izvoza roba i turističkih usluga. Izvoz roba je u prvih sedam mjeseci 2014. povećan za 11,2, a uvoz za 4,4 posto. Te rezultate treba, međutim, uzimati s određenim oprezom jer se oni dijelom mogu pripisati promjenama u statističkom obuhvatu nakon ulaska Hrvatske u EU. Ta povećanja nisu bila tolika u preostalom dijelu godine. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u trećem tromjesečju 2014. godine ukupni izvoz roba i usluga bio je veći za 4,1 posto u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Istovremeno uvoz je porastao za 3,2 posto. Državna potrošnja zabilježila je međugodišnje smanjenje od -1,4 posto u trećem tromjesečju.

U skladu s projekcijama, oporavka nije bilo ni u 2014. godini. Blagi porast stope rasta BDP-a ostvaren je tek u 2015. godini. Ministarstvo financija u Smjernicama ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2015.-2017. zaključuje da bi se gospodarski rast u 2015. godini trebao temeljiti na povećanju izdataka kućanstava, investicija u fiksni kapital i izvoza roba i usluga i daljnjim smanjenjem državne potrošnje. Tablica 9 sadrži projekcije osnovnih makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja u razdoblju 2014.-2016.

Tablica 9 Projekcije osnovnih makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja, 2014.-2016.

	2014.p.*	2015.p.*	2016. p.*
Bruto domaći proizvod, <i>realna godišnja stopa promjene</i>	-0,4	0,9	1,4
Potrošnja kućanstava (uključujući NPUSK)	-0,7	0,7	0,7
Državna potrošnja	-1,9	-0,2	-1,0
Investicije u fiksni kapital	-3,6	1,9	2,0
Izvoz roba i usluga	5,6	5,7	5,2
Uvoz roba i usluga	3,7	5,4	3,6
Indeks potrošačkih cijena, promjena	-0,2	0,1	1,1
Stopa nezaposlenosti, administrativna, posto	19,6	18,0	17,6
Ukupni višak/manjak konsolidirane opće države, % BDP-a	-5,6**	-5,5	-4,5

Napomena: * projekcije Ekonomskog instituta, Zagreb.

** Podaci DZS-a.

2.2.1.2. Osnovni gospodarski pokazatelji i struktura gospodarstva Grada Zagreba (važniji gospodarski sektori)

Grad Zagreb najjače je gospodarsko središte Hrvatske. Stoga je upravo i njegova uloga presudna za gospodarstvo UAZ-a. S obzirom na neraspoloživost makroekonomskih pokazatelja na razini gradova i općina u sastavu UAZ-a u ovom odlomku fokus je isključivo na pokazatelje za Grad Zagreb.

U Gradu Zagrebu ostvaruje se trećina nacionalnog BDP-a, pri čemu se udio BDP-a Grada Zagreba povećao od 30,8 posto u 2008. do 33,4 posto u 2012. U 2012. godini BDP Grada Zagreba iznosi 14.675 mil. eura, pri čemu BDP po glavi stanovnika Grada Zagreba iznosi 18.506 eura te je 1,8 puta veći od BDP-a po glavi stanovnika Republike Hrvatske (10.297 eura) što je u skladu s odnosom BDP-a po glavi stanovnika ostalih glavnih gradova Europske unije prema državnom prosjeku, a koji je oko 1,5-2 puta u korist glavnih gradova. U 2012. BDP po stanovniku Republike Hrvatske iznosio je 59 posto BDP-a po stanovniku EU-28, mjerenog paritetom kupovne moći. Udio BDP-a pripadajuće regije Kontinentalna Hrvatska u nacionalnom BDP-u 2012. godine iznosi 68,3 posto, pri čemu je Grad Zagreb ostvario gotovo polovicu regionalnog BDP-a (49 posto), dok je prosječni BDP po stanovniku Kontinentalne Hrvatske iznosio 10.500 eura i bio je tek nešto iznad nacionalnog prosjeka (10.297 eura).

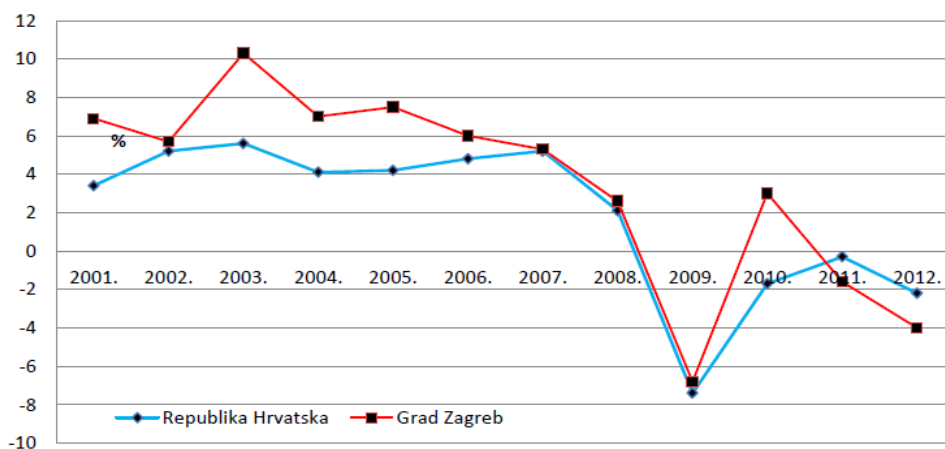
Do 2010. godine BDP po stanovniku je u Gradu Zagrebu rastao, da bi nakon toga, u razdoblju od 2011. do 2013. godine bio u stalnom padu. U Zagrebačkoj županiji, BDP kontinuirano pada od 2011. (7.900 EUR po stanovniku) do 2013. kada dosiže razinu od 7.781 EUR po stanovniku. Podaci o kretanju BDP po stanovniku u Krapinsko-zagorskoj županiji ne pokazuju ujednačen trend, odnosno BDP po stanovniku raste odnosno pada ovisno o promatranoj godini, no ipak ove promjene ne ukazuju na značajne amplitude u odnosu na prosjek. Prosjek BDP po stanovniku Krapinsko-zagorske županije u razdoblju 2009.-2013. godine iznosio je 6.317 EUR po stanovniku, dok su oscilacije u okviru +/- do 3% u odnosu na prosjek, a najviša vrijednost zabilježena je u 2009. godini te iznosi 6.511. EUR po stanovniku). U Tablici 10 nalaze se podaci vezani za BDP koji se odnose na 2013. godinu.

Tablica 10 Bruto domaći proizvod – Republika Hrvatska, Grad Zagreb, Zagrebačka županija i Krapinsko-zagorska županija 2013. godine (tekuće cijene)

	BDP (tis. HRK)	BDP (tis. EUR)	Struktura po županijama (u postocima; RH=100)	BDP/st. (u kunama)	BDP/st. (u eurima)	Indeks RH=100
Grad Zagreb	109.236.357	14.423.406	33,14%	137.321	18.132	177,27
Zagrebačka županija	18.780.296	2.479.722	5,70%	58.930	7.781	76,07
Krapinsko-zagorska županija	6.327.640	835.492	1,92%	48.321	6.380	62,38
Republika Hrvatska	329.571.343	43.516.109	100,0	77.465	10.228	100,00

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Slika 5 Kretanje godišnje stope rasta BDP-a Grada Zagreba i Republike Hrvatske u razdoblju 2001.-2012., realne stope, usporedba Grada Zagreba i Republike Hrvatske

Izvor: Preuzeto s http://www.zagreb.hr/UserDocImages/Kona%C4%8Dni_Makro_2008.-2014.PDF.pdf.

O sektorskoj strukturi gospodarstva najbolje govore podaci o strukturi bruto dodane vrijednosti (BDV) koja se relativno sporo mijenja, premda je u Hrvatskoj u posljednjih 20 godina trend smanjenja udjela primarnog i sekundarnog sektora, a rasta sektora usluga. Nakon rata u Hrvatskoj, od 1996. došlo je do znatnih promjena u strukturi bruto domaće vrijednosti i u Gradu Zagrebu, posebno kada se uspoređuje u odnosu na osamdesete godine 20. stoljeća. Prema tadašnjim statističkim podacima djelatnost zagrebačke industrije sudjelovala je s gotovo 40-postotnim udjelom (39,9%) u ukupnoj novododanoj vrijednosti, građevinarstvo s 10,8%, a trgovina 23,7%, dok je financijski sektor činio svega 5,5%.

U 2012. u Gradu Zagrebu na prvom je mjestu u strukturi stvaranja bruto dodane vrijednosti djelatnost trgovina na veliko i malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane s udjelom od 21,3%, a slijedi javna uprava i obrana, obrazovanje, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi s udjelom od 15%. Udjel prerađivačke industrije u Gradu Zagrebu pada od 13,9% u 2008. do 10,9% u 2012., dok u Hrvatskoj udjel pada od 15,8% u 2008. na 14,5% u 2012. U strukturi BDV-a gospodarskih djelatnosti na razini Hrvatske, Grad Zagreb ima izrazito visoki udjel u djelatnostima: informacija i telekomunikacija (65,4%), financijskom sektoru (63,3%), stručnim, znanstvenim, tehničkim, administrativnim i ostalim uslužnim djelatnostima (55,9%). U promatranom razdoblju Grad Zagreb bilježi pad fizičkog obujma industrijske proizvodnje za 5,6% u 2009. u odnosu na 2008., odnosno kumulativno više od 10% u odnosu na 2007. Od 2010. se ne raspolaže statističkim podacima o kretanju proizvodnje na razini županija, ali se procjenjuje da industrijska proizvodnja Grada Zagreba kontinuirano pada. Osim toga, današnji tehnološki nivo zagrebačke industrije je znatno niži, pa je stoga i tehnološka struktura izvoza značajno nepovoljnija.

Prema tehničkoj strukturi odnosno glavnim industrijskim grupacijama u zagrebačkoj industriji trećinu proizvodnje čine netrajni proizvodi za široku potrošnju, slijede kapitalni proizvodi (31,9%), zatim energija te intermedijarni proizvodi (osim energije) s oko 16,6% u ukupnoj strukturi proizvodnje, dok trajni proizvodi za široku potrošnju čine svega 1% proizvodnje.

Prema područjima djelatnosti prerađivačka industrija čini oko 83% ukupne zagrebačke industrijske proizvodnje, opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija oko 16%, a djelatnost rudarstva i vađenja tek 0,25%. U strukturi same prerađivačke industrije s najvećim udjelom sudjeluje proizvodnja u djelatnosti popravka i instaliranja strojeva i opreme (oko 30%), zatim proizvodnja prehrambenih proizvoda (oko 14%), tiskanja i umnožavanja snimljenih zapisa (12%), proizvodnja električne opreme te proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka, prijevoznih sredstava, proizvodnja papira i proizvoda od papira, proizvoda od gume i plastike i drugo.

U promatranom razdoblju nastavljen je trend ranije započetih strukturnih promjena u gospodarstvu Zagreba u pravcu daljnjeg opadanja udjela industrije i građevinarstva (ovo posebno od krize, 2008.) a porast udjela trgovine, financijskih djelatnosti, informacija i komunikacija, poslovanja nekretninama, stručnih, znanstvenih i drugih uslužnih djelatnosti.

Tablica 11 Struktura bruto dodane vrijednosti Grada Zagreba po djelatnostima NKD-a 2007 u 2012. godini (ESA 2010), u tisućama kuna, tekuće cijene

	Republika Hrvatska		Kontinentalna Hrvatska		Grad Zagreb		Udio Grada Zagreba u Republici Hrvatskoj
Djelatnost	Vrijednost (u tisućama kuna)	Struktura (u %)	Vrijednost (u tisućama kuna)	Struktura (u %)	Vrijednost (u tisućama kuna)	Struktura (u %)	
A - Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	12.537.956	4,5	10.029.218	5,2	226.637	0,2	1,8
B, C, D, E - Prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje te ostale industrije	60.395.556	21,5	43.230.767	22,6	13.978.848	14,9	23,1
od toga C - Prerađivačka industrija	40.574.316	14,5	32.233.924	16,8	10.173.725	10,9	25,1
F - Građevinarstvo	15.491.836	5,5	9.062.610	4,7	3.032.522	3,2	19,6
G, H, I - Trgovina na veliko i na malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane	56.797.461	20,3	35.197.514	18,4	19.892.702	21,3	35,0
J - Informacije i komunikacije	12.920.052	4,6	10.523.725	5,5	8.448.875	9,0	65,4
K- Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	19.165.766	6,8	15.254.391	8,0	12.138.115	13,0	63,3
L - Poslovanje nekretninama	28.645.127	10,2	16.178.106	8,4	5.807.317	6,2	20,3
M, N - Stručne, znanstvene, tehničke, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	22.636.078	8,1	16.506.037	8,6	12.648.953	13,5	55,9
O, P, Q - Javna uprava i obrana, obrazovanje, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	43.239.350	15,4	30.155.673	15,7	14.036.572	15,0	32,5
R, S, T, U - Ostale uslužne djelatnosti	8.475.415	3,0	5.348.361	2,8	3.366.728	3,6	39,7
Bruto dodana vrijednost (bazične cijene)	280.304.597	100,0	191.486.402	100,0	93.577.270	100,0	33,4

Izvor: Priopćenje DZS, 12.1.2., 2015.

Negativni trendovi restrukturiranja zagrebačkoga gospodarstva, a koji se s jedne strane očituju u smanjenju zaposlenosti u sekundarnim djelatnostima, posebno u industriji i građevinarstvu, a s druge strane porastu zaposlenosti u uslužnim djelatnostima, dijelom su rezultat problema u pretvorbi i privatizaciji koji su u RH od 90-ih godina vođeni u procesu tranzicije u tržišno gospodarstvo, ali i općih trendova procesa tercijarizacije u gradovima (porast financijskih, trgovinskih, komunikacijskih i sličnih uslužnih djelatnosti), kao i preseljenja dijela proizvodnih kapaciteta iz Grada Zagreba u susjedne županije.

Sve je to rezultiralo opadanjem konkurentnosti proizvodnje, posebno izvozne konkurentnosti. Slični procesi promjena u strukturi gospodarstva odvijaju se i na razini Hrvatske, ali su u prosjeku nešto manje izraženi.

Unatoč tome, grad Zagreb i dalje ostaje dominantno gospodarsko središte Republike Hrvatske, što pored navedenog potvrđuju i sljedeći relevantni gospodarski pokazatelji za 2013.: – udio broja aktivnih pravnih osoba Grada Zagreba u RH iznosi 30,3%; – udio broja zaposlenih osoba u Gradu Zagrebu u ukupnom broju zaposlenih u RH iznosi 29,6%; – udio dobiti i prihoda poduzetnika Grada Zagreba u ukupnoj dobiti i u ukupnom prihodu poduzetnika RH iznosi 52,9%; – udio poduzetnika Grada Zagreba u ukupnoj vrijednosti investicija u dugotrajnu imovinu poduzetnika RH iznosi 56,3%.

O navedenim promjenama svjedoče i podaci o broju i strukturi zaposlenih i nezaposlenih na području Grada Zagreba i UAZ-a. Analiza zaposlenosti i nezaposlenosti prikazana je u dijelu 2.4.1.8. Zaposlenost i nezaposlenost.

2.2.1.3. Financijski rezultati poslovanja poduzetnika

U 2013. godini na području UAZ-a poslovalo je nešto više od 39.100 poduzetnika s 393 tisuće zaposlenih. Ostvarili su 363 milijarde kuna prihoda i 358,1 milijardu kuna rashoda. Bruto dobit iznosila je 4,4 milijarde kuna, dok je dobit nakon oporezivanja iznosila nešto više od 2 milijarde kuna.

U ukupnom broju poduzetnika Grad Zagreb²⁴ sudjeluje s 85 posto, a u ukupnom broju zaposlenih sudjeluje s 89 posto. Značajnija poduzetnička aktivnost prisutna je još u Velikoj Gorici, Samoboru, Svetoj Nedelji i Zaprešiću.

U Tablici 12 prikazani su osnovni financijski rezultati poduzetnika u gradovima i općinama UAZ-a u 2013. godini.

Prema podacima Poslovne Hrvatske²⁵ u Zagrebu je najveći broj poduzetnika u području trgovine na veliko, osim trgovine motornim vozilima (šifra 46 prema NKD 2007), u trgovini na malo (šifra 47), u djelatnosti pripreme i usluživanja hrane i pića (šifra 56), specijaliziranoj građevinskoj djelatnosti, u djelatnosti gradnje zgrada, u ostalim uslužnim djelatnostima (šifra 96), u pravnoj i računovodstvenoj djelatnosti (69).

²⁴ Za detaljniji prikaz poduzetničke aktivnosti u Gradu Zagrebu u razdoblju 2008.-2014. vidjeti http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/Kona%C4%8Dni_Makro_2008.-2014.PDF.pdf (publikaciju „Makroekonomski razvoj Grada Zagreba i financijski rezultati poslovanja poduzetnika u razdoblju 2008.-2014.“ priprema i izdaje Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada)

²⁵ U tip društva uključena su trgovačka društva, obrtnici i samostalni djelatnici svih veličina, prema NKD-u 2007.

Tablica 12 Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika u gradovima i općinama UAZ-a u 2013. godini

	Broj gospodarskih subjekata	Broj zaposlenih	Ukupni prihodi	Ukupni rashodi	Bruto dobit/gubitak	Neto dobit/gubitak
Brckovljani	75	339	149.223.110	144.946.920	4.276.190	3.408.108
Brdovec	170	971	1.089.572.662	1.055.995.612	33.577.050	27.231.082
Donja Stubica	84	1.120	590.458.465	579.073.925	11.384.540	9.621.425
Dugo Selo	406	2.445	1.476.592.765	1.486.766.173	-10.173.408	-16.079.852
Gornja Stubica	25	155	58.630.923	56.257.577	2.373.346	2.163.321
Grad Zagreb	33.233	347.506	329.210.663.387	324.817.098.046	4.393.565.334	2.181.377.499
Jakovlje	25	179	90.401.121	92.519.826	-2.118.705	-2.479.913
Jastrebarsko	258	1.662	720.290.241	686.832.639	33.457.602	28.546.217
Klinča Sela	62	323	240.163.140	239.600.042	563.098	-1.354.134
Marija Bistrica	64	244	124.970.579	123.055.738	1.914.841	828.107
Pisarovina	42	117	54.147.588	54.561.141	-413.553	-602.366
Pušća	35	148	114.514.035	108.649.250	5.864.785	5.460.327
Rugvica	106	821	566.578.457	522.086.724	44.491.733	39.392.649
Samobor	961	5.750	4.049.679.511	3.944.015.014	105.664.498	81.046.944
Stubičke Toplice	37	163	53.635.694	51.907.262	1.728.432	1.322.413
Sveti Ivan Zelina	334	2.521	1.299.283.398	1.291.648.945	7.634.454	1.441.135
Sveta Nedelja	648	6.864	7.175.962.827	7.016.513.044	159.449.783	114.183.152
Veliko Trgovišće	67	472	241.527.259	251.119.040	-9.591.781	-10.425.604
Zabok	181	2.117	1.178.744.039	1.159.635.692	19.108.347	9.218.888
Marija Gorica	27	109	43.655.672	42.612.254	1.043.418	760.337
Velika Gorica	1.232	10.572	9.163.299.653	9.449.639.646	-286.339.993	-322.497.220
Orle	10	23	12.470.207	11.523.292	946.915	735.064
Zaprešić	631	3.608	1.952.688.534	2.067.834.440	-115.145.906	-133.556.987
Pokupsko	9	43	15.863.101	15.264.862	598.239	463.934
Kravarско	9	75	33.091.154	31.105.860	1.985.294	1.722.979
Bistra	96	465	146.037.610	146.851.634	-814.024	-2.209.911
Luka	17	125	65.757.923	70.491.531	-4.733.608	-5.158.949
Dubravaica	24	516	162.104.450	161.032.031	1.072.419	476.444
Stupnik	153	2.649	2.505.810.074	2.476.607.296	29.202.778	16.794.714
Oroslavje	92	908	410.106.339	393.559.243	16.547.096	13.930.270
Ukupno UAZ	39.113	393.010	362.995.923.918	358.548.804.699	4.447.119.214	2.045.760.073

Izvor: FINA.

Prema ostvarenoj neto dobiti na prvom je mjestu Grad Zagreb s 2,2 milijarde kuna, a slijede Sveta Nedelja sa 114,2 milijuna kuna, Samobor s 81 milijunom kuna i Rugvica s 39 milijuna kuna.

U 2013. godini najveći gubitak ostvarila je Velika Gorica (322 milijuna kuna), Zaprešić (133 milijuna kuna) i Dugo Selo (10,4 milijuna kuna).

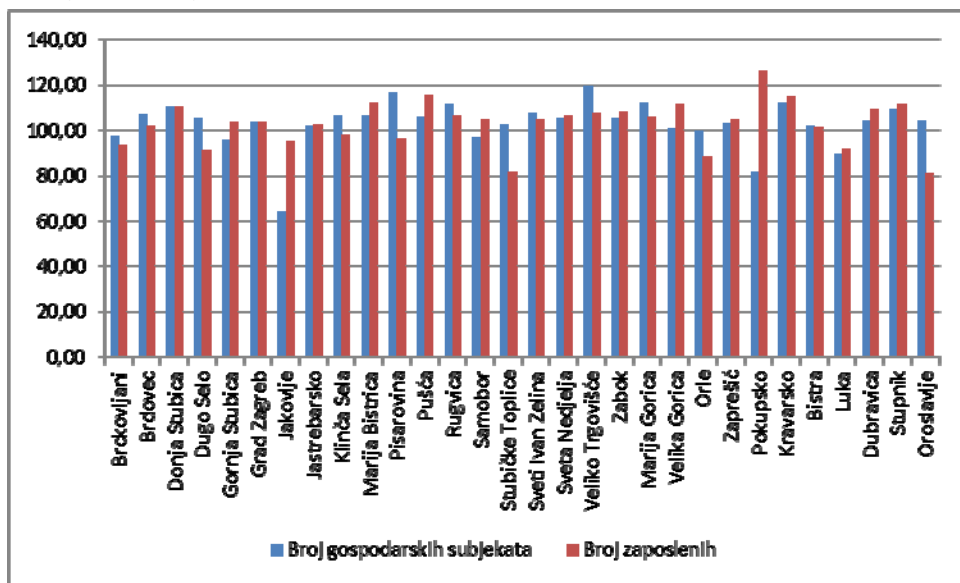
Gospodarska aktivnost može se izraziti i pokazateljem gustoće poduzeća po stanovniku, odnosno brojem poduzeća na 10.000 stanovnika²⁶. Za UAZ izračun vrijednosti ovog pokazatelja uzet je broj gospodarskih subjekata za 2013. godinu (39.113), a izračunata vrijednost iznosi 359,98 gospodarskih subjekata na 10.000 stanovnika. U usporedbi s nekim razvijenim zemljama (npr. Ujedinjeno

²⁶ Kako je navedeno u Dodatku 3 „Indikativni sadržaj analize stanja“, Smjernica za izradu strategije razvoja urbanog područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje (MRRFEU, 2015.).

Kraljevstvo), pokazatelj gustoće poduzeća na 10.000 stanovnika je nizak, međutim potrebno ga je uzeti u obzir s oprezom jer se u nazivnik ovog pokazatelja najčešće uzima broj odraslih osoba, dok su u slučaju UAZ-a uzeti u obzir svi stanovnici bez obzira na dob. Ukoliko bi se uzele u izračun odrasle osobe, u tom bi slučaju ovaj pokazatelj bio nešto povoljniji.

Uspoređujući 2013. i 2012. godinu na razini cijele UAZ povećao se i broj poduzetnika (3,6 posto) i broj zaposlenih (4,2 posto).

Slika 6 Promjena broja gospodarskih subjekata i broja zaposlenih u razdoblju 2012.-2013. na području UAZ (2012=100)

Izvor: FINA.

2.2.1.4. Obrtništvo

Na području UAZ, evidencija podataka o obrtništvu (broj obrtnika, broj zaposlenih u obrtu, djelatnosti) je vrlo neujednačena. Za razliku od većine gradova i općina na području UAZ, za Grad Zagreb javno su dostupni osnovni podaci o obrtništvu²⁷. Za prikaz stanja u obrtništvu korištene su informacije sadržane u publikaciji Gradskog ureda za stratejsko planiranje i razvoj grada – Makroekonomski razvoj Grada Zagreba i financijski rezultati poslovanja poduzetnika u razdoblju 2008.-2014, javno dostupni podaci DZS-a, podaci Ministarstva poduzetništva i obrta te podaci sadržani u usvojenim razvojnim dokumentima pojedinih gradova i općina, koje takvim dokumentima raspolažu i javno su dostupni (popis konzultiranih razvojnih dokumenata nalazi se u Prilogu 1).

2.2.1.4.1. Zaposleni u obrtništvu i slobodnim profesijama na području Grada Zagreba

U Tablici 13 prikazani su podaci o zaposlenosti u obrtima i slobodnim profesijama u Gradu Zagrebu u razdoblju 2008.-2014.

²⁷ Gradski ured za stratejsko planiranje i razvoj Grada zatražio je podatke o obrtništvu na razini JLS od Ministarstva poduzetništva i obrta, te su isti dostavljeni 18. ožujka 2016. Podaci obuhvaćaju broj obrta prema djelatnostima za sve JLS u UAZ-u osim za Grad Zagreb.

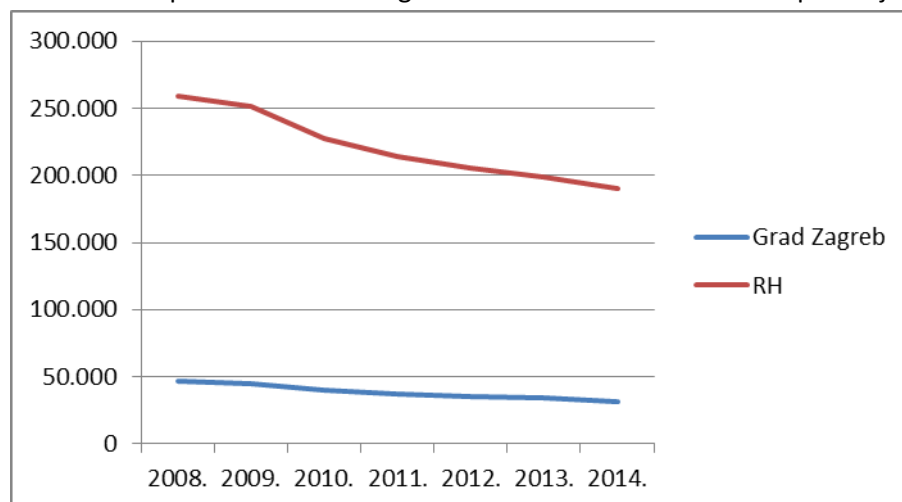
Tablica 13 Zaposlenost Grada Zagreba i RH u obrtima i slobodnim profesijama 2008.-2014.

Godine	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Obrti i slobodne profesije - Grad Zagreb	46.725	44.635	40.479	37.348	35.426	33.864	31.521
Obrti i slobodne profesije - RH	258.637	251.803	227.764	214.022	205.072	198.415	189.878
Udio Grada Zagreba (u %) (obrti i slobodne profesije) u RH (u%)	18,1	17,7	17,8	17,5	17,3	17,1	16,6

Izvor: Priopćenja DZS od 2008. do 2014. godine

Na Grafikonu 1 prikazana su kretanja broja zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama u Gradu Zagrebu i u RH. Tijekom razdoblja broj zaposlenih je značajno padao, osobito tijekom 2009. i 2010. da bi nakon toga broj i dalje padao međutim nešto sporijim tempom. Do pada broja zaposlenih došlo je tijekom razdoblja i u Gradu Zagrebu, no kao što se iz Grafikona 1 vidi, broj zaposlenih je u Gradu Zagrebu sporije padao u usporedbi s padom ukupnog broja zaposlenih u RH.

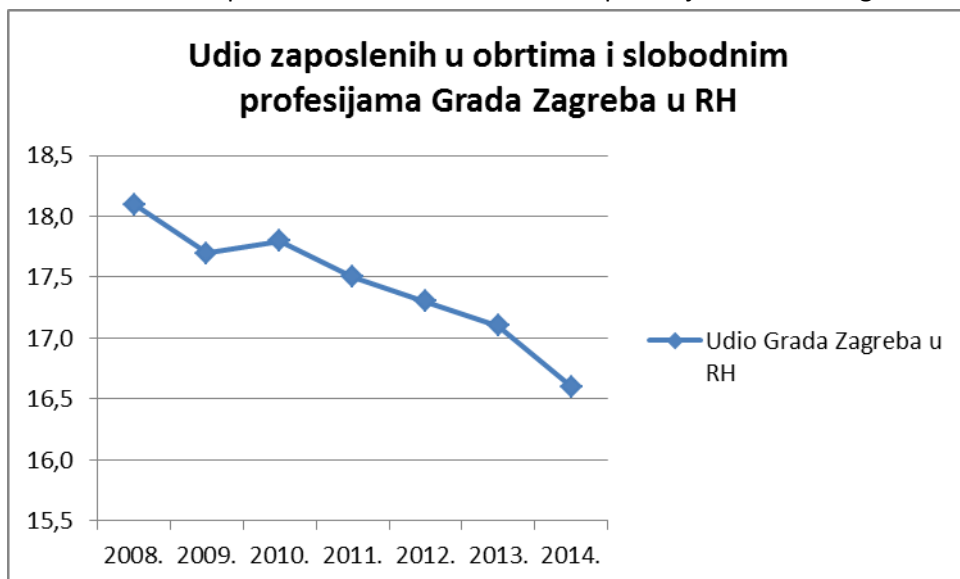
Grafikon 1 Zaposlenost Grada Zagreba i RH u obrtima i slobodnim profesijama, 2008.-2014.

Izvor: Priopćenja DZS od 2008. do 2014. godine

Pad broja zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama u Gradu Zagrebu izražen kao udio u ukupnom broju zaposlenih u RH, prikazan je na Grafikonu 2.

Grafikon 2 Udio zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama Grada Zagreba u RH, 2008.-2014.

Izvor: Priopćenja DZS od 2008. do 2014. godine

Kako bi se stekao bolji uvid u kretanje broja zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama u promatranom razdoblju u Tablici 14 prikazana je struktura zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama Grada Zagreba u razdoblju 2010.-2014.

Tablica 14 Struktura zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama Grada Zagreba, 2010.-2014.

Djelatnosti	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5
Rudarstvo i vađenje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Prerađivačka industrija	15,7	15,5	15,5	14,9	14,2
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Građevinarstvo	9,5	8,6	8,1	7,5	7,2
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	15,0	14,4	13,8	13,2	13,0
Prijevoz i skladištenje	5,1	5,3	5,5	6,1	6,6
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	14,5	14,3	14,1	13,8	13,0
Informacije i komunikacije	1,1	1,2	1,2	1,3	1,3
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Poslovanje nekretninama	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	11,6	12,4	13,0	13,6	14,1
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	2,0	2,1	2,0	2,1	2,1
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6

Obrazovanje	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	7,0	7,2	7,4	7,5	7,6
Umjetnost, zabava i rekreacija	4,0	4,0	4,0	4,2	4,7
Ostale uslužne djelatnosti	9,8	10,2	10,4	10,7	11,1
Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca; djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i pružaju različite usluge za vlastite potrebe	2,3	2,3	2,2	2,1	2
Nerazvrstani prema djelatnostima	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Izvor: Priopćenja DZS od 2010. do 2014. godine

U obrtima i slobodnim profesijama u Gradu Zagrebu 2014. godine bilo je zaposleno 31.521 osoba što je 8,2% od ukupne zaposlenosti. Udio zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama Grada Zagreba u RH 2014. godine iznosio je 16,6%.

U posljednjih 6 godina (2008.-2014.) broj zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama Grada Zagreba smanjen je za 32,5% ili za 15.204 osoba. U strukturi zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama 2014. godine najviše je bilo zaposlenih u prerađivačkoj industriji 14,2%, slijede stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti sa 14,1%, zatim trgovina i ugostiteljstvo sa 13%, te ostale uslužne djelatnosti s 11,1% i građevinarstvo sa 7,2%.

Tijekom promatranog razdoblja u ukupno zaposlenima u obrtima i slobodnim profesijama u Gradu Zagrebu dominiraju obrti u prerađivačkoj industriji (prosječna vrijednost u promatranim godinama 15,2%), trgovine na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala (13,9%), djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (13,9%), stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (12,9%), te ostale uslužne djelatnosti (10,4%). Ovih 5 kategorija čine 2/3 zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama u ukupnom broju zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama u Gradu Zagrebu. Kada im se pribroje zaposleni u građevinarstvu (8,2%) i djelatnostima zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (7,3%), svi zajedno čine 81,9% (prosjeak u promatranom razdoblju), odnosno više od 4/5 zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama u ukupnom broju zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama u Gradu Zagrebu. Treba međutim primijetiti da je upravo u obrtima i slobodnim profesijama koje su najviše zapošljavale u razdoblju 2010.-2014. godine došlo do najvećeg pada broja zaposlenih u 2014. godini u odnosu na 2010. godinu, odnosno u prerađivačkoj industriji, trgovini na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala, djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane te građevinarstvu. Do porasta broja zaposlenih došlo je u obrtima i slobodnim profesijama u stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima, djelatnostima zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, te ostalim uslužnim djelatnostima. Radi se o djelatnostima koje bi u budućnosti mogle biti značajne za daljnje zapošljavanje trenutno velikog broja nezaposlenih osoba različite dobi, stupnja obrazovanja i radnog iskustva.

2.2.1.4.2. Zaposleni u obrtništvu na području UAZ-a (bez Grada Zagreba)

Ministarstvo poduzetništva i obrta dostavilo je Uredu za strategijsko planiranje i razvoj Grada podatke o obrtništvu za 29 JLS na području UAZ (izuzev za Grad Zagreb). Podaci se odnose na dan 18.03.2016. te obuhvaćaju broj obrta po djelatnostima. Javno dostupni podaci Državnog zavoda za

statistiku za Grad Zagreb odnose se na prosinac 2015. godine i odnose se samo na broj obrta. Podaci o broju obrta po djelatnosti za Grad Zagreb nisu obuhvaćeni u daljnjem tekstu.

Na području UAZ-a prema prethodno spomenutim podacima ukupno je 17.344 obrta. Od toga je u Gradu Zagrebu registrirano 12.224, što čini 70,48% svih obrta, dok je preostalih 5.120 obrta raspoređeno u preostalih 29 JLS smještenih u UAZ-u. Na području UAZ-a prosječno je 5,91 obrt po km². Najveća gustoća obrta po km² je u Gradu Zagrebu, odnosno na 1 km² smjestilo se 19,06 obrta. Iznadprosječnu gustoću obrta po km² bilježe još Zaprešić (6,64), Zabok (6,49) i Sveta Nedelja (5,69). Najmanje vrijednosti ovog pokazatelja, odnosno značajno manje od jednog obrta na km² bilježe općine Kravarsko (0,38 obrta po km²), Orle (0,38 obrta po km²) i Pokupsko (0,19 obrta po km²). Podaci se nalaze u Tablici 15.

Zajedno s Gradom Zagrebom, 90,34% svih obrta u UAZ-u smješteno je još u gradovima Velikoj Gorici, Samoboru, Jastrebarskom, Svetoj Nedelji, Zaprešiću, Svetom Ivanu Zelini i Dugom Selu, odnosno smješteno je u JLS-ima koje pokrivaju površinu od 1.803,3 km² (odnosno 61,47% površine UAZ-a). Osim spomenutih gradova koji tvore većinu obrta u UAZ-u, u skupinu JLS s više od 100 obrta ulaze Zabok, Marija Bistrica, Oroslavje, Brdovec, Klinča Sela i Donja Stubica. U preostale 22 JLS smjestilo se nešto manje od 10% svih obrta na području UAZ.

Na području UAZ-a prosječno je 1,6 obrta na 100 stanovnika. JLS-i kod kojih je zabilježeno više od 2 obrta na 100 stanovnika su Donja Stubica, Jastrebarsko, Marija Bistrica, Oroslavje, Samobor, Stubičke Toplice, Sveta Nedelja i Zabok (vidi Tablicu 15). U svim navedenim JLS-ima registrirano je više od 100 obrta, izuzev Stubičkih Toplica koje ih imaju 60 te značajno manji broj stanovnika od ostalih u ovoj skupini što doprinosi vrijednosti većoj od 2 obrtnika na 100 stanovnika, pa ju treba promatrati s oprezom u odnosu na ostale navedene. Prednjače Jastrebarsko (2,57 obrta po stanovniku) i Zabok (2,55 obrta po stanovniku), što znači da na svakih 50 stanovnika dolazi minimalno 1 i više obrtnika. Ovi podaci ukazuju na jaču usmjerenost na obrtništvo i značaj obrtnika i njihove djelatnosti u navedenim JLS-ima u odnosu na ostale JLS-e u UAZ-u. Tri su JLS (Brckovljani, Rugvica, Pokupsko) u kojima je zabilježena gustoća obrta niža od 1, odnosno na 100 stanovnika nije registriran niti jedan obrt. Ovi podaci mogu ukazivati na slabiji interes ili lošije uvjete za otvaranje i bavljenje obrtom i ostvarivanjem prihoda od obrtničke djelatnosti.

Tablica 15 Broj i gustoća obrta na 100 stanovnika i po km² na području UAZ-a

Ime	Broj obrta	Br. stanovnika	Br. obrta na 100 st.	Br. obrta po km ²
Bistra	94	6.632	1,42	1,77
Brckovljani	53	6.837	0,78	0,76
Brdovec	135	11.134	1,21	3,62
Donja Stubica	117	5.680	2,06	2,71
Dubravica	18	1.437	1,25	0,88
Dugo Selo	253	17.466	1,45	4,69
Gornja Stubica	75	5.284	1,42	1,55
Grad Zagreb*	12.224	790.017	1,55	19,06
Jakovlje	54	3.930	1,37	1,51
Jastrebarsko	408	15.866	2,57	1,80
Klinča Sela	130	5.231	2,49	1,68

Kravarско	22	1.987	1,11	0,38
Luka	25	1.351	1,85	1,45
Marija Bistrica	139	5.976	2,33	2,04
Marija Gorica	30	2.233	1,34	1,75
Orle	22	1.975	1,11	0,38
Oroslavje	139	6.138	2,26	4,33
Pisarovina	66	3.689	1,79	0,45
Pokupsko	20	2.224	0,90	0,19
Pušća	43	2.700	1,59	2,51
Rugvica	64	7.871	0,81	0,68
Samobor	767	37.633	2,04	3,06
Stubičke Toplice	60	2.805	2,14	2,21
Stupnik	45	3.735	1,20	1,81
Sveta Nedelja	365	18.059	2,02	5,69
Sveti Ivan Zelina	280	15.959	1,75	1,51
Velika Gorica	1.016	63.517	1,60	3,10
Veliko Trgovišće	95	4.945	1,92	2,06
Zabok	229	8.994	2,55	6,49
Zaprešić	356	25.223	1,41	6,64
UKUPNO	17.344	1.086.528	1,60	5,91

Izvor: izračun autora prema podacima MINPO (2016.) i DZS (2016.)

* Javno dostupni podaci DZS o broju obrta za Grad Zagreb su iz prosinca 2015.

Od ukupno 5.120 obrta na području 29 JLS UAZ-a (nisu uključeni podaci za Grad Zagreb prema broju obrta po djelatnostima), ukupno je 1.076 obrta registrirano pod djelatnost prerađivačka industrija, što čini 21,02%, odnosno petinu svih promatranih obrta. Potom slijede trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala što u strukturi od ukupnog broja obrta čini 16,07%, zatim građevinarstvo s 14,55%, ostale uslužne djelatnosti s 12,54%, te djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane s 10,96%. Broj obrta u ovih pet navedenih djelatnosti ujedno čine 75% od ukupnog broja promatranih obrta (Grad Zagreb je isključen). Od značajnih djelatnosti s više od 100 registriranih obrta po djelatnosti zastupljene su djelatnosti prijevoza i skladištenja, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, informacije i komunikacije, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti i poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo. Zajedno s pet prethodno spomenutih najznačajnijih djelatnosti čine 98% svih obrta na području UAZ-a (izuzevši Grad Zagreb).

Tablica 16 Broj obrta po djelatnostima*

Djelatnost	Broj
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	105
Rudarstvo i vađenje	2
Prerađivačka industrija	1076
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	1
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	9
Građevinarstvo	745

Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	823
Prijevoz i skladištenje	441
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	561
Informacije i komunikacije	159
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	30
Poslovanje nekretninama	27
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	291
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	156
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	1
Obrazovanje	15
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	11
Umjetnost, zabava i rekreacija	20
Ostale uslužne djelatnosti	642
Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca; djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i pružaju različite usluge za vlastite potrebe	1
Nerazvrstani prema djelatnostima	4
UKUPNO	5.120

Izvor: izračun autora prema podacima MINPO, 2016.

*Nisu uključeni podaci za Grad Zagreb

Obrti registrirani u prerađivačkoj industriji bilježe najveće vrijednosti u Samoboru (203), što je ujedno i najveća vrijednost broja registriranih obrta promatrano u svim djelatnostima, i Velikoj Gorici (174), te Svetoj Nedelji (110). Broj registriranih obrta u ova tri grada čini gotovo polovinu (45,26%) od ukupnog broja obrta u prerađivačkoj industriji u promatranim JLS-ima. Od ostalih važnijih JLS prema broju obrta u prerađivačkoj industriji izdvajaju se još Jastrebarsko (75), Sveti Ivan Zelina (69) i Zaprešić (58). U ostalim JLS-ima broj obrta u prerađivačkoj industriji je značajno niži (42 i niže).

Po broju obrta u djelatnosti Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala, prednjače Velika Gorica (152) i Samobor (118). Ostale JLS bilježe 65 i manje obrta u ovoj djelatnosti (u Mariji Gorici nije registriran niti jedan obrt u ovoj djelatnosti).

U djelatnosti građevinarstva prednjače Velika Gorica (140) i Samobor (98), slijede ih Jastrebarsko (47) te Sveta Nedelja (46). Primjerice u Pokupskom nije registriran niti jedan obrt u ovoj djelatnosti.

U ostalim uslužnim djelatnostima prema broju obrta prednjače Velika Gorica (144) i Samobor (100), te ih slijede Zaprešić (73) i Jastrebarsko (60). U Kravarskom nije registriran niti jedan obrt u ovoj djelatnosti, dok su u Luci i Dubravici registrirani u svakoj po jedan.

U djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane po broju obrta prednjače Velika Gorica (103), Samobor (91), a slijede ih Jastrebarsko (62) te Zaprešić (50).

Iz navedenih podataka zaključuje se da je nakon Zagreba najveći broj obrta smješten u gradovima Velikoj Gorici, Samoboru i Jastrebarskom. U strukturi obrta, u djelatnostima s najvećim brojem obrta, najveće udjele imaju Velika Gorica, Samobor, dok ih uglavnom slijede Jastrebarsko, Sveti Ivan Zelina i Zaprešić.

Za dio JLS na području UAZ-a dodatno su prikupljeni podaci o obrtništvu preuzeti su iz usvojenih i javno dostupnih razvojnih dokumenata 13 JLS. Podaci se nalaze u Tablici 17.

Tablica 17 Broj obrta u odabranim JLS na području UAZ-a, 2007.-2014.

Naziv JLS	2007		2008	2009		2010	2011	2012	2013	2014
	Br. obrta	Br. zaposlenih u obrtima		Broj obrta	Br. zaposlenih u obrtima	Broj obrta	Broj obrta	Broj obrta	Broj obrta	Broj obrta
Brdovec	-	-	-	183	230	-	-	-	-	-
Dubravica	30	110	-	-	-	-	-	-	-	-
Dugo Selo	-	-	-	-	-	-	-	312	289	-
Jakovlje	83	93	-	-	-	-	-	-	-	-
Jastrebarsko	-	-	-	-	-	-	-	490	-	-
Luka	28	37	-	-	-	-	-	-	-	-
Pisarovina	-	-	-	250	-	250	250	250	250	-
Pušća	-	-	-	-	-	-	-	-	53	-
Samobor	-	-	-	-	-	-	1030	-	-	-
Sveti Ivan Zelina	-	-	-	-	-	-	-	-	-	320
Velika Gorica	-	-	-	-	-	-	-	-	1249	-
Zabok	-	-	-	-	-	-	-	-	-	220

Izvor: razvojni dokumenti odabranih JLS, obrada autora (popis razvojnih dokumenata nalazi se u Prilogu 1)

S obzirom da se radi o vrlo neujednačenim podacima, na temelju ovako prikazanih podataka teže je donositi zaključke za cijeli UAZ. U nastavku su date osnovne informacije vezane uz podatke iz tablice, na razini pojedinog grada/općine, na temelju njihovih strateških razvojnih dokumenata JLS-ova.

Brdovec

Na području općine Brdovec radi ukupno 200 pravnih osoba i 230 obrtnika. Većina poduzeća i obrta izvozno je orijentirana, a isto tako radi proširenja svojih osnovnih djelatnosti Općina svojim prostornim planom i raznim vidovima pomoći osigurava rast i razvoj gospodarstva. Obrtništvo se razvijalo prema potrebama pojedinih gospodarskih grana i stanovništva. Dugo je bilo na rubu društvenog i gospodarskog interesa. Danas se ono pokušava nametnuti kao gospodarski i financijski čimbenik ukupne gospodarske stabilizacije uz upotpunjavanje tržišta raznovrsnim proizvodima, a osobito uslugama. Obrtništvo može biti poticaj novom proizvodnom i uslužnom zapošljavanju. Za potrebe razvoja obrtništva treba na području općine planirati i urediti građevinsko zemljište, te osigurati početne poticaje i uvjete za uspostavljanje novih obrta i drugih poduzetničkih inicijativa. Na području općine ne postoji koncentracija proizvodnih ili skladišnih građevina odnosno industrijskih objekata koji bi činili gospodarsku ili industrijsku zonu. Stanje u pogledu gospodarskih sadržaja ne može se smatrati zadovoljavajućim. Značajan dio u gospodarskim djelatnostima imaju trgovine, ugostiteljski objekti te različiti obrti.

Dugo Selo

Obrtništvo u Dugom Selu ima dugu tradiciju, te je ulaganje u obrtničku infrastrukturu svakako jedno od važnijih mjera u pogledu razvoja. Obrtništvo u Dugom Selu, ali i u cijeloj Republici Hrvatskoj, je u konstantnom padu zadnjih nekoliko godina, te je svako investicijsko ulaganje za očuvanje obrtništva dobro došlo. U rujnu 2013. godine prema podacima Udruženja obrtnika Dugog Sela na području Grada Dugog Sela evidentirano je 289 obrtnika (u svibnju 2012. godine 312). Po zastupljenosti dominiraju uslužne djelatnosti sa 141 obrtnikom (uglavnom na području građevinarstva, te pružanja usluga popravaka i održavanja), a slijedi sekcija trgovaca s 41 obrtnikom, ugostitelja s 33 obrtnika, 30 prijevoznika, 27 obrtnika koji se bave proizvodnim djelatnostima i 17 frizera i kozmetičara.

Jakovlje, Luka, Dubravica

Općine Jakovlje, Luka i Dubravica donijele su zajedničku strategiju razvoja. U tri navedene općine prevladavaju trgovački obrti (oko $\frac{3}{4}$), graditeljstvo, prijevoz, skladištenje i veze, prerađivačka djelatnost. U preostalih 26% obrta dominiraju hoteli i restorani, te ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti. Većina obrta nalazi se u Jakovlju (od ukupno 141, 83 je u Jakovlju).

Jastrebarsko

Broj registriranih obrta u 2012. godini iznosio je 490. Zadnjih godina broj obrta je padu. U strukturi obrta prevladavaju uslužne djelatnosti, dok oko $\frac{1}{4}$ od ukupnog broja obrta otpada na proizvodne djelatnosti. Prednjače ugostiteljstvo, trgovina na malo, prijevoz putnika i robe, frizerski saloni i saloni za uljepšavanje, djelatnost opće medicine i stomatološke prakse (udio 41,4% u ukupnim obrtima).

Pisarovina

Poduzetništvo i obrtništvo se planira intenzivno razvijati u formiranim Gospodarskim zonama. Zbog ukupnog položaja Pisarovine, u odnosu na grad Zagreb i povezanost s drugim gradovima, postoji izrazito velik interes za ulaganja u gospodarske zone. Na području Općine zabilježeno je oko 250 gospodarskih subjekata, uključujući obrte (prema podacima Izvješća o stanju prostoru za razdoblje 2009.-2013.). Najviše ih je registrirano u Pisarovini (35%), zatim u Donjoj Kupčini (21%), te Bratini (18%). Od djelatnosti najzastupljenija je trgovina i ugostiteljstvo sa 22%, zatim proizvodnja i prerada s 19%, prijevoz robe i putnika s 15%, građenje i građevinski završni radovi s 10%, turizam, sport i rekreacija s 10%. U području gospodarstva istaknuto je da je razvijena prerađivačka industrija (prehrambena, metalna, proizvodnja građevinskog materijala), građevinarstvo i obrtništvo te postojanje kvalificirane radne snage i menadžmenta u prerađivačkoj industriji. Razvijene su pojedine usluge (prijevoz, skladištenje). Postoje dobri uvjeti (manji troškovi) za pokretanje poduzetničke djelatnosti u odnosu na grad Zagreb, međutim malo su prisutne nove tehnologije i inovacije od strane poduzetnika i obrtnika. Poduzetnička infrastruktura ne odgovara potrebama (infrastrukturna opremljenost zona, poduzetnički centri, inkubatori, umrežavanje poduzetnika), a osobito su nerazvijeni obrt i poduzetništvo u ruralnom prostoru.

Pušća

Obrtništvo na području Općine Pušća predstavlja tradicionalnu gospodarsku djelatnost koja je u prošlosti bila vezana uz nekoliko velikih poduzeća i bitno je utjecala na ukupni gospodarski razvoj. No,

u posljednjih dvadesetak godina dogodile su se velike strukturalne promjene u gospodarstvu, čije posljedice su uvelike doprinijele oscilacijama na tržištu, te nestanku dotadašnjih "velikih" gospodarskih subjekata. Održalo se malo gospodarstvo, odnosno obrtništvo kao tradicionalni gospodarski sektor. Prema dostupnim podacima, na području Općine Pušća djeluju 53 obrta. Temeljem podataka sadržanih u dokumentu, razvidno je da je većina obrta registrirana za uslužne djelatnosti, autoprijevoz, ugostiteljstvo i trgovinu.

Samobor

Grad Samobor je povijesno tradicionalno obrtničko središte. Razvoj obrtništva i poticajne mjere koje je lokalna uprava u prošlosti donosila u cilju razvoja obrtništva i malog poduzetništva bili su primjerom ostalim gradovima. Unatoč ratnim godinama i gubitku tržišta broj obrtničkih radnji je u prošla dva desetljeća rastao. S dolaskom recesije broj obrta počeo je opadati, a trgovačkih društava je sve više. U proteklih desetak godina došlo je do značajnog pada broja obrta sa 1.688 u 2001. na 1.030 u 2011. godini.

Grad se uključio u programe kreditiranja obrtništva, malog i srednjeg poduzetništva te poljoprivrede, smanjeni su lokalni porezi za novoosnovana trgovačka društva i obrte, a kasnije je uvedeno i djelomično oslobođanje od plaćanja spomeničke rente, uvedena je mogućnost obročne otplate komunalnih doprinosa, a porez na tvrtku smanjen je za 50%. Uveden je i Program bespovratnih potpora zapošljavanju u privatnom sektoru. Zbog gospodarske recesije i opće neizvjesnosti u poslovanju, poduzetnici vrlo slabo ili nikako koriste mogućnost povoljnog kreditiranja proizvodnog ciklusa, pa čak i djelomična jamstva za poduzetničke kredite. Valutna klauzula i promjenjiva kamatna stopa teško su prihvatljivi u bilo kojem obliku poduzetničkog kreditiranja. Samoborsko gospodarstvo analizira se na temelju dostupnih statističkih podataka, podataka Hrvatske obrtničke i gospodarske komore, Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Nažalost, statistika gospodarstva grada ne vodi se ni u kojem obliku, a podaci iz drugih ili dodatnih izvora su šturi i uglavnom nedostupni. Djelatnici gradske uprave izravno se obraćaju nadležnim državnim tijelima i organima, koji prema svojim kriterijima i mogućnostima distribuiraju dio traženih podataka, što u znatnoj mjeri otežava objektivno i operativno praćenje stanja u gospodarskom okruženju. Iznimka je Zavod za zapošljavanje koji redovito šalje mjesečne podatke o registriranoj nezaposlenosti u Gradu Samoboru.

Prema podacima Udruženja obrtnika Samobor, obrtnici u trgovini i ugostiteljstvu oslabili su svoj položaj na tržištu. Ostali su ga uglavnom zadržali unatoč nepovoljnim gospodarskim prilikama u okruženju. To je bilo moguće jer su obrti vođeni obiteljski s entuzijazmom i upornošću, uglavnom u vlastitim poslovnim prostorima i radionama od kojih su mnoge licencirane za nauk učenika. Uz to, većina proizvodnih obrta orijentirana je na izvoz i ima licenciranu proizvodnju i prepoznatljivi brand očuvanja samoborske kulturne baštine što doprinosi konkurentnosti. Pritom doprinosi i dobar geo - prometni položaj i blizina granice sa Slovenijom, a osim tradicionalne metalo – prerađivačke djelatnosti koja je doskora dominirala u samoborskom poduzetništvu, sve je više obrta registriranih u oblasti intelektualnih usluga. S jedne strane, tome svakako doprinose olakšice za poduzetnike koje pruža Grad Samobor te izravne potpore inovatorima, a s druge organiziranost u cehove i sekcije. Prepreke daljnjem razvoju obrtništva su nefleksibilna državna porezna i fiskalna politika, smanjeno tržište za neke proizvodne djelatnosti, vrlo težak ulazak domaćih proizvoda u asortiman inozemnih

trgovačkih lanaca te nemogućnost održavanja većih turističko - gospodarskih i drugih manifestacija koje bi u Samobor privukle više posjetioca. Jedna od posljedica je smanjeni dolazak turista s većom kupovnom moći.

Koliko obrtničkih radnji je registrirano u Samoboru, a koliko ih ima sjedište u naseljima oko grada ostaje pritom nepoznato jer se o njihovom razmještaju ne vodi posebna evidencija. U svakom slučaju broj obrta u brdskom dijelu je zanemariv. Registraciju obrta provodi nadležni Ured državne uprave u Zagrebačkoj županiji, Ispostava Samobor, a rješenje za početak rada dobiva se u roku od 15 dana. Što se tiče gradske uprave, o obrtništvu i gospodarstvu Samobora u okviru programa poticajnih mjera iz nadležnosti lokalne zajednice brine Upravni odjel za gospodarstvo i financije. Poduzetnici su prilikom otvaranja trgovačkih društava ili promjene djelatnosti upućeni na Trgovački sud u Zagrebu, što im povećava troškove poslovanja i oduzima vrijeme. Već godinama, u postupku registracije moraju sudjelovati javni bilježnik i odvjetnik što dodatno povećava troškove.

Sveti Ivan Zelina

Na području Svetog Ivana Zeline, prema podacima Obrtnog registra Ministarstva poduzetništva i obrta iz studenog 2013. godine, registrirano je ukupno 320 obrta, od čega je 316 u radu. Najveći broj obrta bavi se specijaliziranim građevinskim djelatnostima, trgovinom na malo, kopnenim prijevozom, pripremom i usluživanjem hrane i pića i drugim.

Velika Gorica

Na području Grada Velike Gorice na dan 31.12.2013. godine poslovalo je 1.249 obrta. Najviše obrtnika je poslovalo u sekciji ostalih uslužnih djelatnosti (njih 207), a slijede sekcije prijevoznika, trgovaca, pekara i mesara te građevinara. Najmanje zastupljene djelatnosti u obrtništvu grada Velike Gorice su RTV mehaničari i električni servisi, krojači te instalateri.

Zabok

Obzirom na vrijednost lokacijskog kvocijenta²⁸, grad Zabok svojom industrijom konkurentniji je u usporedbi s Krapinsko-zagorskom županijom u djelatnostima opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija, opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnostima sanacije okoliša, građevinarstvu, prijevozu i skladištenju, informacijama i komunikacijama, financijskim djelatnostima i djelatnostima osiguranja te administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima (lokacijski kvocijent veći od 2). U odnosu na Republiku Hrvatsku, grad Zabok je konkurentan u djelatnostima opskrbe električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija, opskrbi vodom; uklanjanju otpadnih voda, gospodarenju otpadom te djelatnostima sanacije okoliša i građevinarstvu. Obzirom na ove vrijednosti, Grad Zabok trebao bi se nastaviti profilirati kao financijsko i administrativno središte s jakim i stabilnim poduzetnicima te pojačati ulaganja u održavanje stečenih komparativnih prednosti.

²⁸ Koncentracija gospodarskog sektora u lokalnoj ekonomiji u odnosu na referentnu ekonomiju. Izračunava se kao broj zaposlenih u nekom ekonomskom sektoru kao udio ukupnog broja zaposlenih na lokalnoj razini u odnosu na referentnu razinu – u ovom slučaju županijsku. Ovom se metodom utvrđuje prostorni razmještaj industrije, odnosno stupanj koncentracije industrije u nekom prostoru u odnosu na veću prostoru cjelinu. Stupanj koncentracije generalno ukazuje da lokacijski kvocijent iznad 1,00 znači razvijeniju industriju od referentnog prosjeka (u ovom slučaju Krapinsko-zagorske županije).

Prema podacima Udruženja obrtnika Grada Zaboka (siječanj 2014.), na području Grada Zaboka posluje 220 obrta. Najviše obrta ima u uslužnim djelatnostima (49%), dok u proizvodnoj djelatnosti posluje manji broj obrtnika (15%). Najmanje obrtnika posluje u djelatnostima prijevoza (2%) i građevinarstva (6%).

Udruženje obrtnika u suradnji s Obrtničkom komorom Krapinsko-zagorske županije i Hrvatskom obrtničkom komorom zastupa interese obrtništva, surađuje s gradskom upravom, te informira svoje članove u vezi s poslovanjem, kreditiranjem i aktualnom problematikom. Grad Zabok kontinuirano osigurava potporu obrtništvu, posebno kroz subvencije za obrte proizvodnog karaktera. Smjernice za razvoj obrtništva su razvijanje i podupiranje proizvodnje raznim olakšicama, pružanje potpore postojećim i novonastalim obrtima vezano uz smanjenje komunalnih naknada, a poslovni inkubator u kojem bi veći broj obrtnika koristio pripremljenu infrastrukturu i knjigovodstvenu uslugu također je jedna od glavnih smjernica, kao i korištenje usluga domaćih obrtnika. Nadalje, Udruženje obrtnika u okviru svojih aktivnosti podupire stipendiranje deficitarnih zanimanja.

U nastavku tekstu na temelju prethodno iznesenih podataka i informacija, izrađen je popis razvojnih problema i potreba u obrtništvu na području UAZ-a.

OBRT

RAZVOJNI PROBLEMI
Smanjivanje broja obrta
Nezainteresiranost mladih za obrtnička zanimanja
Manjak motiviranosti i samopouzdanja te nedostatak financijskih resursa za pokretanje vlastitog posla posebice kod mladih
Nedovoljna informiranost poduzetnika o mogućim izvorima financiranja razvojnih projekata
Nedovoljno razvijena poduzetnička kultura
Nedovoljno korištenje sredstava iz fondova EU
Nedovoljno razvijena svijest o važnosti cjeloživotnog učenja
Nekonkurentnost poduzetnika
Previsoka davanja za poreze i doprinose
Nedostatak specijaliziranog kadra
Nedovoljan broj mladih stručnih kadrova
Nedovoljno ulaganje u istraživanje i razvoj (nedovoljno strukovno ulaganje u istraživanja)
Sustav strukovnog obrazovanja ne prati potrebe obrtništva
Zastarjela tehnologija
Nelikvidnost i slaba zaštita vjerovnika
Sve veći broj stranih trgovačkih lanaca
Manjak poslovnog prostora i nesigurnost u korištenju zbog neizvjesne dugoročnije perspektive najma (povrat nacionalizirane imovine)
Nedovoljna povezanost i umreženost poduzetnika kako bi se osigurala veća konkurentnost na tržištu
Velika osjetljivost na negativna gospodarska kretanja (insolventnost, recesija)
Raširena pojava „sive ekonomije“
Izumiranje tradicionalnih i umjetničkih obrta
Nedovoljna usmjerenost prema poticanju i razvoju start-up poduzetnika
Nedostatna svijest o važnosti zelenog održivog gospodarstva
Nedovoljno poznavanje menadžmenta i marketinških aktivnosti
Nedostatna svijest o važnosti društvenog poduzetništva

RAZVOJNE POTREBE
Ulagati veće napore u promociju obrtničkih djelatnosti te poticanje strukovnih obrazovanja i upisa u obrtnička zanimanja
Kontinuirano promovirati poduzetništvo i stvarati povoljnu poduzetničku klimu/poticažno poduzetničko okruženje s naglaskom na jačanje poduzetničke kulture
Pružati potporu poduzetnicima za jačanje poduzetničkih kompetencija
Razvijati različite oblike usmjerenog financiranja i jačati informiranost poduzetnika o mogućnostima financiranja njihovih razvojnih projekata
Pružati pomoć i podršku poduzetnicima prilikom internacionalizacije poslovanja
Jačati konkurentnost poduzetnika pružanjem potpora za podizanje tehnološke razine i jačanje kapaciteta za razvoj i proizvodnju proizvoda više dodane vrijednosti
Pružati potporu poduzetnicima za učinkovitije korištenje sredstava iz EU
Jačati suradnju između poduzetnika i sveučilišta i znanstvenoistraživačkih institucija odnosno poticanje povezivanja javnoga, privatnog i znanstvenoistraživačkog sektora
Poticati gospodarske subjekte čija politika poslovanja i razvoja uključuje visoki stupanj ulaganja u istraživanje i razvoj te inovacije
Razvijati različite oblike podrške poticanja i razvoja start-up poduzetnika
Jačati i razvijati poduzetničku potpornu infrastrukturu organizacijom novih poduzetničkih centara, inkubatora, tehnoloških parkova i drugih potpornih institucija
Poticati gospodarske aktivnosti koje osiguravaju „zeleno zapošljavanje“ te razvijati održivo i konkurentno gospodarstvo koje učinkovito iskorištava resurse i koristi zelene tehnologije
Jačati svijest o važnosti društvenog poduzetništva te poticati razvoj društvenih poduzetničkih inicijativa
Jačati lokalno partnerstvo za zapošljavanje radi razvoja ljudskih resursa i povećanja zaposlenosti
Nastaviti s programima poticanja razvoja obrta, uz jednostavniji i brži pristup financiranju razvoja obrta
Osigurati jednake povoljne tržišne uvjete svim sudionicima, naročito u prvim godinama poslovanja
Unaprijediti i jačati poslovno povezivanje obrtnika (zadruga i drugi oblici)
Nastaviti s programima poticanja razvoja obrta, uz jednostavniji i brži pristup financiranju razvoja obrta
Smanjiti administrativne i druge barijere za otvaranje i širenje obrta (pojednostavniti „papirologiju“, ukinuti dvostruka izvješćavanja i sl.)
Nastaviti provoditi poticajne mjere za očuvanje tradicijskih i umjetničkih obrtničkih djelatnosti te za pojedine obrtničke djelatnosti (trgovina, ugostiteljstvo; pekarnice, slastičarnice i pojedine uslužne djelatnosti) radi osiguranja izvornosti, utvrditi dodatne kriterije za otvaranje obrta
Usvajanje pozitivnih iskustava te upoznavanje s negativnim iskustvima u obrtništvu EU
Poslovno povezivanje s ostalim gospodarskim subjektima susjednih županija i država
Kvalitetniji ciljani marketing na domaćem i stranom tržištu
Cjeloživotno obrazovanje
Obrtnički sajmovi u zemlji i inozemstvu
Dogradnja i usavršavanje jedinstvenog informacijskog sustava

2.2.1.5. Investicije - ulaganja u fiksni kapital

Osim izravnog doprinosa rastu BDP-a, investicije utječu i na povećanje potencijala gospodarskoga rasta, dok se akumulacija kapitala javlja kao proizvodni faktor u svakom modelu gospodarskoga rasta. Ulaganja imaju važnu ulogu u stimuliranju gospodarskoga rasta i jedan su od ključnih čimbenika oporavka i rasta, osobito nakon krize.

Sukladno metodologiji DZS-a, bruto investicije sastoje se od bruto investicija u dugotrajnu imovinu (fiksni kapital) i promjena zaliha (uključujući i statističku diskrepanciju). Bruto investicije u dugotrajnu imovinu obuhvaćaju investicije u novu dugotrajnu imovinu, troškove transakcija rabljene dugotrajne imovine te nabave nematerijalne dugotrajne imovine. Promjene zaliha računaju se za zalihe proizvodnje u tijeku, zalihe gotovih proizvoda, zalihe trgovačke robe te zalihe sirovina i materijala.

Bruto investicije u novu i rabljenu dugotrajnu imovinu odnose se na ukupno ostvarene investicije u dugotrajnu materijalnu i nematerijalnu imovinu domaćega i inozemnog podrijetla, dugotrajnu imovinu u vlasništvu i nabavljenu pod uvjetima financijskog leasinga. Ostvarene investicije su u tijeku izvještajne godine izvršene izgradnje i nabave imovine bez obzira na to jesu li završene i plaćene.

Bruto investicije u novu dugotrajnu imovinu dio su ostvarenih investicija i odnose se na izgradnju i nabave nove domaće i uvozne dugotrajne imovine, znatnija poboljšanja postojeće dugotrajne imovine te u izvještajnoj godini uvezene rabljene dugotrajne imovine, koja se tretira kao nova jer utječe na porast nacionalnog bogatstva zemlje.

Sukladno podacima navedenima u Analitičkim podlogama (MRRFEU, 2015.), analiza strukture bruto domaćeg proizvoda prema rashodnoj metodi u razdoblju od 2008. do 2013. godine ukazuje na znatno smanjenje investicija u RH. U razdoblju od 2008. do 2013. godine smanjio se udio bruto investicija u ukupnom bruto domaćem proizvodu s 31,4 na 18,9 posto. Na ove rezultate znatno su utjecala i kretanja investicija u Gradu Zagrebu.

Na temelju podataka Osnovne analize²⁹ i podataka sadržanih u publikaciji Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada³⁰, u nastavku su dane informacije o investicijama za Grad Zagreb, te su dopunjene podacima o investicijama na razini županija, s obzirom da podaci o investicijama na razini JLS nisu dostupni u bazama DZS.

Navedeni podaci pokazuju dinamiku ostvarenih bruto investicija na području Zagreba isključivo u novu dugotrajnu imovinu iz vlastitih i sličnih izvora³¹, njihov udjel u RH te iste investicije prema karakteru gradnje i tehničkoj strukturi.

Tablica 18 Vrijednost ostvarenih investicija u novu dugotrajnu imovinu u GZ i RH 2008.-2013. godine - u tis. kuna

Godina	Grad Zagreb			Republika Hrvatska			Udio Grada Zagreba u RH
	vrijednost investicija	indeksi		vrijednost investicija	indeksi		
		bazni	verižni		bazni	verižni	
2008.	25.296.039,00	100,0	-	73.056.155,00	100,0	-	34,6
2009.	20.085.077,00	79,4	79,4	31.111.434,00	83,6	83,6	32,9
2010.	13.691.606,00	54,1	68,2	42.102.373,00	57,6	68,9	32,5
2011.	13.876.433,00	54,9	101,3	41.747.610,00	57,1	99,2	33,2
2012.	13.239.278,00	52,3	95,4	39.374.494,00	53,9	94,3	33,6
2013.	12.350.029,00	48,8	93,3	40.322.624,00	55,2	102,4	30,6

Izvor: Statistički ljetopis RH, 2007., 2008. i 2009., DZS, Zagreb. Statistička izvješća 1482/2010., 1507/2011., 1531/2012., 12.2.1/2014., DZS, Zagreb.

Razvojna orijentacija svakog područja i svakog poduzetnika utječe na investicije u dugotrajnu imovinu, osobito na ulaganja u nove objekte u gospodarstvu te proširenje, rekonstrukciju i modernizaciju postojećih. Dugoročno investicijska ulaganja mogu znatno utjecati na viziju i ciljeve razvoja u budućnosti.

²⁹ Radni materijal Osnovna analiza i SWOT analize za potrebe izrade ZagrebPlana 2020 (veljača 2015.)

³⁰ Makroekonomski razvoj Grada Zagreba i financijski rezultati poslovanja poduzetnika u razdoblju 2008.-2014.

³¹ Ukupne isplate za investicije u dugotrajnu imovinu znatno su veće (u Zagrebu su 2012. iznosile 25.135.889.000 HRK, budući se financiraju i iz drugih izvora sredstava (iz financijskih kredita, iz sredstava fondova i proračuna te iz udruženih sredstava).

Podaci u nastavku pokazuju dinamiku ostvarenih investicija na području Zagreba, a odnose se na ulaganja u novu dugotrajnu imovinu poduzeća i drugih organizacija³². Postoje i drugi aspekti investicijskih ulaganja koji su također važni, a odnose se na investicijsku efikasnost, racionalnost, namjenu prema djelatnostima, potrebu sagledavanja u dugoročnijem razdoblju i drugo, no ovdje nije analizirana.

Podaci ukazuju da vrijednost ostvarenih investicijskih ulaganja u novu dugotrajnu imovinu u 2013., i dalje opada kako u Zagrebu tako i na razini Hrvatske, iako je u 2013. godini primjetno neznatno povećanje ostvarenih investicija u RH. U GZ je zabilježen pad investicija od nominalno 3,5% u odnosu na prethodnu godinu. Drugim riječima, u razdoblju od 2008. do 2013. ulaganja u novu dugotrajnu imovinu u Zagrebu nominalno su i realno znatno smanjena, a sličan trend je zabilježen i u 2013. godini, što utječe i na daljnji pad udjela Zagreba u Hrvatskoj.

Udjel Zagreba u investicijskim ulaganjima Hrvatske u ovom je razdoblju u početnim godinama krize bio u padu da bi u 2012. minimalno porastao i čini trećinu hrvatskih ulaganja u novu dugotrajnu imovinu. Dinamika investicija od 2008. slijedi krizu u financijskom sektoru, te je u uskoj vezi s nedovoljnim vlastitim izvorima financiranja koje je tijekom recesije prisutno.

Ostvarene investicije po stanovniku u Gradu Zagrebu po prvi puta u 2012. godini nisu najveće u RH. Veće ostvarene investicije po stanovniku od Grada Zagreba imala je Dubrovačko-neretvanska županija (18.140 HRK/st.). U Gradu Zagrebu ostvarene investicije po stanovniku u 2012. godini iznosile su 16.758 HRK/st. što je 82,4% više od prosjeka RH, dok su u 2013. godini ulaganja po st. u Gradu Zagrebu, pala na 15.632,00 HRK/st., što je 66,11% više od prosjeka RH. Investicije po st. u Zagrebačkoj i Krapinsko-zagorskoj županiji, u razdoblju od 2010. do 2013. godine, kontinuirano su značajno ispod hrvatskog prosjeka. Spomenuti podaci prikazani su u Tablici 19.

³² Ostvarene bruto investicije znatno su veće budući da sadrže investicije fizičkih osoba i određene statističke metodološke prilagodbe prema usvojenim međunarodnim statističkim standardima.

Tablica 19 Ostvarene investicije po stanovniku u Gradu Zagrebu, Zagrebačkoj županiji, Krapinsko-zagorskoj županiji i RH, 2008.-2013.

Županija	2008	Ulaganja po stan.	2009	Ulaganja po stan.	2010	Ulaganja po stan.	2011	Ulaganja po stan.	2012	Ulaganja po stan.	2013	Ulaganja po stan.
Grad Zagreb	25.296.039	32.466	20.085.077	25.778	13.691.606	17.573	13.876.433	17.565	13.239.278	16.758	12.350.029	15.632
Zagrebačka županija	3.919.514	12.656	4.916.293	15.875	1.847.636	5.966	1.942.650	6.117	2.091.545	6.585	2.081.931	6.555
Krapinsko-zagorska županija	1.321.857	9.281	995.679	6.991	483.965	3.398	498.214	3.749	796.608	5.994	571.664	4.301
UKUPNO	30.537.410	-	25.997.049	-	16.023.207	-	16.317.297	-	16.127.431	-	15.003.624	-
Prosječno ulaganje po st. za GZ, ZŽ i KZŽ	-	18.134	-	16.214	-	8.979	-	9.143	-	9.779	-	8.829
Ukupno RH	73.056.155	16.464	61.111.434	13.772	42.102.373	9.488	41.747.610	9.743	39.374.494	9.189	40.322.624	9.410

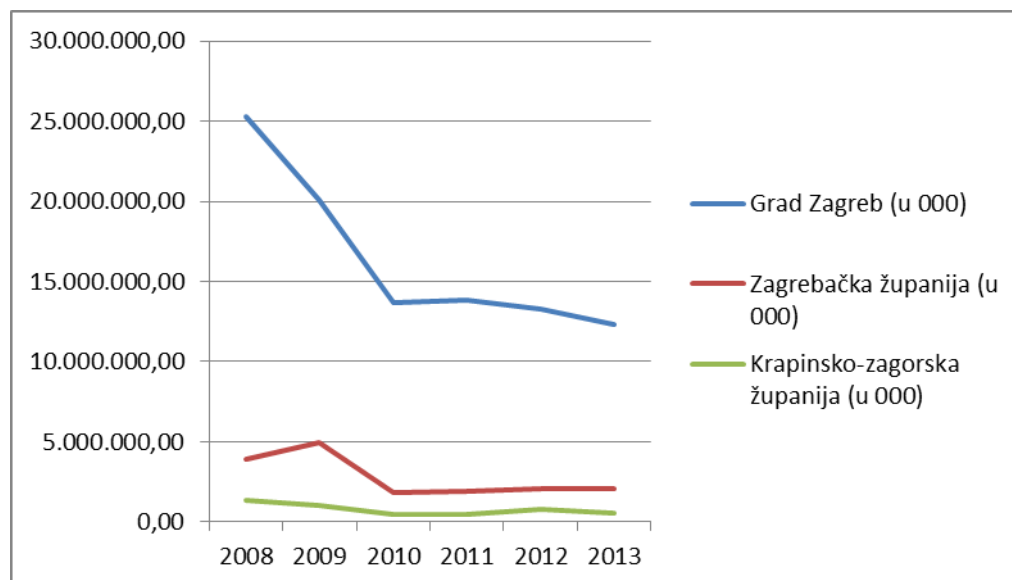
Izvor: DZS, Popis 2001, Popis 2011, Statistička izvješća prema godinama

Prema ovim podacima zaključuje se da stanovnici Zagreba imaju bolje potencijalne životne prilike u odnosu na ostatak Hrvatske u kojoj je većina hrvatskih županija po ovom parametru ispod hrvatskog prosjeka³³.

Struktura investicija u Zagrebu prema karakteru gradnje pokazuje dominantna ulaganja u proširenje i modernizaciju (53,5%), za razliku od ostatka Hrvatske u kojoj prevladavaju veće investicije u nove kapacitete. Ulaganja u nove kapacitete u Zagrebu u 2013. čine 36,3%, dok u strukturi investicija otprilike 1/10 (10,2%) otpada na održavanje postojećih kapaciteta. Predočena struktura ulaganja prema karakteru gradnje općenito gledano smatra se pozitivnom. Ukoliko se promotri tehnička struktura investicijskih ulaganja, ona ukazuje na visoki udjel uvozne opreme s montažom od 38,2% od ukupne vrijednosti, što značajno doprinosi povećanju vrijednosti uvoza.

Kada se promatraju službeno dostupni podaci u bazama DZS podaci o investicijama na županijskoj razini, a za županije koje dijelom ulaze u UAZ, vidljivi su sljedeći rezultati. Najviše se investiralo u Gradu Zagrebu, no trend opadanja investicija je ujedno i najsnažniji. U Zagrebačkoj se županiji nakon značajnog pada u razdoblju 2009.-2010. godine, trend stabilizirao i razina ulaganja je jednaka kroz promatrane godine nakon 2010. Iako je obujam investicija najmanji u Krapinsko-zagorskoj županiji, zabilježene su najmanje oscilacije vrijednosti u čitavom promatranom razdoblju. Stabilan trend od osobite je važnosti pri projiciranju daljnjih trendova i korištenju dobivenih rezultata, kako bi se dugoročni razvoj mogao planirati s većom sigurnošću. Na Grafikonu 3 prikazana su kretanja investicija u Gradu Zagrebu, Zagrebačkoj županiji, te Krapinsko-zagorskoj županiji u razdoblju od 2008.-2013.

Grafikon 3 Kretanje investicija, Grad Zagreb, Zagrebačka županija, Krapinsko-zagorska županija, 2008.-2013.

Izvor: DZS, Statistička izvješća prema godinama

³³ Detaljnije o podacima za druge županije vidi u publikaciji Makroekonomski razvoj Grada Zagreba i finansijski rezultati poslovanja poduzetnika u razdoblju 2008.-2014.

Prikupljeni su i podaci o udjelu investicija Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije (kao dijelovima UAZ-a), koji ukazuju na visoke udjele investicija na prostoru UAZ-a u ukupnim investicijama u RH, naravno zahvaljujući prvenstveno visokim vrijednostima Grada Zagreba.

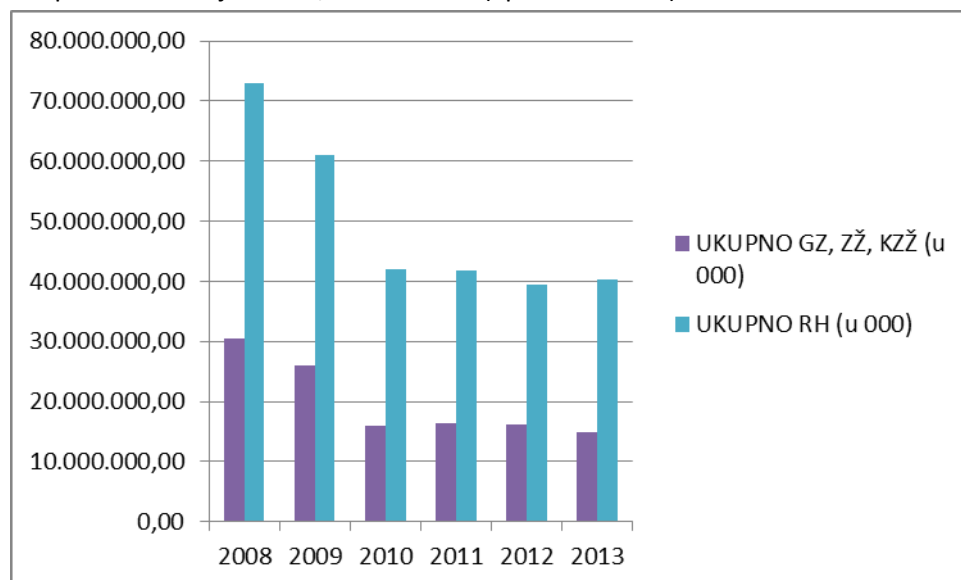
Tablica 20 Udio investicija zajedno Grad Zagreb, Zagrebačka županija i Krapinsko-zagorska županija u ukupnim investicijama RH, 2008.-2013. (apsolutni i relativni iznos)

UKUPNO GZ, ZŽ, KZŽ (u 000)	30.537.410,00	25.997.049,00	16.023.207,00	16.317.297,00	16.127.431,00	15.003.624,00
UKUPNO RH (u 000)	73.056.155,00	61.111.434,00	42.102.373,00	41.747.610,00	39.374.494,00	40.322.624,00
UDIO GZ, ZŽ, KZŽ u RH	41,80%	42,54%	38,06%	39,09%	40,96%	37,21%

Izvor: DZS, Statistička izvješća prema godinama

Udjeli investicija u promatranom razdoblju na prostoru Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije, prikazani su u Grafikonu 4 u nastavku.

Grafikon 4 Udio investicija zajedno Grad Zagreb, Zagrebačka županija i Krapinsko-zagorska županija u ukupnim investicijama RH, 2008.-2013. (apsolutni iznos)

Izvor: DZS, Statistička izvješća prema godinama

Za područje UAZ-a, svakako su najznačajnija kretanja investicija u Gradu Zagrebu. Međutim, kako bi se mogli donositi sigurniji zaključci o budućim trendovima investicija (osobito prema vrsti ulaganja, karakteru gradnje itd.), potrebno je prikupiti i analizirati podatke po pojedinim JLS koje ulaze u obuhvat UAZ.

2.2.1.6. Konkurentnost

2.2.1.6.1. Poduzetnička infrastruktura

Gospodarska infrastruktura relevantna za urbanu aglomeraciju Zagreb uključuje slobodne i poduzetničke zone, te sljedeće poduzetničke potporne institucije: poduzetničke centre, poduzetničke

inkubatore, inkubatore za nove tehnologije, poduzetničke akceleratori, znanstveno-tehnološki park, centar kompetencija, regionalne i lokalne razvojne agencije, te razvojnu agenciju s određenom djelatnošću.

Članak 2. Zakona o unaprjeđenju poduzetničke infrastrukture³⁴ (NN 93/13, 114/13, 41/14), određuje poduzetničku infrastrukturu kao ukupnost svih prostorno specifičnih oblika odvijanja različitih poduzetničkih aktivnosti nastalih kao rezultat promišljenog i organiziranog prostorno razvojnog koncepta jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i Republike Hrvatske. Poduzetničku infrastrukturu u užem smislu ovoga Zakona čini sustav poduzetničkih zona, odnosno poduzetničkih potpornih institucija unutar Republike Hrvatske. Člankom 3. Zakona, poduzetničke zone su određene kao infrastrukturno opremljena područja određena prostornim planovima, namijenjena obavljanju određenih vrsta poduzetničkih, odnosno gospodarskih aktivnosti. Osnovna karakteristika poduzetničkih zona je zajedničko korištenje infrastrukturno opremljenog i organiziranog prostora od strane poduzetnika kojima se poslovanjem unutar poduzetničke zone omogućuje racionalizacija poslovanja i korištenje raspoloživih resursa poduzetničke zone zajedno s ostalim korisnicima. Članak 4. Zakona definira poduzetničke potporne institucije kao dio ukupne poduzetničke infrastrukture, koju čine:

RAZVOJNE AGENCIJE – registrirane pravne osobe zadužene za operativno provođenje mjera za razvoj gospodarstva i poduzetništva na lokalnoj (regionalnoj) i nacionalnoj razini, poticanje i privlačenje investicija te iniciranje i realizaciju projekata poticanja gospodarskog razvitka i poduzetništva, objedinjavajući rad gospodarskih subjekata, lokalnih i regionalnih poduzetničkih institucija, te visokoobrazovnih institucija i centara znanja. Ovisno o osnivaču i području na kojem djeluju razvojne agencije mogu biti **LOKALNE** (osnivaju ih jedinice lokalne samouprave), **ŽUPANIJSKE** (osnivaju ih jedinice područne (regionalne) samouprave) i **RAZVOJNE AGENCIJE ODREĐENE DJELATNOSTI** (npr. Energetska razvojna agencija, itd. – osnivaju ih jedinice lokalne i/ili područne (regionalne) samouprave).

PODUZETNIČKI CENTRI – registrirane pravne osobe zadužene za operativno provođenje razvojnih mjera i poticanje poduzetništva na lokalnom i/ili širem području (županija, regija), koje predstavljaju središta stručne i edukativne pomoći lokalnim odnosno regionalnim poduzetnicima.

POSLOVNI INKUBATORI – registrirane pravne osobe zadužene za pomoć i podršku poduzetnicima u ranoj fazi razvoja poduzetničkih projekata. Inkubatori pružaju stručnu tehničku i edukativnu pomoć za pokretanje poduzetničkih projekata i poduzeća te njihov brz i održiv razvoj.

PODUZETNIČKI INKUBATORI – registrirane pravne osobe koje pružaju podršku uspješnom razvoju poduzetništva obavljajući poslovne usluge i osiguravajući resurse, uključujući poslovne (radne) prostore po povoljnijim uvjetima za poduzetnike početnike od prve do treće godine poslovanja.

INKUBATORI ZA NOVE TEHNOLOGIJE – specijalizirani poslovni subjekti s tematskim fokusom i usmjerenjem na područja nove (visoke) tehnologije koji podržavaju pokretanje i rast inovativnog poduzetništva kroz inkubacijske programe i koji novoosnovanim inovativnim poduzećima sličnog profila i interesa pružaju resurse i profesionalne usluge potrebne za rast i razvoj.

³⁴ Zakon o unaprjeđenju poduzetničke infrastrukture, *Narodne novine* br. 93/13, 114/13, 41/14.

PODUZETNIČKI AKCELERATORI – registrirane pravne osobe, odnosno specijalizirani poslovni subjekti zaduženi za pružanje usluga podrške poduzetnicima u postinkubacijskoj fazi, odnosno u fazi razvoja i širenja poslovanja na domaćem i stranom tržištu.

POSLOVNI PARKOVI – registrirane pravne osobe s fizičkim prostorima, zemljištem i resursima za smještaj malih, srednjih i velikih poduzetnika na komercijalnoj osnovi s posebnim fokusom na privlačenje domaćih i inozemnih investicija.

ZNANSTVENO-TEHNOLOŠKI PARKOVI - trgovačka društva koja su osnovana radi komercijalizacije znanstvenih rezultata, poticanja suradnje znanstvenika i gospodarstvenika, sukladno članku 30. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju.

CENTRI KOMPETENCIJE - specijalizirani poslovni subjekti koji provode istraživačke projekte razvojnog ili proizvodnog karaktera i razvijaju kompetencije u pojedinim područjima. Drugi poslovni subjekti mogu s centrom kompetencije ugovoriti usluge istraživanja i razvoja u svrhu jačanja pojedinih industrijskih grana. Usmjereni su na razvojna i primijenjena istraživanja i njihovu komercijalizaciju te potporu i jačanje intelektualnog vlasništva unutar specifičnih tematskih područja i grana kompetencije.

Zakonom o unaprjeđenju poduzetničke infrastrukture (Narodne novine, br. 93/13, 114/13, 41/14) ustrojen je Jedinstveni registar (sistematizirana baza podataka) poduzetničkih zona i poduzetničkih potpornih institucija, za čiju uspostavu i vođenje je nadležno Ministarstvo poduzetništva i obrta (MINPO). U Jedinstvenom registru poduzetničke infrastrukture (Registar) evidentirani su i sistematizirani svi subjekti poduzetničke infrastrukture u Republici Hrvatskoj koji su korisnici potpora, poticajnih mjera, darovnica ili povlastica odobrenih od strane MINPO-a nadležnog za poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije, ili od strane drugih tijela državne uprave nadležnih za dodjelu potpora, poticajnih mjera, darovnica ili povlastica. Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture čine *Registar poduzetničkih zona* i *Registar poduzetničkih potpornih institucija*. Prijava subjekata u registar Ministarstva je u tijeku. Dio subjekata prijavljenih u bazu verificiran je u MINPO-u i samo su podaci o verificiranim subjektima javno dostupni na službenim stranicama MINPO-a. MINPO provodi verifikaciju preostalih subjekata prijavljenih u bazu, a informacije o tim subjektima nisu javno dostupne putem Registra na stranicama Ministarstva (bit će dostupne tek po verifikaciji MINPO-a). Stoga su podaci MINPO-a o broju poduzetničkih zona navedenih u Tablici 22 Poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije po općinama i gradovima Urbane aglomeracije Zagreb nepotpuni i ne pružaju cjelovite informacije o stvarnom broju poduzetničkih zona u UAZ-u. Ispravno je oslanjati se na podatke Državnog ureda za reviziju iz 2014. godine³⁵, koji obuhvaća sve poduzetničke zone – planirane i aktivne, odnosno one u kojima se odvija poduzetnička aktivnost.

Prema Zakonu o unaprjeđenju poduzetničke infrastrukture (Narodne novine, br. 93/13), zone se razlikuju prema veličini ukupne površine, tipu aktivnosti i intenzitetu aktivacije raspoložive površine. Pregled zona prema ovim kriterijima dan je u Tablici 21 u nastavku.

³⁵ Izvješće o obavljenoj reviziji - Osnivanje i ulaganja u opremanje i razvoj poduzetničkih zona na području Zagrebačke županije, 2014., te Izvješće o obavljenoj reviziji osnivanje i ulaganja u opremanje i razvoj poduzetničkih zona na području Krapinsko-zagorske županije, 2014.

Tablica 21 Zone prema veličini ukupne površine, tipu aktivnosti i intenzitetu aktivacije raspoložive površine

Ukupna površina	Tip aktivnosti	Intenzitet aktivacije raspoložive površine
MIKRO ZONE – ukupna površina do 10 ha	PROIZVODNO – PRERAĐIVAČKE ZONE	NEAKTIVNE PODUZETNIČKE ZONE – stupanj aktivacije (popunjenost aktivnim poduzetnicima) raspoložive površine zone iznosi 0 posto (0 ha aktivirane površine poduzetničke zone), nakon isteka prve godine od osnivanja poduzetničke zone
MALE ZONE – ukupna površina od 10 do 50 ha	LOGISTIČKO – DISTRIBUCIJSKE ZONE	ZONE U INICIJALNOJ AKTIVACIJI – stupanj aktivacije zone iznosi < 33 posto raspoložive površine zone
SREDNJE ZONE – ukupna površina od 50 do 100 ha	USLUŽNO MJEŠOVITE ZONE	SREDNJE AKTIVNE ZONE – stupanj aktivacije zone iznosi od 33 posto < 66 posto raspoložive površine zone
VELIKE ZONE – ukupna površina veća od 100 ha		POTPUNO AKTIVNE ZONE – stupanj aktivacije zone iznosi ≥ 66 posto raspoložive površine zone

Izvor: Zakon o unaprijeđenju poduzetničke infrastrukture, Narodne novine, br. 93/13

Osnovna karakteristika poduzetničkih zona je omogućiti poduzetnicima zajedničko korištenje infrastrukturno opremljenog i organiziranog prostora te im poslovanjem unutar poduzetničke zone omogućiti racionalizaciju poslovanja i korištenje raspoloživih resursa poduzetničke zone zajedno s drugim korisnicima poduzetničke zone. Poduzetničke zone kao dio poduzetničke infrastrukture trebaju biti opremljene energetsom infrastrukturom (struja, javna rasvjeta, plin, plinska podstanica, priključci na javnu mrežu i/ili izgrađena trafostanica i drugi energetske priključci), komunalnom infrastrukturom (opskrba vodom, vodovodne i oborinske instalacije, kanalizacija i odvodnja - fekalna, oborinska, tehnološka, priključci na javnu mrežu), prometnom infrastrukturom (pristupne ceste, ceste unutar poduzetničke zone, odnosno poduzetničke potporne institucije, parkirališta, utovarne rampe i drugo) i komunikacijskom infrastrukturom (telefonska i internetska, radio, TV mreža).

U listopadu 2014. godine, Državni ured za reviziju objavio je Izvješće o obavljenoj reviziji učinkovitosti i ulaganja u opremanje i razvoj poduzetničkih zona (skupno za sve županije), te pojedinačna izvješća o obavljenoj reviziji po županijama.³⁶ Koncem 2013., na području Republike Hrvatske je prema postojećoj prostorno planskoj dokumentaciji bilo 1.308 poduzetničkih zona (tzv. *planirane* zone), koje je osnovalo 515 jedinica lokalne samouprave i tri županije. Koncem 2013. poduzetnička aktivnost se odvijala u 451 poduzetničkoj zoni (tzv. *aktivne* zone), odnosno u 34,5 posto. U njima je bilo 69.303 zaposlenika.

³⁶ U skupnom Izvješću navodi se da Grad Zagreb razvojnom strategijom i prostorno planskom dokumentacijom nije predvidio izgradnju poduzetničkih zona, stoga je ukupno 20 pojedinačnih izvješća.

U Tablici 22 prikazani su podaci o broju poduzetničkih zona na području UAZ-a na temelju podataka Registra MINPO-a (na dan 18. studeni 2015.) i Izvješća Državnog ureda za reviziju (listopad, 2014.).

Tablica 22 Poduzetničke zone po gradovima i općinama Urbane aglomeracije Zagreb

Naziv	Grad/Općina	Poduzetničke zone		
		Podaci MINPO-registar (2015)	Podaci iz Izvješća Državnog ureda za reviziju (2014) - planirano	Podaci iz Izvješća Državnog ureda za reviziju (2014) – aktivno (u funkciji)
1	2	3	4	5
Zagreb	Grad	0	0	0
Brckovljani	Općina	-	11	2
Brdovec	Općina	-	5	3
Dugo Selo	Grad	-	1	1
Jakovlje	Općina	1	3	1
Jastrebarsko	Grad	-	1	1
Klinča Sela	Općina	-	4	-
Pisarovina	Općina	-	1	1
Pušća	Općina	-	1	-
Rugvica	Općina	-	4	1
Samobor	Grad	-	1	1
Sveti Ivan Zelina	Grad	-	10	1
Sveta Nedelja	Grad	-	3	3
Marija Gorica	Općina	-	1	-
Velika Gorica	Grad	-	3	1
Orle	Općina	-	2	-
Zaprešić	Grad	-	8	3
Pokupsko	Općina	-	2	-
Kravarско	Općina	-	1	-
Bistra	Općina	-	2	2
Luka	Općina	-	1	1
Dubravica	Općina	-	2	-
Stupnik	Općina	-	0	0
Gornja Stubica	Općina	-	1	1
Marija Bistrica	Općina	-	2	1
Veliko Trgovišće	Općina	1	1	1
Zabok	Grad	-	1	1
Donja Stubica	Grad	-	5	2
Stubičke Toplice	Općina	2	2	-
Oroslavje	Grad	-	1	1
UKUPNO		4	80	29

Izvor: Ministarstvo gospodarstva (2008.), Državni ured za reviziju (2014.), MINPO (veljača 2015.)

U dostupnim dokumentima Ministarstva gospodarstva (MINGO) spominju se, inače, sljedeće vrste zona, parkova, centara i inkubatora:

ZONE (bez specifikacije vrste): gospodarska, radna, poslovna, komunalna, obrtnička, industrijska, gospodarsko-proizvodna, gospodarsko-servisna, komunalno-servisna, poslovno-industrijska/industrijsko-poslovna, zona malog gospodarstva, zona male privrede, zona poslovnih namjena, servisno-uslužna zona, poslovno-stambena zona, zona malog i srednjeg poduzetništva, zona zanatstva-male privrede, gospodarska zona za malo i srednje poduzetništvo;

PARKOVI: tehnološki park, industrijski park, poslovni park, poduzetnički park, poslovno-razvojni park, znanstveno-tehnološki park;

CENTRI: poduzetnički centar, tehnološko-inovacijski centar, centar za poduzetništvo, centar za razvoj poduzetništva, centar za transfer tehnologija, poslovno-inovacijsko potporni centar, centar za poticanje poduzetništva i obrtništva, centar za promicanje i razvitak poduzetništva;

INKUBATORI: poduzetnički inkubatori i poticajna regionalna institucija malog poduzetništva koju bi se moglo svrstati pod inkubator (nalazi se u Splitu).

Prema javno dostupnim podacima Središnjeg državnog portala trenutno u RH posluje 12 slobodnih zona (osam kopnenih, te četiri lučke) od kojih je jedna smještena na području UAZ-a, a to je Slobodna zona Zagreb.

Na području UAZ-a sve JLS, osim Zagreba i Stupnika imaju planiranu ili osnovanu poduzetničku zonu (jednu ili više). Osim poduzetničke zone, na području ovih JLS i Grada Zagreba nalazi se i neka od sastavnica gospodarske infrastrukture ili poduzetnička potporna institucija.

Podaci Državnog ureda za reviziju (četvrti i peti stupac Tablice 23) razlikuju se od dostupnih podataka MINPO-a³⁷. Pod poduzetničkom aktivnosti podrazumijeva se da u zoni posluje barem jedan poduzetnik s jednim zaposlenim (dalje u tekstu: poduzetničke zone u funkciji). Prema podacima Državnog ureda, prostornim planovima je u UAZ-u predviđeno 80 poduzetničkih zona. Kako je vidljivo u Tablici 23 na području Urbane aglomeracije Zagreb 29 je poduzetničkih zona koje su u funkciji, 51 planirana zona nije u funkciji, a u Gradu Zagrebu nema zona. Poduzetničke zone u funkciji smjestile su se na području 10 gradova i 10 općina UAZ-a.

Prema podacima Državnog ureda za reviziju (2014.) ukupna ulaganja u poduzetničke zone u UAZ-u iznosila su 299.821.094,00 HRK. Najznačajnija ulaganja u zone na području UAZ-a (iznad 30.000.000,00 HRK) bila su ulaganja u poduzetničke zone na području Grada Zaprešića, Samobora i Zaboka. Gotovo 50% (46,78%) od ukupnog iznosa ulaganja uloženo je na području ova tri grada. Ukoliko se promotre podaci o visini ulaganja po zaposleniku, prosječan iznos ulaganja po zaposleniku poduzetničke zone u UAZ-u iznosi 33.997,18 HRK, a prednjače poduzetničke zone u Pisarovini, Brckovljanima te Velikoj Gorici koje višestruko premašuju ovaj iznos. Podaci o broju aktivnih poduzetnika, broju zaposlenika te ulaganjima po zonama u funkciji nalaze se u Tablici 23.

³⁷ Revizijskim je postupcima obuhvaćeno razdoblje od donošenja programa Vlade Republike Hrvatske za poticanje malog gospodarstva (Program razvoja poduzetničkih zona 2004.-2007. i Program poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2008.-2012.), odnosno od 2004. do konca prosinca 2013.

Tablica 23 Poduzetničke zone u funkciji krajem 2013. godine

Ime općine/grada	Grad (G)/ Općina (O)	Naziv poduzetničke zone	Broj aktivnih poduzetnika	Broj zaposlenika	Ulaganja (u HRK)	Ulaganja po zaposleniku (u HRK)
BRCKOVLJANI	O	K-1-1 Božjakovina	3	50	14.508.401,00	290.168,02
		K-3 Božjakovina	1	40	0,00	0,00
BRDOVEC	O	Drenje - Ključ Brdovečki	2	14	0,00	0,00
		Prigorje Brdovečko	1	22	0,00	0,00
		Prudnice	2	7	0,00	0,00
DUGO SELO	G	Poduzetnička zona Dugo Selo	2	113	8.449.142,00	74.771,17
JAKOVLJE	O	Sjever – 1	1	68	3.026.534,00	44.507,85
JASTREBARSKO	G	Jalševac	22	522	16.787.882,00	32.160,69
PISAROVINA	O	Poduzetnička zona Pisarovina	4	59	25.778.911,00	436.930,69
RUGVICA	O	Otok Svibovski	1	100	127.920,00	1.279,20
SAMOBOR	G	Samobor	18	957	38.483.891,00	40.213,05
SVETI IVAN ZELINA	G	Zona gospodarske namjene Sveta Helena – sjever	4	343	30.076.448,00	87.686,44
SVETA NEDELJA	G	Radna zona Sveta Nedelja	42	1.543	22.368.234,00	14.496,59
		Radna zona Novaki	40	704	10.354.387,00	14.707,94
		Radna zona Rakitje	20	232	3.905.970,00	16.836,08
VELIKA GORICA	G	Radna zona Rakitovec	4	51	10.313.929,00	202.233,90
ZAPREŠIĆ	G	Gospodarska zona Shopping city Zagreb	2	500	68.969.378,00	137.938,76
		Gospodarska zona Pojatno	4	500	148.500,00	297,00
		Gospodarska zona Lužnica	2	70	0,00	0,00
BISTRA	O	Gospodarska zona "Bistra"	3	13	592.101,00	45.546,23
		Gospodarska zona "Bistra - sjever"	8	47	0,00	0,00
LUKA	O	Luka	1	73	914.656,00	12.529,53
GORNJA STUBICA	O	Poduzetnička zona Zelenika	1	6	55.840,00	9.306,67
MARIJA BISTRICA	O	Poduzetnička zona - Tugonica 1	1	18	0,00	0,00
VELIKO TRGOVIŠĆE	O	Gospodarska zona Veliko Trgovišće	8	540	11.462.345,00	21.226,56
ZABOK	G	Gospodarska zona Grada Zaboka	90	1.809	32.827.942,00	18.147,01
DONJA STUBICA	G	Poduzetnička zona Matenačka - Kolodvorska	5	186	0,00	0,00
		Poduzetnička zona Golubovec – Zapad	1	72	10.000,00	138,89
OROSLAVJE	G	Radna zona Mokrice	5	160	658.683,00	4.116,77
UKUPNO	-	-	298	8.819	299.821.094,00	33.997,18

Izvor: Izvješća o obavljenoj reviziji – Osnivanje i ulaganja u opremanje i razvoj poduzetničkih zona na području Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije, Državni ured za reviziju, 2014.

Koncem 2013. u poduzetničkim zonama u funkciji na području UAZ-a poslovalo je 298 poduzetnika koji su imali 8.819 zaposlenih (prosječan broj zaposlenih po poduzetniku u poduzetničkim zonama UAZ-a je 30). Prosječno 10 poduzetnika posluje u jednoj poduzetničkoj zoni. U 8 od 29 poduzetničkih zona u funkciji na području UAZ-a, registriran je 1 poduzetnik, a u 21 poduzetničkoj zoni posluje 5 ili manje poduzetnika. U 6 poduzetničkih zona na području Samobora, Svete Nedelje (sve 3 zone), Jastrebarskog i Zaboka posluje 18 ili više poduzetnika. U Zaboku je registriran i najveći broj poduzetnika, odnosno njih 90. Prema broju zaposlenih u zonama UAZ-a prednjače Gospodarska zona Grada Zaboka (ukupno 1.809), Radna zona Sveta Nedelja (ukupno 1.543) te Radna zona Samobor (ukupno 957). Ove tri zone zapošljavaju gotovo 50% (48,86%) od ukupnog broja zaposlenih u zonama na području UAZ. U 15 poduzetničkih zona zaposleno je manje od 100 zaposlenika.

Sukladno spomenutim izvješćima, programom je utvrđeno da županije u suradnji s jedinicama lokalne samouprave trebaju odlučiti o lokacijama novih zona, donijeti plan otkupa zemljišta i prostorno plansku dokumentaciju, ispitati poduzetnički potencijal, pripremiti otkup zemljišta, izraditi financijske elaborate o troškovima opremanja poduzetničkih zona, planirati sredstva za financiranje i izraditi potrebne projekte za poduzetničku zonu te da se zone trebaju osnivati na zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske i jedinica lokalne samouprave. Programom nije jasno definiran način suradnje, a jedinice lokalne samouprave su uglavnom same odlučivale o osnivanju s obzirom da je utvrđivanje zona prostornim planovima u njihovoj nadležnosti, a opremanje zona se najvećim dijelom financira iz njihovih sredstava.

Sukladno nalazima Izvješća, pristup integriranog planiranja na županijskoj i lokalnoj razini nije u dovoljnoj mjeri primijenjen, jer nije bilo odgovarajuće suradnje između županije i gradova/općina. Strateške razvojne ciljeve treba definirati u županijskim i lokalnim razvojnim dokumentima i uskladiti s nacionalnim strateškim razvojnim dokumentima i proračunima lokalnih jedinica (županije, gradova i općina), čiji su prihodi izvor sredstava za financiranje razvojnih projekata. Jedinicama lokalne samouprave čije su zone uvrštene u plan razvoja, Županija bi mogla pružiti kadrovsku podršku, te biti koordinator i poveznica s drugim institucijama koje mogu/trebaju sudjelovati u procesu razvoja, kao i pomoć u smišljanju modela financiranja i pribavljanju sredstava. Državni ured za reviziju predlaže jedinicama lokalne samouprave, koje nemaju prostornih i drugih mogućnosti za izgradnju poduzetničkih zona, zajednička ulaganja s drugim susjednim jedinicama lokalne samouprave s kojima bi dijelili koristi kao što je primjerice smanjenje nezaposlenosti. Također, poduzetničke zone na području UAZ-a bi potencijalnim ulagačima trebalo ponuditi kao cjelinu koja će udovoljiti različitim potrebama ulagača.

U Tablici 24 nalaze se podaci MINPO-a o poduzetničkim potpornim institucijama, preuzeti iz Jedinственог регистра poduzetničke infrastrukture, s mrežnih stranica Ministarstva, uz napomenu da su podaci nepotpuni jer je postupak verifikacije pravnih subjekata još uvijek u tijeku (jednako kao i slučaju poduzetničkih zona). U Registru su javno dostupni podaci samo o onim poduzetničkim potpornim institucijama koje su prošle postupak verifikacije pri MINPO-u.

U Jedinственом registru poduzetničke infrastrukture na dan 18.studenj 2015. (Registar), javno su dostupni podaci za ukupno 4 poduzetničke zone UAZ-a koje su prošle postupak verifikacije pri MINPO-u, a to su sljedeće:

JLS Jakovlje: Sjever – 1

JLS Veliko Trgovišće: Gospodarska zona Veliko Trgovišće

JLS Stubičke Toplice: Poduzetnička zona Stubaki i Poduzetnička zona Strmec Stubički

U UAZ-u djeluju dvije županijske razvojne agencije (Regionalna razvojna agencija Zagrebačke županije d.o.o. i Zagorska razvojna agencija d.o.o. za promicanje regionalnog razvoja) dok u Gradu Zagrebu ulogu regionalnog razvojnog koordinatora ima upravno tijelo Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada. Regionalni koordinatori uz ostalo, obavljaju poslove od općeg gospodarskog interesa za jedinicu područne (regionalne) samouprave. Osim županijskih razvojnih agencija osnovane su i dvije lokalne razvojne agencije: Razvojna agencija Zagreb – TPZ (Zagreb) i Razvojna agencija Grada Velika Gorica - VE-GO-RA (Velika Gorica).

U cijeloj Hrvatskoj ukupno su 3 znanstveno-tehnološka parka od kojih se jedan nalazi u Gradu Zagrebu (Razvojna agencija Zagreb – TPZ, evidentirana u registru pod nekoliko vrsta poduzetničkih potpornih institucija od kojih je jedna znanstveno-tehnološki park). U UAZ-u prema podacima iz Registra postoji 5 poduzetničkih centara. U Zagrebu djeluju 3: Klaster kreativnih industrija i poslovnog savjetovanja - ZNAM!, Poduzetnički centar Vizija j.d.o.o., te Razvojna agencija Zagreb – TPZ (registrirana i kao poduzetnički centar). Po jedan poduzetnički centar nalazi se u Velikoj Gorici (VG Poduzetnički centar d.o.o.) i Samoboru (Poduzetnički centar Samobor d.o.o.).

Od ostalih poduzetničkih potpornih institucija u Gradu Zagrebu djeluju prema verificiranim podacima Registra CEPOR - Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (registriran kao Centar kompetencije), Poduzetnički inkubator ZIP i Poduzetnički akcelerator ZIP (oba pravna subjekta registrirana su pod istim matičnim brojem), poduzetnički inkubator Pokreni ideju j.d.o.o. za usluge, Razvojna agencija Zagreb – TPZ (registrirana pod istim matičnim brojem kao i prethodno spomenute lokalna razvojna agencija, poduzetnički centar i znanstveno-tehnološki park, te dodatno i kao inkubator za nove tehnologije i poduzetnički akcelerator), te REGEA - Regionalna energetska agencija sjeverozapadne Hrvatske (registrirana kao Razvojna agencija određene djelatnosti).

U nastavku je tablični pregled sastavnica poduzetničke infrastrukture na području UAZ-a, sukladno podacima Jedinstvenog registra poduzetničke infrastrukture za kojeg je odgovorno Ministarstvo poduzetništva i obrta.

Tablica 24 Poduzetničke potporne institucije u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, stanje na dan 18.11.2015.

Županija/Grad-općina	Slobodne zone ³⁸	Znanstveno-tehnološki parkovi	Poduzetničke zone	Poduzetnički inkubatori	Inkubatori za nove tehnologije	Poduzetnički akceleratori	Poduzetnički centri	Razvojne agencije	Centri kompetencija
Zagreb	1	1	-	2	1	2	3	1 Reg. razvojna agencija ³⁹ Lok. razvojna agencije 1 Razvojna agencija određene djelatnosti	1
Samobor	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Velika Gorica	-	-	-	-	-	-	1	1 Lok. razvojna agencija	-
Jakovlje	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Veliko Trgovišće	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Stubičke Toplice	-	-	2	-	-	-	-	-	-
UKUPNO	1	1	4	2	1	2	5	4	1

Izvor: Ministarstvo poduzetništva (mrežne stranice Jedinstvenog registra poduzetničke infrastrukture: <http://reg.minpo.hr/pi/public/#>), 18. studeni 2015.

³⁸ Iako se i u slobodnim zonama obavljaju gospodarske djelatnosti, njihovo osnivanje, upravljanje te uvjeti za obavljanje gospodarskih djelatnosti, definirani su Zakonom o slobodnim zonama (Narodne novine, br. 44/96, 78/99, 127/00, 92/05, 85/08, 148/13)

³⁹ Na mrežnim stranicama Agencije za regionalni razvoj (<http://www.arr.hr/wp-content/uploads/2013/11/Popis-akreditiranih-regionalnih-koordinatora.pdf>), Grad Zagreb – Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada naveden je kao akreditirani regionalni koordinator.

2.2.1.6.2. Regionalni indeks konkurentnosti

Od 2007. provodi se istraživanje regionalne konkurentnosti s obzirom na četiri aspekta, na temelju čijih vrijednosti se računa regionalni indeks konkurentnosti:

- razlike u konkurentnosti županija
- razlike u vrijednosti podindeksa poslovnog okruženja i poslovnog sektora po županijama
- razlike između statističke i perceptivne vrijednosti podindeksa konkurentnosti poslovnog okruženja i poslovnog sektora) po županijama
- razlike između statističke i perceptivne vrijednosti komponenti podindeksa konkurentnosti (poslovnog okruženja i poslovnog sektora) na razini županija.

U Tablici 25 prikazane su promjene u rangiranju svih županija u Hrvatskoj prema regionalnom indeksu konkurentnosti od 2007. do 2013. godine, a županije koje su cijele ili dijelom u UAZ-u označene su crvenom bojom.

Tablica 25 Promjene u rangiranju županija prema regionalnom indeksu konkurentnosti, 2007.-2013.

Županija	2007.	2010.	2013.
Grad Zagreb	1	2	1
Varaždinska	4	1	2
Istarska	3	3	3
Međimurska	2	4	4
Primorsko-goranska	6	7	5
Zadarska	9	6	6
Zagrebačka	5	5	7
Koprivničko-križevačka	7	12	8
Splitsko-dalmatinska	8	8	9
Dubrovačko-neretvanska	10	9	10
Osječko-baranjska	14	13	11
Krapinsko-zagorska	15	11	12
Karlovačka	12	14	13
Šibensko-kninska	13	10	14
Bjelovarsko-bilogorska	11	15	15
Brodsko-posavska	18	16	16
Ličko-senjska	19	18	17
Virovitičko-podravska	17	17	18
Sisačko-moslavačka	16	19	19
Vukovarsko-srijemska	21	20	20
Požeško-slavonska	20	20	21

Izvor: Nacionalno vijeće za konkurentnost, Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) Hrvatska. (2014). „Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske 2013“, Zagreb (13.8.2015.)

Iz Tablice 25 vidljivo je da je Zagreb u odnosu na 2010. godinu poboljšao svoju poziciju te da se na temelju vrijednosti regionalnog indeksa konkurentnosti smjestio na sam vrh. Iako je u 2007. i 2010. godini Zagrebačka županija bila na visokom 5. mjestu, u 2013. godini je međutim pogoršala svoj položaj (u odnosu na 2010. godinu), te je na sedmom mjestu u odnosu na ostale hrvatske županije. Krapinsko-zagorska županija je uspjela poboljšati svoj položaj u odnosu na 2010. godinu te se nalazi otprilike u sredini, na 12. mjestu u tablici.

Kako se navodi u spomenutoj publikaciji, poslovno okruženje u najkonkurentnijim županijama (Grad Zagreb, Varaždinska, Istarska, Međimurska i Primorsko-goranska županija) obilježeno je uglavnom pozitivnim migracijskim saldom (osim Međimurske i Varaždinske županije), jačom prisutnošću poduzetničkih zona (osim Grada Zagreba, ali Zagreb je centar poslovnih aktivnosti) i većim udjelom visokoobrazovanih ljudi.

Prema podacima sadržanima u publikaciji, ukupni rang konkurentnosti za Grad Zagreb je 1, a također ima visoki rang 2 poslovnog okruženja (iza Varaždinske županije) te rang 3 poslovnog sektora (iza Istarske i Varaždinske županije). Zagrebačka županija slijedi Grad Zagreb s rangom 4 poslovnog okruženja i rangom 5 poslovnog sektora, dok se Krapinsko-zagorska županija smjestila otprilike u sredini po oba promatrana indikatora.

Tzv. „čvrstim indikatorima“ smatraju se statistički utemeljeni indikatori, a u spomenutoj publikaciji korištene su dvije skupine indikatora (podindeksa), Poslovno okruženje i Poslovni sektor, za koje su prikupljeni podaci te obrađeni na način da prikazuju rang svake županije po pojedinim podindeksima te u usporedbi s nacionalnim prosjekom. U nastavku su navedeni podindeksi obiju skupina:

- I. Poslovno okruženje:
 - Demografija, zdravlje i kultura;
 - Obrazovanje;
 - Osnovna infrastruktura i javni sektor;
 - Poslovna infrastruktura;
- II. Poslovni sektor:
 - Investicije i poduzetnička dinamika;
 - Razvijenost poduzetništva;
 - Ekonomski rezultati – razina;
 - Ekonomski rezultati – dinamika.

Prema ovim indikatorima, Grad Zagreb je iznad prosjeka Republike Hrvatske, izuzev Poslovne infrastrukture (nacionalni prosjek ranga je 12, dok je Zagreba 14), a vrlo blizu nacionalnog prosjeka je i po pitanju ranga Ekonomski rezultati – dinamika (nacionalni prosjek je rang 11, dok Grad Zagreb ima rang 10).

U Zagrebačkoj županiji najkritičnija vrijednost ranga odnosi se na indikator Ekonomski rezultati – dinamika, s rangom 21 (koji se pogoršao s ranga 16 u 2010. godini). Ispod prosjeka su i indikatori Ekonomski rezultati – razina (rang 12, dok je nacionalni prosjek rang 9, ali s tendencijom poboljšanja u odnosu na 2010. godinu kada je rang bio 16) i Osnovna infrastruktura i javni sektor čiji je rang u 2010. godini bio 12, potom u 2013., 11, dok je u 2013. nacionalni prosjek ranga bio 9. Iako je rang konkurentnosti Zagrebačke županije 7, rang kvalitete okruženja je 4, dok je kvalitete poslovnog sektora 5.

Krapinsko-zagorska županija se prema rangu konkurentnosti smjestila na 12 mjesto, te također po rangu kvalitete okruženja (rang 12) te rangu kvalitete poslovnog sektora (rang 12). U ovoj županiji tek tri od spomenutih podindeksa iznad su prosjeka RH – Poslovna infrastruktura (rang 3, nacionalni prosjek 12), Osnovna infrastruktura i javni sektor (rang 7, nacionalni prosjek je rang 9), te Razvijenost poduzetništva (rang 8, nacionalni prosjek je rang 9). Ostali indikatori ispod su nacionalnog prosjeka, što svjedoči o potrebi ulaganja dodatnih napora kako bi se ostvario bolji rang konkurentnosti te donekle približilo vrijednostima indikatora u Zagrebačkoj županiji i Gradu Zagrebu.

2.2.1.7. Vanjskotrgovinska razmjena

Grad Zagreb ima značajnu ulogu u vrijednostima uvoza, izvoza i salda vanjsko-trgovinske razmjene. U nastavku su stoga prvo dani podaci vezani za Grad Zagreb⁴⁰, a potom za područje UAZ-a. U 2009. godini dolazi do značajnog pada robne razmjene Grada Zagreba s inozemstvom (15,6%), nakon čega kod poduzetnika Grada Zagreba u 2010. godini dolazi do određenog oporavka kada je vrijednost izvoza u porastu nominalno za 10,7%, u 2011. za 3,9%, a u 2012. godini za 11,9 %.

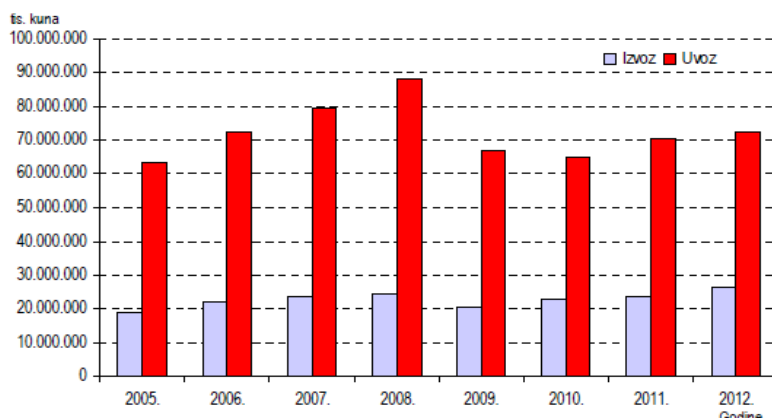
U razdoblju 2010.-2012. godine vrijednost uvoza raste (u 2012. veća je za 3,0% u odnosu na 2011. godinu). Tijekom 2005.-2012. robni izvoz rastao je po prosječnoj godišnjoj stopi od 4,6%, dok se izvoz u istom razdoblju kretao sporijom dinamikom u odnosu na uvoz, uz značajnije povećanje zabilježeno u 2012. godini (vidi Sliku 7). Grad Zagreb zauzima prvo mjesto u vanjskotrgovinskoj razmjeni Hrvatske i čini njegovu trećinu, sukladno podacima o ostvarenoj vrijednosti izvoza te uvoza. Također ima visoki udio (58,3%) u ukupnom robnom uvozu Hrvatske⁴¹. Posljednje dvije promatrane godine (2011. i 2012.) dinamika izvoza Grada Zagreba veća je od uvoza.

Kretanja u vanjsko - trgovinskoj razmjeni važan su pokazatelj ukupne gospodarske aktivnosti. Na temelju tako promatranih trendova može se zaključiti da inozemna potražnja za izvoznim proizvodima zagrebačkog gospodarstva postaje značajnija u odnosu na domaću. Također kretanja mogu ukazivati na činjenicu da hrvatski izvoznici ponovo pronalaze putove za plasman svojih proizvoda i usluga na tradicionalnim inozemnim tržištima, no svoj izvoz usmjeravaju i na nova udaljenija tržišta. Grad Zagreb bilježi negativan saldo robne razmjene s inozemstvom (ima kontinuirano veći uvoz od izvoza), iako je u promatranom razdoblju zabilježeno njegovo smanjenje. Treba spomenuti da na nacionalnoj razini Grad Zagreb u velikoj mjeri doprinosi negativnom saldu robne razmjene.

⁴⁰ Na temelju radnog materijala Osnovna analiza i SWOT analize za potrebe izrade ZagrebPlana 2020 (veljača 2015.) temeljenih na podacima DZS, dostupno na: http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/ZGPLAN_2020_radni%20materijal.pdf i na temelju podataka objavljenih u publikaciji Makroekonomski razvoj Grada Zagreba i financijski rezultati poslovanja poduzetnika u razdoblju 2008.-2014., Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada (rujan, 2015.)

⁴¹ Razvrstano po teritorijalnom principu, prema registriranim poduzećima na području Grada Zagreba, a koja su izvoznici i uvoznici.

Slika 7 Vrijednost robnog izvoza i uvoza Grada Zagreba 2005. – 2012.

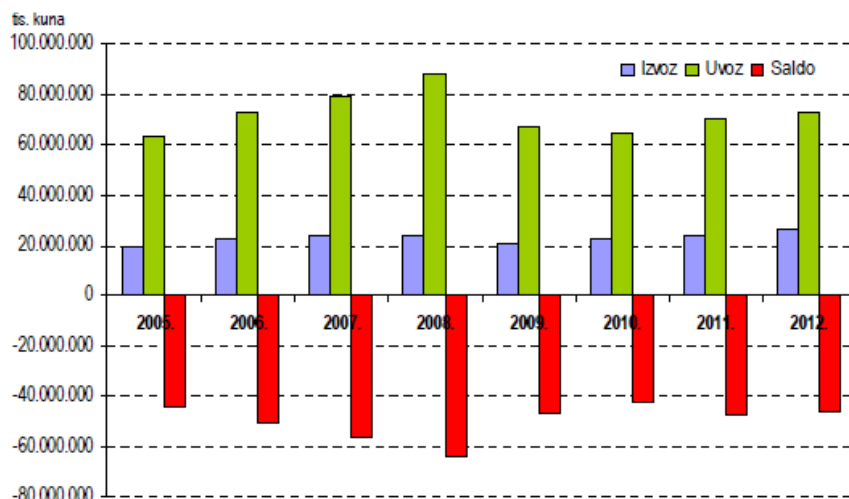

Izvor: Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada, veljača 2015. (na temelju podataka DZS).

Pokrivenost uvoza izvozom 2012. godine iznosila je oko trećinu, što je posljedica znatno manje vrijednosti izvoza Grada Zagreba u odnosu na njegov uvoz. S obzirom na navedeno potrebno je poticati izvoznike i poduzetnike na umrežavanje te nastojati pronaći odgovarajuće načine zamjene uvoza vlastitom proizvodnjom, osobito proizvodnjom usmjerenom na izvozna tržišta. Za pokretanje gospodarskih aktivnosti osobito su važni izvozno orijentirani poduzetnici kao i gospodarski klasteri usmjereni na izvoz svojih proizvoda i usluga. Trendovi izvoza i uvoza na razini Grada Zagreba nakon višegodišnjeg rasta ukazuju na opadanje robnog deficita.

Poduzetnici Grada Zagreba u razdoblju 2010.-2014. najviše su kupaca svojih proizvoda i usluga pronašli na sljedećim tržištima: Bosna i Hercegovina, Italija, Njemačka, Slovenija, Malta, Srbija. S druge strane u ukupnom uvozu Grada Zagreba najveće vrijednosti udjela imaju Italija, Rusija, Njemačka, Kina i Slovenija. Valja također primijetiti da je došlo do porasta izvoza u Njemačku i Sloveniju, ali i uvoza iz Slovenije, Turske i Kine, kao i drugih azijskih zemalja.

Slika 8 Izvoz, uvoz i saldo robne razmjene Grada Zagreba s inozemstvom 2005.-2012.

Izvor: Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada, veljača 2015. (na temelju podataka DZS).

Ukoliko se promatra izvoz prema granama djelatnosti, čak 87,5% ukupnog izvoza Grada Zagreba u 2012. godini odnosi se na prerađivačku industriju. U strukturi prerađivačke industrije prevladava

proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda (36,5%), a potom slijede proizvodnja električne opreme (14,9%), proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda (12,2%), proizvodnja prehrambenih proizvoda (6,1%) te proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda (4%). U 2012. godini zabilježen je porast izvoza u odnosu na 2011. godinu u većini djelatnosti. U djelatnostima vezanim za informacije i komunikacije, stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima, djelatnostima umjetnosti, zabave i rekreacije nije došlo do porasta vrijednosti izvoza u 2012. godini u odnosu na 2011. godinu.

Kako je u 2011. i 2012. godini došlo do porasta vrijednosti izvoza Grada Zagreba, došlo je i do povećanja njegova udjela u BDP-u i porasta njegove vrijednosti. Posljedično, u tim je godinama ostvarena viša stopa gospodarskog rasta.

Prema podacima za područje UAZ-a, u razdoblju od 2008.-2012., u 2008. godini u svega 3 JLS (Bistra, Gornja Stubica, Oroslavje) vrijednosti izvoza veće su negoli vrijednosti uvoza. Ukupno 22 JLS (od 30 u UAZ-u) nisu u toj godini bile u mogućnosti pokriti izvozom niti polovinu svojeg uvoza. Među gradovima s osobito nepovoljnim vrijednostima su te godine bili Velika Gorica (4,78%) i Dugo Selo (14,06%). Na području cijele aglomeracije pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 27,22%, dok je prosječna pokrivenost uvoza izvozom po pojedinoj JLS iznosila 38,8%. Drugim riječima, JLS su uvozile gotovo dvostruko više negoli izvozile.

U 2009. godini veće vrijednosti izvoza od uvoza zabilježene su u 7 JLS-ova (Pokupsko, Marija Bistrica, Gornja Stubica, Rugvica, Oroslavje, Bistra, Kravarsko), odnosno ove su jedinice više izvezle nego uvezle dok su u preostalih 23 JLS-ova vrijednosti uvoza i dalje značajno više od izvoza. 11 JLS-ova uvozi preko polovine vrijednosti svoga izvoza, što je rast u odnosu na 2008. godinu.

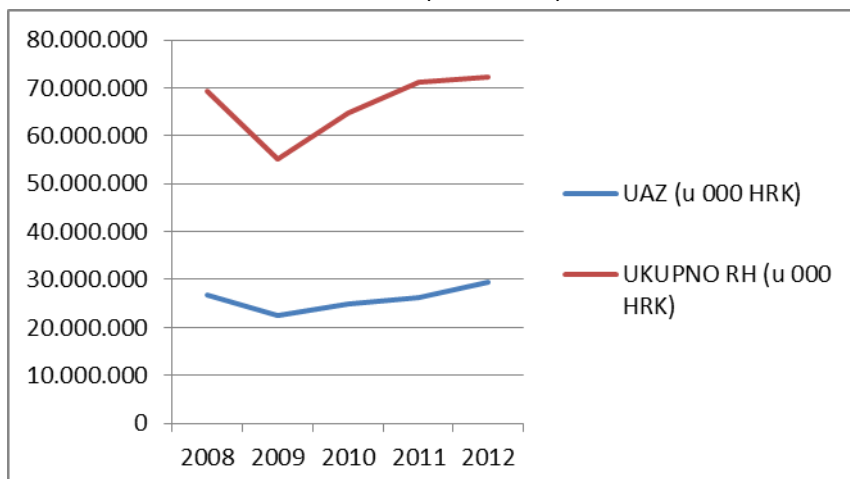
U 2010. godini 5 JLS-ova (Gornja Stubica, Rugvica, Oroslavje, Bistra, Kravarsko) ostvaruju više izvoza od uvoza. Od ukupno 30 JLS, 16 JLS-ova izvozom ne pokriva niti polovinu svog uvoza, dok preostalih 14 uspijeva pokriti polovinu i više uvoza izvozom. U odnosu na prethodne dvije godine, podaci ukazuju na pozitivan trend (sve je veći broj JLS-ova čija vrijednost izvoza raste, u odnosu na uvoz).

U 2011. godini svega 6 JLS (Orle, Stubičke toplice, Gornja Stubica, Oroslavje, Bistra, Kravarsko) bilježe veće vrijednosti izvoza od uvoza. U 18 JLS-ova, vrijednost izvoza pokriva polovinu ili manje od polovine uvoza, što znači da gospodarstvo i dalje uvelike ovisi o inozemnim polugotovim ili gotovim proizvodima koji nisu zastupljeni u domaćoj ekonomiji ili nisu dovoljno konkurentni cijenom i/ili kvalitetom, pa se nadomještaju kupovinom inozemnih.

U 2012. godini 8 JLS-ova (Bistra, Dugo Selo, Gornja Stubica, Kravarsko, Orle, Oroslavje, Pokupsko, Veliko Trgovišće), bilježe veće vrijednosti izvoza od uvoza. Slično kao i u prethodnim godinama, 16 JLS-ova svojim izvozom ne pokrivaju niti polovinu svoga uvoza. Prosječna pokrivenost uvoza izvozom ovih 16 JLS-ova je 22,72%.

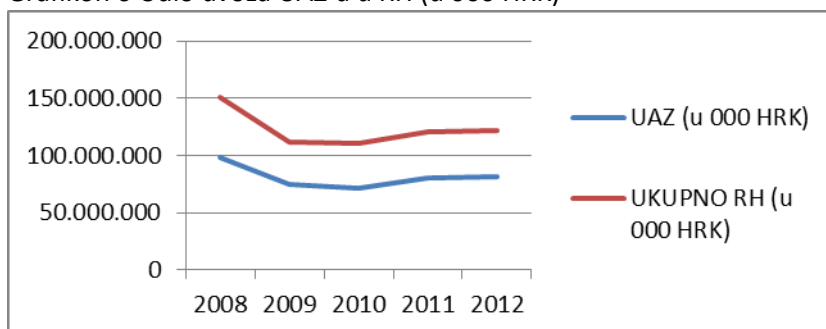
Ukoliko se promatra udio UAZ-a u ukupnom izvozu i uvozu RH, može se primijetiti da UAZ značajno više sudjeluje u ukupnom uvozu RH negoli u izvozu, s obzirom na poziciju Grada Zagreba odnosno prvo mjesto u robnoj razmjeni u RH (Grafikoni 5 i 6).

Grafikon 5 Udio izvoza UAZ-a u RH (u 000 HRK)

Izvor: Izračun autora prema podacima DZS.

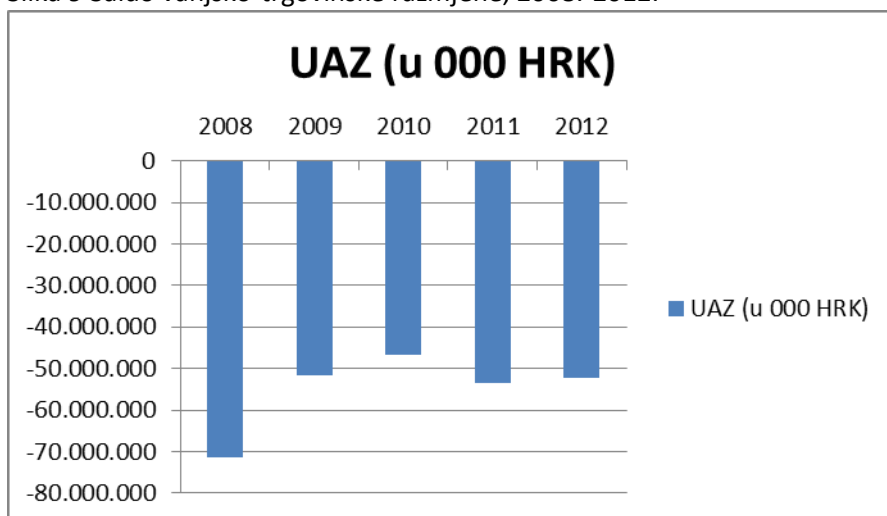
Grafikon 6 Udio uvoza UAZ-a u RH (u 000 HRK)

Izvor: Izračun autora prema podacima DZS.

Podaci na Slici 11 pokazuju da je saldo vanjsko-trgovinske razmjene u UAZ-u do 2010. godine rastao, da bi tijekom 2011. i 2012. ponovo bile zabilježene niže vrijednosti. Detaljniji podaci nalaze se u Tablici 26 Vanjsko-trgovinska razmjena, UAZ, 2008-2012.

Slika 9 Saldo vanjsko-trgovinske razmjene, 2008.-2012.

Izvor: Izračun autora prema podacima DZS.

Sveukupni obujam robne razmjene u posljednje dvije promatrane godine veći je u odnosu na 2010. godinu. No povećanom obujmu (u negativnim iznosima) prije svega doprinosi pad izvoza u 13 JLS u 2012. godini u odnosu na 2008., te porast uvoza u 10 JLS. Indeksi izvoza i uvoza kojima se računaju vrijednosti 2012. godine u odnosu na 2008. godinu ukazuju na vrlo širok dijapazon rezultata (brži ili sporiji rast ili pad izvoza te isto tako uvoza), što otežava donošenje zaključaka koji bi vrijedili za čitavo područje UAZ-a, izuzev činjenice da je potrebno usmjeriti razvojne aktivnosti na izvozno orijentirane gospodarske grane.

Tablica 26 Vanjsko-trgovinska razmjena, UAZ, 2008.-2012., (u 000 kn)

Oznaka grad (G)/općina (O)	Ime	Ime županije	2008		2009		2010		2011		2012	
O	Bistra	Zagrebačka	26.460	17.185	19.480	16.140	17.009	13.000	22.598	18.357	17.934	15.102
O	Brckovljani	Zagrebačka	3.959	14.991	2.174	9.308	1.219	11.047	2.143	12.217	2.282	13.469
O	Brdovec	Zagrebačka	155.616	437.826	153.818	316.159	204.419	394.238	217.514	449.008	227.125	422.787
G	Donja Stubica	Krapinsko- zagorska	30.811	60.392	10.105	35.208	11.906	29.101	20.114	39.171	21.313	48.391
O	Dubravica	Zagrebačka	160	10.429	2.589	11.780	2.751	6.983	186	6.961	95	14.425
G	Dugo Selo	Zagrebačka	21.498	152.890	56.455	129.866	84.616	153.447	105.128	156.823	293.595	225.472
O	Gornja Stubica	Krapinsko- zagorska	24.907	23.023	19.298	17.323	28.035	23.764	24.570	19.104	19.643	16.208
G	Grad Zagreb	Grad Zagreb	24.440.919	88.037.728	20.645.486	66.975.961	22.782.647	64.922.092	23.673.608	70.564.672	26.499.553	72.708.720
O	Jakovlje	Zagrebačka	6.665	14.528	8.483	12.385	3.644	13.410	4.113	21.692	2.421	16.200
G	Jastrebarsko	Zagrebačka	43.975	116.191	37.235	95.474	41.527	61.623	35.569	76.982	62.901	73.505
O	Klinča Sela	Zagrebačka	14.109	44.212	9.701	45.651	11.367	44.041	17.214	44.298	22.647	47.083
O	Kravarско	Zagrebačka	0	0	210	-	2.156	-	3.634	1.148	1.707	342
O	Luka	Zagrebačka	69	1.027	-	2.353	1	3.231	828	3.747	2.022	9.137
O	Marija Bistrica	Krapinsko- zagorska	3.020	16.101	11.852	10.266	3.489	6.399	4.078	10.161	6.433	9.079
O	Marija Gorica	Zagrebačka	223	20.299	1	168	1	517	36	698	1	2.037
O	Orle	Zagrebačka	152	1.169	-	30	-	17	1.306	-	1.317	23
G	Oroslavje	Krapinsko- zagorska	204.568	139.754	168.454	145.548	199.879	153.179	218.104	172.341	229.778	176.467
O	Pisarovina	Zagrebačka	30	1.514	257	4.048	-	986	19	2.295	245	885
O	Pokupsko	Zagrebačka	0	0	704	-	-	2	-	12	1.278	348
O	Pušća	Zagrebačka	554	20.226	2.230	21.407	1.175	19.084	1.240	19.221	1.189	20.437
O	Rugvica	Zagrebačka	74.570	77.086	61.409	54.655	99.391	80.005	112.999	148.812	121.135	143.834
G	Samobor	Zagrebačka	378.998	1.078.142	273.503	672.882	380.979	646.849	517.223	867.982	632.958	974.763
O	Stubičke Toplice	Krapinsko- zagorska	3.629	5.508	3.919	5.121	2.400	6.232	6.588	5.846	3.179	7.791

O	Stupnik	Zagrebačka	44.897	939.175	32.431	786.751	31.401	638.158	26.144	879.031	28.364	887.023
G	Sveta Nedelja (Samobor)	Zagrebačka	452.712	2.483.567	424.154	2.224.001	502.943	2.264.340	521.447	2.495.978	602.334	2.455.604
G	Sveti Ivan Zelina	Zagrebačka	71.669	238.679	41.989	203.463	39.342	168.011	61.480	212.299	70.095	239.068
G	Velika Gorica	Zagrebačka	148.318	3.100.143	109.527	1.810.548	95.671	1.524.694	141.222	2.861.278	146.805	2.588.620
O	Veliko Trgovišće	Krapinsko-zagorska	29.437	113.501	22.141	58.230	24.445	43.109	25.589	44.290	40.390	27.690
G	Zabok	Krapinsko-zagorska	237.198	306.526	196.153	249.769	216.257	227.244	210.102	243.183	196.670	239.889
G	Zaprešić	Zagrebačka	235.166	441.125	154.676	287.759	162.946	283.562	176.728	365.063	172.739	399.525
UKUPNO			26.654.289	97.912.937	22.468.434	74.202.254	24.951.616	71.738.365	26.151.524	79.742.670	29.428.148	81.783.924
Ukupno RH			69.204.821	150.354.032	55.272.198	111.751.098	64.891.583	110.296.840	71.234.060	121.036.155	72.380.725	121.899.361

Izvor: DZS, Priopćenje 4.2.2., različita godišta.

U nastavku teksta na temelju prethodno iznesenih podataka i informacija, izrađen je popis razvojnih problema i potreba u gospodarstvu na području UAZ-a.

GOSPODARSTVO

RAZVOJNI PROBLEMI
Grad Zagreb s dostignutim BDPom po stanovniku zaostaje za razinom rasta sličnih gradova u EU (županije UAZ-a ispod nacionalnog prosjeka BDP po stanovniku)
Nedovoljna konkurentnost u odnosu na druge velike gradove
Nedostatna usmjerenost na proizvode i usluge veće dodane vrijednosti i višeg tehnološkog stupnja obrade (razvoj nedovoljno zasnovan na tehnologiji i inovacijama, veliki udjel niskoakumulativnih industrija)
Nedovoljna poslovna umreženost
Nedovoljno razvijena tehnološka infrastruktura i suradnja gospodarskih subjekata, te malih i srednjih poduzetnika s istraživačkim i razvojnim institucijama usprkos velikom kadrovskom i obrazovnom potencijalu Zagreba
Nedostatne mjere za poticanje korištenja znanja, tehnologije i razvoja inovacija u gospodarstvu, posebno kod malih i srednjih poduzetnika
Slabo poticanje i vrednovanje razvojnih učinaka programa i projekata za razvoj poduzetništva na razini UAZ-a
Nedovoljna uključenost lokalne razine u programe za poticanje zapošljavanja Državnog zavoda za zapošljavanje
Nepostojanje cjelovite politike za poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja mladih visoko obrazovanih osoba u onim dijelovima gospodarstva koji svoj rast i razvoj zasnivaju na znanju i inovacijama
Povećavanje jaza u razvijenosti između razvijenijih dijelova (oko Zagreba) i ostatka UAZ-a kao i između urbanih i ruralnih područja
Nedostatno i necjelovito organizirano obrazovanje za poduzetništvo
Nedovoljno realiziranih privatnih investicijskih projekata
Nedovoljna orijentiranost na inozemna tržišta
Nedostatak financijskih sredstava za kapitalne infrastrukturne projekte
Nepovoljno makroekonomsko okruženje za postojeću strukturu industrije
Poduzetnička infrastruktura
Nedovoljna podrška razvoju poduzetničke infrastrukture (primarno GZ)
Nedostatna potpora razvoju poduzetništva, u pružanju stručnih i profesionalnih usluga malom i srednjem gospodarstvu
Sve poduzetničke zone nisu ujednačeno prostorno uređene, nemaju sređene imovinsko pravne odnose, nisu komunalno opremljene, nema organiziranog upravljanja njihovim razvojem
Veliki broj poduzetničkih zona (51) koje nisu u funkciji (prema kriteriju Državnog ureda za reviziju)
Velik broj zona u funkciji (21) u kojima posluje svega 5 ili manje poduzetnika
Nedovoljna usklađenost planova razvoja zona i razvojnih programa JLS-a/županija
Otežano praćenje stupnja/razine konkurentnosti za područje UAZ-a zbog nedostupnosti podataka
U nešto više od polovine (15) poduzetničkih zona u funkciji zaposleno je manje od 100 zaposlenika
Klasteri nemaju dovoljnu razvojnu dinamiku
Obrazovanje poduzetnika nije organizirano da privuče i potakne poduzetnike
Tehnološka infrastruktura je nerazvijena, ne postoje programi poticaja korištenja znanja i razvoja tehnologije u poduzetništvu
Nedovoljno razvijena kvalitetna infrastruktura za razvoj poduzetništva (poduzetnički centri, opremljenost poduzetničkih zona, savjetodavne organizacije, kapaciteti regionalnih razvojnih agencija)
Nedostatak opreme i prostora za svakodnevne aktivnosti u poduzetničkim zonama, te stručnih konzultanata
RAZVOJNE POTREBE
Vrednovati i sustavno koristiti konkurentske prednosti UAZ-a za ubrzaniji razvoj, osobito njegove djelatnosti temeljene na znanju, tehnologiji i inovacijama - poticati razvitak kreativne ekonomije u gradskom središtu (kreativne industrije, istraživanje i razvoj, ekonomija multimedijalnog prometa informacijama, ekonomija doživljaja za posjetitelje grada...)
Unaprjeđenjem sustava obrazovanja za gospodarstvo/poduzetništvo podržavati stvaranje mladih visokoobrazovanih stručnjaka i menadžera, uz cjeloživotno osposobljavanje starije radne snage
Razvijati tehnološku i poslovnu infrastrukturu koja će poduprijeti i poboljšati povezivanje poduzetnika, posebno malih i srednjih, s istraživačkim i razvojnim institucijama
Jačati razvojno povezivanje pojedinih segmenata industrije oko uspješnih i na tehnologiji zasnovanih poduzeća (klasteri i drugi oblici povezivanja)

Poboljšati i ubrzati razvoj postojećih klastera i potaknuti osnivanje novih
Poticati male i srednje tvrtke koje svoje poslovanje i rast zasnivaju na primjeni znanja, razvoju tehnologija i inovacija i koje su usmjerene na proizvodnje viših tehnoloških razina
Unaprijediti mjere za poticanje korištenja znanja, tehnologije i razvoja inovacija u gospodarstvu, posebno kod malih i srednjih poduzetnika
Jačati poduzetničku i tehnološku infrastrukturu u funkciji korištenja konkurentskih prednosti UAZ-a i jačanje ukupne konkurentnosti (osobito prerađivačke industrije (izvozno orijentirane proizvodnje) te poljoprivrede i turizma)
Unaprijediti pripremu i vrednovanje programa za razvoj poduzetništva
Povećati rast izvoza proizvoda i usluga visoke dodane vrijednosti
Maksimalno povećati korištenje sredstava strukturnih fondova EU za implementaciju razvojnih projekata
Jačati kapacitete i vještine javnih institucija za privlačenje i servisiranje investitora te suradnju gradske uprave i svih institucija lokalnog okruženja s poduzetnicima
Razvoj efikasnijeg i učinkovitijeg upravljanja ljudskim resursima na svim razinama
Izrada i provedba cjelovite politike za poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja mladih
Sustavno povećavati broj visokoobrazovnih stručnjaka i menadžera za potrebe ključnih djelatnosti (uz privlačenje mladih stručnjaka iz drugih sredina)
Područja UAZ-a koja zaostaju u razvoju više uključivati u programe potpora
Jačati promotivne aktivnosti pri privlačenju stranih ulagača
Poduzetnička infrastruktura
Ubrzati aktivnosti za stavljanje u funkciju poslovnih zona, rješavanjem imovinskopravnih i infrastrukturnih problema
Unapređivati poduzetničko okruženje kroz podršku potpornim institucijama za malo gospodarstvo, osobito za razvoj i poticanje pružanja stručnih i profesionalnih usluga malom gospodarstvu (osposobljavanje mreže konzultanata)
Ubrzati osposobljavanje poduzetničkih zona za privlačenje poželjnih investicija
Unaprijediti razvoj financijskih instrumenata za potporu poduzetništvu
Unaprijediti identificiranje i pripremu razvojnih projekata
Jačati Lokalni garantni fond i druge financijske oblike za poduzetništvo

2.2.1.8. Zaposlenost i nezaposlenost⁴²

2.2.1.8.1. Zaposlenost

U razdoblju prije 1990. godine u strukturi gospodarstva Grada Zagreba najviše je bilo zaposlenih (mjereno indikatorom zaposlenosti) u industriji (107.710 ili 29,8%, prema podacima iz 1989.). Prema podacima za 2014. u industriji sa srodnim djelatnostima radilo je 49.950 zaposlenih⁴³, a ovaj broj kontinuirano opada. Drugim riječima, u gotovo četvrt stoljeća zagrebačka je industrija izgubila više od polovine svojih zaposlenih.

Sličan pad broja zaposlenih u razdoblju 1989.–2014. zabilježen je u građevinarstvu (za 51,8%). Međutim, do značajnog porasta je došlo u trgovini (za 67,5%). Do porasta zaposlenih, osobito od 2005. godine naovamo došlo je u ostalim uslužnim djelatnostima poput turizma, ugostiteljstva,

⁴² Informacije o zaposlenosti i nezaposlenosti za Grad Zagreb preuzete su iz publikacije Makroekonomski razvoj Grada Zagreba i financijski rezultati poslovanja poduzetnika u razdoblju 2008.-2014., Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada, (rujan 2015.)

⁴³ Od ukupnog broja zaposlenih u „industriji B, C, D, E“ u rudarstvu i vađenju (B) zaposleno je 1.433, u prerađivačkoj industriji (C) 41.393, u opskrbi električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (D) 3.390, a u opskrbi vodom, uklanjanju otpadnih voda, gospodarenju otpadom te djelatnosti sanacije okoliša (E) 3.734 zaposlenika.

financijskog sektora te u djelatnostima vezanim za informacije i komunikacije. U Tablici 27 prikazano je kretanje zaposlenih i nezaposlenih na području Grada Zagreba u razdoblju 2008.-2014.

Tablica 27 Kretanje broja zaposlenih i nezaposlenih u Gradu Zagrebu 2008.-2014.

Zaposleni prema vrsti	Godina						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zaposleni u pravnim osobama*	374.108	378.938	367.764	359.430	362.889	356.065	351.919
Zaposleni u obrtu i slobodnim profesijama	46.725	44.635	40.479	37.348	35.426	33.864	31.521
Zaposleni osiguranici poljoprivrednici	752	690	621	587	575	540	527
Ukupno zaposleni	421.585	424.263	408.864	397.365	398.890	390.469	383.967
<i>Nezaposleni</i>	<i>27.808</i>	<i>28.513</i>	<i>37.327</i>	<i>41.368</i>	<i>41.869</i>	<i>47.055</i>	<i>48.243</i>
<i>Stopa registrirane nezaposlenosti (%)</i>	<i>6,2</i>	<i>6,3</i>	<i>8,4</i>	<i>9,4</i>	<i>9,5</i>	<i>10,8</i>	<i>11,2</i>

Izvor: Zaposlenost i nezaposlenost 2005.-2014., Godišnje priopćenje, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj grada, Odjel za statistiku, www.zagreb.hr.

* Uključen je procijenjeni broj zaposlenih u poslovnim subjektima koji zapošljavaju manje od 10 zaposlenih. Ovaj dio pokazuje znatan porast, na što u mnogome utječu statističke metodološke promjene.

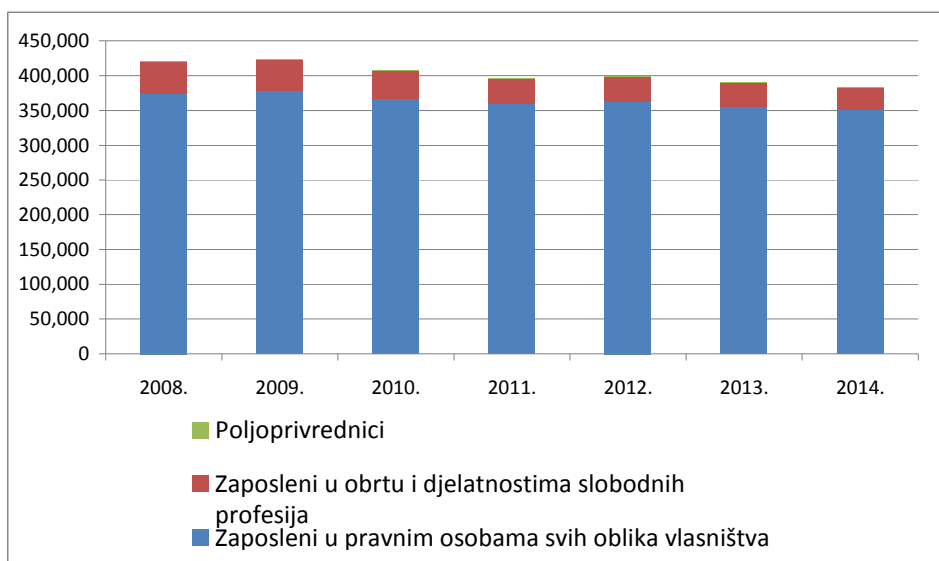
U razdoblju 2008-2014. broj zaposlenih u Gradu Zagrebu smanjio se skoro 9 posto, dok se broj nezaposlenih povećao za 73 posto. U 2014. godini 92 posto zaposlenih radilo je u pravnim osobama (svih oblika vlasništva), dok su preostali zaposleni u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija. Udjel zaposlenih Grada Zagreba u pravnim osobama u Hrvatskoj u 2014. iznosio je 92 posto ili 351.919 zaposlenih, a po iznadprosječnom udjelu ističu se djelatnosti: informacije i komunikacije, financijske djelatnosti, stručne, znanstvene i tehničke te administrativne djelatnosti, umjetnost, zabava i rekreacija, trgovina i javna uprava.

Podaci o zaposlenima u pravnim osobama na području Grada Zagreba u 2008. i 2014. godini ukazuju na smanjenje s 374.108 zaposlenih na 351.919 osobu (odnosno 22.189 manje). Na godišnjoj razini ovaj se broj prosječno smanjivao za 3.698 osoba. Vrijedi spomenuti da u 2014. godini gotovo 1/3 (31,7%) od ukupnog broja zaposlenih u pravnim osobama na razini RH, otpada na Grad Zagreb.

Podaci⁴⁴ o ukupnoj zaposlenosti Grada Zagreba u 2014. godini, ukazuju na 10,8% zaposlenih u prerađivačkoj industriji, dok je u poljoprivredi bilo najmanje zaposlenih 0,5%. Gospodarska grana s najvećim udjelom zaposlenih (18,6%) bila je trgovina. Broj zaposlenih u ostalim gospodarskim djelatnostima, izraženo kao udjel u ukupnom broju zaposlenih kreće se u rasponu od 5 do 8%. Najveći broj zaposlenih je u stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima (8,4%), potom u građevinarstvu (6,2%), dok zaposleni u financijskom posredovanju te prijevozu i skladištenju sudjeluju s po 5,1%, svaki. Struktura zaposlenih prikazana je na Slici 11.

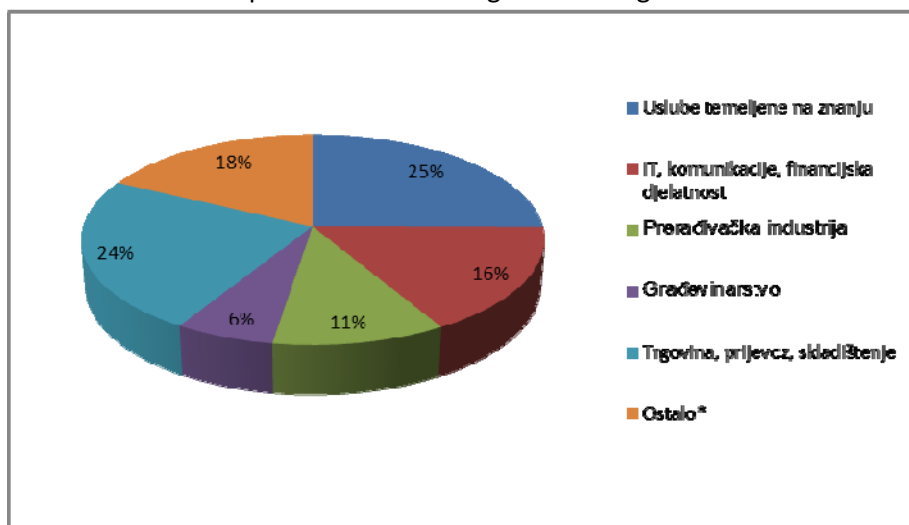
⁴⁴ Podaci su sadržani u publikaciji Makroekonomski razvoj Grada Zagreba i financijski rezultati poslovanja poduzetnika u razdoblju 2008.-2014., Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada (rujan, 2015.).

Slika 10 Zaposleni na području Grada Zagreba u razdoblju 2008.-2014. (stanje 31.3.2014.)

Izvor: Zaposlenost i nezaposlenost, Godišnje priopćenje Grada Zagreba 2014., 15.4.2015.

Slika 11 Struktura zaposlenih u Gradu Zagrebu 2014. godine

Izvor: Zaposlenost i nezaposlenost, Godišnje priopćenje Grada Zagreba 2014., 15.4.2015.

Napomena: * Uključeni su: Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo; Rudarstvo i vađenje; Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija; Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša; Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanje hrane; Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje; Ostale uslužne djelatnosti. Danas po zaposlenosti u Zagrebu prednjače negospodarske (uprava, obrazovanje, zdravstvo i sl.) djelatnosti (u promatranom razdoblju zabilježen je neznatan porast broja zaposlenih), dok je od gospodarskih, kako je već spomenuto najznačajnija trgovina. U promatranom je razdoblju zabilježen veliki pad broja zaposlenih u industriji (više od trećine od ukupnog broja zaposlenih u industriji), što je vidljivo iz podataka u Tablici 28 i na Grafikonu 7. Kada se promatraju zajedno, do pada je došlo u svim gospodarskim djelatnostima (11,7%).

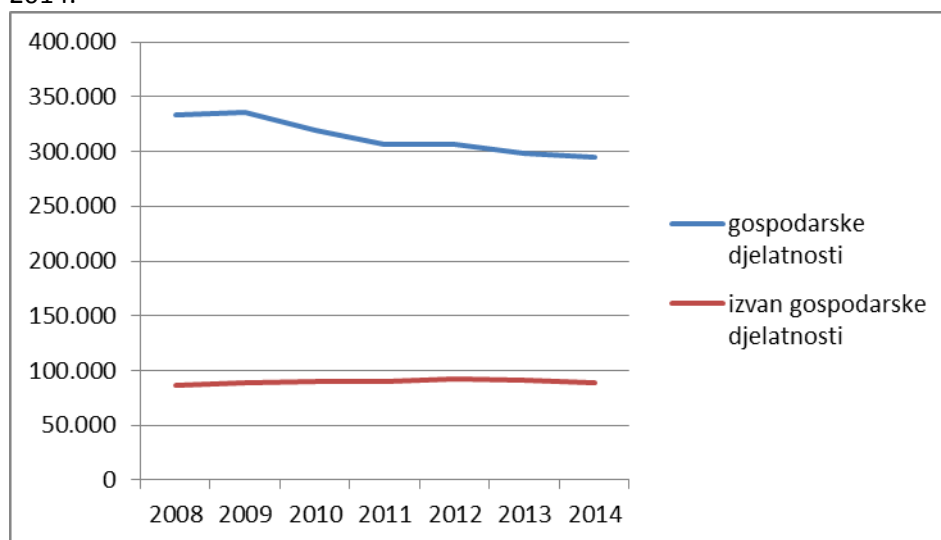
Tablica 28 Zaposleni u gospodarskim i izvan gospodarskim djelatnostima u GZ 2008.-2014.

Zaposleni (broj)	Godina						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gospodarske djelatnosti	333.990	335.220	319.060	307.024	306.584	298.721	294.900
Izvan gospodarske djelatnosti	86.843	89.043	89.778	90.341	92.306	91.725	89.049
Ukupno	420.833	424.263	408.838	397.365	398.890	390.446	383.949

Izvor: Priopćenje DZS, 12.1.6., 2015.

Kretanja broja zaposlenih i nezaposlenih od 2009. godine naovamo, prvenstveno idu u korist povećanja broja zaposlenih u negospodarskim djelatnostima, osobito u javnim tijelima i državnim službama, što može ukazivati na stvaranje prekomjerne administracije, te neopravdanog zapošljavanja, odnosno bez stvarne potrebe za zapošljavanjem dodatnog osoblja, osobito ako se obujam gospodarske aktivnosti i transakcija ukupno gledano smanjuje.

Grafikon 7 Kretanja zaposlenih u gospodarskim i negospodarskim djelatnostima, Grad Zagreb, 2008.-2014.

Izvor: Izračun autora prema podacima DZS prema godinama.

U novijem razdoblju 2010.-2014. i dalje raste broj zaposlenih u tercijarnim djelatnostima⁴⁵. Ukoliko se promatra broj zaposlenih kroz udjele, u 2014. najveći je udio (iako je došlo do smanjenja udjela u promatranom razdoblju) bio u tercijarnom sektoru (54,9%), zatim u kvartarnom (25,5%) u kojem je zabilježen znatan porast, sekundarnom (19,2%), u kojem je zabilježeno smanjenje udjela te primarnom (0,5%) u kojem je zabilježen neznatan porast. U posljednjih 25 godina sekundarni sektor je s prve pozicije (najveći udjel u broju zaposlenih) pao na treće mjesto. Promjene u strukturi gospodarstva odvijaju se istovremeno s kretanjima na tržištu rada, pri čemu se radna snaga kretanjima iz jedne u drugu djelatnost nastoji prilagoditi nastalim promjenama.

⁴⁵ Detaljniji podaci sadržani su u publikaciji Makroekonomski razvoj Grada Zagreba i financijski rezultati poslovanja poduzetnika u razdoblju 2008.-2014., Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada (rujan, 2015.)

Za razvoj gospodarstva Grada Zagreba ključnu ulogu imaju djelatnosti temeljene na znanju. U 2014. godini u djelatnostima usluga temeljenim na znanju radilo je više od 96.000 osoba. Tu su uključene sljedeće djelatnosti: stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti; obrazovanje; djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, te umjetnost, zabava i rekreacija.

Udio zaposlenosti Zagreba u ovim djelatnostima Hrvatske znatno je veći nego u prerađivačkoj industriji, građevinarstvu i trgovini. Samo u stručnim, znanstvenim i tehnološkim djelatnostima radi oko 32.000 zaposlenih, a udjel ovih djelatnosti u RH je blizu 50%. To sugerira potrebu posebne pozornosti na ove djelatnosti u novim strateškim dokumentima razvoja Grada Zagreba te izradu i provedbu mjera koje bi poticale stvaranje novih radnih mjesta u ovim djelatnostima jer ujedno predstavljaju važnu logističku podršku svim drugim gospodarskim i negospodarskim djelatnostima. Ako se tome doda i zaposlenost u financijskim djelatnostima, informacijsko-komunikacijskim djelatnostima, transportu i drugim poslovnim uslugama i obrazovanju, udio tih djelatnosti u ukupnoj zaposlenosti u Gradu Zagrebu dostiže visokih 40%. Značenje Grada Zagreba kao znanstveno-tehnološkog središta oslikava podatak da je od ukupnog broja zahtjeva za zaštitu патената podnesenih Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo polovica prijavljena s područja Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Sa zagrebačkog područja također je oko polovina ukupno priznatih патената na području RH.

Veliki gradovi uglavnom zapošljavaju veći broj osoba u terciarnom i ukupnom uslužnom sektoru. Međutim zaposleni u sekundarnom sektoru značajni su za gospodarski (ali i društveni) razvoj, stoga je potrebno poticati razvoj industrije i građevinarstva i zapošljavati upravo u ovim granama.

Ukoliko se promotre podaci o broju zaposlenih na području UAZ-a, u 2014. godini u odnosu na 2009. godinu u 24 JLS-a zabilježen je pad broja zaposlenih, a tek 6 JLS-ova (Brdovec, Kravarsko, Stubičke Toplice, Pokupsko, Bistra, Oroslavje) zabilježili su rast broja zaposlenih. Podaci su prikazani u Tablici 29.

Tablica 29 Broj zaposlenih osoba na području UAZ-a, 2009.-2014.

Naziv	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bistra	540	-	634	486	634	610
Brckovljani	742	-	817	730	705	733
Brdovec	1.248	-	1.253	1.147	1.283	1250
Donja Stubica	1.234	-	1.182	1.242	1.162	1102
Dubrava	214	-	187	153	388	110
Dugo Selo	2.640	-	2.622	2.560	2.406	2307
Gornja Stubica	387	-	261	256	341	260
Grad Zagreb	357.379	-	327.354	326.401	317.189	309.178
Jakovlje	402	-	257	263	402	397
Jastrebarsko	3.057	-	2.664	2.668	2.774	2546
Klinča Sela	307	-	245	302	283	261
Kravarsko	144	-	136	180	154	155
Luka	156	-	128	127	156	144
Marija Bistrica	440	-	457	407	390	339
Marija Gorica	142	-	89	123	103	104

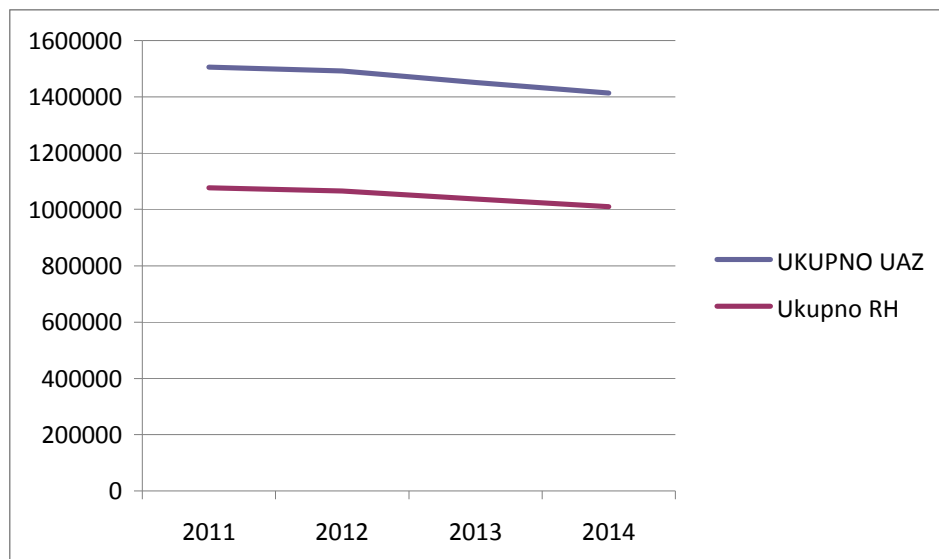
Orle	46	-	32	27	16	19
Oroslavje	1.169	-	1.049	1.053	1.230	1410
Pisarovina	460	-	399	385	772	430
Pokupsko	67	-	66	44	64	74
Pušća	172	-	166	102	145	137
Rugvica	768	-	805	704	663	759
Samobor	7.650	-	6.800	6.811	6.494	6280
Stubičke Toplice	502	-	485	474	475	548
Stupnik	2.030	-	1.943	2.047	1.731	1653
Sveta Nedelja (Samobor)	5.938	-	5.629	5.730	5.859	5515
Sveti Ivan Zelina	3.239	-	3.182	2.937	2.865	2760
Velika Gorica	14.270	-	11.691	11.306	10.730	11327
Veliko Trgovišće	906	-	817	737	688	650
Zabok	4.497	-	4.131	3.951	4.164	4424
Zaprešić	5.605	-	4.886	5.137	4.758	4662
UKUPNO UAZ	416.351	-	380.367	378.490	369.024	360.144
Ukupno RH	1.172.242	-	1.078.011	1.066.328	1.037.321	1.009.841
Udio UAZ-a u RH (u %)	35,51	-	35,28	35,49	35,57	35,66

Izvor: Statistička izvješća DZS prema godinama

Udio Grada Zagreba u ukupnom broju zaposlenih u UAZ-u iznosi 85,85%, zatim slijede Velika Gorica (3,15%), Samobor (1,74%), Sveta Nedelja (1,53%), Zaprešić (1,29%) pa Zabok (1,23%). Drugim riječima 95% zaposlenih na području UAZ-a, nalazi se u spomenutih 6 JLS-ova, dok je preostalih 5% zaposlenih u preostale 24 JLS.

Trend opadanja broja zaposlenih sličan je i u ostatku Hrvatske, a usporedba podataka prikazana je na Grafikonu 8 pri čemu broj zaposlenih na području UAZ-a pada brže od ostatka Hrvatske, čemu uvelike doprinose negativna kretanja, odnosno opadanje broja zaposlenih u Zagrebu.

Grafikon 8 Usporedba broja zaposlenih u UAZ-u s brojem zaposlenih u RH, 2011.-2014.

Izvor: izračun autora prema podacima DZS prema godinama.

Analizirajući raspoložive razvojne dokumente gradova i općina na području UAZ-a može se zaključiti da su glavne gospodarske djelatnosti trgovina, prerađivačka industrija, graditeljstvo i poljoprivreda. U Tablici 30 nalazi se prikaz dominantnih gospodarskih djelatnosti u pojedinim gradovima i općinama na području UAZ-a, za koje su bili dostupni podaci.

Tablica 30 Gospodarske djelatnosti u gradovima i općinama na području UAZ-a

Grad/općina	Gospodarske djelatnosti
Grad Dugo Selo i općine Brckovljani i Rugvica ¹	Trgovina, graditeljstvo, prijevoz i skladištenje, prerađivačke djelatnosti
Brdovec ²	Trgovina, ugostiteljstvo, obrtništvo
Jakovlje, Luka, Dubravica ³	Trgovina, graditeljstvo, prijevoz i skladištenje, prerađivačke djelatnosti, poljoprivreda, obrtništvo
Sveti Ivan Zelina ⁴	Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala, prerađivačka industrija, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti
Veliko Trgovišće ⁵	Građevinarstvo, prerađivačka industrija, trgovina i popravak vozila, prijevoz i skladištenje
Zabok ⁶	Prerađivačka industrija, trgovina, građevinarstvo
Jastrebarsko ⁷	Prerađivačka industrija, trgovina, građevinarstvo
Pisarovina ⁸	Poljoprivreda, šumarstvo, turizam i ugostiteljstvo
Samobor ⁹	Trgovina, graditeljstvo, proizvodnja proizvoda od metala
Velika Gorica ¹⁰	Trgovina, prerađivačka industrija, turizam i ugostiteljstvo, građevinarstvo

Izvori: ¹ Projekt ukupnog razvoja Grada Dugog Sela, općine Brckovljani i općine Rugvica <http://www.dugoselo.hr/uprava/PUR2010-1a-old.pdf>;

² Strategija razvoja općine Brdovec 2010. – 2020. http://www.brdovec.hr/download/repository/Glasnik_2010_07.pdf;

³ Projekt ukupnog razvoja općina Jakovlje, Luka i Dubravica http://www.jakovlje.hr/uredi/documents/Program_ukupnog_razvoja_opcine.pdf;

⁴ Strategija razvoja grada Svetog Ivana Zeline 2014. – 2020. http://www.zelina.hr/portal/images/Dokumenti/Strategija_razvoja_Grada_Svetog_Ivana_Zeline.pdf;

⁵ Strateški razvojni program općine Veliko Trgovišće <http://www.veliko-trgovisce.hr/wp-content/uploads/2015/07/Strate%C5%A1ki-razvojni-program-Op%C4%87ine-Veliko-Trgovice%C5%A1ki-C4%87e-Nacrt-20.7..pdf>;

⁶ Lokalna razvojna strategija grada Zaboka http://www.zabok.hr/documents/STRATEGIJA/Lokalna_razvojna_strategija_grada_Zaboka_12.11.2014..pdf;

⁷ Strategija razvoja grada Jastrebarskog za razdoblje 2012.-2015. http://www.jastrebarsko.hr/download/strategija-razvoja-grada-jastrebarskog-za-razdoblje-2012---2015_15_01.pdf;

⁸ Strategija razvoja općine Pisarovina 2014. – 2020. http://www.pisarovina.hr/images/Dokumenti/2014/Strategija_nova.pdf;

⁹ Strateški program razvoja grada Samobora 2013.-2020. http://www.samobor.hr/images/dokumenti/2013_03_strateski_program.pdf;

¹⁰ Strategija razvoja grada Velike Gorice 2014. – 2020. <http://www.gorica.hr/dokumenti/strategija-draft.pdf>

¹¹ Projekt ukupnog razvoja općina Jakovlje, Luka i Dubravica 2008.-2013. http://www.jakovlje.hr/uredi/documents/Program_ukupnog_razvoja_opcine.pdf;

2.2.1.8.2. Nezaposlenost

U razdoblju 2008.-2014. u Gradu Zagrebu je prosječno 26.584 nezaposlenih osoba. U posljednjoj promatranoj godini registrirano je 43.957 nezaposlenih. Nezaposlenost je od 2008. godine kontinuirano u značajnom porastu kako u Zagrebu, tako i u ostatku Hrvatske. U promatranom razdoblju broj nezaposlenih se povećao za 17.373 osobe (odnosno za 65,3% u 2014. u odnosu na 2008. godinu). Istovremeno je u RH nezaposlenost porasla za 38,6%, odnosno broj nezaposlenih osoba porastao je za 91.445 osobe (vidi Tablicu 31 Kretanje nezaposlenosti u Gradu Zagrebu i RH 2008.-2014.).

Tablica 31 Kretanje nezaposlenosti u Gradu Zagrebu i RH 2008.-2014. (godišnji prosjek)

Naziv	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Grad Zagreb	26.584	30.191	37.712	39.656	41.994	45.916	43.957
Udio GZ u RH	11,23%	11,47%	12,47%	12,99%	12,95%	13,30%	13,39%
Ukupno RH	236.741	263.174	302.425	305.333	324.324	345.112	328.187

Izvor: Godišnjaci HZZ-a i Državni zavod za statistiku RH

U razdoblju od 2008.-2014. došlo je do istovremenog povećanja broja nezaposlenih i smanjenja broja zaposlenih osoba, a rezultiralo je smanjenjem prosječne godišnje stope registrirane nezaposlenosti u Gradu Zagrebu s 9,5% na 9,3%.

Stopa nezaposlenosti (na županijskoj razini) računa se i na temelju podataka o osiguranicima mirovinskog osiguranja evidentiranim u Hrvatskome zavodu za mirovinsko osiguranje kao zaposlene osobe, te podataka o nezaposlenim osobama, evidentiranim u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje. Na temelju ovog izračuna stopa nezaposlenosti u 2014. godini u Gradu Zagrebu iznosila je 9,3%. U usporedbi s 2013. godinom, stopa nezaposlenosti smanjena je u Gradu Zagrebu, i to za 0,2 postotna boda.

U strukturi nezaposlenih po dobi krajem ožujka 2014. godine u Gradu Zagrebu na HZZ-u nezaposlenih u dobi od 15 do 30 godina bilo je 30,7%, od 30 do 45 godina 30,7% te od 45 do 60 i više godina 37,5%. Trenutna struktura nezaposlenih izrazito je nepovoljna s obzirom da je najveći udjel nezaposlenih u starijim dobnim skupinama. Osim visokog udjela mladih do 30 godina starosti koji ne mogu naći posao, jer radnih mjesta nema, zabrinjavajući je podatak o visokom udjelu starijih dobnih skupina koje zaposlenje još teže pronalaze.

Ukoliko se nezaposlenost promatra prema razini obrazovanja, prednjače nezaposleni sa završenom srednjom školom (zanimanja u trajanju od 4 i više godina i gimnazijama), te srednjim školama za zanimanja u trajanju do 3 godine i školama za KV i VKV radnike (više od polovine nezaposlenih, odnosno 58,6% od ukupno nezaposlenih u ovoj su kategoriji). Potom slijede nezaposleni s visokom stručnom spremom (14,3%). Statistike pokazuju da je redovito veći udjel nezaposlenih žena u svim kategorijama, izuzev kategorije obrazovani s osnovnom i 3-godišnjom srednjom školom za KV i VKV radnike, u kojoj je veći broj nezaposlenih muškaraca.

Kretanja broja nezaposlenih tijekom razdoblja 2008.-2014. na području UAZ-a, očekivano su vrlo slična kao i u Gradu Zagrebu. Broj nezaposlenih osoba u svim JLS-ima u UAZ-u u 2014. godini u

odnosu na 2008. godinu je porastao, pri čemu se u 20 JLS broj nezaposlenih udvostručio, dok je u njih 6 broj nezaposlenih gotovo 3 puta veći u 2014. godini negoli u 2008. godini (Donja Stubica, Gornja Stubica, Marija Gorica, Pokupsko, Stupnik, Veliko Trgovišće). Podaci o kretanju broja nezaposlenih na području UAZ-a nalaze se u Tablici 32.

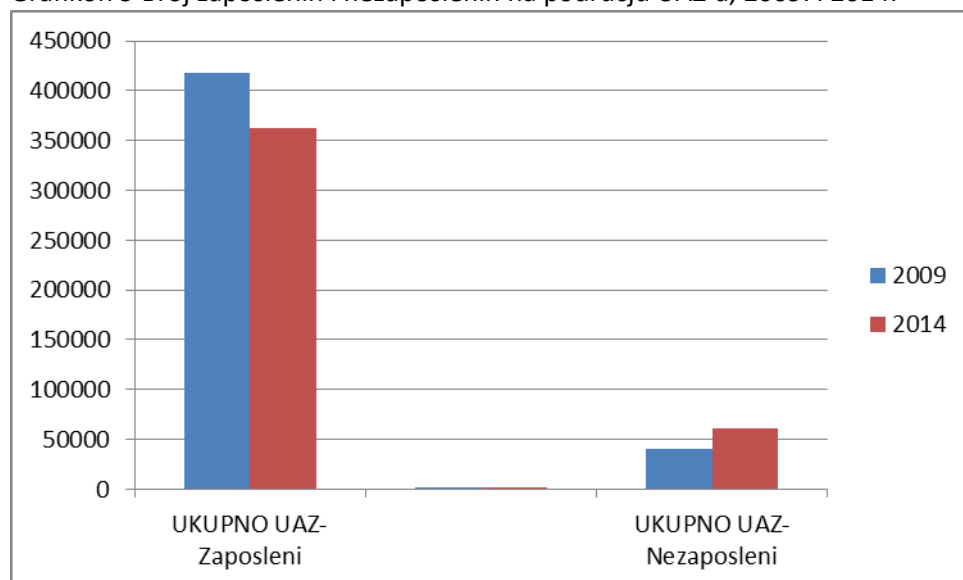
Tablica 32 Nezaposlene osobe na području UAZ-a, 2008.-2014.

Naziv grada/općine	Naziv županije	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bistra	Zagrebačka	253	277	382	400	442	506	433
Brckovljani	Zagrebačka	328	370	474	499	548	602	551
Brdovec	Zagrebačka	300	404	523	556	627	737	666
Donja Stubica	Krapinsko-zagorska	122	176	249	292	340	380	366
Dubravica	Zagrebačka	46	64	101	98	98	107	103
Dugo Selo	Zagrebačka	689	797	1.010	1.082	1.200	1.383	1.239
Gornja Stubica	Krapinsko-zagorska	138	187	283	337	401	415	420
Grad Zagreb	Grad Zagreb	26.584	30.191	37.712	39.656	41.994	45.916	43.957
Jakovlje	Zagrebačka	139	164	230	242	259	274	235
Jastrebarsko	Zagrebačka	442	560	603	695	709	839	791
Klinča Sela	Zagrebačka	17	19	149	125	139	170	164
Kravarско	Zagrebačka	77	84	99	122	141	164	155
Luka	Zagrebačka	48	61	83	86	95	121	98
Marija Bistrica	Krapinsko-zagorska	148	199	248	307	339	355	343
Marija Gorica	Zagrebačka	36	61	91	99	107	118	104
Orle	Zagrebačka	58	72	100	105	113	128	130
Oroslavje	Krapinsko-zagorska	190	280	351	377	397	422	411
Pisarovina	Zagrebačka	72	93	111	112	118	149	141
Pokupsko	Zagrebačka	63	67	89	115	126	152	163
Pučća	Zagrebačka	110	141	193	188	201	216	194
Rugvica	Zagrebačka	335	411	526	576	638	737	678
Samobor	Zagrebačka	1.019	1.307	1.689	1.692	1.893	2.097	2.113
Stubičke Toplice	Krapinsko-zagorska	76	101	144	156	173	181	173
Stupnik	Zagrebačka	90	114	182	187	212	222	252
Sveta Nedelja (Samobor)	Zagrebačka	464	654	858	838	875	976	970
Sveti Ivan Zelina	Zagrebačka	296	377	544	594	685	768	712
Velika Gorica	Zagrebačka	1.502	1.782	2.356	2.588	3.029	3.472	3.257
Veliko Trgovišće	Krapinsko-zagorska	96	119	169	212	253	284	270
Zabok	Krapinsko-zagorska	206	261	377	437	491	547	499
Zaprešić	Zagrebačka	674	827	1.085	1.097	1.220	1.403	1.320
UKUPNO UAZ		34.616	40.221	51.008	53.870	57.861	63.840	60.905
Ukupno RH		236.741	263.174	302.425	305.333	324.324	345.112	328.187
Udio UAZ-a u RH (u %)		14,62	15,28	16,86	17,64	17,84	18,49	18,55

Izvor: HZZ, prema godinama

Usporedni podaci o zaposlenima i nezaposlenima na području UAZ-a, za godine 2009. i 2014. prikazani su na Grafikonu 9. Iz Grafikona 9 vidljiv je značajan (i brži) pad broja zaposlenih te sporiji rast broja nezaposlenih na području UAZ-a u promatranom razdoblju. Taj bi se podatak mogao protumačiti kao sposobnost dijela radne snage da se ponovo zaposli u kraćem roku, dok veći dio jednom kada je istisnut s tržišta rada, ostaje u dijelu nezaposlenih osoba dulje vremena te nije sposoban ponovo se vratiti na tržište rada u kraćem roku.

Grafikon 9 Broj zaposlenih i nezaposlenih na području UAZ-a, 2009. i 2014.

Izvor: Izračun autora prema podacima DZS prema godinama

Ukoliko izdvojimo podatke za JLS-ove koji imaju najveće udjele nezaposlenih osoba u ukupno nezaposlenim osobama u UAZ-u, prednjači Zagreb s udjelom od 72,17%, a potom slijede Velika Gorica (5,35%), Samobor (3,47%), Zaprešić (2,17%) i Dugo Selo (2,03%), dok preostalih 5 sudjeluje s manje od 2% u ukupno nezaposlenim osobama u UAZ-u. Koncentracija najvećeg broja nezaposlenih je u gradovima (od prvih 10 JLS s najvećim udjelom u ukupnom broju nezaposlenih u UAZ-u 8 je gradova). U Tablici 33 prikazani su podaci o JLS-ovima s najvećim udjelom broja nezaposlenih osoba u ukupnom broju nezaposlenih u UAZ-u za 2014. godinu.

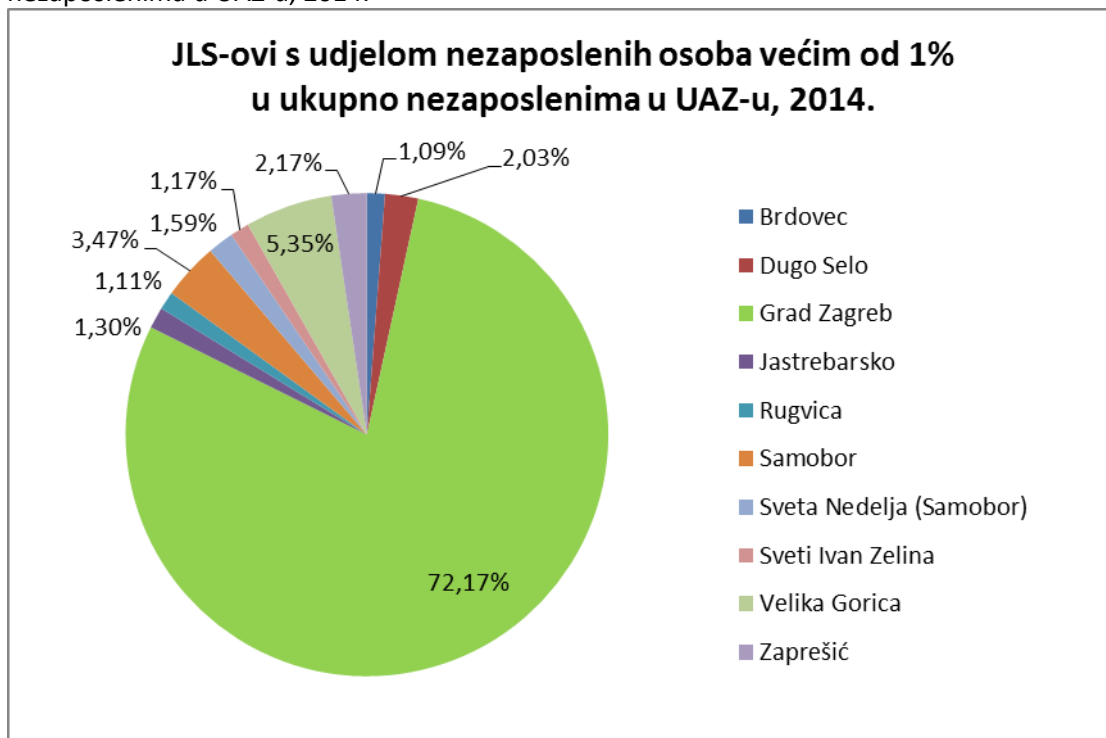
Tablica 33 Gradovi i općine s udjelom nezaposlenih osoba u UAZ-u većim od 1,00% u ukupno nezaposlenima u UAZ-u, 2014.

Naziv grada/općine	Udio nezaposlenih osoba u 2014. u UAZ-u
Brdovec	1,09%
Dugo Selo	2,03%
Grad Zagreb	72,17%
Jastrebarsko	1,30%
Rugvica	1,11%
Samobor	3,47%
Sveta Nedelja (Samobor)	1,59%
Sveti Ivan Zelina	1,17%
Velika Gorica	5,35%
Zaprešić	2,17%

Izvor: obrada autora prema podacima HZZ, 2014.

Na Grafikonu 10 prikazani su podaci o udjelima nezaposlenih osoba u UAZ-u većim od 1,00% u ukupno nezaposlenima u UAZ-u, 2014.

Grafikon 10 Gradovi i općine s udjelom nezaposlenih osoba u UAZ-u većim od 1,00% u ukupno nezaposlenima u UAZ-u, 2014.

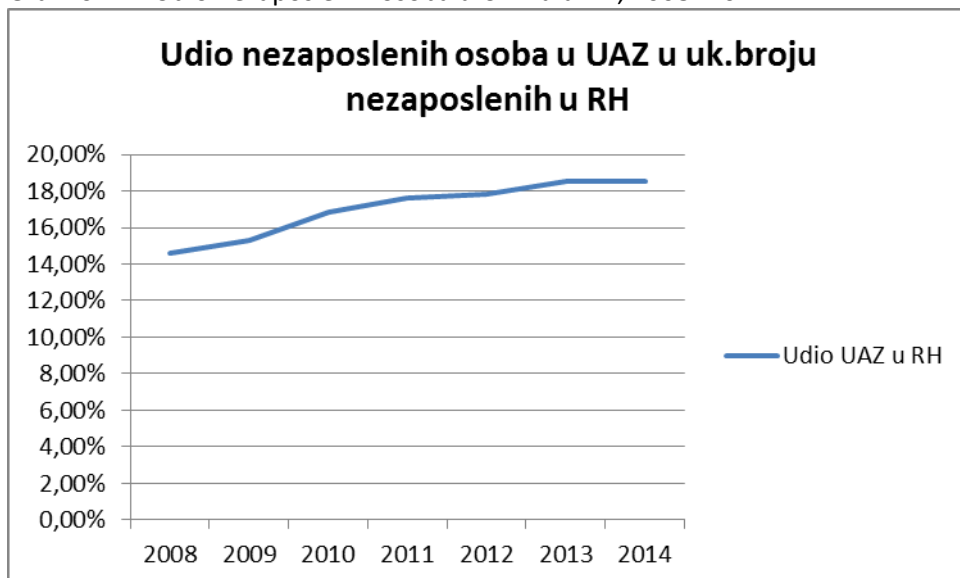
Izvor: obrada podataka autora prema podacima HZZ, 2014.

U 20 JLS-ova UAZ-a (17 općina, 3 grada – Donja Stubica, Oroslavje, Zabok) udio nezaposlenih osoba je manji od 1% u ukupno nezaposlenim osobama na području UAZ-a.

Ukoliko podatke o nezaposlenima usporedimo s podacima za RH, na razini UAZ-a Grad Zagreb sudjeluje s otprilike $\frac{3}{4}$ broja nezaposlenih dok ostale JLS u UAZ-u sudjeluju s preostalih $\frac{1}{4}$ nezaposlenih (vidi Grafikon 10). Stoga su i udjeli UAZ-a tijekom godina u ukupnom broju nezaposlenih u RH vidljivo viši negoli udjeli samo Grada Zagreba u ukupnom broju nezaposlenih u RH. Kako bi se mogli donositi sigurniji zaključci o kretanjima broja nezaposlenih po pojedinim djelatnostima, prema razini obrazovanja, prema dobi, spolu itd., potrebni su dodatni podaci na razini JLS i analize čiji se rezultati mogu dalje koristiti za promišljanje konkretnih razvojnih mjera usmjerenih na rješavanje pitanja nezaposlenosti.

Kretanje broja nezaposlenih izraženo udjelima broja nezaposlenih u UAZ-u u ukupnom broju nezaposlenih u RH tijekom promatranog razdoblja, prikazano je na Grafikonu 11.

Grafikon 11 Udio nezaposlenih osoba u UAZ-u u RH, 2008.-2014.

Izvor: obrada autora prema podacima HZZ prema godinama

U nastavku teksta na temelju prethodno prikazanih podataka i informacije, izrađen je popis razvojnih problema i potreba u segmentu zaposlenosti i nezaposlenosti.

ZAPOSLENOST I NEZAPOSLENOST

RAZVOJNI PROBLEMI
Nastavak procesa starenja stanovništva (i radne snage), posebno središnjeg gradskog naselja
Smanjivanje udjela mladih
Nizak prirodni prirast stanovništva
Daljnji pritisak na gradsku infrastrukturu i potražnju za radnim mjestima zbog imigracijskog priliva
Razlike u gustoći naseljenosti na području UAZ-a
Nedostatak novih slobodnih radnih mjesta
Nepovoljna struktura nezaposlenih s obzirom na razinu obrazovanja i dob
Visok udio žena u nezaposlenom stanovništvu
Visok udio nezaposlenih mladih bez radnog iskustva
Visok udjel nezaposlenih starije dobi koji se teško prilagođavaju zahtjevima tržišta
Slaba obrazovna struktura stanovništva (ZŽ, KŽŽ)
Neusklađenost ponude i potražnje na tržištu radne snage s obzirom na tražene kompetencije
Znatan broj deficitarnih zanimanja
Slabo razvijeni dodatni oblici obrazovanja, usavršavanja
Slaba informatička pismenost i znanje stranih jezika
Nedovoljna razvijenost soft vještina (komunikacijske, prezentacijske i sl.)
Nedostatak visokoobrazovane radne snage (KŽ)
Neadekvatni programi za cjeloživotno obrazovanje
Neusklađenost mjera aktivne politike za zapošljavanje na nacionalnoj razini s potrebama na lokalnoj razini
Nemobilnost radno aktivnog stanovništva
RAZVOJNE POTREBE
Unaprijediti poticajne mjere pronatalitetne i obiteljske politike (zapošljavanje mladih, poticaji za povoljnije rješavanje stambenih pitanja mladih obitelji, unaprjeđenje sustava potpore obiteljima odnosno zaposlenim roditeljima i dr.)
Potreba poduzimanja indirektnih mjera za zaustavljanje iseljavanja mlade obrazovane populacije
Izraditi i provesti program za pomoć starijim zaposlenicima kao i starijim nezaposlenima kako bi očuvali i usavršili njihove vještine, tako da mogu duže ostati na tržištu rada
Potreba za programima za aktivno uključivanje starijih osoba (65 +) – inkluziju u društvo

Uskladiti srednjoškolske obrazovne programe s potrebama na tržištu rada
Oblikovati srednjoškolske nastavne planove i programe prema zahtjevima konkretnih radnih mjesta
Poticati cjeloživotno učenje i razvoj programa sukladno potrebama na tržištu rada
Poticati samozapošljavanje kroz malo i srednje poduzetništvo
Proširiti ponudu dodatnih oblika obrazovanja, usavršavanja
Omogućiti besplatno stjecanje informatičke pismenosti nezaposlenim osobama, učenje stranog jezika, prekvalifikacije, osposobljavanje i usavršavanje te razvoj soft vještina prema individualnim potrebama
Poticati zapošljavanja žena, mladih, dugotrajno nezaposlenih (više od 1 godine), osoba s invaliditetom
Izraditi Strategiju razvoja ljudskih potencijala i Akcijski plan na razini UAZ-a
Stvoriti uvjete za otvaranje centara za informiranje i savjetovanje o karijeri
Poticati razvoj socijalnog poduzetništva
Poticati srednjoškolce za nastavak školovanja kroz stipendije ili druge oblike financijske subvencije
Unaprijediti povezivanje obrazovnih institucija s poduzetništvom
Razvijati lokalno tržište rada

2.2.1.9. Razvijenost gradova i općina⁴⁶

2.2.1.9.1. Indeks razvijenosti

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (Narodne novine br. 147/14), Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije provodi postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj prema indeksu razvijenosti.

Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao ponderirani prosjek više osnovnih društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te se na temelju odstupanja vrijednosti pokazatelja od državnog prosjeka jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave razvrstavaju u skupine razvijenosti.

Jedinice lokalne samouprave razvrstavaju se u pet skupina:

1. u I. skupinu razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 50% prosjeka RH;
2. u II. skupinu razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 50% i 75% prosjeka RH;
3. u III. skupinu razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 75% i 100% prosjeka RH;
4. u IV. skupinu razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 100% i 125% prosjeka RH;
5. u V. skupinu razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti veća od 125% prosjeka RH.

Teritorijalne jedinice koje više od 25% zaostaju u razvoju za prosjekom Republike Hrvatske (tj. imaju vrijednost indeksa razvijenosti manji od 75%) imaju pravo na status potpomognutih područja. Indeks

⁴⁶ Tekst se temelji na informacijama sadržanima u Analitičkoj podlozi za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske

se izračunava na osnovi pet pokazatelja koji se standardiziraju, odmjeravaju prema prosjeku HR i ponderiraju. To su:

- stopa nezaposlenosti (nezaposleni/zaposleni + nezaposleni), ponder 30%
- dohodak po stanovniku (ukupni oporezivi dohodak/stanovništvo), ponder 25%
- proračunski prihodi po stanovniku (proračunski prihodi/stanovništvo), ponder 15%
- opće kretanje stanovništva (stanovništvo, popis 2011 / stanovništvo, popis 2001), ponder 15%
- stopa obrazovanosti (stanovništvo dobne skupine 16-65 godina koje je završilo barem srednju školu / stanovništvo dobne skupine 16-65 godina), ponder 15%

Indeks razvijenosti uveden je radi što objektivnijeg mjerenja stupnja razvijenosti svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj. Kategoriziranje svih teritorijalnih jedinica prema razvijenosti temelji se na suvremenom shvaćanju regionalne politike koja, premda koncentrirana na najmanje razvijena područja, potiče razvoj cjelokupnog državnog teritorija. Nadalje, proširenje kategorizacije na sve teritorijalne jedinice omogućuje još kvalitetnije uređenje ključnog pitanja razine regionalnih razvojnih poticaja. Izravnim povezivanjem razine regionalnih razvojnih poticaja s razinom razvijenosti, dobiva se kvalitetni okvir poticanja razvoja svih lokalnih i županijskih jedinica u skladu sa stupnjem razvijenosti pojedine jedinice. Također, ovaj pristup omogućuje uključivanje i isključivanje jedinica iz sustava sukladno promjenama stupnja razvijenosti što do sada nije bio slučaj. Konačno, novim se sustavom ocjenjivanja i razvrstavanja dobiva analitička podloga za praćenje stupnja razvijenosti svih lokalnih i županijskih jedinica na godišnjoj razini čime se znatno unapređuje informacijska osnovica.

Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske utvrđeno je da se postupak ocjenjivanja provodi svakih pet godina, a posljednji postupak ocjenjivanja i razvrstavanju svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj prema indeksu razvijenosti proveden je krajem 2013. godine. Iako je indeks razvijenosti jedini službeni pokazatelj koji se izračunava za svaki grad, općinu i županiju kako bi ih se moglo rangirati i grupirati, ne smije se izgubiti iz vida da rezultati mogu i krivo ocrtati razvoj pojedinih JLS. Dok stopa nezaposlenosti dobro ukazuje na problem nezaposlenosti koji se u krizi osjeća u gotovo svim JLS (u upotrebi je inače i omjer nezaposleni/zaposleni), pokazatelj dohotka po stanovniku može zavarati jer može porasti ne zato što je ostvareno više dohotka već zato što se smanjilo stanovništvo. Kako u krizi iz JLS u pravilu odlaze nezaposleni, a ne zaposleni, dohodak koji zaposleni i dalje ostvaruju ostati će jednak ili će sporije opadati od stanovništva. Pokazatelj će tako rasti i dovesti do prividno kontradiktorne situacije u kojoj je stopa nezaposlenosti sve veća (to jest sve nepovoljnija), a pokazatelj dohotka po stanovniku sve povoljniji. Kontradikciji može doprinijeti i pokazatelj proračunskih prihoda koji ne moraju značajno opasti jer dobrim dijelom ovise o kretanju dohotka, ali će zbog smanjenog stanovništva, per capita biti veći. Ove poteškoće u interpretaciji indeksa nastaju prvenstveno zbog krize koju hrvatsko gospodarstvo trpi od 2008. godine na ovamo. Da su gospodarski i demografski trendovi uzlazni ili barem stagnantni, interpretacija bi bila vjerodostojnija. Procjene razvijenosti na osnovi jedinog službenog indeksa donekle su upitne i zbog samih podataka. Financijski podaci se objavljuju jednom godišnje, podaci o nezaposlenosti polugodišnje, a najviše korišteni podatak, onaj o stanovništvu svakih deset godina. Hrvatska nema i vjerojatno je da još dugo neće imati registar stanovništva prema kojem bi se svake godine prikupili podaci o broju stanovnika stoga se ovaj indeks, a i cijela regionalna analiza zasniva na podatku koji je već 2-3 godine nakon popisa zastario.

U Tablici 34 nalaze se vrijednosti indeksa razvijenosti JLS-ova koje ulaze u obuhvat Strategije razvoja urbanog područja.

Tablica 34 Indeks razvijenosti JLS-ova u UAZ-u za 2013. godinu

Oznaka grad/općina	Ime	Ime županije	Indeks razvijenosti	Skupina
O	Bistra	Zagrebačka	97,62%	3
O	Brckovljani	Zagrebačka	76,31%	3
O	Brdovec	Zagrebačka	104,34%	4
G	Donja Stubica	Krapinsko-zagorska	87,63%	3
O	Dubravica	Zagrebačka	86,79%	3
G	Dugo Selo	Zagrebačka	105,60%	4
O	Gornja Stubica	Krapinsko-zagorska	73,38%	2
G	Grad Zagreb	Grad Zagreb	139,82%	5
O	Jakovlje	Zagrebačka	88,39%	3
G	Jastrebarsko	Zagrebačka	104,03%	4
O	Klinča Sela	Zagrebačka	94,93%	3
O	Kravarско	Zagrebačka	86,06%	3
O	Luka	Zagrebačka	85,50%	3
O	Marija Bistrica	Krapinsko-zagorska	89,05%	3
O	Marija Gorica	Zagrebačka	97,68%	3
O	Orle	Zagrebačka	74,07%	2
G	Oroslavje	Krapinsko-zagorska	92,83%	3
O	Pisarovina	Zagrebačka	94,60%	3
O	Pokupsko	Zagrebačka	70,43%	2
O	Pušća	Zagrebačka	99,74%	3
O	Rugvica	Zagrebačka	81,12%	3
G	Samobor	Zagrebačka	120,57%	4
O	Stubičke Toplice	Krapinsko-zagorska	102,27%	4
O	Stupnik	Zagrebačka	112,65%	4
G	Sveta Nedelja (Samobor)	Zagrebačka	118,72%	4
G	Sveti Ivan Zelina	Zagrebačka	92,39%	3
G	Velika Gorica	Zagrebačka	109,78%	4
O	Veliko Trgovišće	Krapinsko-zagorska	86,51%	3
G	Zabok	Krapinsko-zagorska	107,01%	4
G	Zaprešić	Zagrebačka	123,57%	4

Izvor: MRRFEU, studeni 2015.

Sukladno podacima o indeksu razvijenosti može se zaključiti da vrijednosti indeksa odgovaraju svim kategorijama osim prve, kako slijedi:

2. kategorija: 3 općine (Donja Stubica, Orle i Pokupsko) koje su prema indeksu najslabije razvijene;

3. kategorija: 16 JLS-ova (3 grada, 13 općina), kategorija koja je ispod nacionalnog prosjeka i u kojoj se nalazi više od polovine JLS-ova iz UAZ-a;
4. kategorija: 10 (3 općine, 7 gradova), trećina JLS-ova iz UAZ-a čije vrijednosti indeksa premašuju nacionalni prosjek (uz Grad Zagreb, potencijalni motori razvoja u UAZ-u); te
5. kategorija: 1 grad, Grad Zagreb

2.2.1.9.2. Razvojni dokumenti jedinica lokalne samouprave u UAZ-u

U Hrvatskoj su do sada mnoge općine i gradovi, samostalno ili uz pomoć vanjskih stručnjaka, izradili svoje strateške razvojne dokumente. Strateški dokument razvoja lokalne zajednice, izrađuje se sa svrhom planiranja razvojnih aktivnosti na određenom teritoriju i služi kao alat koji koristi čelnik lokalne samouprave kako bi što učinkovitije i uspješnije upravljao razvojem. Osim analize stanja, vizije, strateških i posebnih ciljeva (nazivaju se i prioritetima) i mjera, takav dokument treba sadržavati i informacije o financijskom okviru, organizaciji provedbe i njenim nositeljima, te sustavu praćenja i vrednovanja procesa i rezultata provedenih aktivnosti. Tako strukturirani razvojni dokument koristan je ne samo predstavnicima lokalne samouprave, već i građanima koji žive u lokalnoj zajednici, te potencijalnim ulagačima i donatorima. Akcijski ili Operativni plan uobičajeno se izrađuje kao zasebni dokument koji se oslanja na strateški razvojni dokument.

Ukoliko ne ulaze u sastavni dio većih ili manjih urbanih područja, jedinice lokalne samouprave nisu dužne (Zakonom nije propisano) izrađivati razvojne dokumente. Međutim posljednjih godina, prepoznata je važnost planiranja i upravljanja razvojem, kako u nacionalnom tako i u kontekstu mogućnosti koje se pružaju putem fondova EU pa je značajan broj JLS-ova (u Hrvatskoj) prionuo izradi razvojnih dokumenata. Metodologija i prijedlog sadržaja propisani su u slučaju izrade strategija razvoja urbanih aglomeracija, većih i manjih urbanih područja, JLS-ovi koje ne ulaze u obuhvat većih i manjih urbanih područja, nisu obvezni izraditi strateške dokumente razvoja. U smislu naziva dokumenata razvoja na lokalnoj razini, u Hrvatskoj nailazimo na sljedeće inačice:

- Program ukupnog razvoja – najčešće korišteni naziv
- Programi ukupnog razvoja – Strategija razvoja
- Plan ukupnog razvoja
- Program ukupnog razvoja/razvitka više gradova/općina
- Program ukupnog razvitka općine ili grada
- Strateški program ukupnog razvoja
- Strateški program razvoja
- Strategija razvoja
- Strateški plan ukupnog razvoja
- Lokalna razvojna strategija

Po pitanju raznovrsnosti razvojnih dokumenata slična je situacija i na području UAZ-a. Od ukupno 30 JLS-ova, njih 13 ima usvojeni razvojni dokument koji je na snazi narednih nekoliko godina. Usvojeni dokumenti uglavnom se donose za razdoblje od 4-5 godina, odnosno do 2020., izuzev Razvojne strategije Grada Zagreba ZagrebPlan 2011-2013 koja je zbog zakonski određenih rokova donesena za razdoblje 2011-2013, te produljena do 2015. godine. U preostalih 17, uglavnom (u 12 JLS-ova) su strategije postojale za prethodno razdoblje te su donesene odluke za izradu novih razvojnih dokumenata. Za manji dio JLS-ova (ukupno 5) nisu dostupne informacije o namjeri izrade strategije ili

nekog drugog razvojnog dokumenta. Drugim riječima trenutno važećim razvojnim dokumentima pokriveno je 418 (od 597) naselja, 90% stanovništva UAZ-a odnosno 976.958 stanovnika, te 69% teritorija UAZ-a.

Strategijom razvoja urbane aglomeracije Zagreb stvara se prilika da u kontekst razvojnog planiranja uđu i oni JLS –ovi koji još uvijek nemaju donesene svoje razvojne dokumente, a njihov je razvoj u izravnoj (i neizravnoj) vezi s planiranjem i upravljanjem cjelokupnog razvoja i/ili nekih njegovih segmenata.

2.2.2. Turizam⁴⁷

U 2009. godini (nakon početka krize), u svim zemljama EU-28 (za koje su dostupni podaci) zabilježene su negativne vrijednosti pokazatelja dolazaka i broja noćenja, odnosno negativne postotne promjene u odnosu na prethodno razdoblje osim u Grčkoj, Švedskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu (u Italiji u toj godini nije zabilježena promjena). U 2010. godini podaci o dolascima turista su uglavnom s pozitivnim predznakom (u Hrvatskoj je zabilježena negativna postotna promjena u toj godini). U 2011. godini, pozitivni se trend na razini EU-28 nastavlja te sve zemlje EU-28 (za koje su dostupni podaci), bilježe pozitivne vrijednosti postotnih promjena, osim u Ujedinjenom Kraljevstvu. Eskalacija financijske i gospodarske krize u Grčkoj, te sličnih problema u Italiji i Španjolskoj, dovele su do velikog pada u dolasku turista u te zemlje u 2012. godini. To je jedan od razloga zbog kojeg Hrvatska bilježi značajan rast u broju dolazaka turista u 2012. godini. U istoj su godini značajan rast zabilježile Češka, Litva, Mađarska i Ujedinjeno Kraljevstvo.

Podaci EUROSTAT-a u razdoblju 2008.-2013. na razini EU-28 ukazuju na povećanje broja noćenja turista. Italija, Španjolska i Francuska, prosječno godišnje u promatranom razdoblju bilježe preko 365 milijuna noćenja. S nešto više od 46 milijuna noćenja prosječno godišnje u promatranom razdoblju, Hrvatska se smjestila na 11.-om mjestu između Portugala i Češke. U posljednjih pet godina, Hrvatska kontinuirano bilježi rast broja noćenja turista, a značajan porast je zabilježen u Gradu Zagrebu.

Posebno isticani sektor hrvatskog gospodarstva, turizam, regionalno je značajan zbog svog neravnomjernog razmještaja. Glavnina turističkih aktivnosti i ostvareni prihod od turizma ostvaruju se u županijama Jadranske Hrvatske. Posljednjih nekoliko godina međutim prepoznaje se važnost turističke djelatnosti za razvoj nekog kraja, pa se i JLS-ovi Kontinentalne Hrvatske okreću poticanju turističkih aktivnosti i provedbi mjera usmjerenih na jačanje ove gospodarske grane.

U UAZ-u je zabilježen sličan trend u pogledu dolazaka turista i broja noćenja. Do 2009. godine vrijednosti su bile u porastu, da bi uslijed krize došlo do pada vrijednosti. Vrijednosti ponovo rastu od kraja 2010. godine i nadalje je do 2014. zabilježen uzlazni trend, stavljajući jak naglasak na turizam kao propulzivnu djelatnost i sektor koji ima pozitivan utjecaj na cjelokupno gospodarstvo. U Tablicama 35 i 36 prikazani su podaci za dolaske i noćenja turista prema županijama⁴⁸, u razdoblju 2008.-2014.

⁴⁷ Podaci vezani za EU zemlje preuzeti su iz Analitičke podloge za izradu Strategije regionalnog razvoja RH (MRRFEU, veljača 2015.)

⁴⁸ Podaci o dolascima i noćenjima turista su za cijelo razdoblje dostupni na razini županija. Ovi podaci su na razini JLS-ova u području UAZ-a neujednačeni, odnosno nisu dostupni za sve JLS-ove u UAZ-u, niti su dostupni za čitavo promatrano razdoblje.

Tablica 35 Dolasci turista u odabranim županijama, 2008.-2014.

Županija	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Zagrebačka	35131	36942	34569	34367	38764	47732	53841
Krapinsko-zagorska	65145	56497	54781	60121	62837	75172	85367
Grad Zagreb	705165	633517	666106	730945	767366	876604	967902
Republika Hrvatska	11260807	10934474	10604116	11455677	11835160	12441476	13128416

Izvor: DZS, Statistički ljetopisi 2008.-2014.

Tablica 36 Noćenja turista u odabranim županijama, 2008.-2014.

Županija	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Zagrebačka	69545	69809	62198	66502	67703	83382	93143
Krapinsko-zagorska	186709	159056	145411	153046	161811	177587	210253
Grad Zagreb	1182917	1047937	1085597	1183125	1245669	1451891	1602420
Republika Hrvatska	57103494	56299647	56416379	60354275	62743463	64827814	66483948

Izvor: DZS, Statistički ljetopisi 2008.-2014.

Sukladno podacima Županijske razvojne strategije Krapinsko-zagorske županije 2011-2013, prostor Krapinsko-zagorske županije koji je u obuhvatu UAZ-a posjeduje kvalitetnu osnovu za razvoj onih oblika turističke djelatnosti koji odgovaraju njegovim prirodno-geografskim i kulturno-povijesnim uvjetima, a to su: toplički turizam, vjerski turizam, zdravstveni turizam, kulturni turizam te seoski turizam. Preduvjet razvoja turizma su smještajni objekti. Dio smještajnih kapaciteta lociran je u Stubičkim toplicama. U Donjoj i Gornjoj Stubici, Mariji Bistrici, Oroslavju, Velikom Trgovišću i Zaboku, zastupljen je barem jedan ili više spomenutih oblika turizma.

Kvalitetni termalni izvori toplica (uključujući Stubičke) resursna su osnova turističke ponude, dok je nacionalno svetište Marija Bistrica centar svjetskog vjerskog turizma. Slikoviti zagorski bregi, vinogradi, stare šume Medvednice, pobrđa, kultivirani perivoji te kulturno-povijesni spomenici dodatno nadopunjuju turističku ponudu. To su prije svega srednjovjekovni burgovi te kasniji, pretežito barokni, ladanjski dvorci. Osim dvoraca i plemićkih obitelji što su ih gradile, područje UAZ-a obilježili su mnogi povijesni događaji, znamenitosti ili poznate osobe važne na nacionalnoj i međunarodnoj razini (Franjo Tuđman, Ljudevit Gaj, Matija Gubec).

Sportsko-rekreacijska ponuda koncentrirana je između ostalih i u Stubičkim toplicama te Donjoj Stubici. Uglavnom se radi o rekreacijskim sadržajima vezanim uz bazene s termalnom vodom te sportskim sadržajima uobičajeno traženim u sklopu turističkog boravka poput tenisa, trim-staza, kuglanja, minigolfa i sl.

U Tablici 37 prikazana je valorizacija turističkih resursa na području Krapinsko-zagorske županije na lokacijama koje ulaze u UAZ, gdje su resursi ocijenjeni na osnovi dva parametra. Prvi određuje zonu djelovanja resursa, a drugi izražava stupanj turističke opremljenosti pojedinog objekta.

Tablica 37 Valorizacija turističkih resursa na području Krapinsko-zagorske županije na lokacijama UAZ-a

VAŽNOST	STUPANJ TURISTIČKE OPREMLJENOSTI			
	A (100%)	B (66%)	C (33%)	D (0%)
I međunarodna ***	• Marija Bistrica			
II nacionalna **	• Stubičke toplice • Dvorac Oršić • "Festival kajkavske popevke" • Gupčeva lipa i "Zagorska hiža"	• Park prirode "Medvednica" • Povijesno središte Donje Stubice • Dvorac Golubovec		• Dvorac Oroslovje Donje • Dvorac Helenbach
III regionalna *				• Dvorac Bračak • Povijesna mjesta Seljačke bune • Laz – kućna radinost (igračke)

Izvor: Županijska razvojna strategije Krapinsko-zagorske županije 2011-2013, http://www.kzz.hr/sadrzaj/dokumenti/strategijarazvoja/KZZ_Strategija_razvoja_Prijedlog.pdf (pristupljeno, 10. prosinca 2015.)

Sukladno podacima navedenima u Županijskoj razvojnoj strategiji Zagrebačke županije 2011-2013, unatoč povoljnim uvjetima za razvoj turizma, vrijednosti pokazatelja razvoja turizma u JLS-ima Zagrebačke županije koje ulaze u UAZ znatno su niže od prosjeka RH. Posebno zabrinjava stagnacija broja noćenja u uvjetima razmjerno povoljne dinamike u Hrvatskoj, osobito u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Jedan od ključnih razloga je nedovoljno kvalitetnih i adekvatnih ugostiteljskih i smještajnih kapaciteta za potrebe turističkih aktivnosti. Ukupni smještajni kapaciteti su izrazito skromni, a broj ležajeva mali. U strukturi ponude je također vrlo malo seoskih domaćinstava sa smještajnim kapacitetima i pansionima, što je osnova ruralnog turizma, a ti su kapaciteti samo u nekim dijelovima Zagrebačke županije.

Potencijal za razvoj turizma utemeljen je prvenstveno na: atraktivnoj prirodnoj i kulturnoj baštini (velike zaštićene površine, površine pod šumom, očuvani ruralni prostor, 90 lovišta, izvori termalne vode, rijeke, potoci, jezera i ribnjaci), području parkova prirode (Park prirode Medvednica, staza Bistra), vinske ceste, kulturno-povijesne atrakcije kao što su: Arheološki park Andautonije u Ščitarjevu pokraj Velike Gorice i dr.

Vrlo je malo dostupnih podataka u kontinuitetu za sve JLS-ove u UAZ-u, izuzev Zagreba za koji se prati niz različitih pokazatelja vezanih za razvoj turizma. U protekle 4 godine zabilježeno je povećanje dolazaka turista u Mariji Bistrici, dok je u Stubičkim toplicama zabilježen suprotni trend, odnosno pad dolazaka turista. Ista je situacija i s noćenjima turista čiji se broj povećao u Mariji Bistrici, dok se u Stubičkim toplicama smanjio. Sukladno dostupnim podacima DZS, u razdoblju od protekle 4 godine zabilježen je pad dolazaka turista i noćenja u Dugom Selu (blaži pad) i Jastrebarskom (izraženiji), dok rast bilježe Samobor (blagi) te Velika Gorica i Zaprešić (izraženiji rast spomenutih pokazatelja). Za ostale gradove i općine u UAZ-u (izuzev Zagreba), podaci ili nisu dostupni (u Statističkim ljetopisima nisu navedeni) ili su označeni kao povjerljivi pa nisu evidentirane vrijednosti ovih pokazatelja.

Na temelju podataka navedenih u radnom materijalu Osnovna analiza i SWOT za potrebe izrade ZagrebPlana 2020 (veljača 2015), u promatranom razdoblju nastavljen je trend ranije započetih strukturnih promjena u gospodarstvu Grada Zagreba u pravcu daljnjeg opadanja udjela industrije i građevinarstva (ovo posebno od krize, 2008.), a porasta udjela trgovine, financijskih djelatnosti, informacija i komunikacija, poslovanja nekretninama, stručnih, znanstvenih i drugih uslužnih djelatnosti.

Kada se promatraju promjene strukture djelatnosti prema pokazatelju zaposlenosti u Gradu Zagrebu prema podacima za 2013., proizlazi da je u industriji sa srodnim djelatnostima radilo 49.134 zaposlenih (što je manje od polovice broja zaposlenih u 1990.) i taj broj je u stalnom opadanju. Također od 2008. dolazi do drastičnog pada zaposlenih u građevinarstvu (za 32,2%), dok trgovina i ostale uslužne djelatnosti (turizam, ugostiteljstvo, financijski sektor te informacije i komunikacije) bilježe porast broja i udjela zaposlenih, posebno u posljednjih desetak godina.

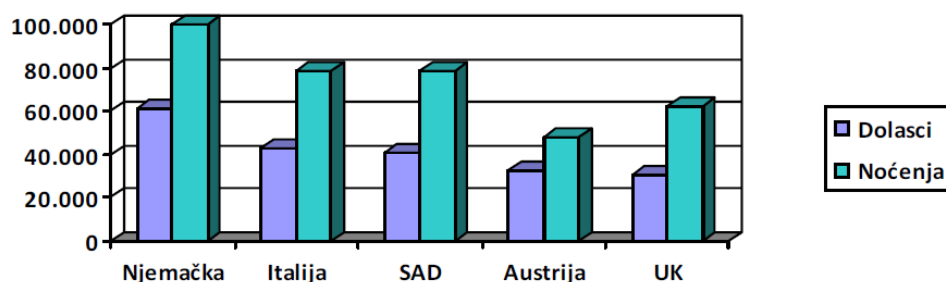
U strukturi gospodarstva Grada Zagreba primjetan je pozitivan trend razvoja turizma, o čemu svjedoče podaci o turističkom prometu proteklih godina. Turistički promet u vršnim mjesecima (srpanj, kolovoz) je manji od 25%, dok je u prvom dijelu godine (siječanj-lipanj) iznad 40%, a u drugom dijelu godine iznad 30%. Udjel Grada Zagreba u nacionalnom turističkom prometu 2013. prilično je stabilan. Udio u dolascima na razini je od 7% ukupnih dolazaka gostiju, a zbog kraćeg prosječnog boravka (1,7 dana) udio noćenja je manji i predstavlja 2,3%. Udio stranih turista veći je nego domaćih (više od 78% stranih turista).

Od 2010. kontinuirano raste turistički promet u Zagrebu. U 2014. bilježi se rekordan broj noćenja i dolazaka, a primjetan je i porast broja inozemnih dolazaka. Zagreb je turističko odredište u koje turisti više dolaze individualno nego organizirano što potvrđuju i podaci po kojima je 65 posto ukupnih turista došlo individualno, ostvarivši 66% ukupnih noćenja. Organizirano ili posredstvom agencija i drugih organizatora putovanja došlo je 319.001 turista, ostvarivši 510.764 noćenja, što je u odnosu na 2013. godinu porast od 22%.

Indeksi dolazaka turista, noćenja, broja inozemnih turista pozitivnih su i rastućih vrijednosti u razdoblju 2008.-2014., što ukazuje na porast privlačnosti Zagreba kao turističke destinacije za kraće i dulje boravke te s različitom svrhom dolaska.

Tradicionalni gosti koji ostvaruju najveći broj dolazaka su gosti iz Njemačke, Italije, Sjedinjenih američkih država, Austrije i Ujedinjene Kraljevine, dok je u 2014. povećan broj dolazaka turista iz Republike Koreje, Kine, Bugarske, Češke, Slovačka i Ukrajine. Podaci su prikazani na Grafikonu 12.

Grafikon 12 Zemlje iz kojih dolaze gosti sa najvećim brojem dolazaka

Izvor: Gradski ured za gospodarstvo, rad i poduzetništvo, Odjel za turizam, 2014.

Tablica 38 Najveći porast noćenja prema zemlji prebivališta 2014.

Zemlja	Noćenja	Indeks
Republika Koreja	74.834	312,9
Kina	27.575	129,3
Španjolska	49.807	121,1
Slovačka	9.330	120,8
Kanada	25.075	120,7

Izvor: Gradski ured za gospodarstvo, rad i poduzetništvo, Odjel za turizam, 2014.

Prema podacima iz 2014. sveukupni smještajni kapaciteti broje 12.560 postelja i to većinom u hotelskim kapacitetima (56%). Broj postelja u hotelima iznosi 7.051, u hostelima 2.242, dok broj u ostalim smještajnim objektima iznosi 3.267. U strukturi hotelskog smještaja u 2014. dominiraju hoteli više (4*) kategorije u kojima je 45,5% svih stalnih hotelskih ležajeva, slijede hoteli srednje kategorije (3*) s udjelom od 30% te hoteli više kategorije (5* i Hotel Business) s udjelom od 21,5 %, a preostalih 3% ležajeva je u hotelima niže (2*) kategorije.

U smislu aktualnog razvoja smještajnih kapaciteta u Zagrebu je zabilježen porast broja hostela koji se u samo tri godine popeo sa 6 na 37. Također, zabilježen je i znatan porast broja domaćinstava.

Turističkom razvoju bitno doprinose poslovni skupovi i kongresi. Prema podacima iz 2014. od ukupno 7.553 poslovna skupa održana u Hrvatskoj tijekom prva tri tromjesečja 2014., njih 3.793 tj. 50,2% održano je u Zagrebu. Poslovni skupovi uglavnom se odvijaju u hotelskim prostorima uređenim za tu namjenu (čak 87%). Zagreb je prema ICCA (International Congress and Convention Association) 2013. uvršten na 79. mjesto ljestvice svjetskih kongresnih gradova što predstavlja pozitivan pomak u odnosu na 134. mjesto 2012.

Strategijom razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine definirane su proizvodne grupe na kojima Zagreb treba temeljiti svoj turistički razvoj - zdravstvene, kulturne i poslovne, a primarni proizvodi koje treba razvijati su medicinski turizam, gradski turizam, turizam baštine, skup asocijacije i skup korporacije. Proizvodi s izraženom perspektivom rasta su cikloturizam, koji unatoč sve većem rastu još uvijek nije dovoljno valoriziran niti komercijaliziran, omladinski i socijalni turizam, događanja te gastro i eno turizam.

Zaključak

Grad Zagreb, kao dio UAZ-a najveće je središte kontinentalnog turizma, s povoljnim geografskim položajem na turističkim pravcima prema Jadranu. U kontekstu daljnjeg razvoja turizma, UAZ je dugoročno i potencijalno veliko tržište izletničkog, rekreacijskog, topličkog, zdravstvenog i ruralnog turizma. Radi se o značajnom turističkom potencijalu čije iskorištavanje ovisi o prometnoj i informacijskoj dostupnosti turistima i posjetiteljima te o stupnju turističke opremljenosti resursa, smještajnih kapaciteta, ulaganja u ljudske resurse u turizmu, posebno u edukaciju, kvalitetu turističkih usluga i razvoj novih turističkih proizvoda, koji su trenutačno na nezadovoljavajućoj razini.

Ciljevi razvoja turizma uključuju povećanje turističke potrošnje, produljenje boravka turista, podizanje konkurentnosti i atraktivnosti turizma UAZ-a, pokretanje razvojno investicijskih projekata turističke infrastrukture te edukaciju i poticanje novih zapošljavanja na području turizma i ugostiteljstva.

U cilju poticanja razvoja sektora turizma, na području UAZ-a provode se programi za razvoj turizma koji uključuju: uređenje vlasničkih odnosa nad turističkim resursima; razvoj kongresnog, vjerskog i tranzitnog turizma; razvoj lovnog i ribolovnog turizma; izgradnju obiteljskih hotelsko-ugostiteljskih objekata; obnovu dvoraca u funkciji formiranja posebne turističke ponude; razvoj seoskog turizma; uređenje napuštenih šljunčara u prostore sporta i rekreacije; izgradnju kampova, vinskih cesta i biciklističkih staza; obrazovne programe stručnog osposobljavanja.

Prepreke daljnjem razvoju turizma u UAZ-u očituju se u nedovoljnoj komunikaciji i umreženosti dionika u turizmu, nedovoljnoj iskorištenosti povoljnog geoprometnog položaja UAZ-a, nepostojanju svjetskih hotelskih i trgovačkih brendova, nedostatku značajnih internacionalnih događanja i natjecanja, nedovoljnoj iskorištenosti prostora u gradskom vlasništvu u turističke svrhe, nedovoljnoj iskorištenosti kulturne baštine, urbane parkovne infrastrukture, prometa u turističke svrhe, nedovoljno iskorištenom potencijalu razvoja zdravstvenog (medicinskog) turizma i dr.

Za područje UAZ-a potrebno je utvrditi koji oblici turizma su od značajnog interesa za UAZ te na toj osnovi graditi razvojna usmjerenja koja će područje UAZ-a oblikovati u prepoznatljivu turističku destinaciju u Hrvatskoj i šire.

U nastavku tekstu na temelju prethodno iznesenih podataka i informacija, izrađen je popis razvojnih problema i potreba u području turizma.

TURIZAM

RAZVOJNI PROBLEMI
Nedovoljna komunikacija i umreženost dionika u turizmu (zajednička suradnja na području realizacije turističkih projekata)
Nedovoljna prepoznatljivost i osmišljenost turističkog proizvoda i turističkog identiteta UAZ-a
Nedostatak inovativnih sadržaja turističke ponude
Nedovoljno iskorišten potencijal posebnih oblika turizma
Nedostatna cikloturistička infrastruktura i nepovezanost cikloturističke ponude
Manjak domaćih i stranih investicija u turizmu (kao rezultat nesređenih vlasničkih odnosa i neefikasnih prostornih planova te slabog marketinga prema investitorima)
Nesustavno praćenje rizika koji utječu na konkurentnost
Nepostojanje preciznijih informacija o konkurentskom okruženju
Nedovoljno valorizirani i iskorišteni prirodni, kulturni i drugi potencijali za razvoj turizma
Niska razina turističke opremljenosti međunarodno relevantnih turističkih resursa (uglavnom izvan Zagreba)
Nedovoljno kvalitetnih i adekvatnih ugostiteljskih i smještajnih kapaciteta za potrebe turističkih aktivnosti (uglavnom izvan Zagreba)
Nemogućnost korištenja turističkih atrakcija i resursa (dvorci, kurije i dr.) za turističke, muzejske, smještajne, kongresne i druge komplementarne ponude zbog neriješenih imovinskopравnih pitanja
Nedovoljno razvijen ruralni turizam
Nedostatan profesionalni/kvalitetan kadar (KŽ i ZŽ-nedovoljno zaposlenih stručnjaka u sektoru turizma i to za razvoj smještajne i kongresne ponude, razvoj seoskog, eko, etno, višednevnog izletničkog i obiteljskog turizma)
Nepostojanje integralne razvojne strategije turizma UAZ-a
Nerazrađena marketinška turistička politika
Međunarodna nekonkurentnost zagorskih toplica
Nedovoljno iskorišteni potencijali vjerskog turizma
Nedovoljna zaštita termalnih izvora (glavni turistički resurs KŽŽ-a)
Nedovoljno prilagođene kreditne linije i državni poticaji potencijalnim korisnicima (uglavnom prilagođeno korisnicima na moru)
Neiskorišten potencijal za zdravstveni turizam
Zaostala turistička infrastruktura

RAZVOJNE POTREBE
Jačati sektorsku suradnju na nivou UAZ-a po pitanjima vezanim uz turizam
Razvijati ustrojstvene jedinice zadužene za turizam u smjeru koordinacijskog i savjetodavnog tijela na području turizma
Učinkovitije surađivati (ustrojstvena jedinica zadužena za turizam) s privatnim i civilnim sektorom, institucijama koje djeluju na području turizma, kulture, zaštite okoliša, obrazovanja, prometa
Osnivati interesne skupine za upravljanje razvojem turizma koje će biti sastavljene od svih relevantnih dionika te zajedničko vođenje turističke politike, jačanje konkurentnosti turizma, osmišljavanje i kreiranje turističkih proizvoda UAZ-a
Poticati JPP za razvoj turističke infrastrukture i ponude
Unaprijediti regionalnu suradnju na području turizma
Stvoriti identitet UAZ-a
Izraditi akcijski plan razvoja turizma UAZ-a i donijeti mjere za njegovu učinkovitu provedbu
Poticati i razvijati inovativnu turističku ponudu
Razvijati nove atrakcije posebno onih koje se temelje na unikatnosti
Obnoviti, revitalizirati, prenamijeniti postojeće te stvoriti nove, moderne i multifunkcionalne globalno značajne atrakcije u turističku svrhu
Poticati razvoj medicinskog turizma, gradskog turizma, turizma baštine, sportsko-rekreativnog, kulturno-vjerskog, tranzitnog, izletničkog, edukacijskog turizma, skupova udruženja i korporacija, cikloturizma, eno gastro te socijalnog turizma kroz sektorsku suradnju
Izgraditi i umrežiti cikloturističku ponudu
Izgraditi cikloturistički europski centar za podršku cikloturistima i pružanje informacija
Stvoriti pozitivnu klimu za privlačenje stranih investitora s područja turizma (poboljšanje marketinga)
Uspostaviti indikatore za praćenje trendova turističkih proizvoda i usluga, atrakcija, infrastrukture i sl. iz konkurentnog okruženja i njihovo praćenje kroz ankete, istraživanja i sl.
Valorizirati ukupni turistički potencijal UAZ-a s obzirom na potencijalnu turističku potražnju
Unaprijediti zaštitu, implementaciju i dugoročno održivu valorizaciju turističkih resursa
Odrediti prirodno-krajobrazno vrijedna područja i njihovo promicanje kao ekološkog turističkog proizvoda
Osnažiti razvoj ruralnog turizma
Uvesti i provesti sustavne edukacije i osposobljavanja (znanje i vještine) ugostitelja i turističkih radnika i svih uključenih u turističke aktivnosti (ljudski resursi u turizmu)
Nastaviti podizati kvalitetu i povećavati smještajne kapacitete ciljanim poticajnim mjerama
Rješavati imovinsko-pravna pitanja vezana za turističke atrakcije i resurse, ali i zapuštene atrakcije
Nastaviti unapređivati ponude: na području parkova prirode u ZŽ (Žumberak, Samoborsko gorje i Park prirode Medvednica, staza Bistra)
Unapređivati i proširiti komplementarne turističke ponude, razvijati smještajne kapacitete na ruralnom području vinskih cesta
Povećati i poboljšati smještajne kapacitete u ruralnom području (mali obiteljski hoteli), kampove uz glavne magistralne prometnice i autoceste
Poticati i podržavati (JLS-ovi) obnovu atraktivnih kulturnopovijesnih sadržaja koje imaju i stvarati nove (kapitalna ulaganja u obnovu muzeja, galerija i starih gradskih jezgri, dvoraca i dr.)
Poticati razvoj zdravstvenog turizma
Podići konkurentnost toplica na međunarodnu razinu

2.3. Društvo

2.3.1. Društvene djelatnosti

Zadovoljavanje javnih potreba u društvenim djelatnostima jedna je od temeljnih funkcija lokalne samouprave, budući da je društvena infrastruktura najvažnija komponenta društvenog standarda neke zajednice, koja značajno utječe na podizanje obrazovnog, zdravstvenog i kulturnog standarda te ukupnu kvalitetu života na nekom području. Jedinice lokalne samouprave, a to su u promatranom slučaju gradovi i općine Urbane aglomeracije Zagreb brinu o zadovoljavanju javnih potreba iz područja predškolskog odgoja, obrazovanja, kulture, sporta, tehničke kulture, zdravstvene zaštite, socijalne skrbi, skrbi o osobama s invaliditetom i ostalih područja društvenih djelatnosti. U svim općinama i gradovima aglomeracije postoji velik broj sportskih, kulturnih i društvenih udruga i društava koja pokreću brojne projekte i sudjeluju na manifestacijama i natjecanjima.

Društvene su djelatnosti vezane uz prosperitet ukupnog razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, a posebnu ulogu ima obrazovanje. Sustav društvenih djelatnosti zahtijeva povezivanje podsustava zdravstvene zaštite, socijalne skrbi, obrazovanja te objekte i institucije koje promiču sportski i kulturni život. Baš kao i kod obrazovanja i kod podsustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, važno je sagledati potrebe stanovništva za pripadnim institucijama, nužnost izgradnje, adaptacije ili prenamjene, te gravitaciju stanovnika lokalne zajednice prema drugim jedinicama lokalne samouprave radi zadovoljenja potreba za obrazovanjem, zdravstvenim i uslugama socijalne skrbi gdje je to moguće.

2.3.1.1. Odgoj i obrazovanje

2.3.1.1.1. Predškolski odgoj

Prema Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju jedinice lokalne samouprave imaju pravo i obvezu odlučivati o potrebama i interesima građana na svom području za organiziranjem i ostvarivanjem programa predškolskog odgoja te radi zadovoljavanja tih potreba osnivati dječje vrtiće.

Tablica 39 Broj dječjih vrtića na početku pedagoške godine, 2008./2009.-2013./2014.

Ime općine/grada	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI	1	1	1	1	1	1
BRDOVEC	1	1	2	2	3	3
DUGO SELO	4	4	5	5	5	5
JAKOVLJE	-	1	1	1	1	1
JASTREBARSKO	5	5	5	5	5	5
KLINČA SELA	2	2	2	2	2	2
PISAROVINA	1	1	-	-	-	-
PUŠĆA	1	1	1	1	1	1
RUGVICA	1	1	1	1	1	1
SAMOBOR	11	11	14	15	15	16
SVETI IVAN ZELINA	1	3	3	3	2	3
SVETA NEDELJA	5	4	5	5	5	6
MARIJA GORICA		1	1	1	1	1

VELIKA GORICA	20	20	20	14	23	22
ORLE	-	-	-	-	-	-
ZAPREŠIĆ	3	5	6	6	7	7
POKUPSKO	-	-	1	1	2	-
KRAVARSKO	-	-	-	-	-	-
BISTRA	1	1	1	1	1	1
LUKA	1	1	1	1	1	1
DUBRAVICA	1	1	1	1	1	1
STUPNIK	-	-	-	-	-	-
GORNJA STUBICA	1	1	1	1	1	1
MARIJA BISTRICA	1	1	1	1	1	1
VELIKO TRGOVIŠĆE	1	1	1	1	1	1
ZABOK	1	1	1	1	1	1
DONJA STUBICA	1	1	1	1	1	1
STUBIČKE TOPLICE	-	-	-	-	-	-
OROSLAVJE	1	2	2	2	2	2
GRAD ZAGREB	235	260	271	278	285	291
UKUPNO	300	331	349	351	369	375

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

U Urbanoj aglomeraciji Zagreb je na početku pedagoške godine 2013./2014. ukupno bilo 375 dječjih vrtića (Tablica 39) u kojima je smješteno 49.112 djece predškolske dobi (Tablica 40). Broj dječjih vrtića u Urbanoj aglomeraciji Zagreb se povećao od školske godine 2008./2009. do 2013./2014. U istom razdoblju se povećao i broj upisane djece u dječje vrtiće. Što se tiče dječjih vrtića, njih je na početku 2008./2009. godine bilo ukupno 300. Najveći je porast dječjih vrtića zabilježen u Gradu Zagrebu. Očekivano gradovi u Urbanoj aglomeraciji Zagreb imaju veći broj dječjih vrtića od općina, a u velikim gradovima, plan mreže dječjih vrtića usklađen je s Državnim pedagoškim standardom i prilagođen teritorijalnom kriteriju. Djelatnost predškolskog odgoja mogu obavljati općinske ili gradske predškolske ustanove, ali i privatni dječji vrtići (primjerice u Zagrebu, Dugom Selu, Velikoj Gorici). Općine većinom imaju po jedan dječji vrtić, a neke općine nemaju dječje vrtiće na svom području. U općini Luka, kao i u općini Dubrava predškolski odgoj provodi područni ured vrtića iz Zaprešića⁴⁹.

Tablica 40 Broj djece u dječjim vrtićima na početku pedagoške godine

Ime općine/grada	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI	139	141	153	139	128	133
BRDOVEC	242	226	317	317	376	364
DUGO SELO	547	643	678	724	742	735
JAKOVLJE	-	85	89	79	94	93
JASTREBARSKO	555	556	571	554	562	569
KLINČA SELA	76	78	76	148	124	124
PISAROVINA	103	96	-	-	-	-
PUŠĆA	44	36	53	142	101	100
RUGVICA	139	112	181	171	152	138

⁴⁹ http://www.jakovlje.hr/uredi/documents/Program_ukupnog_razvoja_opcine.pdf

SAMOBOR	1173	1.231	1.452	1.453	1.494	1.484
SVETI IVAN ZELINA	370	539	503	1.022	569	546
SVETA NEDELJA	630	525	712	733	738	764
MARIJA GORICA	-	61	60	142	54	54
VELIKA GORICA	2367	2.467	2.517	2.013	2.555	2.550
ORLE	-	-	-	-	-	-
ZAPREŠIĆ	843	957	1.042	1.033	1.051	1.044
POKUPSKO	-	-	10	27	63	-
KRAVARSKO	-	-	-	-	-	-
BISTRA	212	215	222	200	212	209
LUKA	58	41	42	47	29	51
DUBRAVICA	25	25	25	21	19	17
STUPNIK	-	-	-	-	-	-
GORNJA STUBICA	51	42	42	44	40	45
MARIJA BISTRICA	123	129	129	125	135	116
VELIKO TRGOVIŠĆE	37	99	94	102	106	102
ZABOK	286	326	312	319	353	351
DONJA STUBICA	210	136	162	151	148	164
STUBIČKE TOPLICE	-	-	-	-	-	-
OROSLAVJE	148	169	148	143	143	147
GRAD ZAGREB	32.884	34.713	36.833	37.228	38.175	39.212
UKUPNO	41.262	43.648	46.423	47.077	48.163	49.112

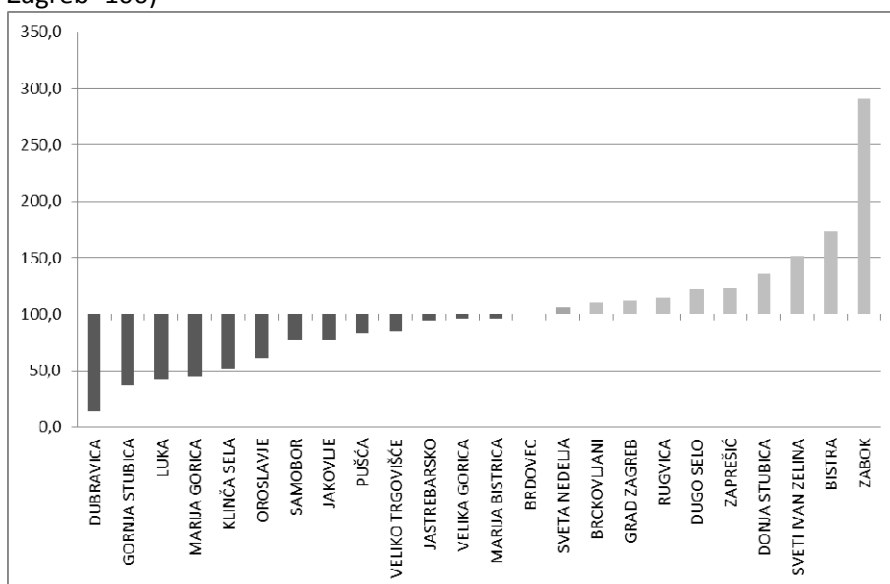
Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Broj vrtića ovisi o broju upisane djece. Detaljni uvid (Tablica 40) pokazuje da je u promatranom šestogodišnjem razdoblju od 2008./2009. u dječje vrtiće Urbane aglomeracije Zagreb upisano gotovo 8.000 više djece predškolske dobi. Ponovno je najveći broj djece, a i najveći relativni porast zabilježen u Zagrebu i gradovima, dok se u nekim općinama broj djece u dječjim vrtićima i smanjio. To je slučaj u općinama Dubrava, Marija Gorica i Gornja Stubica, a pripisuje se demografskom starenju stanovništva. Neka mjesta konstantno imaju problem nedostatka predškolskih ustanova za djecu sa svog područja. Samobor sufinancira program predškolskog odgoja za djecu s područja Grada koja pohađaju dječje vrtiće na području drugih jedinica lokalne samouprave koja u pravilu pohađaju dječje vrtiće u susjednim općinama i gradovima, općini Klinča Sela, gradu Sveta Nedelja i Gradu Zagrebu. Znatno broj neupisane djece i djece koja pohađaju dječje vrtiće izvan Grada Samobora upućuje na potrebu proširivanja kapaciteta za upis djece predškolske dobi⁵⁰.

Indikatori kvalitete predškolske skrbi su broj upisane djece po dječjem vrtiću i broj upisane djece po odgajatelju što je prikazano na Slikama 12 i 13.

⁵⁰ http://www.samobor.hr/images/dokumenti/2013_03_strateski_program.pdf

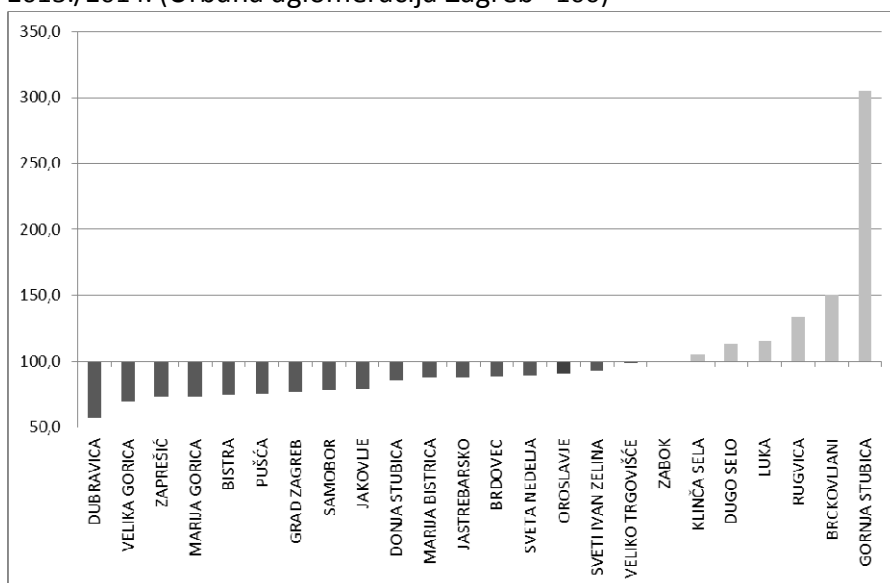
Slika 12 Gustoća broja djece po dječjem vrtiću, predškolska godina 2013./2014. (Urbana aglomeracija Zagreb=100)

Izvor: obrada autora na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Distribucija dječjih vrtića po sastavnicama Urbane aglomeracije Zagreb mjerena brojem djece po dječjem vrtiću na početku pedagoške godine ukazuje na nejednoliku opterećenost ustanova predškolskog odgoja. Broj djece po dječjem vrtiću se smanjio u 16 općina i gradova u Urbanoj aglomeraciji Zagreb. Najveće smanjenje u šestogodišnjem razdoblju je zabilježeno u Svetom Ivanu Zelini, Zaprešiću i Brdovcu. Najveći porast djece po dječjem vrtiću zabilježen je u Velikom Trgovišću i Zaboku.

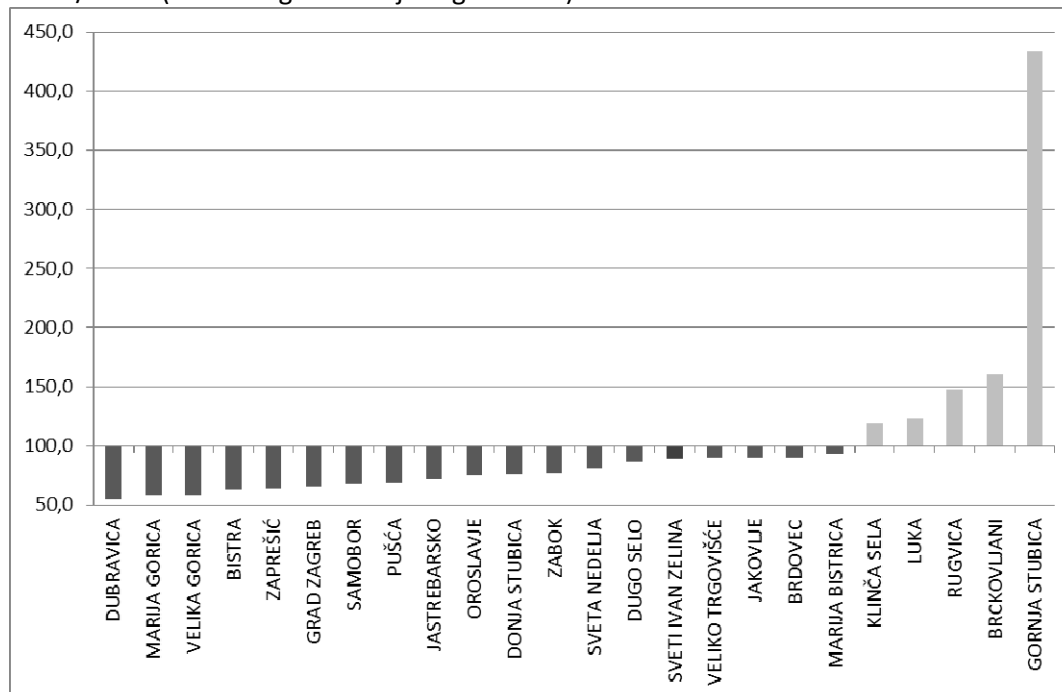
Slika 13 Distribucija djece u dječjem vrtiću po odgajatelju u dječjem vrtiću, predškolska godina 2013./2014. (Urbana aglomeracija Zagreb =100)

Izvor: obrada autora na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Drugi pokazatelj je broj djece po zaposlenom u dječjem vrtiću i iznosi u prosjeku 10 u Urbanoj aglomeraciji Zagreb (vidi Sliku 14). Bolju kadrovsku opremljenost ima grad Velika Gorica i dvije općine Dubravica i Marija Gorica (6 djece po zaposlenom).

Slika 14 Distribucija djece u dječjem vrtiću po zaposlenom u dječjem vrtiću, predškolska godina 2013./2014. (Urbana aglomeracija Zagreb=100)

Izvor: obrada autora na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Broj djece po odgajatelju u dječjem vrtiću se u odnosu na početnu 2008./2009. godinu smanjio na 15 djece po odgajatelju što ukazuje na poboljšanje stanja u predškolskom odgoju Urbane aglomeracije Zagreb. Dakako da je opterećenost nejednaka promatrano po sastavnicama aglomeracije. Najbolja situacija je u gradu Velika Gorica (10 djece po odgajatelju), a slijede Zagreb, Zaprešić, te općine Marija Gorica, Pušća i Bistra s 11 djece po odgajatelju. Najveće opterećenje odgajatelja je u dječjem vrtiću u Gornjoj Stubici (45 djece).

Programa za djecu predškolske dobi koji nisu obuhvaćeni prikazanom statistikom mogu provoditi i druge ustanove, organizacije ili udruge osim dječjih vrtića, a te aktivnosti također doprinose kvaliteti življenja u lokalnoj zajednici. Neki od primjera su aktivnosti za predškolce koje u Velikoj Gorici provode i Centar za djecu, mlade i obitelj Velika Gorica i udruga „Sunčica“⁵¹.

Uvidom u informacije iz planova, Internet stranice i druge javne izvore općina i gradova Urbane aglomeracije Zagreb, često se navodi problem neadekvatne opremljenosti vrtića. U Velikoj Gorici već godinama osnovni problem u djelatnosti predškolskog odgoja je nedostatak prostornih kapaciteta i sve mogućnosti nadogradnje i proširenja su iskorištene te se pristupilo izgradnji novih vrtića. S druge strane, u Zaboku gdje je grad osnivač dječjeg vrtića s jaslicama, a predškolski odgoj provodi se na tri lokacije spomenute ustanove zadovoljavaju potrebe stanovnika Grada Zaboka. U vrtićkom programu provodi se program cjelodnevnog boravka, programi ranog učenja stranog jezika te programi s

⁵¹ www.gorica.hr/dokumenti/strategija-draft.pdf

roditeljima. Ujedno, u predškolski odgoj uključena su i djeca s teškoćama u razvoju. Potrebe vezane uz predškolski odgoj u Zaboku odnose se na uvođenje dodatnih obrazovnih programa u vrtić prema zainteresiranosti roditelja te zapošljavanje dodatnog broja stručnih osoba za brigu o djeci. Za dio urbane aglomeracije koji se sastoji od jedinica lokalne samouprave iz Krapinsko-zagorske županije, a to su gradovi Donja Stubica i Oroslavje, te općine Gornja Stubica, Marija Bistrica i Stubičke Toplice, uočena je potreba izgradnje dodatnih kapaciteta za predškolsko obrazovanje⁵².

Pregled stanja u predškolskom odgoju Urbane aglomeracije Zagreb ukazao je na manjak ustanova predškolskog odgoja te posljedično nedovoljne kapacitete predškolskih ustanova. Tako Pisarovina, Orle, Pokupsko, Kravarsko, Stupnik i Stubičke toplice nemaju nijedan dječji vrtić. Osim toga, analiza ukazuje na nejednoliku opterećenost ustanova predškolskog odgoja, te da pojedine općine i gradovi Urbane aglomeracije Zagreb upućuju svoju djecu na područje susjednih lokalnih jedinica zbog manjka ustanova predškolskog odgoja (npr. Samobor). Osim toga, mogući problemi u predškolskom odgoju se javljaju zbog dotrajalosti zgrada i opreme, nedostatka dvorana za tjelesne aktivnosti i igrališta za dnevni boravak djece predškolske dobi na otvorenom. Osim nedostataka fizičke infrastrukture vrtića i jaslica, za kvalitetan predškolski odgoj u gradovima i općinama aglomeracije nužno je povećati ponudu verificiranih programa u suglasju s potrebama i interesima djece i roditelja, primjerice radno vrijeme predškolskih ustanova nije prilagođeno potrebama obitelji (manjak poludnevničkih i drugih programa). Nedostatni su programi za djecu posebnih skupina (od 6 mjeseci do 1 godine starosti, za djecu s posebnim potrebama i darovitu djecu). Iako nisu javno dostupni statistički podaci o dotrajalosti zgrada i opreme, kao ni o usklađenosti ponude programa i potreba i interesa roditelja, na ranije navedene zaključke upućuju planovi, Internet stranice i drugi javni izvori općina i gradova Urbane aglomeracije Zagreb.

Postoje indicije da u aglomeraciji nedostaju stručni timovi za takav rad s djecom, a pogotovo kako bi se osiguralo svakom djetetu jednu godinu prije polaska u školu uključivanje u program predškole prema mjestu stanovanja, ili provodili sustavno programi rane intervencije čemu bi moguće pridonijela informatizacija djelatnosti, edukacije i usavršavanje te stvaranje organizacijskih i drugih pretpostavki za unaprjeđenje predškolskog sustava u Urbanoj aglomeraciji Zagreb.

2.3.1.1.2. Osnovno školstvo

Osnovnoškolskim se obrazovanjem učenicima u općinama i gradovima Urbane aglomeracije Zagreb omogućuje redovna zakonom propisana djelatnost odgoja i obrazovanja u osnovnim školama, nad kojima su jedinice lokalne samouprave procesom decentralizacije 2001. godine preuzele osnivačka prava.

U Urbanoj aglomeraciji Zagreb je na kraju školske godine 2013./2014. bilo 241 osnovnih škola (Tablica 41). U promatranom je sedmogodišnjem razdoblju od školske godine 2007./2008. osnovana nova osnovna škola u gradu Dugo Selo, čime se riješio dugogodišnji problem najveće osnovne škole u Hrvatskoj koja je radila u tri smjene⁵³. Istovremeno se smanjio broj osnovnih škola u općini Jakovlje za jedan što je utjecalo na to da je ukupan broj škola na području aglomeracije ostao nepromijenjen.

⁵² www.zeleni-bregi.hr/dokumenti/LRS_Zeleni_bregi.pdf

⁵³ http://dugoselo.hr/uprava/strategija_razvoja_2014.pdf

Očekivano najviše osnovnih škola nalazi se u Gradu Zagrebu. Najmanji broj škola imaju općine Rugvica, Orle, Luka, Stupnik i Stubičke Toplice (jednu osnovnu školu).

Tablica 41 Broj osnovnih škola, na kraju školske godine

Ime općine/grada	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI	2	2	2	2	2	2	2
BRDOVEC	5	5	5	5	5	5	5
DUGO SELO	1	1	2	2	2	2	2
JAKOVLJE	3	3	3	3	3	3	2
JASTREBARSKO	10	10	10	10	10	10	10
KLINČA SELA	3	3	3	3	3	3	3
PISAROVINA	3	3	3	3	3	3	3
PUŠĆA	4	4	4	4	4	4	4
RUGVICA	1	1	1	1	1	1	1
SAMOBOR	17	17	17	17	17	17	17
SVETI IVAN ZELINA	8	8	8	8	8	8	8
SVETA NEDELJA	4	4	4	4	4	4	4
MARIJA GORICA	-	-	-	-	-	-	-
VELIKA GORICA	19	19	19	19	19	19	19
ORLE	1	1	1	1	1	1	1
ZAPREŠIĆ	5	5	5	5	5	5	5
POKUPSKO	2	2	2	2	2	2	2
KRAVARSKO	3	3	3	3	3	3	3
BISTRA	2	2	2	2	2	2	2
LUKA	1	1	1	1	1	1	1
DUBRAVICA	-	-	-	-	-	-	-
STUPNIK	1	1	1	1	1	1	1
GORNJA STUBICA	5	5	5	5	5	5	5
MARIJA BISTRICA	4	4	4	4	4	4	4
VELIKO TRGOVIŠĆE	3	3	3	3	3	3	3
ZABOK	2	2	2	2	2	2	2
DONJA STUBICA	3	3	3	3	3	3	3
STUBIČKE TOPLICE	1	1	1	1	1	1	1
OROSLAVJE	2	2	2	2	2	2	2
GRAD ZAGREB	126	126	126	125	125	125	126
UKUPNO	241	241	242	241	241	241	241

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Uz redovne osnovne škole koje osnivaju jedinice lokalne samouprave u Urbanoj aglomeraciji postoje i vjerske i privatne osnovne škole s pravom javnosti. Tako primjerice 2014./2015. osnovne škole – ustanove kojima je osnivač Grad Zagreb obuhvaćaju 108 redovnih osnovnih škola, 4 osnovne škole za učenike s teškoćama, 3 osnovne umjetničke (glazbene) škole. Osnovno umjetničko obrazovanje provodi se i u 5 srednjih glazbenih škola te 3 srednje plesne škole u gradu Zagrebu. Osnovnoškolsko se obrazovanje provodi i u privatnim osnovnim školama s pravom javnosti, a takvih je u gradu Zagrebu sedam, od kojih su dvije osnovne vjerske škole, jedna privatna osnovna glazbena škola te 5 privatnih srednjih umjetničkih (glazbenih) škola⁵⁴. U daljoj komparativnoj analizi za urbanu aglomeraciju Zagreb koriste se metodološki konzistentni i usporedivi podaci službenih statistika za redovne škole.

⁵⁴ http://www.zagreb.hr/UserDocImages/zagrebplan-ciljevi_i_prioriteti_razvoja_do_2020.pdf

Postoji razvijena mreža osnovnoškolskih ustanova kroz matične osnovne škole sa svojim područnim školama, ali se u osnovne škole upisuje sve manje djece. Budući da je osnovnoškolsko obrazovanje obavezno u Republici Hrvatskoj, to ukazuje na lošu demografsku situaciju u Urbanoj aglomeraciji Zagreb. Naime, ukupan broj upisanih učenika u osnovnim školama u Urbanoj aglomeraciji Zagreb iz godine u godinu se smanjuje. U osnovne škole u Urbanoj aglomeraciji Zagreb je u školskoj godini 2013./2014. bilo upisano ukupno 79.050 učenika što je za 7.838 učenika (9,0 posto) manje nego u školskoj godini 2007./2008. Smanjenje broja upisanih učenika u osnovne škole zabilježeno je u 22 općine i grada u aglomeraciji. Najviše se smanjio broj učenika u osnovnim školama u općini Gornja Stubica i u gradu Donja Stubica (Tablica 42). S druge strane, povećao se broj učenika u gradovima Dugo Selo, Sveta Nedelja i općinama Brdovec i Stupnik (Tablica 42).

Tablica 42 Broj učenika u osnovnim školama, na kraju školske godine

Ime općine/grada	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI	833	832	833	815	791	787	752
BRDOVEC	928	1.066	1.024	1.041	1.030	989	991
DUGO SELO	1.557	1.595	1.642	1.693	1.658	1.642	1.667
JAKOVLJE	300	296	288	293	285	272	262
JASTREBARSKO	1.291	1.311	1.301	1.244	1.195	1.173	1.158
KLINČA SELA	517	538	534	526	508	507	511
PISAROVINA	355	339	340	338	345	336	342
PUŠĆA	511	522	538	525	515	514	506
RUGVICA	762	754	740	731	725	728	737
SAMOBOR	3.114	3.137	3.143	3.077	3.078	3.051	3.012
SVETI IVAN ZELINA	1.554	1.555	1.548	1.508	1.509	1.554	1.545
SVETA NEDELJA	1.454	1.426	1.523	1.399	1.385	1.410	1.607
MARIJA GORICA	-	-	-	-	-	-	-
VELIKA GORICA	5.820	5.815	5.743	5.644	5.577	5.426	5.373
ORLE	34	34	29	27	26	24	28
ZAPREŠIĆ	2.180	1.982	1.974	1.964	1.916	1.860	1.840
POKUPSKO	190	181	187	183	162	174	175
KRAVARSKO	273	295	281	256	245	230	226
BISTRA	632	631	650	639	633	619	595
LUKA	125	119	110	113	114	120	125
DUBRAVICA	-	-	-	-	-	-	-
STUPNIK	88	81	85	81	81	95	90
GORNJA STUBICA	586	555	529	509	466	436	412
MARIJA BISTRICA	523	506	476	481	449	443	443
VELIKO TRGOVIŠĆE	422	426	423	404	384	374	348
ZABOK	733	724	719	701	690	658	643
DONJA STUBICA	584	612	490	472	456	417	410
STUBIČKE TOPLICE	108	99	209	201	209	198	202
OROSLAVJE	537	530	520	507	500	506	481
GRAD ZAGREB	60.877	59.973	58.384	57.090	55.755	55.039	54.569
UKUPNO	86.888	85.934	84.263	82.462	80.687	79.582	79.050

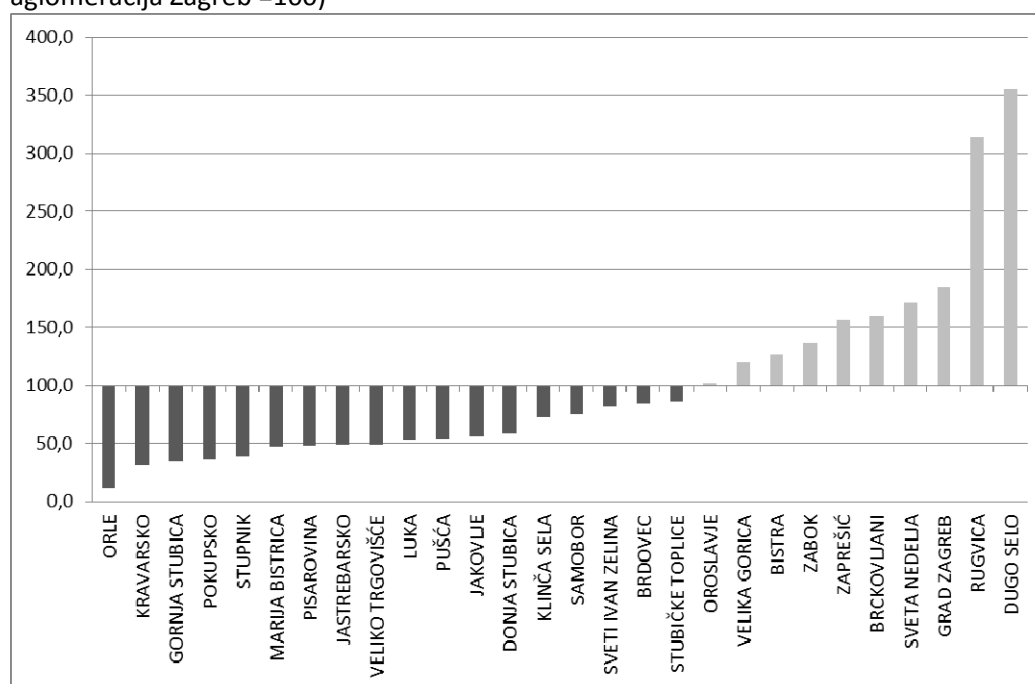
Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Trend smanjenja broja upisanih učenika u osnovne škole uz stagnantan broj osnovnih škola utjecao je na smanjenje broja upisanih učenika po osnovnoj školi. Prosječan broj učenika po osnovnoj školi u Urbanoj aglomeraciji Zagreb smanjio se s 272 na kraju školske godine 2007./2008. na 235 na kraju

školske godine 2013./2014. Također, treba primijetiti da postoje znatne regionalne razlike u broju učenika po osnovnoj školi između gradova i općina u aglomeraciji. Najveći broj učenika u osnovnim školama na kraju školske godine 2013./2014. imali su gradovi Dugo Selo, Sveta Nedelja i Grad Zagreb, te općina Rugvica (više od 400 učenika po školi). S druge strane, općina Orle ima jednu osnovnu školu, s dva razredna odjela i samo 28 učenika.

U nekim gradovima i posebno općinama matične osnovne škole imaju svoje područne škole u okolnim naseljima. U Mariji Bistrici uz matičnu osnovnu školu, djeca pohađaju i tri područne škole, a u sklopu osnovne škole djeluje i dječji vrtić te osnovna glazbena škola. Često su područne škole po manjim naseljima samo za učenike nižih razreda, primjerice sastavni dio matične škole u Pisarovini su područne četverogodišnje škole koje se nalaze u Bratini i Donjoj Kupčini⁵⁵. Osnovna škola u Jakovlju ima matičnu školu i dvije područne škole za niže razrede. Za svih osam razreda osnovne škole općina Luka ima matičnu osnovnu školu, a općina Dubravica područnu (centrala je osnovna škola iz Pušće)⁵⁶. Matične osnovne škole pohađaju pretežito učenici iz okolnih naselja za koje je organiziran prijevoz.

Slika 15 Distribucija učenika po osnovnoj školi, na kraju školske godine 2013/2014. (Urbana aglomeracija Zagreb =100)

Izvor: obrada autora na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Na kraju školske godine 2013./2014. ukupni se broj razrednih odjela u osnovnim školama u Urbanoj aglomeraciji Zagreb smanjio za 0,4 posto (Tablica 43). Znatno veće smanjenje broja učenika u odnosu na broj razrednih odjela utjecalo je na smanjenje broja učenika u osnovnim školama po razrednim odjelima i to u svim gradovima i općinama aglomeracije. Izuzetak su Brdovec, Pokupsko, Luka i Orosлавje u kojima je broj učenika po razrednim odjelima ostao tijekom sedmogodišnjeg razdoblja nepromijenjen (Tablica 43).

⁵⁵ http://www.pisarovina.hr/images/Dokumenti/2014/Strategija_nova.pdf

⁵⁶ http://www.jakovlje.hr/uredi/documents/Program_ukupnog_razvoja_opcine.pdf

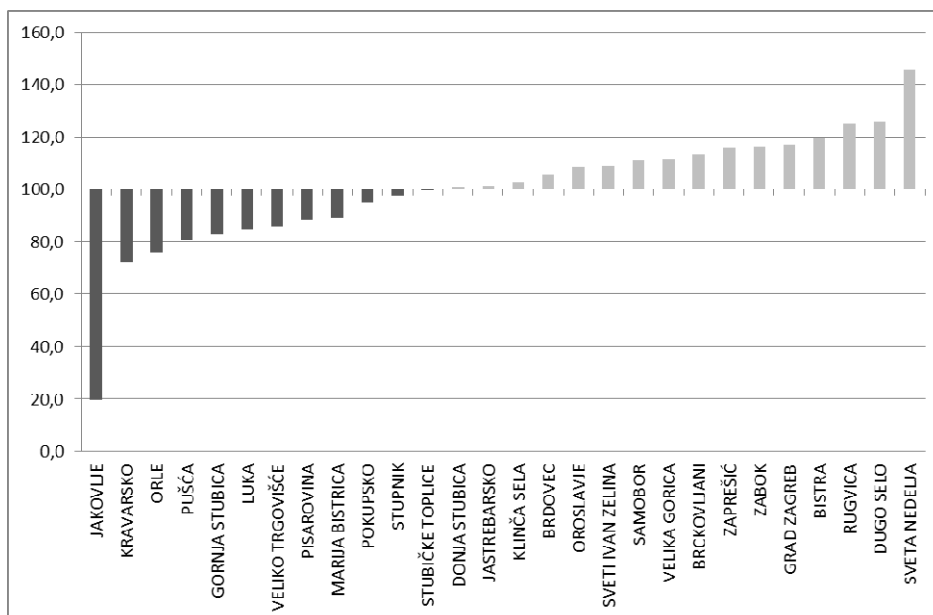
Tablica 43 Broj razrednih odjela u osnovnim školama, na kraju školske godine

Ime općine/grada	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI	36	37	38	39	38	37	36
BRDOVEC	47	56	54	54	53	52	51
DUGO SELO	58	64	73	73	72	71	72
JAKOVLJE	16	16	16	17	17	17	72
JASTREBARSKO	62	64	65	63	63	62	62
KLINČA SELA	24	25	26	26	26	26	27
PISAROVINA	18	18	18	19	20	21	21
PUŠČA	32	32	33	32	32	33	34
RUGVICA	30	31	31	31	32	32	32
SAMOBOR	138	144	144	144	146	144	147
SVETI IVAN ZELINA	73	74	74	74	74	77	77
SVETA NEDELJA	61	62	62	57	60	60	60
MARIJA GORICA	-	-	-	-	-	-	-
VELIKA GORICA	264	265	263	263	262	259	262
ORLE	2	2	2	2	2	2	2
ZAPREŠIĆ	89	82	82	83	84	84	86
POKUPSKO	11	11	11	11	10	10	10
KRAVARSKO	18	19	20	18	18	17	17
BISTRA	28	28	28	29	29	28	27
LUKA	8	8	8	8	8	8	8
DUBRAVICA	-	-	-	-	-	-	-
STUPNIK	4	4	4	4	4	5	5
GORNJA STUBICA	28	28	28	28	28	28	27
MARIJA BISTRICA	27	26	26	25	27	25	27
VELIKO TRGOVIŠĆE	23	25	26	24	24	23	22
ZABOK	33	33	33	32	32	30	30
DONJA STUBICA	28	29	24	24	24	22	22
STUBIČKE TOPLICE	5	5	11	11	11	11	11
OROSLAVJE	27	26	26	25	25	25	24
GRAD ZAGREB	2.629	2.658	2.633	2.576	2.545	2.519	2.532
UKUPNO	3.819	3.872	3.859	3.792	3.766	3.728	3.803

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Broj učenika po razrednom odjelu u osnovnoj školi pokazatelj je kvalitetnih preduvjeta izvođenja nastave. U prosjeku je na kraju školske godine 2013./2014. u Urbanoj aglomeraciji Zagreb 18 učenika pohađalo jedan razredni odjel. Međutim u nekim je gradovima i općinama aglomeracije broj učenika u razrednom odjelu dosta viši od prosjeka, a stanje je najteže u Svetoj Nedelji (prosječno 27 učenika u razrednom odjelu). Distribucija učenika po razrednom odjelu u osnovnoj školi, na kraju školske godine 2013./2014. prikazana je na Slici 16.

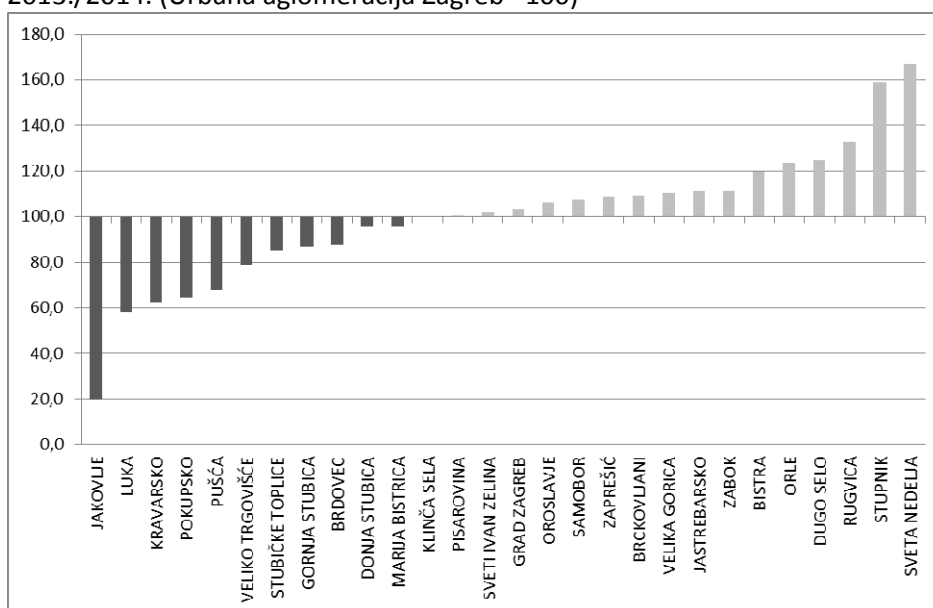
Slika 16 Distribucija učenika po razrednom odjelu u osnovnoj školi, na kraju školske godine 2013./2014. (Urbana aglomeracija Zagreb =100)

Izvor: obrada autora na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Distribucija broja učenika po osnovnoj školi po učitelju također potvrđuje znatne razlike između gradova i općina u Urbanoj aglomeraciji Zagreb. U školskoj godini 2013./2014. prosječno je bilo 11 učenika po jednom učitelju u osnovnoj školi. Taj se pokazatelj kvalitete poboljšao u odnosu na školsku godinu 2007./2008. kad je bilo 14 učenika po učitelju. Takvo je kretanje posljedica smanjenja ukupnog broja učenika u osnovnim školama u aglomeraciji uz istovremen porast broja učitelja u osnovnim školama. Omjer učenika i učitelja poboljšao se u svim općinama i gradovima Urbane aglomeracije Zagreb tijekom promatranog sedmogodišnjeg razdoblja.

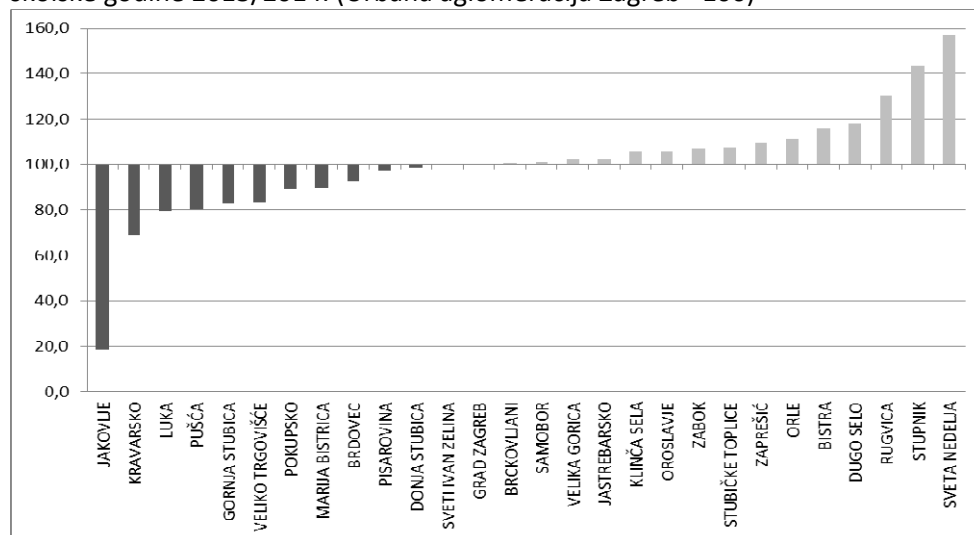
Slika 17 Distribucija učenika u osnovnoj školi po učitelju u osnovnoj školi, na kraju školske godine 2013./2014. (Urbana aglomeracija Zagreb =100)

Izvor: obrada autora na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Poboljšanja omjera učenika i učitelja su nešto manja kad se promatra broj učitelja u ekvivalentu pune zaposlenosti (Slika 18). Tada je na kraju školske godine 2013./2014. bilo 13 učenika po učitelju. Najnepovoljniji odnos broja učenika i učitelja imaju Sveta Nedelja i Stupnik. Čini se da poseban problem u nekim dijelovima Urbane aglomeracije Zagreb predstavlja kadrovska ekipiranost. U Samoboru, kadrovski uvjeti u osnovnim školama su općenito uzevši zadovoljavajući, osim u pojedinim školama, u kojima stručna pedagoška služba nije ekipirana sukladno Državnom pedagoškom standardu.

Slika 18 Distribucija učenika po učitelju u osnovnoj školi u ekvivalentu pune zaposlenosti, na kraju školske godine 2013/2014. (Urbana aglomeracija Zagreb =100)

Izvor: obrada autora na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Za kvalitetu osnovnoškolskog obrazovanja važno je napomenuti kako neke sastavnice Urbane aglomeracije Zagreb, u skladu s prepoznatim potrebama i još više prema mogućnostima, u proračunu osiguravaju sredstva za ostvarivanje širih javnih potreba koje nisu zakonska obveza. Primjerice Grad Zagreb⁵⁷ i Grad Velika Gorica⁵⁸, financiraju u skladu s potrebama učenika, roditelja i učitelja u osnovnom školstvu programe prehrane učenika, natjecanja u znanju, izbornu nastavu, školu u prirodi, škole plivanja, produženi boravak, školske sportske programe, angažmane pomoćnika u nastavi i drugo. S druge strane, primjerice u Svetom Ivanu Zelini nema dovoljnog broja dodatnih obrazovnih ustanova i aktivnosti za talentirane mlade ljude, poput glazbenog obrazovanja, likovnih programa i sl., i ne postoje adekvatni programi koji su usredotočeni na izrazito nadarenu djecu i mlade, a u sklopu kojih bi mogli razvijati svoje vještine i talente⁵⁹.

Osim kadrova i dodatno obogaćenih sadržaja i programa za učenike osnovnih škola, u Urbanoj aglomeraciji Zagreb se gradovi i općine susreću s problemima neadekvatne opremljenosti objekata i nužne obnove zgrada osnovnoškolskih ustanova, sportskih dvorana i slično, koje istodobno valja opremiti modernom tehnologijom. Tako je na primjer u gradu Velika Gorica prosječna starost svih osnovnoškolskih objekata više od 50 godina, a područne škole nemaju kvalitetno riješene priključke na infrastrukturu (npr. područna osnovna škola Dubranec nema kvalitetno riješenu opskrbu vodom, a upravu tu školu pohađaju učenici iz područne škole Cerovski Vrh koja je zatvorena zbog dotrajalosti

⁵⁷ http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/zagrebplan-ciljevi_i_prioriteti_razvoja_do_2020.pdf

⁵⁸ www.gorica.hr/dokumenti/strategija-draft.pdf

⁵⁹ http://www.zelina.hr/portal/images/Dokumenti/Strategija_razvoja_Grada_Svetog_Ivana_Zeline.pdf

školske zgrade). U području grada Velika Gorica sve matične škole imaju školsku dvoranu, ali u područnim školama ne postoje uređeni unutarnji niti vanjski prostori za nastavu tjelesne i zdravstvene kulture.⁶⁰ U gradu Samoboru stanje sportske dvorane u OŠ Samobor je također nezadovoljavajuće⁶¹. Za dio urbane aglomeracije koji se sastoji od jedinica lokalne samouprave iz Krapinsko-zagorske županije, a to su gradovi Donja Stubica i Oroslavje, te općine Gornja Stubica, Marija Bistrica i Stubičke Toplice, analizom obrazovnih sektora uočena je potreba obnove zgrada osnovnoškolskih i srednjoškolskih ustanova⁶².

Nedostatak školskog prostora u područjima velikog doseljavanja i istodobno velik broj napuštenih objekata područnih škola u ruralnim područjima čini kapacitet osnovnoškolskih ustanova nezadovoljavajućim u smislu optimalnog rasporeda u Urbanoj aglomeraciji Zagreb. Uvjeti stjecanja obaveznog osnovnoškolskog obrazovanja na području cijele Urbane aglomeracije Zagreb nisu ujednačeni, jer primjerice nema uvjeta za sve škole za prelazak na rad u jednoj smjeni ili produženi boravak. Manjak programa i izvannastavnih aktivnosti u osnovnim školama, manjak učitelja za program produženog boravka u osnovnim školama, nedostatak stručnih suradnika, i poteškoće u javnom prijevozu učenika mogući su problemi u dijelovima aglomeracije. Iako ne postoje javno dostupni statistički podaci o ovim problemima u osnovnoškolskom obrazovanju, na te zaključke upućuju analize i prepoznati problemi u planovima, na Internet stranicama i u drugim javnim izvorima općina i gradova Urbane aglomeracije Zagreb.

2.3.1.1.3. Srednjoškolsko obrazovanje

Srednjoškolskim obrazovanjem se omogućuje zakonom propisana, ali za učenike neobvezna djelatnost odgoja i obrazovanja u srednjim školama.

Na području Urbane aglomeracije Zagreb se na kraju školske godine 2013./2014. nalazilo 160 srednjih škola, od čega se 76 posto nalazi u gradu Zagrebu. Srednje se škole nalaze samo u gradovima i to u devet gradova Urbane aglomeracije Zagreb. U odnosu na školsku godinu 2007./2008. broj srednjih škola se povećao za 4,6 posto. Broj srednjih škola se u promatranom sedmogodišnjem razdoblju povećao u Zagrebu, Zaboku i Samoboru.

Tablica 44 Broj srednjih škola, na kraju školske godine

Ime općine/grada	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI	-	-	-	-	-	-	-
BRDOVEC	-	-	-	-	-	-	-
DUGO SELO	3	3	3	3	3	3	3
JAKOVLJE	-	-	-	-	-	-	-
JASTREBARSKO	3	3	3	3	3	3	3
KLINČA SELA	-	-	-	-	-	-	-
PISAROVINA	-	-	-	-	-	-	-
PUŠĆA	-	-	-	-	-	-	-
RUGVICA	-	-	-	-	-	-	-
SAMOBOR	7	8	7	8	8	8	8

⁶⁰ www.gorica.hr/dokumenti/strategija-draft.pdf

⁶¹ http://www.samobor.hr/images/dokumenti/2013_03_strateski_program.pdf

⁶² www.zeleni-bregi.hr/dokumenti/LRS_Zeleni_bregi.pdf

SVETI IVAN ZELINA	3	3	3	3	3	3	3
SVETA NEDELJA	-	-	-	-	-	-	-
MARIJA GORICA	-	-	-	-	-	-	-
VELIKA GORICA	7	7	7	7	7	7	7
ORLE	-	-	-	-	-	-	-
ZAPREŠIĆ	4	4	4	4	3	4	4
POKUPSKO	-	-	-	-	-	-	-
KRAVARSKO	-	-	-	-	-	-	-
BISTRA	-	-	-	-	-	-	-
LUKA	-	-	-	-	-	-	-
DUBRAVICA	-	-	-	-	-	-	-
STUPNIK	-	-	-	-	-	-	-
GORNJA STUBICA	-	-	-	-	-	-	-
MARIJA BISTRICA	-	-	-	-	-	-	-
VELIKO TRGOVIŠĆE	-	-	-	-	-	-	-
ZABOK	7	7	7	7	7	8	8
DONJA STUBICA	-	-	-	-	-	-	-
STUBIČKE TOPLICE	-	-	-	-	-	-	-
OROSLAVJE	3	3	3	3	3	3	3
GRAD ZAGREB	116	114	111	113	115	119	121
UKUPNO	153	152	148	151	152	158	160

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica 45 Struktura srednjih škola, 2012./2013.

Ime općine/grada	2012./2013.	gimnazije	tehničke i srodne škole	srednje umjetničke	industrijske i obrtničke škole	specijalne srednje škole	srednje škole za odrasle
DUGO SELO	3	1	1	-	1	-	-
JASTREBARSKO	3	1	1	-	1	-	-
SAMOBOR	8	1	2	1	2	1	1
SVETI IVAN ZELINA	3	1	1	-	1	-	-
VELIKA GORICA	7	1	3	1	2	-	-
ZAPREŠIĆ	4	1	1	-	1	-	1
ZABOK	8	1	2	2	2	-	1
OROSLAVJE	3	1	1	-	1	-	-
GRAD ZAGREB	119	36	39	12	16	5	11
UKUPNO	158	44	51	16	27	6	14
RH	788	181	259	52	195	40	61

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

U ukupnom broju od 158 srednjih škola u Urbanoj aglomeraciji Zagreb školske godine 2012./2013. prevladavale su tehničke i srodne škole koje čine trećinu broja srednjih škola u aglomeraciji. Tehničke škole pružaju zajedno s industrijskim i obrtničkim školama strukovno obrazovanje. U strukturi broja srednjih škola slijede gimnazije (opće, prirodoslovne, jezične, prirodoslovno-matematičke) s očekivano visokim udjelom od 28 posto, te industrijske i obrtničke škole (17%). Srednje umjetničke škole su manje zastupljene, a najmanje je srednjih škola za odrasle i specijalnih škola (Tablica 45).

U daljnoj komparativnoj analizi za urbanu aglomeraciju Zagreb koriste se metodološki konzistentni i usporedivi podaci službenih statistika za redovne škole. Valja međutim napomenuti da isto kao i kod osnovnih škola, djelatnost odgoja i srednjeg obrazovanja obuhvaća srednjoškolske ustanove kojima je osnivač jedinica lokalne samouprave, ili se radi o privatnim školama s pravom javnosti, a srednjoškolsko obrazovanje obavljaju i druge ustanove. Tako se primjerice sustav odgoja i srednjeg obrazovanja u školskoj godini 2014./2015. na području Grada Zagreba provodi u srednjoškolskim ustanovama kojih je osnivač Grad Zagreb. Radi se o 55 srednjih škola, 3 plesne škole, 5 glazbenih škola i Školi primijenjene umjetnosti i dizajna te ustanovama za djecu s teškoćama u razvoju. U gradu Zagrebu dodatno djeluju vjerske i privatne srednje škole s pravom javnosti.⁶³

Srednje je škole na kraju školske godine 2013./2014. polazilo 50.130 učenika. Od toga je 84,1 posto učenika polazilo srednje škole u gradu Zagrebu. Broj učenika u srednjim školama se povećava. Na kraju školske godine 2013./2014. je bilo 807 učenika više u srednjim školama (1,6 posto) nego na kraju školske godine 2007./2008. Povećanje broja učenika u srednjim školama zabilježeno je u Dugom Selu, Jastrebarskom, Samoboru, Svetom Ivanu Zelini, Zaboku, te Zagrebu. Broj učenika u srednjim školama se smanjio u Velikoj Gorici, Zaprešiću i Oroslavju.

⁶³ http://www.zagreb.hr/UserDocImages/zagrebplan-ciljevi_i_prioriteti_razvoja_do_2020.pdf

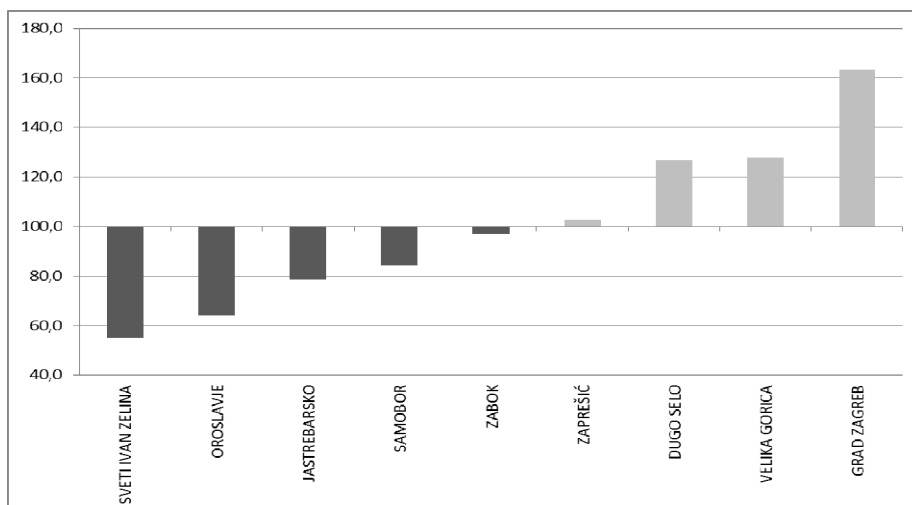
Tablica 46 Broj učenika u srednjim školama, na kraju školske godine

Ime općine/grada	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI	-	-	-	-	-	-	-
BRDOVEC	-	-	-	-	-	-	-
DUGO SELO	794	778	751	729	744	776	811
JAKOVLJE	-	-	-	-	-	-	-
JASTREBARSKO	450	454	440	432	471	477	503
KLINČA SELA	-	-	-	-	-	-	-
PISAROVINA	-	-	-	-	-	-	-
PUŠĆA	-	-	-	-	-	-	-
RUGVICA	-	-	-	-	-	-	-
SAMOBOR	1.404	1.362	1.364	1.374	1.393	1.463	1.439
SVETI IVAN ZELINA	320	311	299	340	364	362	353
SVETA NEDELJA	-	-	-	-	-	-	-
MARIJA GORICA	-	-	-	-	-	-	-
VELIKA GORICA	2.067	1.978	1.965	1.922	1.905	1.907	1.909
ORLE	-	-	-	-	-	-	-
ZAPREŠIĆ	921	962	912	913	860	942	878
POKUPSKO	-	-	-	-	-	-	-
KRAVARSKO	-	-	-	-	-	-	-
BISTRA	-	-	-	-	-	-	-
LUKA	-	-	-	-	-	-	-
DUBRAVICA	-	-	-	-	-	-	-
STUPNIK	-	-	-	-	-	-	-
GORNJA STUBICA	-	-	-	-	-	-	-
MARIJA BISTRICA	-	-	-	-	-	-	-
VELIKO TRGOVIŠĆE	-	-	-	-	-	-	-
ZABOK	1.531	1.523	1.531	1.567	1.601	1.652	1.654
DONJA STUBICA	-	-	-	-	-	-	-
STUBIČKE TOPLICE	-	-	-	-	-	-	-
OROSLAVJE	426	437	433	413	414	407	411
GRAD ZAGREB	41.410	41.215	40.146	40.424	41.542	42.471	42.172
UKUPNO	49.323	49.020	47.841	48.114	49.294	50.457	50.130

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Podaci o gustoći učenika po srednjim školama po gradovima Urbane aglomeracije Zagreb ukazuju na znatne razlike između gradova. Prosječan broj učenika po srednjoj školi smanjio se od školske godine 2007./2008. do 2013./2014. s 218 na 213 učenika po srednjoj školi. Iznadprosječno velik broj učenika po srednjoj školi imaju gradovi: Zagreb, Velika Gorica, Dugo Selo, te Zaprešić. Najmanje učenika po srednjoj školi imaju gradovi Sveti Ivan Zelina i Oroslavje.

Slika 19 Distribucija učenika po srednjoj školi, školske godine 2013./2014. (Urbana aglomeracija Zagreb =100)

Izvor: obrada autora na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Na kraju školske godine 2013./2014. ukupni se broj razrednih odjela u srednjim školama u Urbanoj aglomeraciji Zagreb povećao za 1,7 posto u odnosu na školsku godinu 2007./2008., odnosno na 1.951 razrednih odjela rasprostranjenih kroz 160 srednjih škola. Broj učenika po razrednom odjelu u srednjoj školi tek se neznatno promijenio, te je posljednjih pet školskih godina stabilan na 25 učenika po razrednom odjelu.

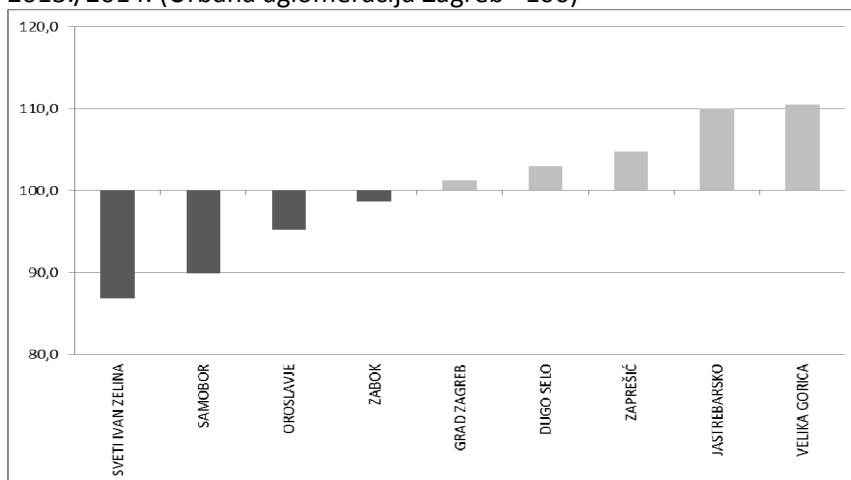
Tablica 47 Broj razrednih odjela u srednjim školama, na kraju školske godine

Ime općine/grada	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI	-	-	-	-	-	-	-
BRDOVEC	-	-	-	-	-	-	-
DUGO SELO	28	29	29	29	30	30	31
JAKOVLJE	-	-	-	-	-	-	-
JASTREBARSKO	17	18	17	17	17	17	18
KLINČA SELA	-	-	-	-	-	-	-
PISAROVINA	-	-	-	-	-	-	-
PUŠĆA	-	-	-	-	-	-	-
RUGVICA	-	-	-	-	-	-	-
SAMOBOR	55	58	57	62	61	63	63
SVETI IVAN ZELINA	14	14	14	15	17	16	16
SVETA NEDELJA	-	-	-	-	-	-	-
MARIJA GORICA	-	-	-	-	-	-	-
VELIKA GORICA	70	70	71	69	69	69	68
ORLE	-	-	-	-	-	-	-
ZAPREŠIĆ	31	33	33	32	29	33	33
POKUPSKO	-	-	-	-	-	-	-
KRAVARSKO	-	-	-	-	-	-	-
BISTRA	-	-	-	-	-	-	-
LUKA	-	-	-	-	-	-	-
DUBRAVICA	-	-	-	-	-	-	-
STUPNIK	-	-	-	-	-	-	-

GORNJA STUBICA	-	-	-	-	-	-	-
MARIJA BISTRICA	-	-	-	-	-	-	-
VELIKO TRGOVIŠĆE	-	-	-	-	-	-	-
ZABOK	64	62	64	64	65	66	66
DONJA STUBICA	-	-	-	-	-	-	-
STUBIČKE TOPLICE	-	-	-	-	-	-	-
OROSLAVJE	19	17	17	18	17	17	17
GRAD ZAGREB	1.620	1.602	1.582	1.590	1.609	1.632	1.639
UKUPNO	1.918	1.903	1.884	1.896	1.914	1.943	1.951

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

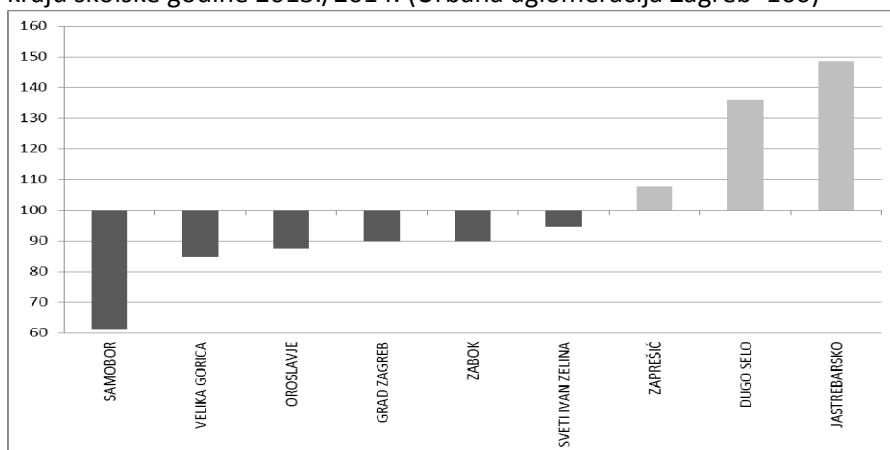
Slika 20 Distribucija učenika po razrednom odjelu u srednjoj školi, na kraju školske godine 2013./2014. (Urbana aglomeracija Zagreb =100)

Izvor: obrada autora na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Distribucija broja učenika po nastavniku u srednjoj školi ukazuje na znatne razlike u ovom pokazatelju kvalitete srednjoškolskog obrazovanja. U školskoj godini 2013./2014. prosječno je na području Urbane aglomeracije Zagreb bilo 13 učenika po jednom nastavniku (u ekvivalentu pune zaposlenosti) u srednjoj školi. Primjetne su vrlo male promjene u vrijednosti ovog pokazatelja u promatranom razdoblju. Grad Samobor s 8 učenika po nastavniku imao je najmanji broj učenika po nastavniku u školskoj godini 2013./2014. Najviše učenika po nastavniku imali su gradovi Jastrebarsko i Dugo Selo.

Slika 21 Distribucija učenika po nastavniku po srednjoj školi po ekvivalentu pune zaposlenosti, na kraju školske godine 2013./2014. (Urbana aglomeracija Zagreb=100)

Izvor: obrada autora na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Za razliku od osnovnoškolskog obrazovanja, srednjoškolsko obrazovanje povezano je s dnevnim migracijama učenika prema prvenstveno gradu Zagrebu, ali i drugim mjestima u kojima postoje srednje škole. Primjerice, uz gotovo 2.000 učenika koji pohađaju srednje škole u Velikoj Gorici, preko 1.200 učenika s prebivalištem u Velikoj Gorici pohađa neku od srednjih škola u gradu Zagrebu⁶⁴. Na području Rugvice i Brckovljana nema srednjoškolskih ustanova, pa učenici s ovih prostora pohađaju srednje škole u Dugom Selu i Zagrebu⁶⁵. Učenici općine Veliko Trgovišće, zbog blizine, u najvećoj mjeri svoje obrazovanje nakon osnovne škole nastavljaju u gradu Zaboku, gdje se nalaze tri srednje škole. Na području općina Jakovlje, Luka i Dubravica nema srednjoškolskih ustanova, pa učenici pohađaju srednje škole u Zagrebu i Zaprešiću⁶⁶. Oko 300-tinjak učenika iz Jastrebarskog putuje u srednje škole u Grad Zagreb. Jedinice lokalne samouprave sufinanciraju prijevoz učenicima, smještaj u učeničkim domovima, dodjeljuju stipendije i na druge načine pomažu nastavak školovanja srednjoškolcima na svom području.

Uvjeti rada odgojno-obrazovnih ustanova nisu optimalni te postoji problem neujednačenosti izvođenja nastave što onemogućuje realizaciju jednakih obrazovnih šansi za svu djecu i učenike. U obrazovanje u širem smislu ubrajaju se i aktivnosti cjeloživotnog obrazovanja, tečajevi stranog jezika, informatičkih vještina i slično. Pučko otvoreno učilište Zagreb je najveća ustanova za obrazovanje, učenje i kulturu u Hrvatskoj, a polaznicima nudi programe obrazovanja, osposobljavanja, usavršavanja, osnovne i srednje škole, kulture i nakladništva, razvoja i međunarodnih projekata te sveučilišta za treću životnu dob. Na području Urbane aglomeracije Zagreb postoji niz takvih ustanova, primjerice Pučko otvoreno učilište Samobor, Pučko otvoreno učilište Velika Gorica, Pučko otvoreno učilište Zaprešić, Pučko otvoreno učilište Dugo Selo, Pučko otvoreno učilište Sv. Ivan Zelina, Pučko otvoreno učilište Zabok, te srodne ustanove koje organizirano provode djelatnosti obrazovanja, kulturne i informativne djelatnosti. Tako na primjer, Centar za obrazovanje u Samoboru provodi programe obrazovanja odraslih, a u sklopu Centra za kulturu Jastrebarsko djeluje škola stranih jezika, i održavaju se informatički tečajevi. Ove se obrazovne usluge pružaju dijelom u javnom sektoru, a visoka je zastupljenost privatnih pružatelja usluga.

Kao i za osnovno školstvo, primjećuje se da uvjeti školovanja u srednjim školama na području cijele Urbane aglomeracije Zagreb nisu jednaki, pogotovo što se tiče raspoloživosti, stanja i opremljenosti školskog prostora u postojećim srednjoškolskim objektima, sportskih dvorana i igrališta u srednjim školama. Iako ne postoje javno dostupni statistički podaci o ovim problemima u srednjoškolskom obrazovanju, na te zaključke upućuju analize i prepoznati problemi u planovima, na internet stranicama i u drugim javnim izvorima općina i gradova Urbane aglomeracije Zagreb. Osim toga, dnevne migracije srednjoškolaca su problem prepoznat u gradovima i općinama koje slabo sufinanciraju javni prijevoz učenika, a postojeći sustavi stipendiranja učenika nisu jednakomjerno rašireni po općinama i gradovima Urbane aglomeracije Zagreb. Pitanje koje se u analitičkim podlogama često ističe je da obrazovni programi ne odgovaraju potrebama tržišta rada, a za posebne skupine uočen je manjak programa i izvannastavnih aktivnosti u srednjim školama.

⁶⁴ www.gorica.hr/dokumenti/strategija-draft.pdf

⁶⁵ http://dugoselo.hr/uprava/strategija_razvoja_2014.pdf

⁶⁶ http://www.jakovlje.hr/uredi/documents/Program_ukupnog_razvoja_opcine.pdf

Na temelju prethodno navedenih informacija i dostupnih podataka, izrađen je popis razvojnih problema i potreba u području predškolskog odgoja, te osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja.

I. ODGOJ I OBRAZOVANJE: PREDŠKOLSKI ODGOJ

RAZVOJNI PROBLEMI
Manjak ustanova predškolskog odgoja
Nedovoljni kapaciteti predškolskih ustanova i dotrajalost zgrada i opreme
Nedostatak dvorana za tjelesne aktivnosti i igrališta za dnevni boravak na otvorenom
Nedovoljna ponuda verificiranih programa u suglasju s potrebama i interesima djece i roditelja
Nedovoljna educiranost i organizacijske pretpostavke i uvjeti u procesu informatizacije djelatnosti
Radno vrijeme nije prilagođeno potrebama obitelji (manjak poludnevni i drugih programa)
Nedostatak programa za djecu od 6 mjeseci do 1 godine, za djecu s posebnim potrebama i darovitu djecu, te formiranje stručnih timova
RAZVOJNE POTREBE
Osigurati svakom djetetu jednu godinu prije polaska u školu uključivanje u program predškole prema mjestu stanovanja
Poticati i razvijati programe rane intervencije

II. OSNOVNOŠKOLSKO I SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE

RAZVOJNI PROBLEMI
Nedostatak školskog prostora u područjima velikog doseljavanja i istodobno velik broj napuštenih objekata područnih škola u ruralnim područjima
Nedovoljni kapaciteti školskih ustanova
Nedostatak školskog prostora u postojećim osnovnoškolskim i srednjoškolskim objektima, nedostatak sportskih dvorana i igrališta u osnovnim i srednjim školama
Dotrajalost dijela postojećih školskih objekata i školske opreme u osnovnim i srednjim školama
Manjak programa i izvannastavnih aktivnosti u osnovnim i srednjim školama
Manjak sportskih dvorana i sportskih terena u osnovnim i srednjim školama
Manjak učitelja za program produženog boravka u osnovnim školama
Nedostatak stručnih suradnika
Nedostatak većih mogućnosti srednjoškolskog obrazovanja osoba s posebnim potrebama
RAZVOJNE POTREBE
Izgraditi i dograditi školski prostor za prelazak na rad u jednoj smjeni
Stvoriti jednake uvjete školovanja na području cijele Urbane aglomeracije Zagreb
Unaprijediti javni prijevoz učenika
Poboljšati sufinanciranje učeničkog prijevoza
Uskladiti obrazovne programe s potrebama tržišta rada
Poticati razvoj sustava stipendiranja

2.3.1.2. Visokoškolsko obrazovanje i znanost

U Urbanoj aglomeraciji Zagreb, broj visokih učilišta je u razdoblju od 2009. do 2013. relativno stabilan, te se zbirno prikazuju podaci za posljednju raspoloživu godinu (Tablica 48). Ukupan broj visokih učilišta je 60 od čega je najviše fakulteta (ukupno 36 stručnih i sveučilišnih studija). Lokacijski promatrano postoji velika koncentracija visokih učilišta u gradu Zagrebu gdje je registrirano 58 ustanova visokog obrazovanja, dok se u Gradu Velika Gorica nalazi jedno veleučilište, a u Zaprešiću jedna visoka škola.

Veleučilište Velika Gorica je osnovano 2002. godine s ciljem da polaznicima omogući obrazovanje iz stručnih područja za kojima postoji potreba u gospodarstvu, a nisu u dovoljnoj mjeri obuhvaćena postojećim visokoškolskim nastavnim programima. Grad Velika Gorica jedan je od osnivača veleučilišta Velika Gorica. Veleučilište Velika Gorica provodi pet stručnih i tri diplomatska specijalistička stručna studija. Na Veleučilištu je ukupno upisano preko 1.300 redovitih i izvanrednih studenata⁶⁷. Veleučilište Baltazar Zuprešić visokoškolska je ustanova koja je do 2015. djelovala kao visoka škola. Na ovoj je visokoškolskoj ustanovi osnovanoj 2002. godine do sada diplomiralo oko 5.000 studenata.

Tablica 48 Broj visokih učilišta, prema vrsti, 2013.

Ime općine/grada	Veleučilišta	Visoke škole	Fakulteti	Umjetničke akademije	Ukupno
VELIKA GORICA	1	-	-	-	1
ZAPREŠIĆ	-	1	-	-	1
GRAD ZAGREB	3	16	36	3	58
UKUPNO	4	17	36	3	60

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Međutim, stanovnicima je dostupno visoko obrazovanje i u drugim većim mjestima Urbane aglomeracije Zagreb koje pružaju ispostave, odnosno dislocirani studijski centri matičnih fakulteta. Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu sa sjedištem u Opatiji ima Studijski centar u Zaboku, kao i Fakultet za organizaciju i informatiku u Varaždinu koji u Zaboku provodi stručni studij Primjena informacijske tehnologije u poslovanju. Visoka poslovna škola Libertas iz Zagreba s početkom akademske godine 2009./2010. drži nastavu na području Grada Samobora, i to na stručnom studiju Poslovna ekonomija. Broj diplomiranih studenata na tim je ustanovama registriran kao broj studenata njihovih matičnih ustanova u Opatiji, Varaždinu i Zagrebu.

Tablica 49 Broj studenata koji su diplomirali ili završili studij, ukupno

Ime općine/grada	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
VELIKA GORICA	120	193	182	129	415
ZAPREŠIĆ	335	386	445	591	689
GRAD ZAGREB	15.684	15.079	18.358	17.617	17.054
UKUPNO	16.139	15.658	18.985	18.337	18.158

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

U razdoblju od 2009. godine, ukupni broj studenata koji su diplomirali na visokim učilištima registriranim na području Urbane aglomeracije Zagreb naglo je rastao da bi dosegao svoj maksimum 2011. godine (18.985 studenata) i od tada je u laganom padu (18.158 diplomiranih studenata u 2013. godini). Najviše studenata je završilo studij u Gradu Zagrebu.

⁶⁷ www.gorica.hr/dokumenti/strategija-draft.pdf

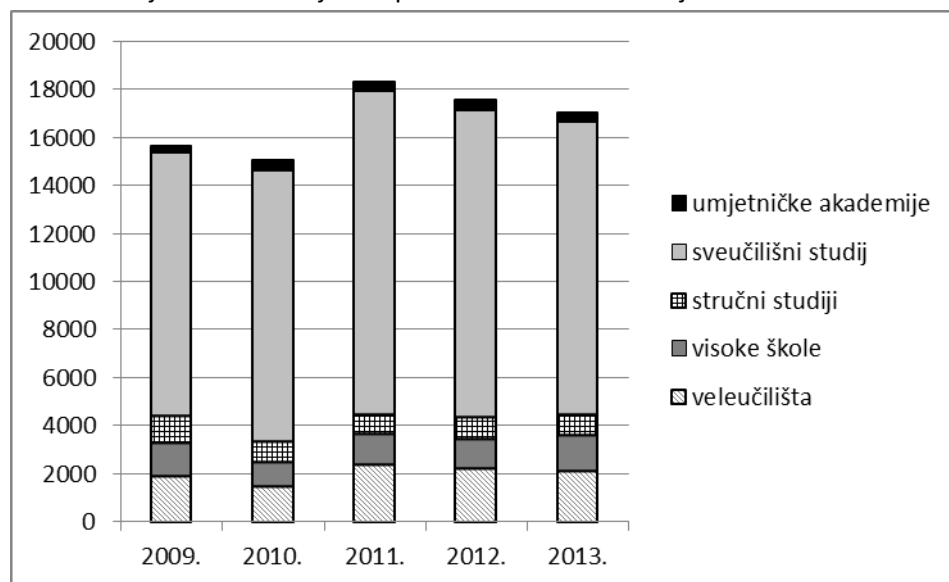
Tablica 50 Broj studenata koji su diplomirali ili završili studij na visokim učilištima u Gradu Zagrebu

Grad Zagreb	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	Udio u ukupnom broju studenata u Gradu Zagrebu, 2013.
veleučilišta	1.922	1.491	2.405	2.232	2.105	12,3 %
visoke škole	1.389	1.023	1.286	1.210	1.501	8,8 %
stručni studiji	1118	821	790	894	887	5,2 %
sveučilišni studij	10.998	11.346	13.493	12.856	12.199	71,5 %
umjetničke akademije	257	398	384	425	362	2,1 %
UKUPNO	15.684	15.079	18.358	17.617	17.054	100,0 %

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Visoko školstvo je izrazito koncentrirano u Gradu Zagrebu, najviše zahvaljujući činjenici da je glavni grad ujedno i nacionalno sveučilišno središte s velikim brojem sveučilišnih studija i studenata. Struktura diplomiranih studenata u razdoblju 2009. do 2013. godine u Gradu Zagrebu prema vrsti visokog učilišta (Tablica 50) pokazuje da je najveći udio studenata sveučilišnih studija (71,5 posto).

Slika 22 Broj studenata koji su diplomirali ili završili studij na visokim učilištima u Gradu Zagrebu

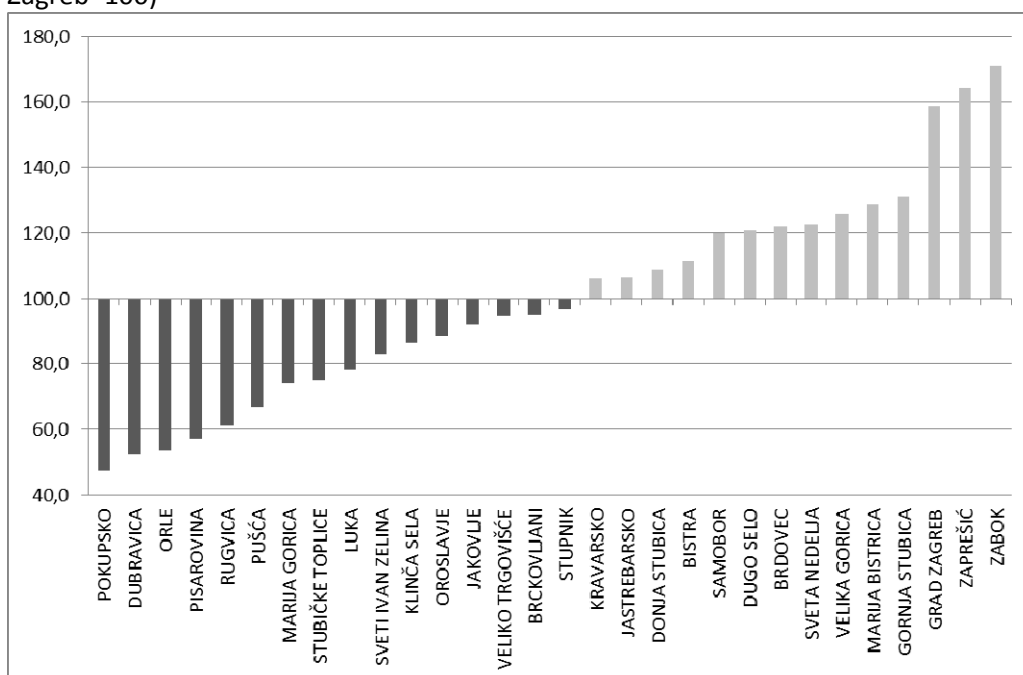

Izvor: obrada autora na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Osim po mjestu pohađanja, odnosno stjecanja visokoškolskog obrazovanja, podaci o broju diplomiranih studenata se prate i prema mjestu prebivališta studenta (Slika 23). U razdoblju od 2008. do 2013. godine povećao se broj studenata koji su diplomirali, a imaju prebivalište u općini ili gradu Urbane aglomeracije Zagreb za 36 posto. Ukupno je u 2013. godini diplomiralo 10.611 studenata s prebivalištem u Urbanoj aglomeraciji Zagreb. Od toga, čak 79 posto ih ima prebivalište u Gradu Zagrebu. Promatrano u odnosu na broj stanovnika, prosječno je u Urbanoj aglomeraciji Zagreb u 2013. godine diplomiralo 7 studenata na 1.000 stanovnika. Pri tome je taj broj veći od prosjeka u Zaboku, Zaprešiću, Zagrebu, Dugom Selu, Jastrebarskom, Samoboru, Svetoj Nedelji, Velikoj Gorici, te općinama Kravarsko, Brdovec, Bistra, Gornja Stubica, Marija Bistrica i Donja Stubica. Najmanje diplomiranih studenata po stanovniku imaju općine Pokupsko, Dubravica, Orle i Pisarovina.

Važno je napomenuti da sastavnice Urbane aglomeracije Zagreb potiču stjecanje visoke naobrazbe svojih stanovnika, ponajviše stipendiranjem studenata. Stipendija Grada Zagreba najuspješnijim učenicima i studentima dodjeljuju se od 1992./1993., a studentima doktorskog studija od 2007./2008. akademske godine. Do sada je dodijeljeno ukupno 2.893 stipendije, i to 1.289 stipendija učenicima, 1.570 stipendija studentima i 34 stipendije studentima doktorskog studija. Manje općine i gradovi također stipendiraju svoje građane. Tako su u općini Veliko Trgovišće u akademskoj godini 2013./2014. i 2014./2015. podijeljene ukupno 22 općinske stipendije redovnim studentima s područja općine, po 11 svake školske godine.

Slika 23 Diplomirani studenti na 1.000 stanovnika, prema prebivalištu, 2013. (Urbana aglomeracija Zagreb=100)

Izvor: obrada autora na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Nakon povećanja broja osoba sa stečenim stupnjem doktora znanosti, magistra znanosti, magistra, te sveučilišnog specijalista u razdoblju od 2008. do 2012. godine u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, u 2013. godini taj se broj smanjio na razinu 2008.-2009. godine. U 2013. godini ukupno je 377 osoba s prebivalištem na području općina i gradova Urbane aglomeracije Zagreb steklo titulu magistra znanosti, magistra ili sveučilišnog specijalista, od čega 88 posto ima prebivalište u Gradu Zagrebu. Od ukupno 387 osoba sa stečenim doktoratom znanosti u 2013. godini, njih 95 posto ima prebivalište u Gradu Zagrebu (Tablica 51 i Tablica 52).

Tablica 51 Magistri znanosti, magistri i sveučilišni specijalisti, prema prebivalištu

Ime općine/grada	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
BRCKOVLJANI	-	-	-	1	1	-
BRDOVEC	1	-	1	-	2	2
DUGO SELO	2	5	2	2	5	3
JAKOVLJE	-	1	-	-	1	-
JASTREBARSKO	1	2	2	2	3	5
KLINČA SELA	-	-	1	-	-	-

PISAROVINA	-	-	1	-	-	-
PUŠĆA	-	-	-	-	2	-
RUGVICA	-	1	1	1	-	1
SAMOBOR	5	10	13	19	13	7
SVETI IVAN ZELINA	-	1	1	-	5	2
SVETA NEDELJA	1	5	5	5	6	5
MARIJA GORICA	-	-	-	-	2	-
VELIKA GORICA	12	9	13	21	18	12
ORLE	-	-	-	-	-	-
ZAPREŠIĆ	6	3	5	10	17	6
POKUPSKO	-	1	-	-	1	-
KRAVARSKO	-	1	-	-	-	-
BISTRA	-	-	-	1	1	-
LUKA	-	-	-	-	-	-
DUBRAVICA	-	-	-	-	-	-
STUPNIK	1	1	-	-	1	2
GORNJA STUBICA	-	-	-	-	-	-
MARIJA BISTRICA	-	-	1	-	-	-
VELIKO TRGOVIŠĆE	1	-	-	-	-	1
ZABOK	1	-	1	3	4	-
DONJA STUBICA	1	-	-	-	-	1
STUBIČKE TOPLICE	1	-	-	1	-	-
OROSLAVJE	1	-	1	1	4	-
GRAD ZAGREB	340	352	434	553	727	330
UKUPNO	374	392	482	620	813	377

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica 52 Doktori znanosti, prema prebivalištu

Ime općine/grada	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
BRCKOVLJANI	1	-	1	-	-	-
BRDOVEC	-	1	1	-	2	-
DUGO SELO	-	1	1	5	1	1
JAKOVLJE	-	-	1	-	-	-
JASTREBARSKO	2	-	-	-	5	-
KLINČA SELA	-	-	1	-	1	-
PISAROVINA	-	-	-	-	-	-
PUŠĆA	-	-	-	-	-	-
RUGVICA	-	-	-	1	-	-
SAMOBOR	4	4	7	11	11	3
SVETI IVAN ZELINA	2	-	-	2	1	1
SVETA NEDELJA	-	-	1	-	3	-
MARIJA GORICA	-	-	-	-	-	1
VELIKA GORICA	8	4	9	17	9	5
ORLE	-	-	-	-	-	-
ZAPREŠIĆ	2	-	3	8	8	4

POKUPSKO	-	3	-	-	-	-
KRAVARSKO	-	-	1	-	-	-
BISTRA	1	1	-	-	1	-
LUKA	-	-	-	-	-	-
DUBRAVICA	-	-	-	-	-	-
STUPNIK	-	-	-	-	-	-
GORNJA STUBICA	-	-	-	-	-	-
MARIJA BISTRICA	-	-	1	1	-	1
VELIKO TRGOVIŠĆE	-	-	-	-	1	-
ZABOK	1	1	1	1	2	1
DONJA STUBICA	-	-	1	-	-	-
STUBIČKE TOPLICE	-	-	1	-	-	2
OROSLAVJE	-	2	-	1	-	-
GRAD ZAGREB	275	304	445	560	584	368
UKUPNO	296	321	475	607	629	387

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Visoko školstvo i znanstveno-istraživačka djelatnost na području Urbane aglomeracije Zagreb koncentrirani su u Zagrebu kao sveučilišnom središtu aglomeracije. Međutim primjećuju se nedostatni prostorni i kadrovski kapaciteti na nekim fakultetima, te njihova dislociranost što se u budućnosti može riješiti izgradnjom sveučilišnog kampusa u Zagrebu na Borongaju. Postoji velika inklinacija studenata iz cijele Hrvatske, a posebno iz gradova i općina Urbane aglomeracije Zagreb k studiju u Zagrebu. Kapaciteti studentskih domova i opremljenost nisu zadovoljavajući i rješavaju se djelomično obnovom studentskih domova u Zagrebu 2015. godine. Oko 80 posto ukupnog broja studenata studira na Sveučilištu u Zagrebu, a koje se sastoji od 34 fakulteta, 17 visokih škola i 3 akademije i veleučilišta⁶⁸. Problemi studentskog standarda obuhvaćaju, između ostalog, nedovoljnu ponudu smještaja u domovima, potrebu obnove postojećih studentskih domova i zgrada za kulturne programe u studentskim centrima.⁶⁹ Da bi se visoko školstvo i znanost stavilo u funkciju razvoja aglomeracije, nužna je suradnja znanosti i gospodarstva te programi cjeloživotnog obrazovanja.

Na temelju dostupnih podataka i informacija, istaknuto je nekoliko razvojnih problema i potreba u području visokoškolskog obrazovanja i znanosti.

RAZVOJNI PROBLEMI
Nedostatni prostorni i kadrovski kapaciteti na fakultetima, te dislociranost
Nedostatan smještaj za studente
RAZVOJNE POTREBE
Jačati veze znanosti i gospodarstva
Proširiti ponude programa cjeloživotnog obrazovanja

⁶⁸ http://www.zagreb.hr/UserDocImages/zagrebplan-ciljevi_i_prioriteti_razvoja_do_2020.pdf.

⁶⁹ http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Dokumenti_javnost/Dokumenti/Javne_rasprave/Pet_st_rateskih_dokumenata_01.2014/Usvojene_strategije_2014/Ad_1_04_20140702_STRATEGIJA_prostornog_razvoja_konac_na.pdf.

2.3.1.3. Kulturne djelatnosti

Grad Zagreb je kulturno sjedište Republike Hrvatske. Kulturnu djelatnost u gradu Zagrebu obavlja niz gradskih ustanova. U vlasništvu Grada Zagreba je 34 kulturne ustanove, i to: 1 knjižnica, 11 centara za kulturu, 3 glazbene ustanove, 7 kazališta, 1 likovna ustanova, 10 muzeja i 1 filmska ustanova.⁷⁰ Osim toga, Grad Zagreb ima vlasnički udio u 3 kulturne institucije: Galeriji Klovićevi dvori, Hrvatskom narodnom kazalištu i Pogonu-Zagrebačkom centru za nezavisnu kulturu i mlade.⁷¹ U Zagrebu se prosječno realizira 5.000 kulturnih i umjetničkih događanja godišnje, od čega 270 festivala, 550 izložaba, 228 koncerata, predstava i projekcija.⁷²

Kulturnoj djelatnosti Urbane aglomeracije Zagreb doprinose privatne i gradske ustanove u Gradu Zagrebu, a koje su sažeto prikazane u Tablici 53.

Tablica 53 Privatne i državne ustanove u području kulture i umjetnosti

785 zaštićenih kulturnih dobara	13 centara za kulturu	7 gradskih kazališta	53 ostala kazališta
42 narodnih knjižnica	329 ostalih knjižnica	3 gradska kina	46 galerija
2 središnje koncertne dvorane	9 gradskih muzeja	17 ostalih muzeja	96 ateljea

Izvor: [http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/KULTURA%20Strategija%20\(1\).pdf](http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/KULTURA%20Strategija%20(1).pdf).

Podaci Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske o kazališnoj djelatnosti ukazuju da su na području Republike Hrvatske u sezoni 2013./2014. radila ukupno 142 kazališta, od čega je 54,1 posto profesionalnih kazališta, 14,0 posto profesionalnih kazališta za djecu i 32,0 posto amaterskih kazališta. U kazalištima su izvedene 11.274 predstave pred više od 2 milijuna posjetitelja.

U Urbanoj aglomeraciji Zagreb radilo je ukupno 91 kazalište u sezoni 2013./2014. To znači da se na području Urbane aglomeracije Zagreb nalazi 64,1 posto svih kazališta Republike Hrvatske. Glavnina kazališta smještena je u Zagrebu. Promatrano po strukturi, od ukupno 88 kazališta na području Zagreba, 64 je profesionalnih kazališta, 14 profesionalnih kazališta za djecu i 10 amaterskih kazališta. Osim u Zagrebu, jedno profesionalno kazalište nalazi se u Velikoj Gorici, te se po jedno amatersko kazalište nalazi u Jastrebarskom i Samoboru.

Tablica 54 Broj kazališta na području Urbane aglomeracije Zagreb, kazališna sezona 2013./2014.

	Broj profesionalnih kazališta	Profesionalna kazališta za djecu	Amaterska kazališta	UKUPNO
Velika Gorica	1	-	-	1
Grad Zagreb	64	14	10	88
Jastrebarsko	-	-	1	1
Samobor	-	-	1	1
UKUPNO	65	14	12	91

Izvor: autor na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

⁷⁰ <http://www.zagreb.hr/default.aspx?id=766>.

⁷¹ Detaljan popis ustanova za kulturu Grada Zagreba nalazi se u tablici u Prilogu.

⁷² [http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/KULTURA%20Strategija%20\(1\).pdf](http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/KULTURA%20Strategija%20(1).pdf).

U profesionalnim kazalištima na području Urbane aglomeracije Zagreb izvedeno je 4.344 djela u kazališnoj sezoni 2013./2014., odnosno 62,1 posto ukupnog broja izvedenih djela u profesionalnim kazalištima. Kazališta na području Urbane aglomeracije Zagreb posjetilo je više od 1,4 milijuna posjetitelja, odnosno 64,6 posto svih posjetitelja profesionalnih kazališta. U profesionalnim kazalištima za djecu na području Urbane aglomeracije Zagreb izvedena su 164 djela, odnosno 50,3 posto djela izvedenih u profesionalnim kazalištima za djecu Republike Hrvatske. Profesionalna kazališta za djecu posjetilo je skoro 400 tisuća posjetitelja, odnosno 45,8 posto posjetitelja profesionalnih kazališta za djecu. U amaterskim kazalištima izvedeno je 29 djela, odnosno 17,8 posto svih izvedenih djela amaterskih kazališta. Amaterska kazališta je posjetilo više od 22 tisuće posjetitelja, odnosno 16,7 posto posjetitelja amaterskih kazališta. Detaljniji prikaz po kazalištima u Urbanoj aglomeraciji Zagreb nalazi se u tablicama u Prilogu.

Kazališna djelatnost u gradu Zagrebu obuhvaća sedam javnih gradskih ustanova. To su: Dramsko kazalište Gavella, Zagrebačko gradsko kazalište Komedija, Zagrebačko kazalište mladih, Satiričko kazalište Kerempuh, Gradsko kazalište Trešnja, Zagrebačko kazalište lutaka, Gradsko kazalište Žar ptica.⁷³

Glavnina glazbene djelatnosti u Urbanoj aglomeraciji Zagreb također se odvija u gradu Zagrebu. Glazbena djelatnost grada Zagreba⁷⁴ primarno je organizirana u okviru četiri ustanove i to: Zagrebačke filharmonije, KD Vatroslav Lisinski, Koncertne direkcije Zagreb, te Muzičkog informativnog centra Koncertne direkcije Zagreb. U gradu Zagrebu je održano 208 koncerata na kojima je bilo 38.555 posjetitelja u 2014. godini. U gradu Zagrebu djeluje 11 profesionalnih ansambala i orkestra, 7 stručnih udruga i organizacija, te 108 nezavisnih udruga. Osim toga, i centri za kulturu i narodna sveučilišta sudjeluju u glazbenoj djelatnosti Grada Zagreba.

Tablica 55 Glazbene ustanove kojima je osnivač Grad Zagreb

Ustanova	Koncertna direkcija Zagreb	KD Vatroslav Lisinski	Zagrebačka filharmonija
Broj zaposlenih	15	63	123
Broj programa	32	378	64
Broj posjetitelja	12.254	254.555	41.168
Prosječna popunjenost dvorane, %	72	75	71

Izvor: [http://www.zagreb.hr/UserDocImages/KULTURA%20Strategija%20\(1\).pdf](http://www.zagreb.hr/UserDocImages/KULTURA%20Strategija%20(1).pdf).

U 2015. godini je na području Urbane aglomeracije Zagreb djelovalo ukupno 59 muzeja i galerija⁷⁵, od čega se 47 nalazi u gradu Zagrebu. Osim u gradu Zagrebu, muzeji i galerije se nalaze u gradovima: Jastrebarsko, Samobor, Sveti Ivan Zelina, Velika Gorica, Zaprešić, te općinama Pisarovina, Gornja Stubica i Veliko Trgovišće.

⁷³ http://www.zagreb.hr/UserDocImages/zagrebplan-ciljevi_i_prioriteti_razvoja_do_2020.pdf.

⁷⁴ Podaci o glazbenoj djelatnosti preuzeti su iz dokumenta: [http://www.zagreb.hr/UserDocImages/KULTURA%20Strategija%20\(1\).pdf](http://www.zagreb.hr/UserDocImages/KULTURA%20Strategija%20(1).pdf).

⁷⁵ Podaci na temelju Registra muzeja, galerija i zbirki u Republici Hrvatskoj, a koji je dostupan na internetskim stranicama: <http://www.mdc.hr/hr/muzeji-u-hrvatskoj/hvm-pregled-muzeja/?str=true>.

Muzejska djelatnost u gradu Zagrebu obuhvaća 9 javnih gradskih ustanova: Arheološki muzej, Etnografski muzej, Hrvatski prirodoslovni muzej, Hrvatski školski muzej, Muzej Grada Zagreba, Muzej Prigorja, Muzej suvremene umjetnosti, Muzej za umjetnost i obrt i Tehnički muzej.⁷⁶ Osim toga, Grad Zagreb ima suvlasništvo u Galeriji Klovićevi dvori. Također, Grad Zagreb je i vlasnik fonda kulturno-povijesne i umjetničke građe koju su privatni kolekcionari darovali Gradu Zagrebu. U proteklih 50 godina Gradu Zagrebu je darovano 29 zbirki, oko 15.000 predmeta, crteža, slika, skulptura, predmeta umjetnina i 24.000 knjiga.⁷⁷ Umjetničkim zbirkama – donacijama Gradu Zagrebu u ime Grada Zagreba upravljaju muzejsko-galerijske ustanove u gradu Zagrebu.⁷⁸

Tablica 56 Broj muzeja i galerija u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, 2015.

Ime općine/grada	2015.
BRCKOVLJANI	-
BRDOVEC	-
DUGO SELO	-
JAKOVLJE	-
JASTREBARSKO	1
KLINČA SELA	-
PISAROVINA	1
PUŠĆA	-
RUGVICA	-
SAMOBOR	3
SVETI IVAN ZELINA	1
SVETA NEDELJA	-
MARIJA GORICA	-
VELIKA GORICA	2
ORLE	-
ZAPREŠIĆ	1
POKUPSKO	-
KRAVARSKO	-
BISTRA	-
LUKA	-
DUBRAVICA	-
STUPNIK	-
GORNJA STUBICA	2
MARIJA BISTRICA	-
VELIKO TRGOVIŠĆE	1
ZABOK	-
DONJA STUBICA	-
STUBIČKE TOPLICE	-
OROSLAVJE	-
GRAD ZAGREB	47
UKUPNO	59

Izvor: Registar muzeja, galerija i zbirki.

⁷⁶ http://www.zagreb.hr/UserDocImages/zagrebplan-ciljevi_i_prioriteti_razvoja_do_2020.pdf.

⁷⁷ <http://www.mdc.hr/hr/muzeji-u-hrvatskoj/donacije-gradu-zagrebu/>

⁷⁸ http://www.zagreb.hr/UserDocImages/zagrebplan-ciljevi_i_prioriteti_razvoja_do_2020.pdf

Likovna se djelatnost u Urbanoj aglomeraciji Zagreb također u glavnini odvija u ustanovama i uz financijsku potporu Grada Zagreba.⁷⁹ U gradu Zagrebu djeluje javna gradska ustanova Umjetnički paviljon, a čiji su podaci detaljnije prikazani u Tablici 57. Osim toga, Grad Zagreb omogućuje financijsku potporu realizaciji likovnih programa u 54 muzejsko-galerijskih prostora, te oko 10 programa izložbi, akcija udruga, pojedinaca i samostalnih umjetnika koji nemaju svoje galerijske prostore, a kojima se omogućuje financijska potpora za realizaciju izložbe u galerijskim prostorima Grada Zagreba. U gradu Zagrebu je u 2014. godini realizirano 335 likovnih programa, te je izdano 20 monografija i umjetničkih knjiga.

Tablica 57 Podaci o gradskoj ustanovi Umjetnički paviljon u Zagrebu

Broj zaposlenih	9
Broj zbirki	0
Broj izložbi	7
Broj svih događanja	18
Broj posjetitelja	43.099
Broj prodanih ulaznica	33.431

Izvor: [http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/KULTURA%20Strategija%20\(1\).pdf](http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/KULTURA%20Strategija%20(1).pdf).

Audiovizualnu djelatnost u gradu Zagrebu obavlja 5 strukovnih udruga, 10 kinematografa, 52 producenta audiovizualnih djela, 10 ustanova, te 17 filmskih udruga i klubova.⁸⁰

U razdoblju od 2008. do 2013. godine zabilježen je trend smanjenja ukupnog broja kinematografa u Republici Hrvatskoj. U 2013. godini je bilo ukupno 74 kinematografa u Republici Hrvatskoj što je za 8,6 posto manje nego u 2008. godini. Podaci o kinematografima na razini gradova i općina dostupni su do 2012. godine, ali ukazuju da se, suprotno kretanjima u Republici Hrvatskoj, broj kinematografa na području Urbane aglomeracije Zagreb povećao u razdoblju od 2008. do 2012. godine. U 2012. godini je bilo ukupno 16 kinematografa na području Urbane aglomeracije Zagreb što predstavlja povećanje za 45,5 posto u odnosu na 2008. godinu. Od ukupno 16 kinematografa na području Urbane aglomeracije Zagreb, 10 ih se nalazilo u Zagrebu, a po jedan je kinematograf bio u gradovima Jastrebarsko, Samobor, Velika Gorica, Zaprešić i Zabok, te općini Brdovec. Veliki broj gradova i općina u Urbanoj aglomeraciji Zagreb u 2012. godini nije imao niti jedan kinematograf, a to su: Brckovljani, Dugo Selo, Jakovlje, Klinča Sela, Pisarovina, Pušća, Rugvica, Sveti Ivan Zelina, Sveta Nedelja, Marija Gorica, Orle, Pokupsko, Kravarsko, Bistra, Luka, Dubravica, Stupnik, Gornja Stubica, Marija Bistrica, Veliko Trgovišće, Donja Stubica, Stubičke Toplice i Oroslavje.

Podaci o starosti opreme u kinematografima na području Urbane aglomeracije Zagreb nisu dostupni. Međutim podaci Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske o stanju opreme u kinematografima na području Republike Hrvatske ukazuju da je od ukupno 300 kinoprojektora, 70 posto proizvedeno poslije 2001. godine, a 26 posto ih je proizvedeno prije 1991. godine.

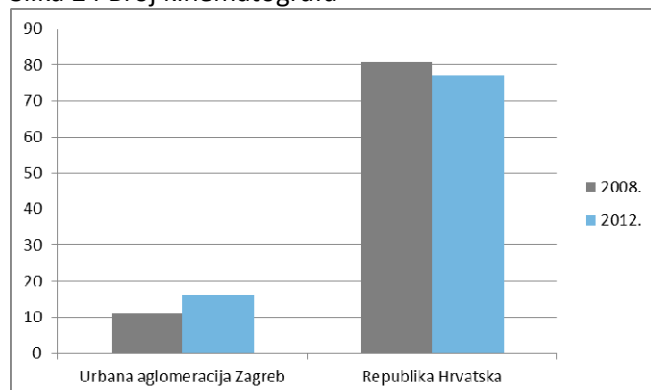
Istovremeno s porastom broja kinematografa na području Urbane aglomeracije Zagreb povećao se i broj gledatelja. U razdoblju od 2008. do 2012. godine povećao se broj gledatelja za 10, 5 posto. U 2012. godini je kina u Zagrebu posjetilo više od 2 milijuna gledatelja. To ukazuje na jako veliku

⁷⁹ Podaci o likovnoj djelatnosti u Gradu Zagrebu u cijelosti su preuzeti iz: [http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/KULTURA%20Strategija%20\(1\).pdf](http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/KULTURA%20Strategija%20(1).pdf)

⁸⁰ [http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/KULTURA%20Strategija%20\(1\).pdf](http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/KULTURA%20Strategija%20(1).pdf).

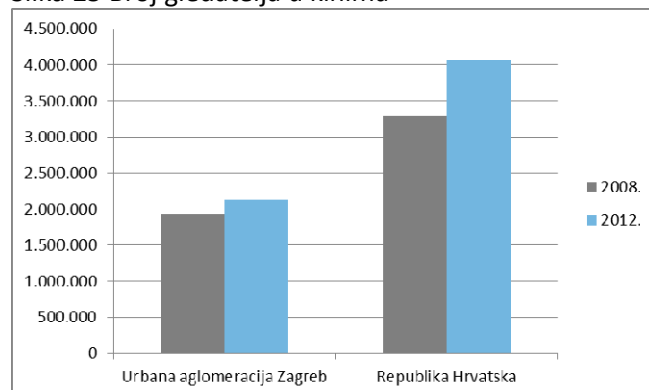
posjećenost kinematografa u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, a posebno kina u gradu Zagrebu. U Urbanoj aglomeraciji Zagreb nalazilo se 20,8 posto ukupnog broja kinematografa Republike Hrvatske, a posjetilo ih je 52,4 posto ukupnog broja gledatelja.

Slika 24 Broj kinematografa

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Slika 25 Broj gledatelja u kinima

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

U audiovizualnoj djelatnosti grada Zagreba veliku važnost ima ustanova Zagreb film, a čiji su podaci detaljnije prikazani u Tablici 58.

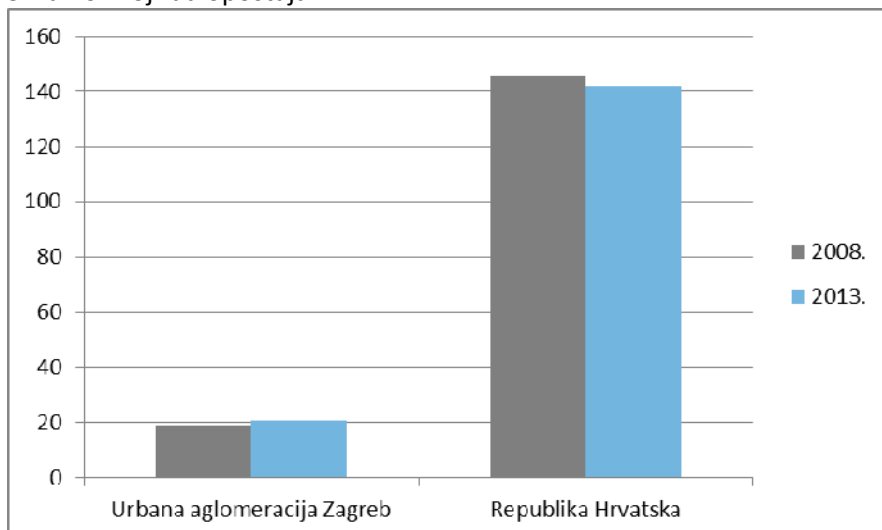
Tablica 58 Podaci o ustanovi Zagreb film

Broj zaposlenih	14
Broj programa	13
Broj restauriranih filmova	123
Broj filmova u novoj produkciji	9

Izvor: [http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/KULTURA%20Strategija%20\(1\).pdf](http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/KULTURA%20Strategija%20(1).pdf).

Na području Republike Hrvatske su u 2013. radile 142 radiopostaje, od čega su četiri radiopostaje pokrivale područje cijele države. Na području Urbane aglomeracije Zagreb nalazila se 21 radiopostaja, od čega se 13 radiopostaja nalazi u Zagrebu. Ostale radiopostaje nalaze se u Jastrebarskom, Samoboru, Svetom Ivanu Zelini, Velikoj Gorici, Zaprešiću, Mariji Bistrici, Zaboku i Donjoj Stubici. Broj radiopostaja na području Urbane aglomeracije Zagreb se u razdoblju od 2008. do 2013. godine povećao za 10,5 posto (2 radiopostaje).

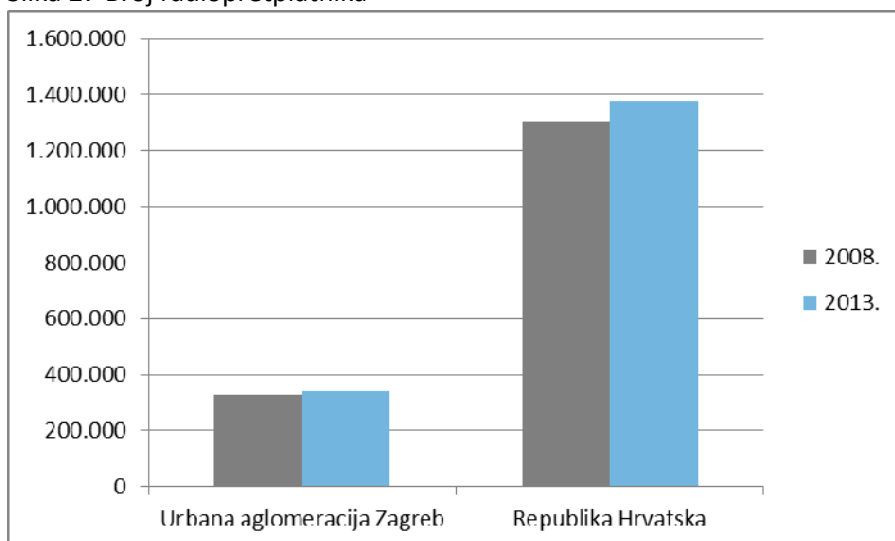
Slika 26 Broj radiopostaja

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Ukupan broj radiopretplatnika u Urbanoj aglomeraciji Zagreb povećao se za 4,4 posto u razdoblju od 2008. do 2013. godine. Grad Zagreb ima najviše pretplatnika (76,5 posto ukupnog broja svih radiopretplatnika u Urbanoj aglomeraciji Zagreb u 2013. godini).

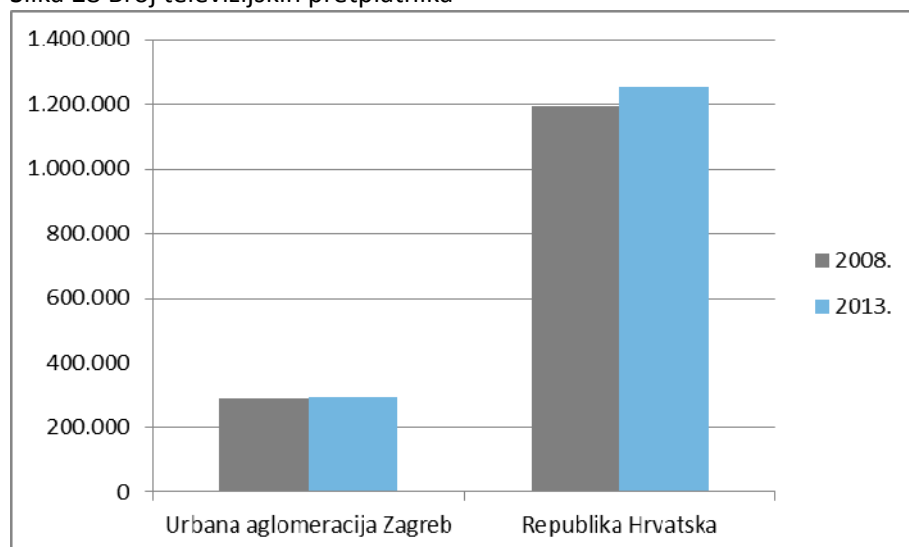
Slika 27 Broj radiopretplatnika

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Ukupan broj televizijskih pretplatnika u Urbanoj aglomeraciji Zagreb nije zabilježio znatne promjene u razdoblju od 2008. do 2013. godine, povećao se za 0,1 posto. Očekivano, najviše televizijskih pretplatnika u 2013. godini je u Gradu Zagrebu (75 posto ukupnog broja svih televizijskih pretplatnika u Urbanoj aglomeraciji Zagreb u 2013. godini).

Slika 28 Broj televizijskih pretplatnika

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Broj narodnih knjižnica i njihovih korisnika je pokazatelj kulturne ponude, no podaci po općinama i gradovima Urbane aglomeracije Zagreb nisu dostupni. U Tablici 59 prikazani su podaci o broju knjižnica i njihovih korisnika po županijama. Najviše je knjižnica, njih 42 u Zagrebu, a imaju 2,6 milijuna korisnika i najbogatiju knjižnu građu. To je ujedno i najveća mreža narodnih knjižnica u Hrvatskoj, a sastoji se od 12 područnih knjižnica s 26 ogranaka, Gradskom knjižnicom i Knjižnicom Božidara Adžije, te Bibliobusnom službom s dva bibliobusa koja pokrivaju između 73 i 75 bibliobusnih stajališta na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije godišnje. Također u Gradu Zagrebu dolazi najviše korisnika po jednoj knjižnici (više od 62 tisuće), što je daleko više od prosjeka Republike Hrvatske. Za usporedbu u Krapinsko-zagorskoj županiji, broj korisnika po knjižnici je 733. Što se tiče knjižnog fonda, u narodnim knjižnicama u Zagrebu bila je 2010. godine pohranjena jedna četvrtina sveukupnog broja knjiga i brošura u knjižnicama u Hrvatskoj.

Tablica 59 Narodne knjižnice u županijama Urbane aglomeracije Zagreb u 2010.

Županija / Republika Hrvatska	Broj narodnih knjižnica	Knjige i brošure	Broj korisnika knjižnica	Broj korisnika po knjižnici
Grad Zagreb	42	2.038.531	2.621.797	62.424
Zagrebačka županija	10	340.144	48.620	4.862
Krapinsko-zagorska županija	11	220.344	8.059	733
Sisačko-moslavačka županija	15	414.550	40.662	2.711
Republika Hrvatska	249	8.287.548	3.544.834	14.236

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, statistički ljetopis 2014.

Osim najveće mreže narodnih knjižnica u Hrvatskoj (Knjižnica Grada Zagreba), u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, u gradu Zagrebu nalaze se i: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Knjižnica HAZU, brojne specijalne knjižnice znanstvenih institucija, 55 fakultetskih knjižnica, 215 osnovnoškolskih i srednjoškolskih knjižnica, Hrvatska knjižnica za slijepe, nekoliko značajnih samostanskih i crkvenih knjižnica.⁸¹

⁸¹ [http://www.zagreb.hr/UserDocImages/KULTURA%20Strategija%20\(1\).pdf](http://www.zagreb.hr/UserDocImages/KULTURA%20Strategija%20(1).pdf).

Kulturne djelatnosti u gradovima i općinama na području Urbane aglomeracije Zagreb provode se kroz niz aktivnosti, a neke su opisane ilustrativno u nastavku.

Radi predlaganja ciljeva kulturne politike i mjera za njezino provođenje, a posebice za predlaganje programa javnih potreba u kulturi za koje se sredstva osiguravaju u proračunu Grada te radi ostvarivanja utjecaja kulturnih djelatnika i umjetnika na donošenje odluka važnih za kulturu i umjetnost, sukladno Zakonu o kulturnim vijećima (Narodne novine, br. 48/04, 44/09, 68/13), osnovano je Kulturno vijeće Grada Velike Gorice. Cilj programa „Zaštita kulturnih dobara“ je zaštititi i očuvati materijalnu i kulturnu vrijednost kulturnih dobara te produžiti vrijeme njihova trajanja. Na području Grada Velike Gorice nalaze se kulturna dobra koja su zaštićena rješenjem Ministarstva kulture (kulturno povijesne cjeline, pojedinačno zaštićene povijesne građevine kao što su kurije i dvorci, primjeri tradicijske arhitekture te arheološka područja i lokaliteti), ali i dobra od lokalnog značenja (skulpture, spomen-ploče, spomen-obilježja, poklonci, križna drva i kapelice). Turopolje je na listi zaštićene nematerijalne kulturne baštine RH. Prema mišljenju kulturne i znanstvene zajednice očuvanost tradicijskih obrazaca u Turopolju zavređuje međunarodno priznanje te je običaj slavljenja Jurjeva u Turopolju kandidiran za UNESCO-ovu Listu nematerijalnih kulturnih dobara. Turopolje je oduvijek bilo poznato kao kraj koji posebno čuva tradiciju i običaje te stoga i ne čudi brojnost kulturno-umjetničkih udruga čija je djelatnost usmjerena na čuvanje tradicijskih kultura. Na zaštitu tradicijskih vrijednosti najprepoznatljivije i najbrojnije su sljedeće udruge okupljene u Zajednicu kulturno umjetničkih udruga Grada Velike Gorice, Folklorni ansambl „Turopolje“ i udruga Plemenita općina turopoljska. Spomenute udruge organiziraju niz kulturnih manifestacija. Pučko otvoreno učilište Velika Gorica je ustanova koja obavlja djelatnost kulture i obrazovanja putem svog odjela za kulturu, gradskog kazališta i odjela za obrazovanje. U Velikoj Gorici postoji gradska knjižnica koja organizira godišnje više od stotinu akcija i aktivnosti, područne knjižnice te Muzej Turopolja na tri lokacije. Problem udruga u kulturi, muzeja i knjižnica je neadekvatan prostor⁸².

U Jastrebarskom djeluje niz ustanova u kulturi: Centar za kulturu Jastrebarsko, u sklopu kojeg je Narodna knjižnica i čitaonica Jastrebarsko. Gradski muzej i galerija Jastrebarsko nisu osnovane kao samostalna ustanova već djeluju u sklopu Upravnog odjela za društvene djelatnosti Grada Jastrebarskog. Događanja u kulturi tijekom godine su raznovrsna, od izložbi, koncerata, kazališnih predstava, do tradicionalnih manifestacija od kojih su najpoznatije Jaskanske Vinske svečanosti. Grad je osnivač umjetničke glazbene škole. U Jastrebarskom djeluje Gradsko kazalište Jastrebarsko, i Zajednica kulturno-umjetničkih udruga koja također organizira tradicionalne manifestacije: Regionalnu smotru folklor, Revijalnu smotru zborova i Županijski susret mažoret - timova. Na području Jastrebarskog očuvani su mnogi tradicionalni obrti poput lončara bačvara i kovača i dr. koji predstavljaju važan dio kulturnog naslijeđa i tradicijskih gospodarskih vrijednosti ovog područja. Jastrebarsko ima potrebe vezane za adekvatne prostore za kulturu i očuvanje kulturne baštine⁸³.

U Svetom Ivanu Zelini kulturne udruge nemaju vlastite prostore za rad i djelovanje, i institucije u kulturi nisu adekvatno prostorno, kadrovski i tehnički opremljene⁸⁴.

⁸² www.gorica.hr/dokumenti/strategija-draft.pdf

⁸³ http://www.jastrebarsko.hr/download/strategija-razvoja-grada-jastrebarskog-za-razdoblje-2012---2015_15_01.pdf

⁸⁴ http://www.zelina.hr/portal/images/Dokumenti/Strategija_razvoja_Grada_Svetog_Ivana_Zeline.pdf

Grad Zabok predstavlja urbano kulturno središte. Kulturne događaje prvenstveno organiziraju Pučko otvoreno učilište, Gradska knjižnica, odgojno obrazovne ustanove i brojne udruge, prostori se obnavljaju i stavljaju u funkciju kulture. Rekonstrukcijom gradske kino dvorane ovaj je prostor uređen u multimedijalni centar⁸⁵.

U Samoboru, najbrojnija su kulturno - umjetnička društva nastala na stoljetnoj glazbenoj i društvenoj tradiciji Grada. U Proračunu Grada Samobora samostalnu poziciju ima 30-ak udruga s otprilike 1.500 članova. Pučko otvoreno učilište Samobor je javna ustanova za trajnu naobrazbu, kulturu i informiranje. Unutarnje ustrojstvo organizirano je prema djelatnostima: Galerija Prica, Centar za kulturu, Kino, Centar za obrazovanje i Zajedničke službe. Gradska knjižnica i Samoborski muzej doprinose obogaćivanju samoborskog kulturnog života. Zavičajna zbirka Knjižnice čuva značajnu knjižnu i neknjižnu građu iz bogate povijesti Grada, a radi nedostatka prostora nedostupna je javnosti⁸⁶.

Pučko otvoreno učilište Donja Stubica, u okviru kojeg se nalazi knjižnica i čitaonica, organizira školu stranih jezika, tečajeve za djelatnike u gospodarstvu, te zabavne priredbe, koncerte i književne večeri. U sklopu Pučkog otvorenog učilišta postoji i uređeni izložbeni prostor u kojem se povremeno održavaju izložbe, a grad ima svoju radio postaju⁸⁷.

Osim kulturno-umjetničkog društva, općina Veliko Trgovišće ima i vrlo aktivnu udrugu mažoretkinja te puhačke orkestre i udruge limene glazbe. Dom kulture u Velikom Trgovišću i Spomen škola dr. Franje Tuđmana društvena je infrastruktura za djelovanje pojedinih udruga i održavanje kulturnih i drugih događaja i manifestacija. Također, udruge građana djeluju i u Društvenom domu u Dubrovčanu te u prostorijama Općine Veliko Trgovišće.

Kulturno-umjetnički događaji i manifestacije poput smotre folklora u Brckovljanima i Rugvici, organizacije tradicionalnih proslava fašnika u Dugom Selu i Samoboru i slično. U Dugom Selu djeluje nekoliko društveno-umjetničkih udruga (glazbenih, likovnih i mažoretkinje) i po dva kulturno-umjetnička društva u Rugvici i Brckovljanima⁸⁸.

Na području općine Brdovec djeluju jedna muzejska ustanova, kulturno-umjetnička društva i udruge u kulturi. Šest društvenih domova predstavljaju dobar potencijal za sva društvena okupljanja u općini Brdovec. Kulturna, arheološka i graditeljska baština su bogate što je atraktivno za povezivanje uz sportsko rekreativne i turističke sadržaje⁸⁹.

Na području općine Pisarovina djeluju 2 kulturno umjetnička društva. U naselju Donja Kupčina postoji Zavičajni muzej s objektima tradicijskog graditeljstva s prezentiranom zaštićenom baštinom. Integracija prezentiranih i očuvanih seoskih okućnica ili grupiranih vrijednih stambenih i gospodarskih objekata, te njegovanje autentičnih poljoprivrednih kultura mogu se smatrati cjelovitim prikazom

⁸⁵ http://www.zabok.hr/documents/STRATEGIJA/Lokalna_razvojna_strategija_grada_Zaboka_12.11.2014..pdf

⁸⁶ http://www.samobor.hr/images/dokumenti/2013_03_strateski_program.pdf

⁸⁷ www.zeleni-bregi.hr/dokumenti/LRS_Zeleni_bregi.pdf

⁸⁸ <http://www.dugoselo.hr/uprava/PUR2010-1a-old.pdf>

⁸⁹ http://www.brdovec.hr/download/repository/Glasnik_2010_07.pdf

odnosa čovjeka prema okolini sa svim povijesnim mijenama. Na prostoru neposredno uz most na Kupi održava se manifestacija „Kupske večeri“ i druge brojne manifestacije⁹⁰.

U općinama Jakovlje, Luka i Dubravica također se održavaju kulturne manifestacije i proslave praznika i obilježavanja tradicionalnih događanja poput maskenbala odnosno fašnika, gađanja na glinene golubove, natjecanja iz starih običaja, i drugo. U općini Jakovlje postoji kulturni dom s kino dvoranom, i djeluju kulturno-umjetničko društvo, te usluge knjižnice zamjenjuje redoviti bibliobus. Kulturno-umjetnička društva djeluju i u općinama Luka i Dubravica (zbor, tamburaška sekcija, folklor, ples)⁹¹.

U općini Bistra postoji kulturni centar i pet društvenih domova u pripadajućim naseljima općine.

Javne potrebe u kulturi na području Općine Stupnik ostvaruju se djelovanjem udruga u kulturi, te pomaganjem i promicanjem kulturnog i umjetničkog stvaranja, akcijama i manifestacijama u kulturi koje će pridonijeti razvitku i promicanju kulturnog života. Na području Općine Stupnik djeluju Kulturno umjetničko društvo „Kraluš“, Udruga njegovatelja tradicijske baštine Stupnika „Skupnica“ i Informativna udruga Stupnik⁹².

Marija Bistrica je poznata kao vjersko središte, i po svom bogatom kulturnom sadržaju. Kroz cijelu godinu Općina i Turistička zajednica u suradnji s kulturnim udrugama organiziraju brojna kulturna događanja i zabavne manifestacije. Marija Bistrica ima i najviše registriranih starih zanata u Krapinsko-zagorskoj županiji čiji majstori organiziraju brojne demonstracije i radionice za sve posjetitelje Marije Bistrice. U općini postoji knjižnica, dom kulture, ogranak Matice Hrvatske, i radio postaja te kulturno-umjetničko društvo⁹³.

Pregled stanja u kulturi Urbane aglomeracije Zagreb pokazuje bogatstvo kulturne baštine koju treba adekvatno zaštititi, a zapuštenu baštinu, pogotovo onu spomeničku obnoviti i staviti u funkciju razvoja, ne samo kulturnih, već i drugih pratećih djelatnosti poput turizma. Premda ne postoje baze podataka koje bi pratile stanje u svim sastavnicama aglomeracije, ustanove u kulturi i organizacije kulturno-umjetničkog amaterizma imaju ograničena sredstva, te je oprema prostora muzeja, kazališta, centara za kulturu, galerija, knjižnica, koncertnih dvorana, domova kulture u mnogim slučajevima nepotpuna i nije adekvatna za primjenu modernih tehničkih dostignuća i uključivanje u europski kulturni prostor. Primjer su Velika Gorica i Samobor. U Velikoj Gorici prostor knjižnice ne ispunjava Standarde za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, a ni ne zadovoljava stvarne potrebe stanovnika.⁹⁴ Također područna knjižnica u Domu kulture u Galženici ima neadekvatne prostorne uvjete, stare instalacije, te ne posjeduje prostor za rad s djecom.⁹⁵ U Samoboru je Narodna knjižnica i čitaonica Jastrebarsko dijelom smještena u sklopu Centra za kulturu Jastrebarsko, a što nije u skladu s važećim pravnim normama.⁹⁶

⁹⁰ http://www.pisarovina.hr/images/Dokumenti/2014/Strategija_nova.pdf

⁹¹ http://www.jakovlje.hr/uredi/documents/Program_ukupnog_razvoja_opcine.pdf

⁹² <http://www.stupnik.hr/drustvene-djelatnosti/udruge.html>.

⁹³ <http://www.marija-bistrica.hr/stranica/kultura>.

⁹⁴ <http://www.gorica.hr/dokumenti/strategija-draft.pdf>.

⁹⁵ <http://www.gorica.hr/dokumenti/strategija-draft.pdf>.

⁹⁶ http://www.jastrebarsko.hr/download/strategija-razvoja-grada-jastrebarskog-za-razdoblje-2012---2015_15_01.pdf.

Teritorijalna raspoređenost kulturnih događanja namijenjenih obiteljima, djeci i mladima na području Urbane aglomeracije Zagreb nije jednolika, a kulturna infrastruktura nije potpuno prilagođena potrebama osoba s invaliditetom. Pitanje prostornih kapaciteta za provođenje regularnih aktivnosti ustanova u kulturi, radnog prostora za umjetničke organizacije i umjetnike nije u svim općinama i gradovima Urbane aglomeracije Zagreb jednako riješeno, a nacionalna i međunarodna suradnja umjetnika i organizacija u kulturi i umjetnosti ocjenjuje se nedovoljno razvijenom. Uz tradicionalne kulturne aktivnosti koje treba očuvati, noviji trendovi u kulturnim djelatnostima nisu prema postojećim informacijama zaživjeli u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, poput projekata mobilnosti umjetnika, ili razvoja kreativne industrije, umjetničkih radionica za osobe s posebnim potrebama i drugo.

Na temelju dostupnih informacija i podataka, izrađen je popis razvojnih problema i potreba u području kulturnih djelatnosti.

KULTURNE DJELATNOSTI

RAZVOJNI PROBLEMI
Nepostojanje dugoročnog programa zaštite kulturne baštine
Zapuštenost spomeničke baštine
Oprema prostora muzeja, kazališta, centar za kulturu, galerija, knjižnica, koncertnih dvorana je u mnogim slučajevima nepotpuna i nije adekvatna za primjenu modernih tehničkih dostignuća
Nedostatak prostornih kapaciteta za provođenje regularnih aktivnosti ustanova u kulturi
Nedostatak radnog prostora za umjetničke organizacije i umjetnike
Nedovoljno razvijena mobilnost te nacionalna i međunarodna suradnja umjetnika i organizacija u kulturi i umjetnosti
Neujednačenost, nejednaka ulaganja u temeljne institucije za kulturu od strane njihovih osnivača
Nedovoljna uključenost u europski kulturni prostor
Neadekvatna zaštita građe
Nedovoljan broj i nezadovoljavajuća teritorijalna raspodjela kulturnih događanja namijenjenih obiteljima, djeci i mladima na području Urbane aglomeracije Zagreb
Kulturna infrastruktura nije potpuno prilagođena potrebama osoba s invaliditetom
Nedovoljan broj umjetničkih/rehabilitacijskih radionica za osobe s mentalnim teškoćama
Manjak projekata mobilnosti umjetnika
Manjak potpora kreativnim industrijama
Nedostatak prostora za rad i nedostatak stručnog kadra u sektoru kulturno-umjetničkog amaterizma
DJELATNOSTI – RAZVOJNE POTREBE
Adaptirati i modernizirati domove kulture
Poticati mobilnost te nacionalnu i međunarodnu suradnju umjetnika i organizacija u kulturi i umjetnosti
Pružati potporu kreativnim industrijama

2.3.1.4. Sport i rekreacija

U Urbanoj aglomeraciji Zagreb sport je razvijen i ima dugogodišnju tradiciju. O tome svjedoče i podaci o broju sportskih udruga, i broju poslovnih subjekata u sportskim djelatnostima (Tablica 60).

Tablica 60 Društva za sportske djelatnosti i sportske udruge, 2015.

Ime općine/grada	Rad sportskih objekata	Djelatnost sportskih klubova	Fitness centri	Ostale sportske djelatnosti	Sportske djelatnosti	Broj udruga u sportu
BRCKOVLJANI	-	3	-	-	3	-
BRDOVEC	1	17	1	-	19	3
DUGO SELO	1	30	1	5	37	7
JAKOVLJE	2	9	-	1	12	1
JASTREBARSKO	1	62	-	2	65	14
KLINČA SELA	1	8	1	-	10	2
PISAROVINA	-	19	-	2	21	3
PUŠĆA	-	2	-	1	3	1
RUGVICA	-	11	-	-	11	3
SAMOBOR	8	110	3	7	128	21
SVETI IVAN ZELINA	-	32	-	2	34	6
SVETA NEDELJA	-	51	-	2	53	7
MARIJA GORICA	-	2	-	-	2	-
VELIKA GORICA	3	135	2	8	149	22
ORLE	-	3	-	-	3	1
ZAPREŠIĆ	2	49	2	5	58	13
POKUPSKO	-	4	-	-	4	-
KRAVARSKO	-	2	-	-	2	-
BISTRA	1	10	-	2	13	2
LUKA	-	1	-	-	1	1
DUBRAVICA	-	1	-	-	1	-
STUPNIK	-	5	-	-	5	1
GORNJA STUBICA	-	7	-	-	7	6
MARIJA BISTRICA	-	8	-	-	8	6
VELIKO TRGOVIŠĆE	-	9	-	1	10	5
ZABOK	-	48	1	6	55	34
DONJA STUBICA	-	16	1	-	17	16
STUBIČKE TOPLICE	-	10	-	-	10	3
OROSLAVJE	-	18	-	3	21	22
GRAD ZAGREB	128	2.311	50	229	2.718	408
UKUPNO	148	2.993	62	276	3.480	608

Izvor: Poslovna Hrvatska; za broj udruga registar udruga (pristupljeno 8.12.2015.)⁹⁷

Uvidom u registar udruga, na području Urbane aglomeracije Zagreb registrirano je ukupno 608 udruga u sportu, od čega 408 u Gradu Zagrebu. Uslugama rekreativnog sporta i sportskim djelatnostima bavi se ukupno 3.480 poslovnih subjekata, mahom koncentriranih u Gradu Zagrebu (2.718) i drugim gradovima Urbane aglomeracije (Velika Gorica, Samobor, Jastrebarsko). U Urbanoj aglomeraciji Zagreb, ti se poslovni subjekti bave vođenjem fitness centara (ukupno njih 62), sportskim klubovima (2.933 poslovna subjekta), radom sportskih objekata (148 poslovnih subjekata) i ostalim sportskim djelatnostima (276 poslovnih subjekata).

⁹⁷ <https://uprava.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/uprava-za-opcu-upravu/registri/registar-udruga/826>

Poslovni subjekti u sportskim djelatnostima u gradu Zagrebu bave se najviše sportskim klubovima (2.311 poslovna subjekta), 128 poslovnih subjekata su društva u djelatnosti rada sportskih objekata, a 50 ih se bavi fitness centrima. Fitness centri su smješteni pretežito u gradovima aglomeracije. U dvadeset sastavnica Urbane aglomeracije Zagreb ne postoji niti jedan poslovni subjekt za rad sportskih objekata. To dakako ne znači da i u tim općinama i gradovima nema sportskih objekata. Sportske aktivnosti i rekreacija se odvijaju u školskim sportskim dvoranama i na školskim igralištima. Na cijelom području Urbane aglomeracije Zagreb potrebe građana višestruko nadmašuju postojeće uvjete. Prema evidenciji Zajednice sportskih udruga i saveza Zagrebačke županije u Zagrebačkoj županiji danas u povremenim sportsko-rekreacijskim aktivnostima sudjeluje oko 15 % građana, što je vjerojatno blisko i prosjeku Urbane aglomeracija Zagreb, a ispod europskog prosjeka razvijenih EU zemalja gdje se sportom rekreativno bavi polovica stanovništva.

Slijedi prikaz sporta i rekreacije po pojedinim gradovima i općinama Urbane aglomeracije Zagreb budući da su informacije prikupljene iz različitih izvora te nisu međusobno izravno usporedive niti prikladne za tablični prikaz. Međutim, indikativne su za analizu stanja sporta i rekreacije na području Urbane aglomeracije Zagreb.

Sportske aktivnosti Grada Zagreba odvijaju se djelovanjem 63 redovne i 8 pridruženih članica - gradskih sportskih saveza, preko 890 sportskih klubova i preko 37.000 registriranih aktivnih sportaša pri gradskim savezima, 15.000 učenika uključenih u međuškolska natjecanja, više od 4.000 studenata na sveučilišnim natjecanjima, pedesetak tisuća građana povremeno se bavi rekreacijom, 950 aktivnih sportaša s invaliditetom i 380 gluhih i nagluhih sportaša. Sportski savezi i klubovi provode programe u 70-ak sportova. Grad Zagreb, odnosno nadležni gradski ured, selektivno prati programe primjenjujući sportske kriterije koji se dopunjuju i djelomice izmjenjuju, a koji polaze od osnovnih ciljeva programa – razvoja sporta ulaganjem u programe mlađih dobni skupina, održanja dostignute visoke rezultatske razine te omasovljavanja sporta poticanjem uključivanja u sport što većeg broja građana, osobito mladeži. Sustavno povećavanje broja saveza i broja klubova, koliko god bilo pozitivno, na neki je način počelo predstavljati i problem, jer sve je više onih koji žele participirati u ograničenim sredstvima namijenjenima programima sporta. Uzimajući u obzir iznesene činjenice i teškoće uzrokovane ekonomskom krizom pristupilo se izradi novih Kriterija za financiranje sportskih klubova u jedinicama lokalne samouprave i izradi Strategije razvoja sporta Grada Zagreba za razdoblje od 2014. do 2020.

Grad Zagreb raspolaže s 23 kapitalna sportska objekta (građevine). Ukupna površina zatvorenih sportskih građevina iznosi oko 164.053,30 m², a otvorene sportske građevine zauzimaju oko 4.163.460,35 m². Iskorištenost sportskih građevina u odnosu na ukupan godišnji broj sati kreće se između 80 i 100 posto. Ponuda sportskih građevina djelomično udovoljava suvremenim potrebama i vrlo je neujednačeno raspoređena u gradskom prostoru. Unatoč tome što je u proteklom desetljeću u Zagrebu sagrađeno nekoliko reprezentativnih sportskih građevina (bazen u Utrini, skijalište na Sljemenu, Arena Zagreb i nekoliko školskih sportskih dvorana), s obzirom na realni interes građanstva za bavljenje sportom, iskazuju se potrebe za izgradnjom novih sportskih građevina. Budući planovi gradnje, odnosno preuređivanja postojećih građevina usmjereni su na nedostatak sportskih objekata za provedbu vrhunskih sportskih priredbi i za razvoj vrhunskog sporta (plivanje, vaterpolo, stolni tenis, rukomet, košarka, hokej na ledu, klizanje, atletika). Prioriteti u planiranju gradnje sportskih objekata usmjereni su na gradske četvrti koje su najdeficitarnije sportskim objektima u odnosu na broj stanovnika.

Sport je u Zagrebu zastupljen i u sustavu odgoja i obrazovanja. Predškolske ustanove imaju polivalentne prostore za sportske aktivnosti, a osnovne škole gotovo sve imaju sportsku dvoranu, kao i većina srednjih škola kojima je osnivač Grad Zagreb. Sport je prisutan i na Sveučilištu, a nedostatak sportskih građevina namijenjenih studentima osnovni je ograničavajući faktor razvoja ovog segmenta sporta. U sportskim programima za osobe s invaliditetom u raznim sportovima sudjeluje oko 11 posto sportaša-invalida. Što se sportske rekreacije u Zagrebu tiče, u nju je uključeno oko 10.000 građana, a u povremenim sportsko-rekreacijskim aktivnostima (Svjetski dan sporta, Svjetski dan pješčenja i sl.) sudjeluje oko 50.000 Zagrepčana. U usporedbi s gradovima razvijenih europskih zemalja, u kojima je u „sport za sve“ aktivno uključeno od 30-70% građana, Zagreb znatno zaostaje jer je u rekreaciju uključeno samo 20% građana (djeca i odrasli, bez sportaša). Samo Društva za sportsku rekreaciju (DSR) Trnje i Medveščak imaju svoje sportske objekte. Druga društva ih nemaju i rade u unajmljenim objektima. Sadašnji objekti ne zadovoljavaju potrebe Zagrepčana ni prostorno niti kvalitetom.⁹⁸

U Gradu Velika Gorica je aktivno pedesetak klubova i društava iz područja 20 različitih sportova. Najmasovnija sportska organizacija je nogometni sport koji broji oko 3.000 registriranih sportaša. Dvadesetak udruga bavi se dvoranskim sportovima. Za svoje programe udruge koriste prostore nove sportske dvorane, dvorane osnovnih škola i dvoranu velikogoričkih srednjih škola, prostore dvorane DVD-a Velika Gorica, te prostore u objektu Sportsko rekreacijskog centra Velika Gorica. Većina udruga koje djeluju u području sporta i rekreacije udružene su u Zajednicu sportskih udruga Grada Velike Gorice. Zajednica nastoji ostvariti tri glavna cilja – ulagati u razvoj mladih vrhunskih sportaša, očuvanje postojeće kvalitete i omasovljenje, posebno uključivanje u sport što većeg broja djece i mladeži. U Gradu Velikoj Gorici aktivne su i sportske udruge osoba s invaliditetom kao i Sportski savez osoba s invaliditetom Velike Gorice. Od sportskih objekata u Gradu Velika Gorica izdvaja se Sportsko rekreacijski centar Velika Gorica kao sportski objekt prve kategorije, u sklopu kojega je nogometni stadion i prateći sportski i drugi sadržaji. U Velikoj Gorici postoje teniski tereni, malonogometna igrališta, sportske dvorane. Sportske manifestacije tradicionalno se organiziraju svake godine, a značajne su za promidžbu Grada.⁹⁹

U Gradu Samoboru djeluje 58 sportskih klubova i udruga s oko 2.300 registriranih sportaša u 32 sporta i oko 120 sportskih trenera, a sportske aktivnosti obavljaju se na 20 gradskih sportskih objekata. Samoborski sportski savez objedinjuje 58 udruga u sportu i Ustanovu za upravljanje sportskim objektima. U sportskim programima, pored toga, sudjeluje veliki broj neregistriranih sportaša u sportskim školama, rekreativaca i školska sportska društva pa se znatan broj građana Grada Samobora organizirano bavi sportskom rekreacijom. Društvo za sportsku rekreaciju „Sport za sve“ Samobor ima svoj sportski objekt i djeluje u okviru društva sportske rekreacije koje provodi programe za potrebe grada Samobora. Ostala društva nemaju svojih sportskih objekata, te valja osmisliti revitalizaciju sportskih školskih i drugih objekata radi rekreacije. U gradu se održavaju brojne sportske manifestacije.

Na području Dugog Sela postoji niz (19) sportskih udruga, društava i klubova učlanjenih u krovnu sportsku organizaciju Zajednice sportskih udruga Grada Dugo Selo te se koriste gradskom sportskom dvoranom i teniskim terenima.¹⁰⁰

⁹⁸ http://www.zagreb.hr/UserDocImages/ZGPLAN_2020_radni%20materijal.pdf.

⁹⁹ www.gorica.hr/dokumenti/strategija-draft.pdf.

¹⁰⁰ http://dugoselo.hr/uprava/strategija_razvoja_2014.pdf.

O tradiciji i razvijenosti sporta u Gradu Jastrebarskom i drugim naseljima svjedoči brojnost sportskih klubova i sportaša, raznovrsnost sportova i sportskih natjecanja i događanja. Sportska infrastruktura u cjelini gledajući omogućuje odvijanje sportske aktivnosti, ali je za neke sportove nedovoljna i nedostatna da omogući razvoj sportaša. Broj sportskih klubova i društava je 45. Djeluju u sklopu Sportske zajednice Grada Jastrebarskog koja okuplja oko tisuću tristo sportaša i rekreativaca. Zastupljen je velik broj raznih sportova od onih tradicionalnih do novijih, od aeromodelarstva i atletike do jedrenja na dasci, paraglidinga i dr. Najbrojniji su nogometni i malonogometni klubovi (15) zatim slijede automoto sportovi (5), teniski (3) i borilački sportovi (3). Od sportske infrastrukture koja broji 40 objekata, 42 su igrališta za nogomet i mali nogomet, dvije su sportske dvorane, a u funkciji su i igrališta i vježbališta za druge sportove. Značajniji sportski objekti su Motocross staza u Mladini, školske sportske dvorane, streljana, teniski tereni, nogometna igrališta, ribnjaci. Posebno su privlačne staze i tereni za planinarenje, cross trčanje, paragliding i rekreativni sport u brdskim područjima. Tijekom godine organiziraju se brojna sportska takmičenja i sportski događaji te rekreacijski programi.¹⁰¹

U Gradu Zaprešiću¹⁰², u zajednici sportskih udruga djeluju nogometni klubovi (3 kluba i škola nogometne mladeži), kuglački klubovi (3), košarkaški klubovi (2), šahovski klubovi (2), boćarski klubovi (2), rukometni klubovi (2), taekwondo klub, stolnoteniski klub, tenis centar Zaprešić, golf klub, konjički klub, odbojkaški klub, malonogometni klub, Kyokushinkai škola, pikado klub Zaprešić, američki nogomet, judo klub i biciklistički klub. U Zaprešiću se nalazi i Sportsko društvo specijalnih sportova za osobe s intelektualnim teškoćama, a djeluje i planinarsko društvo. Školski sportski savez „Zaprešićki kraj“ organizira sportske aktivnosti i aktivnosti tjelesne kulture za djecu predškolske i školske dobi, prvenstveno Grada Zaprešića, ali i njegove okolice, natjecanja klubova na nivou grada Zaprešića, daje potporu sudjelovanju članova i ekipa školskih sportskih klubova na županijskoj, državnoj i međunarodnoj razini, trajni rad s naprednijom djecom u gradskim selekcijama, te sudjelovanja istih na natjecanjima u zemlji i inozemstvu. Sportsko-rekreacijski centri su konjički klub, golf centar, tenis centar, sportski centar Zaprešić i Sportsko-ribolovno društvo.

Prema podacima Sportske zajednice grada Zaboka iz 2013. godine, na području Zaboka djeluju 24 sportske udruge i dvije udruge koje se bave organizacijom sportskih aktivnosti za djecu i odrasle. Sportske aktivnosti odvijaju se većinom u neadekvatnim prostorima, ali udruge i pojedinci ostvaruju vrlo značajne rezultate na hrvatskim i međunarodnim natjecanjima.¹⁰³

Sportska zajednica Grada Sveta Nedelja¹⁰⁴ objedinjuje 35 klubova u različitim sportovima, a najbrojniji su nogometni i borilački sportovi. U pripremi je i gradnja sportske dvorane čime bi i dvoranski športovi dobili daleko više prostora za napredak i razvoj. U Svetom Ivanu Zelini, nedostaje sportskih objekata koji bi bili svim građanima na raspolaganju, a ne samo onima koji su okupljeni oko specifičnog sporta odnosno kluba.¹⁰⁵

Javne potrebe u sportu na području Općine Stupnik ostvaruju se djelovanjem sportskih udruga, te pomaganjem i promicanjem sportskih aktivnosti, sufinanciranjem rada i aktivnosti nadarenih

¹⁰¹ http://www.jastrebarsko.hr/download/strategija-razvoja-grada-jastrebarskog-za-razdoblje-2012---2015_15_01.pdf.

¹⁰² <http://www.zapresic.hr/sport/zajednica-sportskih-udruga/211/>

¹⁰³ http://www.zabok.hr/documents/STRATEGIJA/Lokalna_razvojna_strategija_grada_Zaboka_12.11.2014..pdf

¹⁰⁴ <http://www.sportsvn.hr/>

¹⁰⁵ http://www.zelina.hr/portal/images/Dokumenti/Strategija_razvoja_Grada_Svetog_Ivana_Zeline.pdf

sportaša, sportskim priredbama i akcijama koje će pridonijeti razvitku i promicanju sporta, održavanjem i osiguranjem objekta, rekreacijom kroz djelovanje lovačke udruge. Na području Općine Stupnik djeluju Nogometni klub Stupnik, Bilijarski klub Stupnik, sportskoribolovna udruga "Stupnik", Hrvatsko planinarsko društvo, Streljački klub Stupnik, Lovačko društvo Sokol.¹⁰⁶

U općini Brdovec razvijenost sportskog života i djelovanja potvrđuju brojni sportski klubovi među kojima se ističe broj nogometnih klubova te auto-moto sport klubova, a djeluju dva lovna i sportskoribolovna društva. Na području općine postoji veći broj nogometnih i sportskih igrališta, terena i dvorana, staza za moto-cross, te drugih infrastrukturnih preduvjeta za bavljenje sportovima. Time je uspostavljen relativno visok standard sportske infrastrukture.¹⁰⁷ U općini Bistra postoji sportski dom, malonogometna igrališta i sportski tereni NK Bistra.¹⁰⁸

U općini Brckovljani djeluje među ostalima nogometni, rukometni i sportsko-ribolovni klub, a u svim su naseljima izgrađena igrališta za nogomet i rukomet. U općini Rugvica djeluju tri nogometna kluba, teakwondo klub, rukometni klub, stolnoteniski klub i šahovski klub.¹⁰⁹

U Pisarovini u okviru sportske zajednice djeluju dva nogometna kluba, jedan malonogometni klub, rukometni klub, judo klub i streljački klub, a Savez sportskih ribolovnih udruga okuplja 3 sportsko-ribolovne udruge. U Pisarovini djeluju 4 lovačka društva i udruga lovaca. U općini je izgrađeno više vanjskih sportskih terena koji se koriste u sportske i rekreativne svrhe te za potrebe učenika kao i održavanje sportskih priredbi. Razvoju i prakticiranju sporta i sportske rekreacije značajno pridonosi novoizgrađena sportska dvorana koju, osim učenika škole, koriste i mažoretkinje, rekreativci i sportaši.¹¹⁰

Na užem i širem području općina Jakovlje, Luka i Dubravica sportske su aktivnosti diferencirane i postižu se značajni sportski uspjesi. Postoji niz različitih sportskih udruga, klubova i društava gdje su najzastupljeniji nogometni klubovi. Sport je razvijena društvena aktivnost građana u ove tri općine, a postoji problem sportskih objekata. Sportski objekti u Jakovlju su velika nogometna igrališta s opremljenim klupskim prostorijama, polivalentna školska sportska dvorana i teniski tereni otvoreni i zatvoreni. U općini Luka nalazi se nogometno igralište i uz njega sportski dom. U općini Dubravica djeluje streljačko društvo i lovačko društvo¹¹¹, u općini Orle malonogometni klub i sportska udruga Orle.¹¹²

Zajednica športskih udruga općine Pokupsko¹¹³ objedinjuje lovačku udrugu i lovačko društvo, kajakanu klub, moto klub, nogometni klub, ski klub i sportsko-ribolovni klub.

Općina Veliko Trgovišće je brojila 11 sportsko-rekreacijskih udruga, jedan savez i jednu sportsku zajednicu. U Velikom Trgovišću je streljačko društvo, udruga za terapijsko jahanje, savate, kickboxing

¹⁰⁶ <http://www.stupnik.hr/drustvene-djelatnosti.html>

¹⁰⁷ http://www.brdovec.hr/download/repository/Glasnik_2010_07.pdf

¹⁰⁸ www.bistra.hr/docs/infoaccess/TMC_Strategija%20razvoja%20Op%C4%87ine%202014_2020_finalna%20verzija-14012015.pdf

¹⁰⁹ <http://www.dugoselo.hr/uprava/PUR2010-1a-old.pdf>

¹¹⁰ http://www.pisarovina.hr/images/Dokumenti/2014/Strategija_nova.pdf

¹¹¹ http://www.jakovlje.hr/uredi/documents/Program_ukupnog_razvoja_opcine.pdf

¹¹² http://www.opcina-orle.hr/?page_id=78

¹¹³ http://www.sport-zagrebace-zupanije.hr/zajednice_detail.aspx?sif=528

i wushu klub (ukupno 5), a od sportova su zastupljeni nogomet, borilački sportovi, jahanje, streljaštvo te ribolov. Sportske udruge djeluju i pri Sportskom centru Veliko Trgovišće.¹¹⁴

U općini Klinča Sela Športska zajednica općine udružuje pet nogometnih klubova, malonogometne klubove (4 kluba), hrvачki klub, atletski klub i konjički klub.¹¹⁵

U općini Pušća djeluju nogomet, judo i taekwondo klubovi.¹¹⁶ U općinama Marija Gorica¹¹⁷ i Kravarsko¹¹⁸ djeluju nogometni klubovi. U Oroslavju je registriran nogometni klub, motociklistički i auto-moto klubovi, powerlifting klub, atletski klub, šahovski klub (ukupno 5). U Donjoj Stubici je registrirano sportsko-ribolovno društvo, streljačko društvo i šahovski klub (ukupno 3), a u **Gornjoj Stubici** atletski i triatlon klubovi (ukupno 2).¹¹⁹

Suradnja sportskih klubova na području Urbane aglomeracije Zagreb je prostorno organizirana tako da se klubovi istog sporta povezuju u sportske zajednice i saveze koji se teritorijalno udružuju u općinske, gradske i županijske zajednice sportskih udruga. Zastupljenost prema vrsti sporta je u Urbanoj aglomeraciji Zagreb visoka jer se stanovnici aktivno i rekreativno bave raznovrsnim sportovima, no broj i udjel sportski aktivnih stanovnika treba povećavati i nuditi više programa sportske rekreacije. U rekreaciju je uključeno oko 20 posto građana u Gradu Zagrebu dok je prosjek u razvijenim europskim državama između 30 i 70 posto¹²⁰ što ukazuje na nedovoljno sportski aktivnog stanovništva. Uz to povezano, primjećuje se neusklađenost broja i kapaciteta sportskih objekata s potrebama stanovništva, sportaša i rekreativaca: manjak sportskih građevina i nedovoljna kvaliteta i opremljenost sportskih objekata sportskih dvorana u odgojno-obrazovnim institucijama, neravnomjeran raspored sportskih i rekreativnih građevina na području Urbane aglomeracije Zagreb. Čak i u Zagrebu ponuda sportskih građevina samo djelomično udovoljava potrebama stanovnika, a stanje u 35 sportskih građevina zahtjeva sanaciju.¹²¹ Osim toga, 9 posto osnovnih škola u Gradu Zagrebu, te 69 posto područnih škola nema sportsku dvoranu¹²². Također i velik broj predškolskih ustanova nema polivalentni prostor za sportske aktivnosti, pri čemu se posebno ističe manjak takvih prostora u privatnim predškolskim ustanovama. Sve to upućuje na manjak sportskih dvorana u odgojno-obrazovnim institucijama. Za sportaše bi se time poboljšali uvjeti za pripreme, a promicanje sportske kulture bi utjecalo na i na veću posjećenost sportskih događaja.

Na temelju prethodno navedenih podataka i informacija, izrađen je popis razvojnih problema i potreba u području sporta i rekreacije.

¹¹⁴ <http://www.udu-kzz.hr/RegSD-PO.htm>; www.zeleni-bregi.hr/dokumenti/LRS_Zeleni_bregi.pdf.

¹¹⁵ http://www.sport-zagrebacke-zupanije.hr/zajednice_detail.aspx?sif=573.

¹¹⁶ <http://www.pusca.hr/index.php/drustvene-djelatnosti/sport/judo-klub-pusca>.

¹¹⁷ <http://www.turistickazajednica-dib.hr/hr/info/marija-gorica/sport-i-rekreacija-marija-gorica/>.

¹¹⁸ <https://hr.wikipedia.org/wiki/Kravarsko>.

¹¹⁹ <http://www.udu-kzz.hr/RegSD-PO.htm>.

¹²⁰ http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/zagrebplan-ciljevi_i_prioriteti_razvoja_do_2020.pdf

¹²¹ http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/zagrebplan-ciljevi_i_prioriteti_razvoja_do_2020.pdf

¹²² http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/zagrebplan-ciljevi_i_prioriteti_razvoja_do_2020.pdf

SPORT I REKREACIJA

RAZVOJNI PROBLEMI
Manjak sportskih dvorana u odgojno-obrazovnim institucijama
Manjak sportskih građevina
Nedovoljna kvaliteta i opremljenost sportskih objekata
Neusklađenost broja i kapaciteta sportskih objekata s potrebama stanovništva, sportaša i rekreativaca
Neravnomjeran raspored sportskih i rekreativnih građevina
Nedovoljno sportski aktivnih stanovnika
Manjak programa sportske rekreacije
Neadekvatna sportska kultura gledatelja
RAZVOJNE POTREBE
Poboljšati uvjete za pripreme sportaša
Poboljšati uvjete kvalitete zdravstvene skrbi sportaša

2.3.1.5. Tehnička kultura

U Urbanoj aglomeraciji Zagreb, ne postoje statistike koje sustavno prate aktivnosti tehničke kulture po općinama i gradovima. Prema zadnjim trogodišnjim izvorima informacija Državnog zavoda za statistiku, tijekom sezone 2010./2011. u Republici Hrvatskoj radilo je sveukupno 436 udruga tehničke kulture. Od ukupnog broja udruga tehničke kulture u Hrvatskoj, najzastupljeniji su autoklubovi i motoklubovi, te radioklubovi (po 17% broja svih udruga tehničke kulture), a slijede aeroklubovi i maketarski klubovi te fotoklubovi (svaki sa po 12%). U udruge tehničke kulture spadaju kinoklubovi i videoklubovi, klubovi, domovi i zajednice tehničke kulture, društva inovatora te informatički i klubovi mladih tehničara, astronautički klubovi i astronomska društva, ronilački i jedriličarski klubovi, društva pedagoga tehničke kulture, kajakaški klubovi te ostale organizacije tehničke kulture¹²³.

Promatrano po županijama, najviše udruga tehničke kulture imao je Grad Zagreb, 57 u sezoni 2010./2011. U tim je udrugama bilo učlanjeno 5.802 građana. Budući da se Urbana aglomeracija Zagreb pretežito sastoji od gradova i općina Zagrebačke županije, za usporedbu iste je sezone u Zagrebačkoj županiji 3.705 građana bilo učlanjeno u 28 udruga. U Krapinsko-zagorskoj županiji 8 udruga je okupljalo 291 člana, a u Karlovačkoj županiji udruge su najbrojnije (12.721 član u ukupno 17 udruga).

Ovi se službeni statistički podaci ne poklapaju s podacima o broju udruga tehničke kulture iz registra udruga (Tablica 61), moguće zbog različitog razdoblja opservacije ili drugačije metodologije. Osim što je sukladno očekivanjima, u Gradu Zagrebu registriran najveći broj udruga tehničke kulture, indikativno je da od ukupno 88 udruga tehničke kulture u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, u 20 općina i gradova nije registrirana niti jedna udruga. To međutim ne znači da se u tim mjestima stanovnici ne bave nekom aktivnosti tehničke kulture. Primjerice, u Gradu Zaprešiću, djeluje Zaprešićka zajednica tehničke kulture, Foto kino video klub Zaprešić i Modelarski klub Zaprešić.

¹²³ http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/08-03-05_01_2012.htm

Tablica 61 Broj registriranih udruga tehničke kulture, 2015.

Ime općine/grada	Ukupan broj udruga tehničke kulture
BRCKOVLJANI	-
BRDOVEC	-
DUGO SELO	1
JAKOVLJE	-
JASTREBARSKO	1
KLINČA SELA	1
PISAROVINA	-
PUŠĆA	-
RUGVICA	-
SAMOBOR	2
SVETI IVAN ZELINA	-
SVETA NEDELJA	-
MARIJA GORICA	-
VELIKA GORICA	3
ORLE	-
ZAPREŠIĆ	-
POKUPSKO	-
KRAVARSKO	-
BISTRA	-
LUKA	-
DUBRAVICA	-
STUPNIK	-
GORNJA STUBICA	1
MARIJA BISTRICA	-
VELIKO TRGOVIŠĆE	-
ZABOK	6
DONJA STUBICA	1
STUBIČKE TOPLICE	-
OROSLAVJE	1
GRAD ZAGREB	71
UKUPNO	88

Izvor: Registar udruga (pristupljeno 8.12.2015.).

U većim se mjestima tehnička kultura organizira u krovnoj organizaciji zajednice tehničke kulture. Hrvatska zajednica tehničke kulture okuplja županijske, gradske i jednu općinsku zajednicu tehničke kulture. U Urbanoj aglomeraciji Zagreb to su zajednice tehničke kulture grada, Velike Gorice, Samobora, Zagrebačka zajednica tehničke kulture i Zaprešićka zajednica tehničke kulture.

Tehnička kultura se u Gradu Velikoj Gorici formalno iskazuje kroz djelovanje Zajednice tehničke kulture Grada Velike Gorice. Ona okuplja 8 udruga tehničke kulture, koje su se odlukom o udruživanju udružile u Zajednicu čije su djelatnosti: poticanje i promicanje tehničke kulture, programi odgoja, obrazovanja i osposobljavanja djece i mladeži za stjecanje tehničkih, tehnoloških i

informatičkih znanja i vještina, specifični programi odgoja, obrazovanja i osposobljavanja djece i mladeži za stjecanje tehničkih, tehnoloških i informatičkih znanja i vještina koji obuhvaćaju djecu s posebnim potrebama, programi prekvalifikacije i dokvalifikacije djelatnika, organiziranje promaknuća tehnoloških inovacija kroz sajmove, izložbe, nabava opreme i održavanje objekata tehničke kulture od interesa za Grad Veliku Goricu¹²⁴.

Zajednica tehničke kulture Grada Samobora, skrbi o javnim potrebama s područja tehničke kulture u Gradu Samoboru radi osnaživanja zajednice poticanjem socijalnog poduzetništva i edukacije djece, mladeži i građanstva na primjenu najnovijih tehničkih, tehnoloških i informatičkih znanja i vještina. Zajednica održava vikend – radionice, terensku nastavu, tehničke, kreativne i informatičke radionice, ljetne i zimske škole, natjecanja, izložbe, smotre, pripreme za natjecanja, seminare, savjetovanja, usavršavanja, susrete. Zajednica tehničke kulture u Samoboru je vrlo raznovrsna i okuplja 13 udruga: Društvo pedagoga tehničke kulture i informatike Grada Samobora, Speleološki klub Samobor, Aero klub Samobor, Radio klub Samobor, Radio klub Tule i Vužić, Društvo inženjera i tehničara Grada Samobora, Udruga SMB Wireless, Udruga ljubitelja fantastike i stolnih strateških igara Topor, Udruga starodobnih vozila i tehnike Samobor, Filmska autorska grupa Enthusia Planck, Zrakoplovni klub PARAFreeK, Odred izviđača Samobor, Brdsko biciklistički klub Krpelj¹²⁵.

Zagrebačka zajednica tehničke kulture djeluje putem četiri centra i Centra tehničke kulture: Črnomerec, Dubrava, Sesvete i Trnje. Centri tehničke kulture odgojno-obrazovnog su karaktera i izravni su nosioci znanstvenog i tehničkog opismenjivanja djece i mladih, popularizacije tehničke kulture i usmjeravanja darovite djece. Različitim sadržajima programi Centara omogućuju nadopunu obrazovnih i odgojnih programa u školama. Centri tehničke kulture organiziraju osnovne i napredne tečajeve zrakoplovnog modelarstva i maketarstva, brodomodelarstva i maketarstva, graditeljskog modelarstva i maketarstva, amaterske radiogoniometrije, raketnog modelarstva, elektronike, prometne kulture, automodelarstva, informatike, robotike, radionice sam svoj majstor te radionice za poticanje darovitosti djece.

Članice zagrebačke zajednice tehničke kulture su 14 gradskih saveza i 9 samostalnih udruga tehničke kulture (Tablica 62).

Tablica 62 Članice Zagrebačke zajednice tehničke kulture

Gradski savezi tehničke kulture	Samostalne udruge tehničke kulture
Zagrebački astronomski savez	Klub željezničkih modelara "Zagreb"
Zagrebački automodelarski savez	Media klub
Zagrebački fotokino savez	Udruga minijaturista, maketara i igrača stolnih strateških igara AGRAM
Zagrebački računalni savez	Udruga instruktora tehničke kulture
Zagrebački radioamaterski savez	Klub za promicanje tehničke kulture građana
Zagrebački savez klubova mladih tehničara	PRO-TEH
Zagrebački savez tehničkih djelatnosti na vodi	Karting klub GB
Zagrebački zrakoplovno tehnički savez R. Perešina	Radioklub slijepih "Louis Braille"
Savez inovatora Zagreba	Hrvatska udruga vojnih minijaturista
Zagrebački maketarsko-modelarski savez	Otvorena računalna radionica "Svi smo protiv"
Savez udruga pedagoga tehničke kulture Zagreba	

¹²⁴ www.gorica.hr/dokumenti/strategija-draft.pdf

¹²⁵ http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/08-03-05_01_2012.htm

Zagrebački karting savez Zagrebački savez CB radioklubova Zagrebački speleološki savez	
--	--

Izvor: Zagrebačka zajednica tehničke kulture, www.zzt.k.hr. (pristupljeno 10. prosinca 2015)

Na području Urbane aglomeracije Zagreb postoji manjak adekvatnih prostora u kojima bi građani, prije svega djeca i mladi, mogli zadovoljavati svoje potrebe na području tehničke kulture, a i neravnomjerna je pokrivenost sadržajima tehničke kulture. Tehnička kultura, kao i sport i kultura općenito, namijenjena je svim skupinama stoga je potrebno razvijati i činiti dostupnima programe tehničke kulture za darovite i programe za uspješnu integraciju u redovite programe djece i mladih s posebnim potrebama. U tom smislu organizacijska struktura treba poticati suradnju različitih kompatibilnih aktivnosti i subjekata iz područja tehničke kulture.

Na temelju dostupnih informacija i prikupljenih podataka u nastavku je popis razvojnih problema i potreba u području tehničke kulture.

TEHNIČKA KULTURA

RAZVOJNI PROBLEMI
Manjak adekvatnih prostora u kojima bi građani, prije svega djeca i mladi, mogli zadovoljavati svoje potrebe na području tehničke kulture
Nedovoljno koherentna i različitim potrebama nedovoljno prilagođena organizacijska struktura tehničke kulture
Neravnomjerna pokrivenost sadržajima tehničke kulture
Nedovoljan broj programa za darovite i programa za uspješnu integraciju u redovite programe djece i mladih s posebnim potrebama
Nedovoljno osmišljena i ostvarena suradnja subjekata tehničke kulture
RAZVOJNE POTREBE
Osigurati prostor za potrebe na području tehničke kulture
Osigurati pokrivenost sadržajima tehničke kulture na čitavom prostoru UAZ-a
Osmisliti i potaknuti suradnju subjekata tehničke kulture

2.3.1.6. Zdravstvo

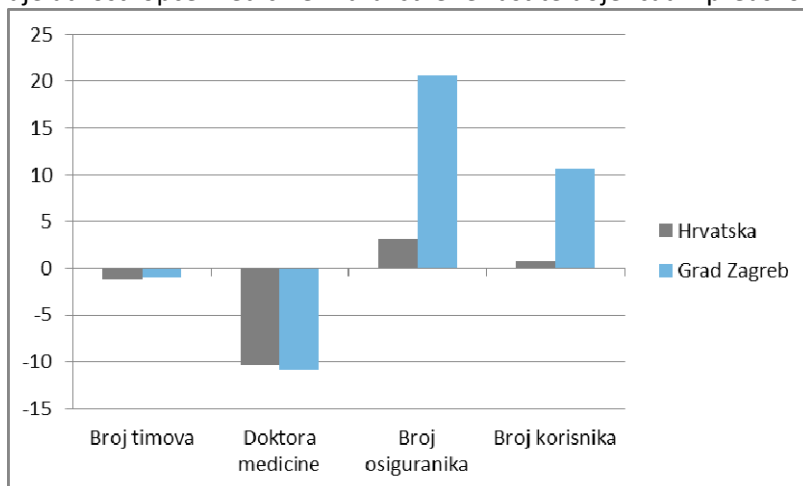
Podaci Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo o djelatnosti primarne zdravstvene zaštite u užem smislu odnose se na djelatnost opće/obiteljske medicine i djelatnost za zdravstvenu zaštitu dojenčadi i male djece, a dostupni su samo na županijskoj razini.¹²⁶ Na području Republike Hrvatske je u 2014. godini u djelatnostima primarne zdravstvene zaštite radilo ukupno 2.550 timova na 2.549 lokacija. Od toga je 494 timova u djelatnosti primarne zdravstvene zaštite radilo na području Grada Zagreba. Od 494 zdravstvenih djelatnika u Gradu Zagrebu, 157 je doktora medicine, a 337 doktora medicine – specijalista (243 specijalista opće/obiteljske medicine, 64 specijalista pedijatrije, 22 specijalista medicine rada i 8 specijalista školske medicine). Usluge primarne zdravstvene zaštite na području Grada Zagreba ostvaruju se u Domu zdravlja MUP-a, Domu zdravlja Zagreb Centar, Domu zdravlja Zagreb Istok, Domu zdravlja Zagreb Zapad, Zavodu za hitnu medicinu Grada Zagreba, te Zavodu za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“. Osim toga, na području Grada Zagreba posluje i 207 ljekarni.¹²⁷

¹²⁶ http://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2015/12/ljetopis_2014.pdf

¹²⁷ http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/zagrebplan-ciljevi_i_prioriteti_razvoja_do_2020.pdf

U 2014. je godini na području Republike Hrvatske bilo ukupno 4.589.171 osiguranika primarne zdravstvene zaštite, od čega je 76,3 posto bilo korisnika zdravstvene zaštite u djelatnosti opće medicine i zdravstvene zaštite dojenčadi i predškolske djece. Na području Grada Zagreba je u skrbi timova primarne zdravstvene zaštite bilo 1.045.329 osiguranika, a od toga je 71,0 posto koristilo zdravstvenu zaštitu. U odnosu na 2008. godinu u Republici Hrvatskoj, te Gradu Zagrebu smanjio se broj timova i doktora medicine koji rade u djelatnosti opće medicine i zdravstvene zaštite dojenčadi i predškolske djece, dok se povećao broj osiguranika i korisnika zdravstvene zaštite.

Slika 28 Promjena broja timova, doktora medicine, osiguranika i korisnika zdravstvene zaštite u djelatnosti opće medicine i zdravstvene zaštite dojenčadi i predškolske djece, 2014./2008., %

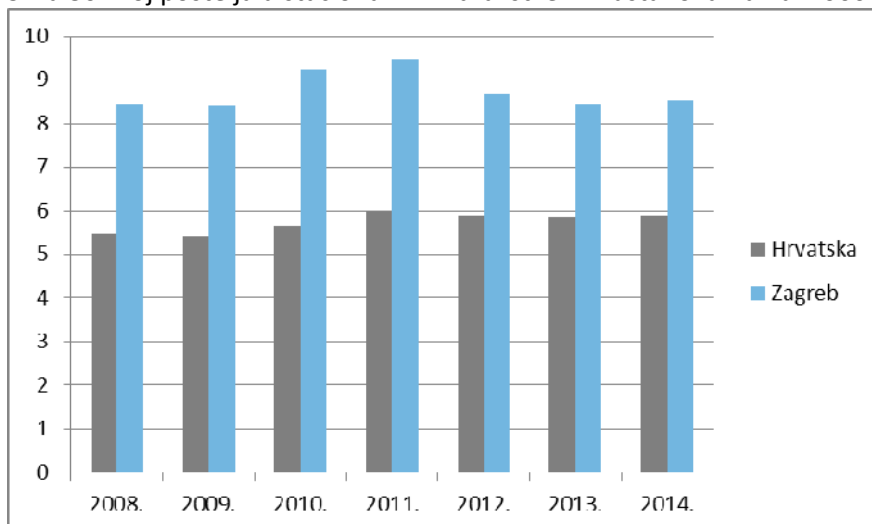
Izvor: obrada autora na temelju podataka Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo o radu stacionarnih zdravstvenih ustanova 2014. godine je bilo 77 bolničkih ustanova i lječilišta u Republici Hrvatskoj, od čega je 5 kliničkih bolničkih centara, 7 kliničkih bolnica i klinika, 20 općih bolnica i 33 specijalne bolnice i lječilišta, 1 hospicij, 10 općih stacionara i 1 izvanbolničko rodilište. Na stacionarnim odjelima bolnica u Republici Hrvatskoj liječene su 742.452 osobe, od čega je 34,5 posto (255.842 osobe) liječeno u stacionarnim zdravstvenim ustanovama na području Grada Zagreba¹²⁸.

Podaci o kapacitetima stacionarnih zdravstvenih ustanova ukazuju da Grad Zagreb ima veće kapacitete od prosjeka Republike Hrvatske. Stacionarne zdravstvene ustanove u Republici Hrvatskoj su imale u 2014. godini ukupno 24.282 postelja što je za 3,9 posto više nego u 2008. godini. Od toga se 26,7 posto (6.737 postelja) nalazi u zdravstvenim ustanovama na području Grada Zagreba. U odnosu na 2008. godinu broj postelja u stacionarnim zdravstvenim ustanovama u Gradu Zagrebu se povećao za 2,3 posto. Od ukupnog broja postelja u Gradu Zagrebu, 87,9 posto se odnosilo na postelje u kliničkim bolničkim centrima, kliničkim bolnicama i klinikama, a 12,1 posto na postelje u specijalnim bolnicama, lječilištima i hospiciju.

¹²⁸ U podatke o broju osoba liječenih u stacionarnim zdravstvenim ustanovama uključen je i boravak osoba u bolnici zbog poroda, prekida trudnoće i bolničke rehabilitacije.

Slika 30 Broj postelja u stacionarnim zdravstvenim ustanovama na 1.000 stanovnika

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

Promatrano u odnosu na broj stanovnika, broj postelja i u Republici Hrvatskoj i u Gradu Zagrebu se smanjuje. Prosječno u stacionarnim ustanovama u Republici Hrvatskoj je bilo 5,9 postelja na 1.000 stanovnika u 2014. godini. U Gradu Zagrebu su kapaciteti stacionarnih zdravstvenih ustanova znatno veći, te je bilo 8,5 postelja na 1.000 stanovnika. Razlog tome je velik broj postelja po stanovniku u kliničkim bolničkim centrima, kliničkim bolnicama i klinikama. Tako je u 2014. godini bilo 7,5 postelja na 1.000 stanovnika u kliničkim bolničkim centrima, kliničkim bolnicama i klinikama, a 1,0 postelja na 1.000 stanovnika u specijalnim bolnicama, lječilištima i hospiciju. Takva kretanja su očekivana obzirom da se klinički bolnički centri, kliničke bolnice i klinike nalaze na prostoru samo četiri županije u Republici Hrvatskoj (Gradu Zagrebu, Primorsko-goranskoj županiji, Osječko-baranjskoj županiji, te Splitsko-dalmatinskoj županiji), pa i velik broj pacijenata dolazi na liječenje u grad Zagreb iz ostalih županija. Na području Grada Zagreba nalaze se KBC Zagreb, KB Sestre milosrdnice, KB Dubrava, KB Merkur, Klinika za dječje bolesti, Klinika za tumore, Klinika za plućne bolesti Jordanovac, Klinika za dijabetes, Klinika za traumatologiju, te Klinika za infektologiju. U tim zdravstvenim ustanovama nalazi se 52,4 posto ukupnog broja svih postelja u stacionarnim zdravstvenim ustanovama na području Republike Hrvatske.

Tablica 63 Gravitacija bolnica prema dnevnim bolnicama i bolničkim hemodijalizama stacionarnih zdravstvenih ustanova s područja županija, 2014.

Županija prebivališta	5 najfrekventnijih bolnica, % ukupnog broja hospitalizacija (bez poroda, bolničke rehabilitacije i prekida trudnoće)
Zagrebačka	KBC Zagreb 44,56%, KB „Dubrava“ 20,76%, KB „Merkur“ 9,04%, Klinika za infektivne bolesti „Dr Fran Mihaljević“ 5,14%, KBC „Sestre milosrdnice“ 4,09%
Krapinsko-zagorska	KBC Zagreb 30,35%, Klinika za infektivne bolesti „Dr Fran Mihaljević“ 22,42%, OB Zabok 21,21%, OB Varaždin 4,71%, Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež 4,62%
Sisačko-moslavačka	OB „Dr. I. Pedišić“ Sisak 71,88%, KBC Zagreb 11,97%, OŽB Požega 4,12%,

	KB „Dubrava“ 3,56%, KB „Merkur“ 2,23%
Karlovačka	OB Karlovac 76,60%, OB Ogulin 12,66%, KBC Zagreb 4,98% KB „Merkur“ 1,85%, KB „Dubrava“ 0,95%
Varaždinska	OB Varaždin 93,25%, KBC Zagreb 2,61%, OB “Dr. T. Bardek” Koprivnica 1,02%, KB „Dubrava“ 0,53 %, ŽB Čakovec 0,51%
Koprivničko-križevačka	OB “Dr. T. Bardek” Koprivnica 83,12%, KBC Zagreb 6,27%, KB „Dubrava“ 3,91%, OB Bjelovar 1,77%, KB „Merkur“ 1,17%
Bjelovarsko-bilogorska	OB Bjelovar 78,12%, OŽB Požega 8,19%, KBC Zagreb 5,43%, OB Virovitica 2,40%, KB „Dubrava“ 1,82%
Virovitičko-podravska	OB Virovitica 92,80%, KBC Zagreb 2,44%, OŽB Našice 1,26%, KB „Dubrava“ 0,95%, KBC Osijek 0,56%
Požeško-slavonska	OŽB Požega 89,62%, KBC Zagreb 3,29%, KB „Dubrava“ 2,13%, KB „Sveti duh“ 1,57%, Klinika za dječje bolesti Zagreb 0,78%
Brodsko-posavska	OB “Dr. J. Benčević” Sl. Brod 91,86%, KBC Zagreb 3,62%, OŽB Požega 1,86%, KB „Dubrava“ 0,58%, KB „Merkur“ 0,52%
Osječko-baranjska	KBC Osijek 61,30%, OŽB Našice 27,44%, KBC Zagreb 3,08%, OB “Dr. J. Benčević” Sl. Brod 1,94%, KB „Dubrava“ 1,29%
Vukovarsko-srijemska	OB Vinkovci 49,63%, OB Vukovar 29,57%, KBC Osijek 10,78%, KBC Zagreb 4,59%, Klinika za dječje bolesti Zagreb 1,32%
Međimurska	ŽB Čakovec 87,73%, KBC Zagreb 5,50%, OB Varaždin 3,13%, KB „Dubrava“ 1,39%, KB „Merkur“ 0,93%
Grad Zagreb	KBC Zagreb 52,17%, KB „Dubrava“ 18,73%, KB „Merkur“ 8,78%, Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež 4,37%,

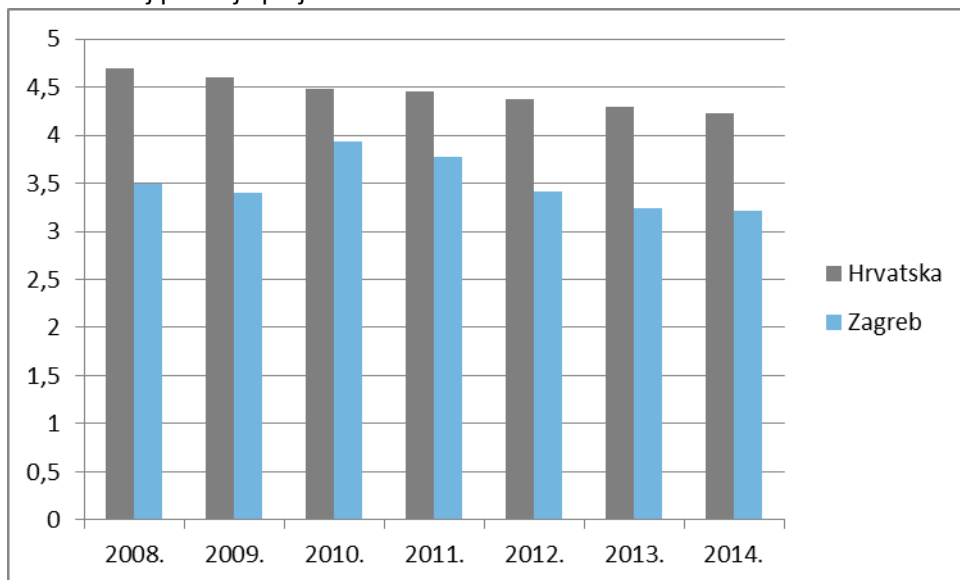
	KBC "Sestre milosrdnice" 3,91%
Primorsko-goranska	KBC Rijeka 94,83%, OB Ogulin 1,74%, KBC Zagreb 1,63%, KB „Merkur“ 0,34%, Klinika za ortopediju Lovran 0,19%
Ličko-senjska	KBC Rijeka 35,71%, OB Zadar 29,53%, KBC Zagreb 12,15%, OB Gospić 8,23%, OB Ogulin 5,92%
Zadarska	OB Zadar 76,58%, Psihijatrijska bolnica Ugljan 15,95%, KBC Zagreb 2,94%, OB Šibensko-kninske županije 1,31%, KBC Split 0,66%
Šibensko-kninska	OB Šibensko-kninske županije 91,38%, OB „Hrvatski ponos“ Knin 3,26%, KBC Zagreb 1,83%, KBC Split 1,58%, KB „Merkur“ 0,45%
Splitsko-dalmatinska	KBC Split 81,25%, KBC Zagreb 8,52%, KB „Merkur“ 2,10%, Klinika za dječje bolesti Zagreb 1,46%, KB „Dubrava“ 1,29%
Istarska	OB Pula 63,54%, Istarski domovi zdravlja 21,71%, KBC Rijeka 11,02%, KBC Zagreb 1,62%, KB „Merkur“ 0,48%
Dubrovačko-neretvanska	OB Dubrovnik 71,61%, DZ Metković 21,67%, KBC Zagreb 2,70%, KBC Split 1,10%, KB „Dubrava“ 0,78%
Strani državljani	OB Zadar 32,57%, KBC Zagreb 14,12%, OB Šibensko-kninske županije 14,12%, OB Pula 11,90%, OB "Dr. J. Benčević" Sl. Brod 8,16%
Nepoznato prebivalište	KBC Split 82,20%, KBC Zagreb 6,13%, KB „Merkur“ 3,39%, KBC Osijek 0,05%, Klinika za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“ 1,35%

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

U Tablici 63 prikazani su podaci o gravitaciji pacijenata iz županija prebivališta u pojedine bolnice na području Republike Hrvatske. Iz podataka je vidljivo da velik broj pacijenata iz svih županija gravitira bolnicama na području Urbane aglomeracije Zagreb, pri čemu se očekivano ističu među 5 najfrekventnijih bolnica klinički bolnički centri i kliničke bolnice na području Grada Zagreba. Stoga zdravstvene ustanove u gradu Zagrebu imaju i veće potrebe za brojem postelja, pa tako i očekivano veći pokazatelj broja postelja na 1.000 stanovnika od ostalih županija.

Podaci o broju postelja po jednom doktoru medicine koji radi izravno na odjelima ukazuju da je veći prosječni broj doktora po postelji u Republici Hrvatskoj (4,2) od onog u Gradu Zagrebu (3,2) u 2014. godini. Taj se pokazatelj smanjuje i u Republici Hrvatskoj i u Gradu Zagrebu.

Slika 31 Broj postelja po jednom doktoru u stacionarnim zdravstvenim ustanovama

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

U Tablici 64 prikazan je detaljniji pregled broja postelja po doktoru u gradovima i općinama Urbane aglomeracije Zagreb u kojima se nalaze stacionarne zdravstvene ustanove - bolnice i klinički bolnički centri, rodilišta, lječilišta, hospiciji, klinike. Primjećuje se da stacionarne zdravstvene ustanove postoje u samo četiri sastavnice Urbane aglomeracije Zagreb, a to su uz Grad Zagreb, gradovi Zabok i Donja Stubica te općina Bistra. Čak niti veći gradovi aglomeracije, poput Velike Gorice i Zaprešića nemaju tu vrstu zdravstvenih kapaciteta, a ovi postojeći su se smanjili u 2014. u odnosu na 2008. godinu.

Tablica 64 Broj postelja po doktoru u stacionarnim zdravstvenim ustanovama u Urbanoj aglomeraciji Zagreb

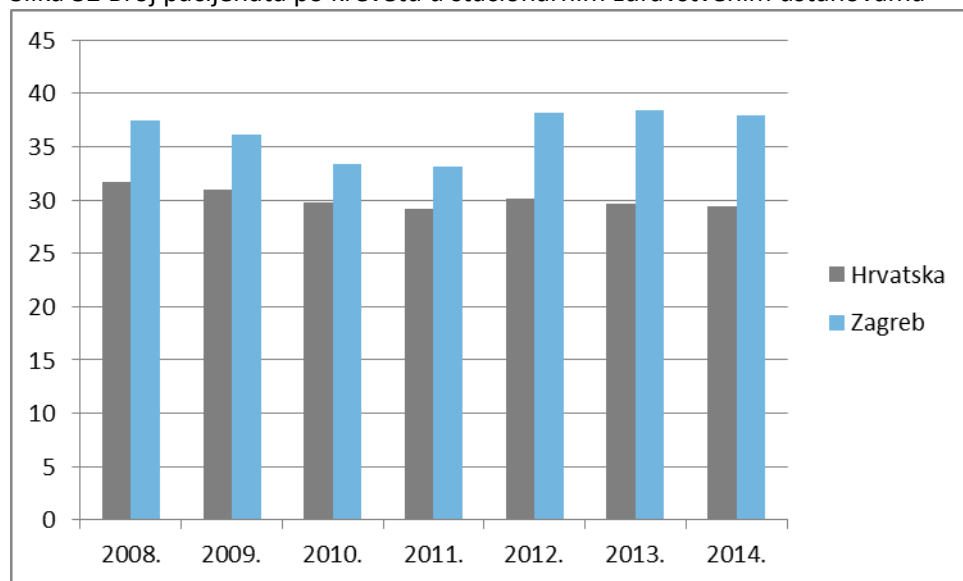
	2008.			2014.		
	Opće bolnice, stacionari i izvanbolnička rodilišta	Klinički bolnički centri, kliničke bolnice i klinike	Specijalne bolnice, lječilišta i hospiciji	Opće bolnice, stacionari i izvanbolnička rodilišta	Klinički bolnički centri, kliničke bolnice i klinike	Specijalne bolnice, lječilišta i hospiciji
BISTRA	-	-	27,5	-	-	22,0
ZABOK	4,7	-	-	3,2	-	-
STUBIČKE TOPLICE	-	-	23,8	-	-	15,7
GRAD ZAGREB	3,3	2,7	14,4	-	3,0	9,3
REPUBLIKA HRVATSKA	3,9	3,1	18,8	3,7	2,9	15,3

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

Analizu poslovanja stacionarnih zdravstvenih ustanova dodatno opisuju i podaci o obrtaju pacijenata, a koji se može mjeriti brojem bolničkih pacijenata po krevetu. Razlike u pokazatelju obrtaja

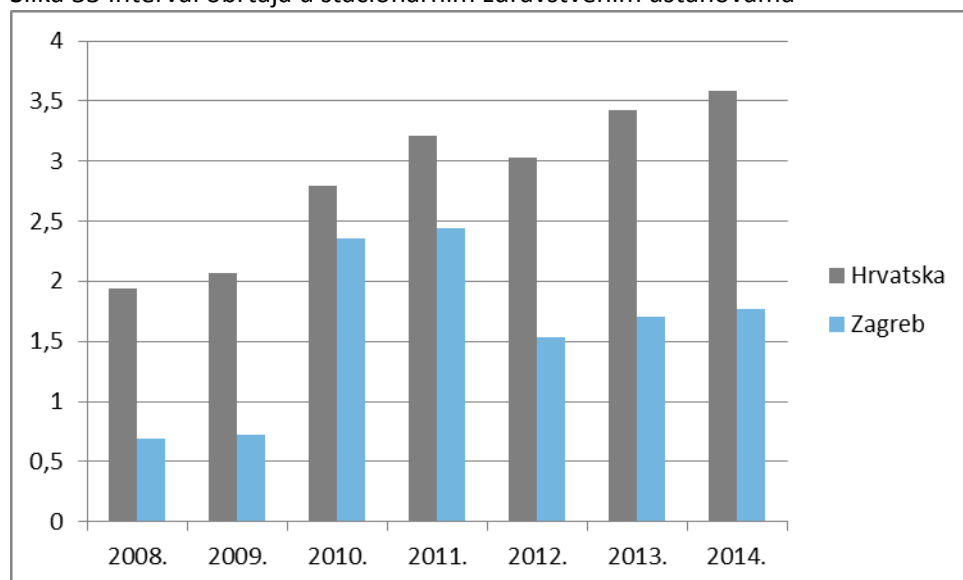
pacijenata između prosjeka Republike Hrvatske i Grada Zagreba se povećavaju u razdoblju od 2011. godine. Prosječni broj pacijenata po krevetu u stacionarnim zdravstvenim ustanovama iznosio je 29,4 u Republici Hrvatskoj, a 38,0 u Gradu Zagrebu u 2014. godini. Broj pacijenata po bolničkom krevetu najviši je u kliničkim bolničkim centrima, kliničkim bolnicama i klinikama. U Gradu Zagrebu je u 2014. godini ostvareno više od 2 milijuna dana bolničkog liječenja, a prosječna dužina trajanja liječenja je iznosila 7,8 dana. Potrebno je naglasiti da je prosječna dužina trajanja liječenja u specijalnim bolnicama, lječilištima i hospiciju u Gradu Zagrebu duplo veća od one u kliničkim bolničkim centrima, kliničkim bolnicama i klinikama.

Slika 32 Broj pacijenata po krevetu u stacionarnim zdravstvenim ustanovama

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

Slika 33 Interval obrtaja u stacionarnim zdravstvenim ustanovama

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

Pokazatelj interval obrtaja mjeri prosječan broj dana nekorištenja kreveta između dva pacijenta. Iz podataka na Slici 33 o intervalu obrtaja u stacionarnim zdravstvenim ustanovama u Gradu Zagrebu i Republici Hrvatskoj može se uočiti da su prosječne vrijednosti tog pokazatelja veće u Republici

Hrvatskoj nego u Gradu Zagrebu. U 2014. godini prosječni je interval obrtaja u Republici Hrvatskoj iznosio 3,6, a u Gradu Zagrebu 1,8 dana. Drugim riječima, krevet u Gradu Zagrebu ostaje upražnjen dvostruko kraće dana (dvostruko više je korišten) negoli u ostatku Hrvatske. U razdoblju od 2011. godine interval obrtaja pacijenata u stacionarnim zdravstvenim ustanovama u Gradu Zagrebu se znatno smanjio. Interval obrtaja je u kliničkim bolničkim centrima, kliničkim bolnicama i klinikama u Gradu Zagrebu znatno niži od onog u specijalnim bolnicama, lječilištima i hospiciju.

Promatrano po gradovima i općinama Urbane aglomeracije Zagreb, zdravstvena je zaštita osigurana stanovnicima aglomeracije, a u preventivne programe uključuju se i udruge.

Glavni nositelji zdravstvene zaštite na području Grada Velike Gorice¹²⁹ su Dom zdravlja Zagrebačke županije - Ispostava Velika Gorica, Zavod za hitnu medicinu Zagrebačke županije, Ljekarne Zagrebačke županije i Područne ambulante – Pokupsko, Kravarsko, Dubranec, Mraclin, Turopolje, Orle, Črnkovec, Velika Mlaka, Donja Lomnica. Dom zdravlja u svom sastavu ima obiteljsku (opću) medicinu, stomatološku zdravstvenu zaštitu, zdravstvenu zaštitu žena, dojenčadi i predškolske djece, laboratorijsku, radiološku i drugu dijagnostiku, patронаžnu zdravstvenu zaštitu i zdravstvenu njegu. Zavod za hitnu medicinu Zagrebačke županije obuhvaća Hitnu medicinsku pomoć i sanitetski prijevoz. U novom ustroju mreže Hitne medicinske pomoći predviđeno je 5 timova za područje Grada Velike Gorice koje financira Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje. Grad Velika Gorica dodatno financira još jedan, dodatni tim Hitne medicinske pomoći. Uz provođenje programa prevencije, s ciljem osiguravanja uvjeta za zaštitu, očuvanje i poboljšanje zdravlja stanovništva, Grad Velika Gorica podržava i financijski podupire rad Pulmološko–alergološke ambulante, Zavoda za javno zdravstvo Zagrebačke županije, Udruge edukacijom protiv raka dojke Zagrebačke županije i Udruge „VG Dijabetičar“.

Na području grada Zaboka kao zdravstvenog središta djeluju zdravstvene ustanove: Opća bolnica, Dom zdravlja Krapinsko-zagorske županije, Zavod za javno zdravstvo Krapinsko-zagorske županije, Ljekarna Krapinsko-zagorske županije, Zavod za hitnu medicinu Krapinsko-zagorske županije i razne privatne ustanove, poliklinike, ordinacije i ljekarne. Grad Zabok član je Hrvatske mreže zdravih gradova. Zdravstvena skrb na području Grada Zaboka adekvatna je potrebama stanovnika¹³⁰.

U Svetom Ivanu Zelini djeluje Dom zdravlja, s ambulantama opće medicine, stomatološkom, ginekološkom i pedijatrijskom ambulantom, patронаžom, zubnom tehnikom, laboratorijem i hitnom pomoći¹³¹.

U Jastrebarskom stanovnicima zdravstvene usluge primarne i specijalističke zdravstvene zaštite pruža Dom zdravlja Jastrebarsko. Blizina Grada Zagreba omogućuje stanovnicima dostupnost kvalitetne medicinske skrbi. Čitavo gradsko područje pokriveno je službom hitne pomoći koja je u nadležnosti Zavoda za hitnu medicinu Zagrebačke županije – Ispostava Jastrebarsko¹³².

¹²⁹ www.gorica.hr/dokumenti/strategija-draft.pdf.

¹³⁰ http://www.zabok.hr/documents/STRATEGIJA/Lokalna_razvojna_strategija_grada_Zaboka_12.11.2014..pdf

¹³¹ http://www.zelina.hr/portal/images/Dokumenti/Strategija_razvoja_Grada_Svetog_Ivana_Zeline.pdf.

¹³² http://www.jastrebarsko.hr/download/strategija-razvoja-grada-jastrebarskog-za-razdoblje-2012---2015_15_01.pdf.

Dom zdravlja Samobor pruža cjelokupnu primarnu, a djelomice i specijalističko - konzilijarnu zdravstvenu zaštitu. U specijalističku službu ubraja se RTG kabinet te Kliničko - dijagnostički laboratorij. Na području Grada djeluju privatne ordinacije opće medicine, stomatološke ordinacije, specijalističke ordinacije – ginekolog, fizijatar – reumatolog, pulmolog, dvije poliklinike, te stomatolozi. U zdravstvenoj zaštiti sudjeluju i psiholog, logoped, dipl. socijalni radnik u Savjetovalištu za prevenciju ovisnosti i rad s ovisnicima. Poseban problem je prijevoz kroničnih bubrežnih bolesnika na hemodijalizu, manjkaju specijalisti, zgrada Doma zdravlja u lošem je stanju, neprilagođena je potrebama i zahtijeva stalne popravke i preinake. Hitno treba omogućiti lakši izlazak kola Hitne medicinske pomoći¹³³.

Područje Doma zdravlja Dugo Selo obuhvaća tri lokalne jedinice, Grad Dugo Selo, te Općine Rugvica i Brckovljani. Uz 12 ordinacija opće medicine u Dugom Selu i jedne pedijatrijske, te dobro riješenu stomatološku službu putem javne i privatne mreže stomatologa problem je nedostatak specijalističkih ambulanti. U Brckovljanima je ljekarna, zdravstvena ambulanta i stomatološke ambulante, a u Rugvici rade liječnici opće prakse, i stomatološke ordinacije¹³⁴.

Na području općine Brdovec¹³⁵ postoje dvije ljekarne i djeluju tri ambulante s liječnikom opće prakse u sklopu kojih se nalaze stomatološke ordinacije kao i jedan privatni stomatolog. Za ostale zdravstvene usluge građani općine koriste Dom zdravlja u Zaprešiću ili zdravstvene ustanove Grada Zagreba. Područje općine na neki način je pokriveno njegom bolesnika, jer njegu bolesnika provodi jedan obrt koji za tu djelatnost ima dopusnicu Ministarstva zdravstva. Na području općine uspostavljena je patronažna služba. U cilju poboljšanja primarne zdravstvene zaštite bilo bi nužno kadrovsko jačanje Doma zdravlja u Zaprešiću kako bi građani općine mogli cjelovitije ostvarivati zdravstvenu zaštitu u mjestu svoga stanovanja.

Općina Veliko Trgovišće¹³⁶ nalazi se na području Krapinsko-zagorske županije i njezini stanovnici koriste zdravstvene ustanove van općine, npr. Opće bolnice Zabok čiji kapaciteti i zdravstvene usluge pokrivaju stanovništvo Krapinsko-zagorske županije, ali i šire. Ambulanta u Velikom Trgovišću sastavni je dio Ispostave Zabok Doma zdravlja Krapinsko-zagorske županije, a nudi usluge opće medicine, patronažne zdravstvene zaštite te dentalne zaštite. U općini se nalazi i ljekarna i veterinarska ambulanta.

Zdravstvena zaštita na području Pisarovine ostvaruje se preko Ispostave Doma zdravlja Zagrebačke županije u Jastrebarskom. Zgrada ambulante u naselju Pisarovina raspolaže s dvije ordinacije opće medicine, i jednom ordinacijom dentalne medicine i patronažne službe. Ukupno je zaposleno 13 djelatnika¹³⁷.

Na području općine Jakovlje djeluje ambulanta opće medicine s dva liječnika, zubna ambulanta i veterinarska stanica. U općini Luka također ima ambulanta opće prakse. U općini Dubravica radi

¹³³ http://www.samobor.hr/images/dokumenti/2013_03_strateski_program.pdf.

¹³⁴ <http://www.dugoselo.hr/uprava/PUR2010-1a-old.pdf>.

¹³⁵ http://www.brdovec.hr/download/repository/Glasnik_2010_07.pdf.

¹³⁶ <http://www.veliko-trgovisce.hr/wp-content/uploads/2015/07/Strate%C5%A1ki-razvojni-program-Op%C4%87ine-Veliko-Trgovi%C5%A1%C4%87e-Nacrt-20.7..pdf>

¹³⁷ http://www.pisarovina.hr/images/Dokumenti/2014/Strategija_nova.pdf

ambulanta primarne zdravstvene zaštite, stomatološka ambulanta, i veterinarska ambulanta u sklopu veterinarske stanice Zaprešić¹³⁸.

Pregled stanja u zdravstvu Urbane aglomeracije Zagreb ukazuje na nejednaku razinu i dostupnost zdravstvene skrbi za stanovnike općina i gradova aglomeracije. Stanovnici nekih općina koriste zdravstvene usluge izvan svoje općine (npr. Veliko Trgovišće, Brdovec itd.) što upućuje na nejednoliku dostupnost zdravstvene zaštite na području cijele Urbane aglomeracije Zagreb. Tako na primjer poseban problem u gradu Samoboru predstavlja prijevoz kroničnih bubrežnih bolesnika na hemodijalizu.¹³⁹ Premda statistički podaci sustavno ne obrađuju stanje zdravstvenih objekata po svim sastavnicama aglomeracije, prikupljene informacije ukazuju na manjak i dotrajalost zdravstvenih objekata i opreme. Tako je na primjer zgrada Doma zdravlja u gradu Samoboru u lošem stanju, neprilagođena potrebama i zahtijeva sanaciju i preinake, a također nedostaju i specijalisti, te odgovarajuća oprema.¹⁴⁰ Manjak zdravstvenih djelatnika i određenih specijalizacija povezan je s upućivanjem stanovnika aglomeracije na specijalističke i dijagnostičke preglede u veće centre poput Zagreba. U tom kontekstu treba razmotriti i budućnost Sveučilišne bolnice u Blatu u Zagrebu čija je izgradnja trajala od 1982. do 1992. godine, ali bolnica nije dovršena. Primjerice, usluga hitne pomoći u nekim se dijelovima aglomeracije ocjenjuje nezadovoljavajućom. Naglasak razvoja zdravstva u aglomeraciji čini se da bi trebao biti na osiguranju uvjeta za unapređenje preventivnog djelovanja i provedbi preventivnih zdravstvenih programa te razvoju informatizacije i e-zdravstva čime se povećava dostupnost zdravstvene skrbi stanovnicima aglomeracije.

Na temelju dostupnih informacija i prikupljenih podataka, izrađen je popis razvojnih problema i potreba u području zdravstva.

ZDRAVSTVO

RAZVOJNI PROBLEMI
Manjak i dotrajalost zdravstvenih objekata
Manjak i dotrajalost opreme
Nedostatne usluge hitne pomoći
Nedostatna provedba preventivnih zdravstvenih programa
Manjak zdravstvenih djelatnika i određenih specijalizacija
Neujednačena dostupnost zdravstvene zaštite
Neujednačena kvaliteta zdravstvene zaštite na području Urbane aglomeracije Zagreb
RAZVOJNE POTREBE
Razvijati informatizaciju i e-zdravstvo
Osigurati uvjete za unapređenje preventivnog djelovanja
Unaprijediti kvalitetu usluga zdravstvene zaštite

¹³⁸ http://www.jakovlje.hr/uredi/documents/Program_ukupnog_razvoja_opcine.pdf

¹³⁹ <http://www.samobor.hr/web/datoteke/Vazno/Strateski%20program%20razvoja%20Grada%20Samobora%20013.%20-%202020..pdf>

¹⁴⁰ <http://www.samobor.hr/web/datoteke/Vazno/Strateski%20program%20razvoja%20Grada%20Samobora%20013.%20-%202020..pdf>

2.3.1.7. Socijalna skrb

Na području Urbane aglomeracije Zagreb radilo je 100 ustanova socijalne skrbi u 2010. godini, odnosno 24,4 posto ukupnog broja ustanova socijalne skrbi koje se nalaze na području Republike Hrvatske. Od ukupnog broja ustanova socijalne skrbi na području Urbane aglomeracije Zagreb, njih 73 posto se nalazilo na području Grada Zagreba. Preostale ustanove socijalne skrbi smještene su u gradovima Dugo Selo, Donja Stubica, Jastrebarsko, Samobor, Sveti Ivan Zelina, Velika Gorica, Zabok, Zaprešić i općinama Brckovljani, Brdovec, Oroslavle, Pušća, Rugvica, Stupnik i Stubičke Toplice (Tablica 65).

Tablica 65 Broj ustanova socijalne skrbi, 2010. godina

Ime općine/grada	Dječji domovi	Domovi za djecu i mlađe punoljetne osobe s poremećajem u ponašanju	Domovi za starije i nemoćne osobe	Domovi za psihički bolesne odrasle osobe	Domovi za osobe ovisne o alkoholu, drogama ili drugim opojnim sredstvima	Domovi socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (odrasle ili djecu)	Centri za socijalnu skrb	UKUPNO
BRCKOVLJANI	-	-	-	-	-	1	-	1
BRDOVEC	1	-	-	-	-	-	-	1
DUGO SELO	-	-	2	-	-	-	1	3
JAKOVLJE	-	-	-	-	-	-	-	-
JASTREBARSKO	-	-	-	-	-	-	1	1
KLINČA SELA	-	-	-	-	-	-	-	-
PISAROVINA	-	-	-	-	-	-	-	-
PUŠĆA	-	-	1	-	-	-	-	1
RUGVICA	-	-	1	-	-	1	-	2
SAMOBOR	3	-	-	-	-	1	1	5
SVETI IVAN ZELINA	-	-	-	-	-	-	1	1
SVETA NEDELJA	-	-	-	-	-	-	-	-
MARIJA GORICA	-	-	-	-	-	-	-	-
VELIKA GORICA	1	-	1	-	-	1	1	4
ORLE	-	-	-	-	-	-	-	-
ZAPREŠIĆ	-	-	1	-	-	-	1	2
POKUPSKO	-	-	-	-	-	-	-	-
KRAVARSKO	-	-	-	-	-	-	-	-
BISTRA	-	-	-	-	-	-	-	-
LUKA	-	-	-	-	-	-	-	-
DUBRAVICA	-	-	-	-	-	-	-	-
STUPNIK	-	-	1	-	-	-	-	1
GORNJA STUBICA	-	-	-	-	-	-	-	-
MARIJA BISTRICA	-	-	-	-	-	-	-	-
VELIKO TRGOVIŠĆE	-	-	-	-	-	-	-	-
ZABOK	-	-	-	-	-	-	1	1
DONJA STUBICA	-	-	-	-	-	1	1	2
STUBIČKE TOPLICE	-	-	1	-	-	-	-	1
OROSLAVJE	-	-	1	-	-	-	-	1
GRAD ZAGREB	10	4	37	1	-	10	11	73
UKUPNO	15	4	46	1	0	15	19	100
RH	37	15	165	29	2	49	113	410

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

U 2010. je godini na području Republike Hrvatske radilo i 49 ustanova socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (djecu ili odrasle), od čega se 15 ustanova nalazilo na području Urbane aglomeracije Zagreb. Te se ustanove nalaze u Zagrebu, Velikoj Gorici, Donjoj Stubici, Samoboru, Rugvici i Brckovljanima. Ukupno je 2.290 korisnika bilo smješteno u ustanovama socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (djecu ili odrasle) u gradovima i općinama Urbane aglomeracije Zagreb.

U 2010. godini ukupno je djelovalo i 113 centara socijalne skrbi na području Republike Hrvatske, od čega se 19 nalazilo na području Urbane aglomeracije Zagreb i to u gradovima: Donja Stubica, Dugo Selo, Jastrebarsko, Samobor, Sveti Ivan Zelina, Velika Gorica, Zaprešić, Zabok, te u Zagrebu.

U 2010. godini na području Republike Hrvatske je radilo ukupno 196 ustanova socijalne skrbi za odrasle i starije osobe, od toga se 47 nalazilo na području gradova i općina Urbane aglomeracije Zagreb. Promatrano prema vrsti ustanova, na području Urbane aglomeracije Zagreb bilo je 46 domova za starije i nemoćne osobe, te jedan dom za psihički bolesne odrasle osobe.

Na području Urbane aglomeracije Zagreb je u 2010. godini radilo 19 domova socijalne skrbi za djecu što je 36,5 posto ukupnog broja domova socijalne skrbi za djecu u Republici Hrvatskoj. Od ukupnog broja domova socijalne skrbi za djecu, 15 je dječjih domova, a 4 su domovi za djecu i mlađe punoljetne osobe s poremećajima u ponašanju. Ukupno je bilo 774 korisnika domova socijalne skrbi za djecu u 2010. godini, od čega se 44,2 posto odnosilo na korisnike dječjih domova. Na području gradova i općina Urbane aglomeracije Zagreb bilo je smješteno 33,7 posto ukupnog broja korisnika socijalne skrbi za djecu u Republici Hrvatskoj (Tablica 66).

Tablica 66 Broj korisnika socijalne skrbi u domovima za djecu i odrasle osobe u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, i u RH, 2010. godina

Ime općine/grada	Dječji domovi	Domovi za djecu i mlađe punoljetne osobe s poremećajem u ponašanju	Domovi za starije i nemoćne osobe	Domovi za psihički bolesne odrasle osobe	Domovi za osobe ovisne o alkoholu, drogama ili drugim opojnim sredstvima	Domovi socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (odrasle ili djecu)	UKUPNO
BRCKOVLJANI	-	-	-	-	-	350	350
BRDOVEC	20	-	-	-	-	-	20
DUGO SELO	-	-	75	-	-	-	75
JAKOVLJE	-	-	-	-	-	-	-
JASTREBARSKO	-	-	-	-	-	-	-
KLINČA SELA	-	-	-	-	-	-	-
PISAROVINA	-	-	-	-	-	-	-
PUŠĆA	-	-	42	-	-	-	42
RUGVICA	-	-	31	-	-	73	104
SAMOBOR	28	-	-	-	-	111	139
SVETI IVAN ZELINA	-	-	-	-	-	-	-
SVETA NEDELJA	-	-	-	-	-	-	-
MARIJA GORICA	-	-	-	-	-	-	-
VELIKA GORICA	10	-	20	-	-	110	140
ORLE	-	-	-	-	-	-	-

ZAPREŠIĆ	-	-	38	-	-	-	38
POKUPSKO	-	-	-	-	-	-	-
KRAVARSKO	-	-	-	-	-	-	-
BISTRA	-	-	-	-	-	-	-
LUKA	-	-	-	-	-	-	-
DUBRAVICA	-	-	-	-	-	-	-
STUPNIK	-	-	11	-	-	-	11
GORNJA STUBICA	-	-	-	-	-	-	-
MARIJA BISTRICA	-	-	-	-	-	-	-
VELIKO TRGOVIŠĆE	-	-	-	-	-	-	-
ZABOK	-	-	-	-	-	-	-
DONJA STUBICA	-	-	-	-	-	247	247
STUBIČKE TOPLICE	-	-	42	-	-	-	42
OROSLAVJE	-	-	37	-	-	-	37
GRAD ZAGREB	284	432	4.632	25	-	1.399	6.772
UKUPNO	342	432	4.928	25	0	2.290	8.017
RH	1.207	1.087	15.283	3.889	85	5.115	26.666

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Više od osam tisuća osoba u Urbanoj aglomeraciji Zagreb evidentirani su korisnici socijalne skrbi u domovima za djecu i odrasle osobe u 2010. godini (Tablica 66). Od toga je najveći broj, njih 4.953 korisnika domova socijalne skrbi za odrasle i starije osobe, od čega se 99,5 posto odnosilo na korisnike domova za starije i nemoćne osobe. Na području gradova i općina Urbane aglomeracije Zagreb bilo je smješteno 25,7 posto ukupnog broja korisnika socijalne skrbi za odrasle i starije osobe u Republici Hrvatskoj. Podaci o dobnoj strukturi korisnika domova socijalne skrbi za odrasle osobe po gradovima i općinama nisu dostupni. No podaci na razini Republike Hrvatske ukazuju da čak 44,3 posto korisnika u domovima socijalne skrbi za odrasle osobe ima 80 i više godina, te bi ti podaci mogli dobro odražavati i dobnu strukturu korisnika na području Urbane aglomeracije Zagreb.

Za korisnike socijalne skrbi smještene u domovima Urbane aglomeracije Zagreb brinulo se ukupno 1.358 zaposlenih, 2010. godine (Tablica 67). Tome valja pridodati ukupno zaposlene i u centrima za socijalnu skrb, njih 456 u 2010. godini. Sukladno broju ustanova i korisnika domova, najviše je zaposlenih u Gradu Zagrebu.

Tablica 67 Ukupan broj zaposlenih u ustanovama socijalne skrbi za djecu i odrasle po gradovima i općinama u Urbanoj aglomeraciji Zagreb i ukupno u RH, 2010.

Ime općine/grada	Dječji domovi	Domovi za djecu i mlađe punoljetne osobe s poremećajem u ponašanju	Domovi za starije i nemoćne osobe	Domovi za psihički bolesne odrasle osobe	Domovi za osobe ovisne o alkoholu, drogama ili drugim opojnim sredstvima	Domovi socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (odrasle ili djecu)	Centri za socijalnu skrb
BRCKOVLJANI	-	-	-	-	-	286	-
BRDOVEC	21	-	-	-	-	-	-
DUGO SELO	-	-	18	-	-	-	9
JAKOVLJE	-	-	-	-	-	-	-
JASTREBARSKO	-	-	-	-	-	-	15
KLINČA SELA	-	-	-	-	-	-	-

PISAROVINA	-	-	-	-	-	-	-
PUŠĆA	-	-	17	-	-	-	-
RUGVICA	-	-	13	-	-	48	-
SAMOBOR	10	-	-	-	-	60	21
SVETI IVAN ZELINA	-	-	-	-	-	-	13
SVETA NEDELJA	-	-	-	-	-	-	-
MARIJA GORICA	-	-	-	-	-	-	-
VELIKA GORICA	3	-	12	-	-	74	30
ORLE	-	-	-	-	-	-	-
ZAPREŠIĆ	-	-	16	-	-	-	22
POKUPSKO	-	-	-	-	-	-	-
KRAVARSKO	-	-	-	-	-	-	-
BISTRA	-	-	-	-	-	-	-
LUKA	-	-	-	-	-	-	-
DUBRAVICA	-	-	-	-	-	-	-
STUPNIK	-	-	5	-	-	-	-
GORNJA STUBICA	-	-	-	-	-	-	-
MARIJA BISTRICA	-	-	-	-	-	-	-
VELIKO TRGOVIŠĆE	-	-	-	-	-	-	-
ZABOK	-	-	-	-	-	-	13
DONJA STUBICA	-	-	-	-	-	93	15
STUBIČKE TOPLICE	-	-	21	-	-	-	-
OROSLAVJE	-	-	15	-	-	-	-
GRAD ZAGREB	214	99	1.594	22	-	797	318
UKUPNO	248	99	1.711	22	0	1.358	456
RH	750	476	5.353	1.444	31	2.649	2.026

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Pokazatelj kvalitete socijalne skrbi je i kadrovska ekipiranost ustanova, koja se može iskazati kao broj korisnika ustanove po jednom zaposlenom (Tablica 68). Prosječno za Urbanu aglomeraciju Zagreb na jednog zaposlenog dolazi 2,33 korisnika, a taj je odnos najpovoljniji u domovima za psihički bolesne odrasle osobe (1,14 korisnika po zaposlenom) te u dječjim domovima (1,38 korisnika po zaposlenom). Odnos broja korisnika i zaposlenih u aglomeraciji je povoljniji od prosjeka RH, osim u slučaju korisnika domova za djecu i mlađe punoljetne osobe s poremećajem u ponašanju gdje u Gradu Zagrebu jedan zaposleni brine o 4,36 korisnika doma.

Tablica 68 Odnos broja zaposlenih i korisnika domova za djecu i odrasle osobe u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, 2010. godina

Korisnici po zaposlenom	Dječji domovi	Domovi za djecu i mlađe punoljetne osobe s poremećajem u ponašanju	Domovi za starije i nemoćne osobe	Domovi za psihički bolesne odrasle osobe	Domovi socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (odrasle ili djecu)	Prosjek ukupnog broja korisnika po zaposlenom
BRCKOVLJANI	-	-	-	-	1,22	1,22
BRDOVEC	0,95	-	-	-	-	0,95
DUGO SELO	-	-	4,17	-	-	4,17
PUŠĆA	-	-	2,47	-	-	2,47
RUGVICA	-	-	2,38	-	1,52	1,70

SAMOBOR	2,80	-	-	-	1,85	1,99
VELIKA GORICA	3,33	-	1,67	-	1,49	1,57
ZAPREŠIĆ	-	-	2,38	-	-	2,38
STUPNIK	-	-	2,20	-	-	2,20
DONJA STUBICA	-	-	-	-	2,66	2,66
STUBIČKE TOPLICE	-	-	2,00	-	-	2,00
OROSLAVJE	-	-	2,47	-	-	2,47
GRAD ZAGREB	1,33	4,36	2,91	1,14	1,76	2,48
UKUPNO	1,38	4,36	2,88	1,14	1,69	2,33
RH	1,61	2,28	2,86	2,69	1,95	2,50

Izvor: Izračun autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Struktura zaposlenih u ustanovama socijalne skrbi pokazuje kadrovske kapacitete stručne skrbi prema specifičnim potrebama korisnika. U dječjim domovima i domovima za djecu i mlađe punoljetne osobe s poremećajima u ponašanju te u domovima socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe zaposleni su kvalificirani odgajatelji, njih ukupno 250 (Tablica 69).

Tablica 69 Zaposleni odgajatelji u domovima za djecu i odrasle osobe, 2010.

Ime općine/grada	Dječji domovi	Domovi za djecu i mlađe punoljetne osobe s poremećajem u ponašanju	Domovi socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (odrasle ili djecu)
BRDOVEC	11	-	-
RUGVICA	-	-	0
SAMOBOR	3	-	18
VELIKA GORICA	1	-	12
DONJA STUBICA	-	-	0
GRAD ZAGREB	77	65	61
UKUPNO	92	65	93

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

O starijim i nemoćnim osobama smještenima u domove u Urbanoj aglomeraciji Zagreb u 2010. godini brinulo je ukupno 422 zaposlena zdravstvena djelatnika, najviše u Gradu Zagrebu (Tablica 70).

Tablica 70 Zaposleni zdravstveni djelatnici u domovima za starije i nemoćne osobe, 2010.

Ime općine/grada	Domovi za starije i nemoćne osobe
DUGO SELO	6
PUŠĆA	6
RUGVICA	5
VELIKA GORICA	8
ZAPREŠIĆ	7
STUPNIK	2
STUBIČKE TOPLICE	6
OROSLAVJE	7
GRAD ZAGREB	375
UKUPNO	422

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Zaposleni socijalni radnici prema ustanovama socijalne skrbi u Urbanoj aglomeraciji Zagreb 2010. godine prikazani su Tablici 71 koja popisuje domove i centre za socijalnu skrb po općinama i

gradovima. Od ukupno zaposlenih 378 socijalnih radnika, 68 posto je zaposleno u centrima za socijalnu skrb. Najveći broj zaposlenih je općenito u Gradu Zagrebu i to osim u centrima za socijalnu skrb, u domovima za starije i nemoćne osobe. Primjećuje se da u nekim manjim gradovima i općinama u domovima za starije i nemoćne osobe nije zaposlen niti jedan socijalni radnik. To je slučaj u Dugom Selu, Zaprešiću, Velikoj Gorici, Pušći, Stupniku, Stubičkim Toplicama i Oroslavju.

Tablica 71 Zaposleni socijalni radnici u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, 2010.

Ime općine/grada	Dječji domovi	Domovi za djecu i mlađe punoljetne osobe s poremećajem u ponašanju	Domovi za starije i nemoćne osobe	Domovi za psihički bolesne odrasle osobe	Domovi socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (odrasle ili djecu)	Centri za socijalnu skrb
BRCKOVLJANI	-	-	-	-	4	-
BRDOVEC	1	-	-	-	-	-
DUGO SELO	-	-	0	-	-	4
JASTREBARSKO	-	-	-	-	-	7
PUŠĆA	-	-	0	-	-	-
RUGVICA	-	-	1	-	1	-
SAMOBOR	4	-	-	-	1	11
SVETI IVAN ZELINA	-	-	-	-	-	7
VELIKA GORICA	1	-	0	-	2	16
ZAPREŠIĆ	-	-	0	-	-	10
STUPNIK	-	-	0	-	-	-
ZABOK	-	-	-	-	-	6
DONJA STUBICA	-	-	-	-	4	7
STUBIČKE TOPLICE	-	-	0	-	-	-
OROSLAVJE	-	-	0	-	-	-
GRAD ZAGREB	12	3	65	3	18	190
UKUPNO	18	3	66	3	30	258

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Korisnici socijalne skrbi nisu samo osobe smještene u domovima. Maloljetni korisnici socijalne skrbi u 2009. i 2010. godini u Urbanoj aglomeraciji Zagreb su u najvećem broju djeca i mladež prema kojima je primijenjena mjera obiteljsko-pravne zaštite (8.243 korisnika 2010.), a slijede djeca i mladež u stanju različitih potreba socijalne skrbi (5.942 korisnika), tjelesno ili mentalno oštećena djeca i mladež (4.532 korisnika), djeca i mladež društveno neprihvatljiva ponašanja (2.238 korisnika), te psihički bolesna djeca i mladež i ovisnici (368 korisnika). Ukupan broj korisnika socijalne skrbi je u 2010. godini u odnosu na 2009. godinu porastao u svim kategorijama, osim što se smanjio broj korisnika koji su tjelesno ili mentalno oštećena djeca i mladež (Tablica 72).

Punoljetni korisnici su u najvećem broju o odrasle osobe u stanju različitih potreba socijalne skrbi (14.090 korisnika u 2010.), (Tablica 72). Slijede osobe koje nemaju dovoljno sredstava za život (10.313 korisnika), tjelesno ili mentalno oštećene osobe (9.608 korisnika), osobe koje nemaju dovoljno prihoda za uzdržavanje (8.886 korisnika), osobe društveno neprihvatljiva ponašanja (4.944 korisnika), te psihički bolesne osobe i ovisnici (4.554 korisnika).

Tablica 72 Korisnici socijalne skrbi prema kategorijama, 2009. i 2010.

		Maloljetni korisnici					Punoljetni korisnici					
Ime općine/grada		Djeca i mladež prema kojima je Primijenjena mjera obiteljsko-pravne zaštite	Djeca i mladež društveno neprihvatljiva ponašanja	Tjelesno ili mentalno oštećena djeca i mladež	Psihički bolesna djeca i mladež i ovisnici	Djeca i mladež u stanju različitih potreba socijalne skrbi	Osobe koje nemaju dovoljno sredstava za život	Osobe koje nemaju dovoljno prihoda za uždržavanje	Osobe društveno neprihvatljiva ponašanja	Tjelesno ili mentalno oštećene osobe	Psihički bolesne osobe i ovisnici	Odrasle osobe u stanju različitih potreba socijalne skrbi
DUGO SELO	2009.	93	41	37	2	12	355	150	136	265	33	123
	2010.	147	30	61	17	15	436	177	177	290	35	89
JASTREBARSKO	2009.	144	6	79	-	-	79	141	-	597	85	-
	2010.	168	1	68	-	-	98	140	1	591	78	-
SAMOBOR	2009.	36	1	115	-	-	96	243	11	289	130	37
	2010.	68	59	79	13	36	75	393	32	274	58	39
SVETI IVAN ZELINA	2009.	17	22	41	-	16	49	71	4	453	25	56
	2010.	25	1	1	5	49	83	4	32	29	62	-
VELIKA GORICA	2009.	176	100	237	-	278	1.018	497	111	225	219	997
	2010.	195	88	228	-	295	1.257	449	420	266	232	1.211
ZAPREŠIĆ	2009.	246	12	129	1	47	175	150	53	587	106	104
	2010.	261	17	142	4	78	195	156	94	595	112	138
ZABOK	2009.	144	118	109	-	97	51	63	219	753	50	10
	2010.	159	128	108	-	104	53	65	219	751	57	1
DONJA STUBICA	2009.	90	32	133	16	50	199	582	54	489	84	140
	2010.	102	29	135	13	52	241	661	57	536	91	145
GRAD ZAGREB	2009.	6.775	2.410	3.879	261	4.995	7.504	6.123	3.714	5.964	3.794	12.575
	2010.	7.118	2.337	3.652	316	5.313	7.875	6.841	3.873	6.276	3.829	12.467
UKUPNO	2009.	7.721	2.742	4.759	292	5.495	9.526	8.020	4.302	9.622	4.526	14.042
	2010.	8.243	2.738	4.532	368	5.942	10.313	8.886	4.944	9.608	4.554	14.090

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

U svim je kategorijama najveći broj korisnika socijalne skrbi u gradu Zagrebu. Primjećuje se da su korisnici socijalne skrbi evidentirani u samo 9 gradova i općina Urbane aglomeracije Zagreb. Broj korisnika u ustanovama socijalne skrbi varira promatrano po gradovima i općinama Urbane aglomeracije Zagreb (Tablica 73), no taj je podatak više pokazatelj koncentracije ustanova i u manjim mjestima unutar aglomeracije nego broja potrebitih stanovnika u pojedinoj lokalnoj zajednici.

Tablica 73 Broj korisnika u ustanovama socijalne skrbi na 1.000 stanovnika

Ime općine/grada	Dječji domovi	Domovi za djecu i mlađe punoljetne osobe s poremećajem u ponašanju	Domovi za starije i nemoćne osobe	Domovi za psihički bolesne odrasle osobe	Domovi socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (odrasle ili djecu)
BRCKOVLJANI	-	-	-	-	51,19
BRDOVEC	1,80	-	-	-	-
DUGO SELO	-	-	4,29	-	-
JAKOVLJE	-	-	-	-	-
JASTREBARSKO	-	-	-	-	-
KLINČA SELA	-	-	-	-	-
PISAROVINA	-	-	-	-	-
PUŠĆA	-	-	15,56	-	-
RUGVICA	-	-	3,94	-	9,27
SAMOBOR	0,74	-	-	-	2,95
SVETI IVAN ZELINA	-	-	-	-	-
SVETA NEDELJA	-	-	-	-	-
MARIJA GORICA	-	-	-	-	-
VELIKA GORICA	0,16	-	0,31	-	1,73
ORLE	-	-	-	-	-
ZAPREŠIĆ	-	-	1,51	-	-
POKUPSKO	-	-	-	-	-
KRAVARSKO	-	-	-	-	-
BISTRA	-	-	-	-	-
LUKA	-	-	-	-	-
DUBRAVICA	-	-	-	-	-
STUPNIK	-	-	2,95	-	-
GORNJA STUBICA	-	-	-	-	-
MARIJA BISTRICA	-	-	-	-	-
VELIKO TRGOVIŠĆE	-	-	-	-	-
ZABOK	-	-	-	-	-
DONJA STUBICA	-	-	-	-	43,49
STUBIČKE TOPLICE	-	-	14,97	-	-
OROSLAVJE	-	-	6,03	-	-
GRAD ZAGREB	0,36	0,55	5,86	0,03	1,77

Izvor: Izračun autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Gradovi i općine na području Urbane aglomeracije Zagreb pružaju socijalnu skrb svojim stanovnicima.

Uvažavajući probleme proistekle iz teške socio-ekonomske situacije građana Velike Gorice, u gradskom proračunu su planirana sredstva za različite oblike pomoći. Programi javnih potreba u socijalnoj skrbi usmjereni su na unapređenje kvalitete života djece, mladih i obitelji u socijalno zaštitnoj potrebi, unapređenje kvalitete življenja osoba s invaliditetom, zaštitu žrtava obiteljskog nasilja, unapređenje kvalitete života osoba treće životne dobi, prevenciju i liječenje bolesti ovisnosti, unapređenje kvalitete života hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskog rata i njihovih obitelji te zaštitu i očuvanje mentalnog i fizičkog zdravlja. Programe socijalne skrbi na području Grada Velike Gorice provode ustanove socijalne skrbi, odgojno-obrazovne ustanove te udruge. Nositelji najvećeg

broja programa su Centar za socijalnu skrb Velika Gorica, Centar za odgoj i obrazovanje Velika Gorica te Gradsko društvo Crvenog križa Velika Gorica.¹⁴¹

U Zaboku ne postoji organizirano zbrinjavanje starijih i nemoćnih osoba, ali je u pripremi početak gradnje prvog privatnog doma umirovljenika. Organiziran je sustav pomoći u kući kako za starije osobe, tako i za osobe s posebnim potrebama, a provode se u suradnji s nadležnim državnim tijelima, uz potporu Grada. Na prostoru grada Zaboka za marginalne, osjetljive i socio-ekonomski ugrožene skupine brine se i organizacija Crvenog križa¹⁴².

U Svetom Ivanu Zelini Centar za socijalnu skrb osigurava minimalne materijalne i financijske uvjete za potrebite obitelji, koji je manje od 1 posto u ukupnom broju stanovnika. Na području grada djeluju i tri doma, Dom za psihički bolesne odrasle osobe Skupnjak kapaciteta 46 osoba, Obiteljski dom Sveti Ivan Zelina kapaciteta 20 osoba te Obiteljski dom Fabijan i Florijan kapaciteta 20 osoba. U Zelini djeluje i Gradsko društvo Crvenog križa Sv. Ivan Zelina, udruga članova Crvenog križa s područja grada Sv. Ivan Zelina i općine Bedenica za promicanje humanitarnih ciljeva i provođenje akcija od opće koristi, koja djeluje na osnovi misije i načela Međunarodnog pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca.¹⁴³

Centar za socijalnu skrb Samobor je javna ustanova koja u prvom stupnju rješava prava iz socijalne skrbi te druga prava u skladu s posebnim zakonom. Brigu o starijim osobama, osobama s invaliditetom i umirovljenicima, uz Centar za socijalnu skrb, vode Gradsko društvo Crvenog križa i humanitarne i druge udruge kojima su osnivači fizičke osobe. U sastavu GD Crvenog križa djeluje "Mikrodom" koji u gradskom, ali neadekvatnom, prostoru brine o svega dvadesetak starijih osoba. Stoga se već dulje vrijeme planira izgradnja Doma za stare i nemoćne osobe koji bi primao veći broj korisnika. O hrvatskim braniteljima brine Koordinacija udruga proizašlih iz Domovinskog rata¹⁴⁴.

Za smještaj i brigu o starim i nemoćnim osobama na čitavom području Grada Jastrebarskog postoji 11 obiteljskih domova s kapacitetom za skrb o 187 korisnika te 11 udomiteljskih obitelji. Socijalno ugroženim stanovnicima Grad Jastrebarsko pruža različite vrste pomoći temeljem Programa socijalne zaštite: novčana pomoć za opremu novorođene djece, novčana pomoć za nabavu udžbenika, sufinanciranje prijevoza, novčana pomoć umirovljenicima, novčana pomoć za troškove stanovanja, troškove liječenja, novčana pomoć za školovanje i studiranje (stipendije), novčana pomoć za djecu s posebnim potrebama i osobe s invaliditetom¹⁴⁵.

Na području Dugog Sela nalazi se centar za socijalnu skrb i provodi se izvaninstitucionalna skrb preko organizacije Crvenog križa, poput pučke kuhinje. Pruža se pomoć starijim osobama i osobama s invaliditetom i poteškoćama u razvoju. U Brckovljanima je ustanova socijalne skrbi Centra za smještaj i rehabilitaciju „Stančić“, a u Rugvici djeluju dva privatna doma za starije i nemoćne osobe¹⁴⁶.

¹⁴¹ www.gorica.hr/dokumenti/strategija-draft.pdf

¹⁴² http://www.zabok.hr/documents/STRATEGIJA/Lokalna_razvojna_strategija_grada_Zaboka_12.11.2014..pdf

¹⁴³ http://www.zelina.hr/portal/images/Dokumenti/Strategija_razvoja_Grada_Svetog_Ivana_Zeline.pdf

¹⁴⁴ http://www.samobor.hr/images/dokumenti/2013_03_strateski_program.pdf

¹⁴⁵ http://www.jastrebarsko.hr/download/strategija-razvoja-grada-jastrebarskog-za-razdoblje-2012---2015_15_01.pdf

¹⁴⁶ <http://www.dugoselo.hr/uprava/PUR2010-1a-old.pdf>

Socijalna skrb u općini Brdovec rješava se preko Centra za socijalnu skrb u Zaprešiću. Općina Brdovec nema ustanove za smještaj starih i nemoćnih osoba, ali želi izgraditi dom umirovljenika na području općine Brdovec¹⁴⁷.

Općina Veliko Trgovišće¹⁴⁸ nalazi se na području Krapinsko-zagorske županije i koristi centre za socijalnu skrb u Krapini (Podružnica u Pregradi), Zaboku (Podružnica u Klanjcu), Donjoj Stubici i Zlatar Bistrici. U Županiji postoji pet domova za stare i nemoćne i to u Pregradi, Stubičkim Toplicama, Krapini, Oroslavju i u Zlatar Bistrici. U pojedinim naseljima djeluju društva Crvenog križa¹⁴⁹.

U općini Pisarovina se posvećuje velika pažnja za skrb potrebitih. Program socijalne skrbi obuhvaća: prehranu siromašnih učenika, pogrebne troškove socijalno ugroženih, troškove prijevoza invalida, troškove stanovanja siromašnih, sufinanciranje rada invalida i humanitarnih organizacija, siromašne umirovljenike, pomoć oboljelim braniteljima, pomoć za opremu novorođenčadi, potpore učenicima i studentima te njega staračkog i socijalno ugroženog stanovništva kroz program „Pomoć u kući“ koji provodi udruga „Sv. Martin“ za općine Pisarovinu, Klinča Sela i Lasinju¹⁵⁰.

Na području općine Jakovlje ne postoji dom za starije i nemoćne osobe, niti u općini Luka postoje smještajni kapaciteti ustanova socijalne skrbi. Nadležnost je socijalne skrbi iz Zaprešića. U općini Luka djeluju udruge umirovljenika koje su vrlo aktivne u organizaciji društvenog života za umirovljenike i pružaju im pomoć u slučaju bolesti i nemoći. U općini Dubravica djeluje i udruga umirovljenika koja djelomično preuzima brigu iz domene socijalne skrbi¹⁵¹. U općini Pušća djeluju humanitarne udruge.¹⁵²

Iz gore opisanog uočava se nedostatak smještajnih kapaciteta u odnosu na potrebe stanovništva, a postojeći prostori za smještaj i pružanje socijalne skrbi su neadekvatni. Po sastavnicama Urbane aglomeracije Zagreb nedostaju ustanove za smještaj starijih i nemoćnih osoba i smještajni kapaciteti za osobe s teškim tjelesnim invaliditetom, ovisne o pomoći drugih osoba. Problem predstavljaju i liste čekanja za smještaj u ustanove za starije i nemoćne osobe (oko 8.000 osoba u Gradu Zagrebu¹⁵³) što ukazuje na nedostatak smještajnih kapaciteta u odnosu na potrebe stanovnika. Neke općine u Urbanoj aglomeraciji Zagreb nemaju ustanove za smještaj starih i nemoćnih osoba (na primjer Brdovec). Također, prisutan je i problem neadekvatnih prostora centara za socijalnu skrb u nekim općinama i gradovima Urbane aglomeracije Zagreb (npr. u gradu Samoboru¹⁵⁴). Socijalne ustanove nisu podjednako ekipirane stručnim kadrovima pa teško provode programe i sadržaje za starije i nemoćne osobe. Kvaliteti socijalne skrbi doprinose brojne udruge, koje uključuju svojim aktivnostima i ranjive skupine koje nisu dovoljno uključene u sustav socijalne skrbi, primjerice i siromašne građane.

¹⁴⁷ http://www.brdovec.hr/download/repository/Glasnik_2010_07.pdf

¹⁴⁸ <http://www.veliko-trgovisce.hr/wp-content/uploads/2015/07/Strate%C5%A1ki-razvojni-program-Op%C4%87ine-Veliko-Trgovi%C5%A1%C4%87e-Nacrt-20.7..pdf>

¹⁴⁹ www.zeleni-bregi.hr/dokumenti/LRS_Zeleni_bregi.pdf

¹⁵⁰ http://www.pisarovina.hr/images/Dokumenti/2014/Strategija_nova.pdf

¹⁵¹ http://www.jakovlje.hr/uredi/documents/Program_ukupnog_razvoja_opcine.pdf

¹⁵² http://www.pusca.hr/images/DOKUMENTI/strategija/spgr_pusca.pdf

¹⁵³ http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/zagrebplan-ciljevi_i_prioriteti_razvoja_do_2020.pdf

¹⁵⁴

<http://www.samobor.hr/web/datoteke/Vazno/Strateski%20program%20razvoja%20Grada%20Samobora%202013.%20-%202020..pdf>

Informacije o broju alternativnih usluga u zajednici poput rane intervencije, specijaliziranih udomiteljskih obitelji nisu dostupne, ali spominje se slaba dostupnost specijaliziranih usluga kao što su pomoćnici u nastavi, radni asistenti, osobni asistenti, dostupnost javnog i specijaliziranog prijevoza, specijalizirane zdravstvene usluge u gradovima i općinama aglomeracije.

Na temelju dostupnih informacije i prikupljenih podataka izrađen je popis razvojnih problema i potreba u području socijalne skrbi.

SOCIJALNA SKRB

RAZVOJNI PROBLEMI
Nedostatak smještajnih kapaciteta u odnosu na potrebe stanovništva
Neadekvatni postojeći prostori
Manjak ustanova za smještaj starijih i nemoćnih osoba
Manjak stručnog kadra za rad u socijalnim ustanovama
Manjak programa i sadržaja za starije i nemoćne osobe
Nedovoljna uključenost stanovnika u rizičnoj grupi od siromaštva u sustav socijalne skrbi
Nedovoljan broj alternativnih usluga u zajednici (usluga rane intervencije, specijaliziranih udomiteljskih obitelji...)
Nedovoljan broj smještajnih kapaciteta za osobe s teškim tjelesnim invaliditetom, ovisne o pomoći drugih osoba
Nedovoljna zaposlenost osoba s invaliditetom
Slaba dostupnost specijaliziranih usluga (pomoćnici u nastavi, radni asistenti, osobni asistenti, dostupnost javnog i specijaliziranog prijevoza, specijalizirane zdravstvene usluge)
RAZVOJNE POTREBE
Osigurati smještajne kapacitete za stare i nemoćne, te osobe s teškim invaliditetom
Osmisliti programe i sadržaje za stare i nemoćne
Uključiti stanovnike u rizičnoj grupi od siromaštva u sustav socijalne skrbi

3. PREPOZNAVANJE RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA

3.1. Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za društvo

Na temelju prikupljenih informacija i analiziranih podataka, te uočenih razvojnih problema i potreba, izrađena je analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za društvo prikazana u obliku SWOT tablice u nastavku.

Tablica 74 Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za društvo

PREDNOSTI	SLABOSTI
Društvene djelatnosti • Uključenost djece u predškolske, osnovnoškolske i srednjoškolske programe • Interes za visokim obrazovanjem • Zainteresiranost za uključivanje u kulturne i sportske programe, te programe tehničke kulture • Motiviranost za djelovanje u području kulturnih i kreativnih industrija • U aglomeraciji se provodi nacionalni sustav kojim se reguliraju socijalna pitanja i socijalna skrb • Bogatstvo aktivnosti u svim vidovima kulturnih djelatnosti (posebice u području kulturne baštine)	Društvene djelatnosti • manjak ustanova predškolskog odgoja • nedovoljni kapaciteti predškolskih ustanova i dotrajalost zgrada i opreme • nedostatak dvorana za tjelesne aktivnosti i igrališta za dnevni boravak na otvorenom • nedostatak programa za djecu od 6 mjeseci do 1 godine, za djecu s posebnim potrebama i darovitu djecu, te formiranje stručnih timova u ustanovama predškolskog odgoja • nedostatak školskog prostora u područjima velikog doseljavanja i istodobno velik broj napuštenih objekata područnih škola u ruralnim područjima • nedovoljni kapaciteti školskih ustanova • nedostatak školskog prostora u postojećim osnovnoškolskim i srednjoškolskim objektima, nedostatak sportskih dvorana i igrališta u osnovnim i srednjim školama • manjak programa i izvannastavnih aktivnosti u osnovnim i srednjim školama • manjak sportskih dvorana i sportskih terena u osnovnim i srednjim školama • manjak učitelja za program produženog boravka u osnovnim školama • dotrajalost dijela postojećih školskih objekata i školske opreme u osnovnim i srednjim školama • nedostatan prostorni i kadrovski kapaciteti na fakultetima, te dislociranost • nedostatan smještaj za studente • oprema prostora muzeja, kazališta, centara za kulturu, galerija, knjižnica, koncertnih dvorana je u mnogim slučajevima nepotpuna i nije adekvatna za primjenu modernih tehničkih dostignuća • nedostatak prostornih kapaciteta za provođenje regularnih aktivnosti ustanova u kulturi • nedostatak radnog prostora za umjetničke organizacije i umjetnike • nepostojanje dugoročnog programa za kulturne djelatnosti (npr. zaštite kulturne baštine) • zapuštenost pojedinih vidova kulturnih djelatnosti (npr. spomeničke baštine) • neujednačena ulaganja u temeljne institucije za kulturu od strane njihovih osnivača • nedovoljna uključenost u europski kulturni prostor • neadekvatna zaštita kulturne građe • nedovoljan broj i nezadovoljavajuća teritorijalna raspodjela kulturnih događanja namijenjenih obiteljima, djeci i mladima na području Urbane aglomeracije Zagreb • manjak potpora kreativnim industrijama • manjak sportskih dvorana u odgojno-obrazovnim institucijama

Ljudska prava i participacija građana • Uređen sustav i financiranje djelatnosti predstavnika nacionalnih manjina • Financijska i druga podrška radu udruga koje se bave manjinama	• manjak sportskih građevina • nedovoljna kvaliteta i opremljenost sportskih objekata • neravnomjeran raspored sportskih i rekreativnih građevina • manjak adekvatnih prostora u kojima bi građani, prije svega djeca i mladi, mogli zadovoljavati svoje potrebe na području tehničke kulture • neravnomjerna pokrivenost sadržajima tehničke kulture • nedovoljno osmišljena i ostvarena suradnja subjekata tehničke kulture • manjak i dotrajalost zdravstvenih objekata • manjak i dotrajalost opreme u zdravstvu • nedostatna provedba preventivnih zdravstvenih programa • nedostatne usluge hitne pomoći • manjak zdravstvenih djelatnika i određenih specijalizacija • neujednačena dostupnost zdravstvene zaštite • neujednačena kvaliteta zdravstvene zaštite na području Urbane aglomeracije Zagreb • nedostatak smještajnih kapaciteta za socijalnu skrb u odnosu na potrebe stanovništva • neadekvatni postojeći prostori za pružanje usluga socijalne skrbi • manjak ustanova za smještaj starijih i nemoćnih osoba • manjak stručnog kadra za rad u socijalnim ustanovama • manjak programa i sadržaja za starije i nemoćne osobe • nedovoljna uključenost stanovnika u rizičnoj grupi od siromaštva u sustav socijalne skrbi Ljudska prava i participacija građana • nedostatak stručnih suradnika • nedostatak većih mogućnosti srednjoškolskog obrazovanja osoba s posebnim potrebama • nedovoljno razvijena mobilnost te nacionalna i međunarodna suradnja umjetnika i organizacija u kulturi i umjetnosti • kulturna infrastruktura nije potpuno prilagođena potrebama osoba s invaliditetom • nedovoljan broj umjetničkih/rehabilitacijskih radionica za osobe s mentalnim teškoćama • manjak projekata mobilnosti umjetnika • nedostatak prostora za rad i nedostatak stručnog kadra u sektoru kulturno-umjetničkog amaterizma • neusklađenost broja i kapaciteta sportskih objekata s potrebama stanovništva, sportaša i rekreativaca • nedovoljno sportski aktivnih stanovnika
---	---

	• manjak programa sportske rekreacije • neadekvatna sportska kultura gledatelja • nedovoljan broj programa za darovite i programa za uspješnu integraciju u redovite programe djece i mladih s posebnim potrebama • nedovoljan broj alternativnih usluga u zajednici (usluga rane intervencije, specijaliziranih udomiteljskih obitelji...) • nedovoljan broj smještajnih kapaciteta za osobe s teškim tjelesnim invaliditetom, ovisne o pomoći drugih osoba • nedovoljna zaposlenost osoba s invaliditetom • slaba dostupnost specijaliziranih usluga (pomoćnici u nastavi, radni asistenti, osobni asistenti, dostupnost javnog i specijaliziranog prijevoza, specijalizirane zdravstvene usluge) • slaba educiranost lokalne zajednice u području kulturnih djelatnosti (npr. zaštite kulturne i prirodne baštine i bioraznolikosti) • nedovoljno prepoznate tradicijske vrijednosti kulture (ne koriste se kao značajan razvojni resurs) • nedovoljna briga za očuvanje identiteta i tradicijskih vrijednosti kulture • nedovoljno prisutan koncept sustavnog očuvanja i unaprjeđenja sveukupnih vrijednosti kao nositelja prepoznatljivosti (za razliku od zaštite pojedinačnih spomenika) • nedostatno sustavno strategijsko umrežavanje kulturnih vrijednosti u ukupnom razvoju i očuvanju identiteta prostora • nedovoljna znanja i osviještenost o svim vrstama diskriminacije • javnost malo zna o diskriminaciji temeljem spola • nedovoljna razmjena dobrih praksi između gradova i općina unutar Urbane aglomeracije Zagreb i gradova EU • nedovoljna obrazovanost gradskih službenika/ca o osvješćivanju predrasuda i prepoznavanju diskriminacije • nedostatak pokazatelja o doprinosu udruga u pružanju pomoći i podrške građanima u provedbi programa/projekata za koje su ostvarili financijsku potporu iz proračuna • udruge uglavnom nemaju projekte sa značajnijim razvojnim učinkom • nedostatak koordinacije udruga i koordinacije rada udruga na istočnom, južnom, zapadnom i sjevernom dijelu aglomeracije • nedostatak strateškog dokumenta za suradnju s udrugama • velikom broju udruga potrebno je sufinanciranje osnovnih troškova rada
--	---

Demografija • koncentracija najvećeg broja stanovnika u RH • najviše obrazovano stanovništvo RH • doseljavanje stanovnika u aglomeraciju	• nedovoljna zastupljenost stručnih osoba u tijelima udruga, kao i njihova osposobljenost za pripremu aplikacija za razvojne projekte • nepostojanje udruga - nositelja razvoja civilnog društva (npr. udruga za promicanje demokracije, ljudskih prava, tolerancije, poštivanja osobnosti i ljudskog dostojanstva) te udruga koje bi se bavile problematikom nasilja i pružanja pomoći žrtvama na sjevernom dijelu aglomeracije • nedostatak financijskih sredstava i adekvatnih prostora za djelovanje udruga na sjevernom dijelu aglomeracije • nedostatak mikroregionalnih centara za mlade/klubova mladih (adekvatnih prostora koji bi objedinili sve usluge potrebne mladima te omogućili sudjelovanje i obrazovanje svih neovisno o financijskim mogućnostima) • nedovoljna pristupačnost i atraktivnost postojećih sportsko – rekreacijskih sadržaja mladima • značajno zastupljena braniteljska populacija na području Urbane aglomeracije Zagreb • nedostatak/nedovoljno posebnih, prilagođenih programa za skrb i savjetovanje braniteljske populacije • nedostatak odjela/ureda (institucionalne podrške) za branitelje • zahtjevi za povećanom medicinskom skrbi i savjetovanjima Demografija • nedovoljna ponuda verificiranih programa u suglasju s potrebama i interesima djece i roditelja • nedovoljna educiranost, organizacijske pretpostavke i uvjeti u procesu informatizacije društvenih djelatnosti • radno vrijeme nije prilagođeno potrebama obitelji (manjak poludnevni i drugih programa) • nezaposlenost mladih i nedostatak životne perspektive • nizak životni standard • nedovoljno obrazovanje mladih i nedovoljna ponuda svima dostupnih edukacijskih sadržaja • nedostatak interesa za društvena zbivanja i nedovoljno javno djelovanje mladih • neuključenost mladih u procese odlučivanja • odlazak mladih u inozemstvo
PRILIKE	PRIJETNJE
Društvene djelatnosti • Usklađivanje obrazovnih programa s potrebama tržišta rada	Društvene djelatnosti • nedovoljno koherentna i različitim potrebama nedovoljno prilagođena organizacijska struktura tehničke kulture

• Adaptacija i modernizacija domova kulture putem EU sredstava • Razvoj informatizacije i e-zdravstva • Unapređenje kvaliteta usluga zdravstvene zaštite • Daljnji razvoj i unaprjeđivanje odnosa sa svim vjerskim zajednicama • Suradnja s vjerskim zajednicama u izgradnji i opremanju infrastrukture te financiranju vjerskih programa Ljudska prava i participacija građana • unaprjeđenje sustava zaštite ljudskih prava • poticanje povećanog uključivanja i participacije građana u svim vidovima društvenih djelatnosti Demografija razvoj sustava demografske obnove temeljen na specifičnostima urbane aglomeracije	Ljudska prava i participacija građana • na nacionalnoj razini nije razvijena jedinstvena metodologija prikupljanja statističkih podataka i pripadajućih rodni istraživanja • nema analize pokazatelja ekonomskih ili društvenih kretanja u odnosu na spol • na nacionalnoj razini nema metodologije za provedbu strategije uvođenja načela ravnopravnosti spolova, uključujući uvođenje načela ravnopravnosti spolova u planiranje proračuna, analize izrađene na temelju spola te procjenu utjecaja spola • na nacionalnoj razini nema razrađenog plana i metodologije obrazovanja službenika/službenica o ravnopravnosti spolova, posebice za lokalnu razinu • proces usklađivanja obiteljskog, privatnog i profesionalnog života ne prati zahtjeve uklanjanja nejednakosti u društvenom položaju muškaraca i žena Demografija • demografsko pražnjenje slabije razvijenih i prometno nedostupnih predjela aglomeracije
---	---

Izvor: obrada autora

3.2. Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za gospodarstvo

Na temelju prikupljenih informacija i analiziranih podataka, te uočenih razvojnih problema i potreba, izrađena je analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za gospodarstvo prikazana u obliku SWOT tablice u nastavku.

Tablica 75 Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za gospodarstvo

PREDNOSTI	SLABOSTI
Gospodarske djelatnosti • koncentracija gospodarskih aktivnosti (niži transakcijski troškovi) • prometna povezanost i propulzivnost, podobna za alokaciju prerađivačkih djelatnosti (u makro regiji) • veliki broj gospodarskih subjekata • raznovrsna struktura gospodarskih subjekata (po djelatnosti, po veličini) • dostupnost radne snage različitih profila • privlačnost UAZ-a za pokretanje gospodarskih aktivnosti	Gospodarske djelatnosti • nedovoljna konkurentnost u odnosu na druge velike gradove • nedostatna usmjerenost na proizvode i usluge veće dodane vrijednosti i višega tehnološkog stupnja obrade • nedovoljno razvijena tehnološka infrastruktura i suradnja gospodarskih subjekata, te malih i srednjih poduzetnika s istraživačkim i razvojnim institucijama usprkos velikom kadrovskom i obrazovnom potencijalu Zagreba • slabo poticanje i vrednovanje razvojnih učinaka programa i projekata za razvoj poduzetništva na razini UAZ • kvalifikacijska struktura nezaposlene radne snage u mnogim slučajevima ne odgovara potrebama tržišta rada (nedovoljno stručne radne snage) • velik udio nezaposlenih starije dobi koji se teško prilagođavaju zahtjevima tržišta • nedovoljna uključenost lokalne razine u programe za poticanje zapošljavanja Državnog zavoda za zapošljavanje • povećavanje jaza razvijenosti između razvijenijih dijelova (oko Grada Zagreba) i ostatka UAZ-a kao i između urbanih i ruralnih područja • nedostatno i necjelovito organizirano obrazovanje za poduzetništvo • nedovoljno realiziranih privatnih investicijskih projekata • nedovoljna orijentiranost na inozemna tržišta • nedostatak financijskih sredstava za kapitalne infrastrukturne projekte • nedostatna potpora razvoju poduzetništva, u pružanju obrazovnih, stručnih i profesionalnih usluga malom i srednjem gospodarstvu • poduzetničke zone nisu ujednačene - neke nemaju sređene imovinsko pravne odnose, neke nisu komunalno opremljene, nema organiziranog upravljanja njihovim razvojem • neravnomjeran/nekontrolirani prostorni razmještaj gospodarskih zona • tehnološka infrastruktura (prostor, oprema, usluge) je nerazvijena, ne postoje programi poticaja korištenja znanja i razvoja tehnologije u poduzetništvu • nedovoljno razvijena kvalitetna poduzetnička infrastruktura i nedovoljna podrška za razvoj poduzetništva (poduzetnički centri, opremljenost poduzetničkih zona, savjetodavne organizacije, kapaciteti Regionalne razvojne agencije)

	• nedostatak opreme i prostora za svakodnevne aktivnosti u poduzetničkim zonama, te stručnih konzultanata • nezainteresiranost mladih za obrtnička zanimanja • manjak motiviranosti i samopouzdanja te nedostatak financijskih resursa za pokretanje vlastitog posla posebice kod mladih • nedovoljna informiranost poduzetnika o mogućim izvorima financiranja razvojnih projekata • nedovoljno korištenje sredstava iz fondova EU • nedovoljno razvijena svijest o važnosti cjeloživotnog učenja • nekonkurentnost poduzetnika • nedostatak specijaliziranog kadra • nedovoljan broj mladih stručnih kadrova • nedovoljno ulaganje u istraživanje i razvoj (nedovoljno strukovno ulaganje u istraživanja) • sustav strukovnog obrazovanja ne prati potrebe obrtništva • zastarjela tehnologija u obrtništvu • manjak poslovnog prostora i nesigurnost u korištenju zbog neizvjesne dugoročnije perspektive najma (povrat nacionalizirane imovine) • nedovoljna povezanost i umreženost poduzetnika kako bi se osigurala veća konkurentnost na tržištu • izumiranje tradicionalnih i umjetničkih obrta • nedovoljna usmjerenost prema poticanju i razvoju start up poduzetnika • nedostatna svijest o važnosti zelenog održivog gospodarstva • nedovoljno poznavanje menadžmenta i marketinških aktivnosti • nedostatna svijest o važnosti društvenog poduzetništva • visok udio žena u nezaposlenom stanovništvu • visok udio nezaposlenih mladih bez radnog iskustva • slaba obrazovna struktura stanovništva (ZŽ, KZŽ) • neusklađenost ponude i potražnje na tržištu radne snage s obzirom na tražene kompetencije • znatan broj deficitarnih zanimanja • slabo razvijeni dodatni oblici obrazovanja, usavršavanja (soft vještine - komunikacijske, prezentacijske i sl.) • slaba informatička pismenost i znanje stranih jezika • neadekvatni programi za cjeloživotno obrazovanje • nemobilnost radno aktivnog stanovništva
--	--

Turizam • raznovrsni turistički resursi što proizlaze iz prirodnih i kulturnih obilježja • manifestacije u Zagrebu, najatraktivniji adventski grad u EU Poljoprivreda	• nepostojanje cjelovite politike za poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja mladih visoko obrazovanih osoba u onim dijelovima gospodarstva koji svoj rast i razvoj zasnivaju na znanju i inovacijama Turizam • nedovoljna komunikacija i umreženost dionika u turizmu (suradnja u realizaciji turističkih projekata) • nedovoljna prepoznatljivost i osmišljenost turističkog proizvoda i turističkog identiteta UAZ-a • nedostatak inovativnih sadržaja turističke ponude • nedovoljno iskorišten potencijal posebnih oblika turizma • nedostatna cikloturistička infrastruktura i nepovezanost cikloturističke ponude • manjak domaćih i stranih investicija u turizmu • nesustavno praćenje rizika koji utječu na konkurentnost • nepostojanje preciznijih informacija o konkurentskom okruženju • nedovoljno valorizirani i iskorišteni prirodni, kulturni i drugi potencijali za razvoj turizma • niska razina turističke opremljenosti međunarodno relevantnih turističkih resursa (uglavnom izvan Zagreba) • nedovoljno kvalitetnih i adekvatnih ugostiteljskih i smještajnih kapaciteta za potrebe turističkih aktivnosti (uglavnom izvan Zagreba) • nedovoljno razvijen ruralni turizam • nedostatan profesionalni/kvalitetan kadar (većina JLS-a u UAZ-u osim Zagreba - nedovoljno zaposlenih stručnjaka u sektoru turizma i to za razvoj smještajne i kongresne ponude, razvoj seoskog, eko, etno, višednevnog izletničkog i obiteljskog turizma) • nepostojanje integralne razvojne strategije turizma UAZ • nerazrađena marketinška turistička politika • međunarodna nekonkurentnost zagorskih toplica • nedovoljno iskorišteni potencijali vjerskog turizma • nedovoljna zaštita termalnih izvora • zaostala turistička infrastruktura • daljnji pritisak na gradsku infrastrukturu i potražnju za radnim mjestima zbog imigracijskog priliva • nedostatak novih slobodnih radnih mjesta Poljoprivreda
--	--

• poljodjelske površine visoko vrijednog zemljišta Šumarstvo • velike površine pod šumama	• nedostatak poljoprivredne strategije regije s obzirom na blizinu velikog urbanog središta ZG i pogodnosti tla • nedostatak sustava racionalnog vađenja šljunka za potrebe građevinske industrije • nedostatno korištenje prirodne baštine kao razvojnog resursa (slaba suradnja priroda – turizam – gospodarstvo – „kulturne industrije“) Šumarstvo • šumarstvo nije dovoljno aktivirano u svim oblicima što ima utjecaj na funkcioniranje urbane aglomeracije u području gospodarstva, rekreacije , turizma
PRILIKE Gospodarske djelatnosti • koristiti konkurentne prednosti UAZ-a • uključivanje u klastere • razvoj efikasnijeg i učinkovitijeg upravljanja ljudskim resursima na svim razinama • promocijom UAZ-a privući domaće i strane ulagače • rješavanje imovinsko-pravnih i infrastrukturnih problema u cilju realizacije poduzetničkih inicijativa Turizam • rast potražnje za umreženim i međusobno nadopunjujućim oblicima turizma koji mogu povezati i uspostaviti sve postojeće potencijale i aktivne turističke resurse	PRIJETNJE Gospodarske djelatnosti • nepovoljno makroekonomsko okruženje za postojeću strukturu industrije • sve veći broj stranih trgovačkih lanaca • nedovoljno prilagođene kreditne linije i državni poticaji potencijalnim korisnicima (uglavnom prilagođeno korisnicima na moru) • previsoki porezi i doprinosi • nelikvidnost i slaba zaštita vjerovnika • velika osjetljivost na negativna gospodarska kretanja (insolventnost, recesija) • raširena pojava „sive ekonomije“ • nastavak procesa starenja stanovništva, posebno središnjeg gradskog naselja (smanjivanje udjela mladih) • nizak prirodni prirast stanovništva • razlike u gustoći naseljenosti na području Grada • ubrzano starenje radne snage • neusklađenost mjera aktivne politike za zapošljavanje na nacionalnoj razini s potrebama na lokalnoj razini Turizam • nemogućnost korištenja turističkih atrakcija i resursa (dvorci, kurije i dr.) za turističke, muzejske, smještajne, kongresne i druge komplementarne ponude zbog neriješenih imovinsko-pravnih pitanja

Poljoprivreda • aktiviranje i bolje iskorištavanje postojećih resursa uz industrijske oblike poljoprivrede i s ekološki inovativnim pristupima • neiskorišteni potencijali obnovljivih izvora energije, drvene biomase, energije sunca, geotermalne energije • neiskorištenost energetskog i drugog potencijala rijeke Save Šumarstvo • aktiviranje šumskih predjela u svrhu poboljšanja kvalitete življenja stanovnika aglomeracije • neiskorišteni potencijal šuma	Poljoprivreda • ugroženost vrijednih poljoprivrednih površina uslijed poplava ili zagađenja podzemnih voda i vodonosnika Šumarstvo • pretjerana eksploatacija šuma i uništavanje vrijednih dijelova zaštićenih šumskih površina
---	---

Izvor: obrada autora

3.3. Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za urbano okruženje

Na temelju prikupljenih informacija i analiziranih podataka, te uočenih razvojnih problema i potreba, izrađena je analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za urbano okruženje prikazana u obliku SWOT tablice u nastavku.

Tablica 76 Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za urbano okruženje

PREDNOSTI	SLABOSTI
Identitet i okoliš • Očuvan i zaštićen okoliš u većem dijelu UAZ-a • Bogata krajobrazna raznolikost • Bogati i raznoliki turistički diverziteti • Bioraznolikost Crne Mlake (Ramsarski lokalitet) • Očuvana kvaliteta vode vodotoka Sava • Kvalitetna poljoprivredna tla za razvoj agrara usmjerenog na gradsko tržište (povrtlarstvo, cvjećarstvo) • Očuvana kvaliteta vode u jezerima UAZ-a • Relativno dobra kakvoća zraka	Identitet i okoliš • Nejasan tretman elemenata važnih za razvoj UAZ-a • Nedostatan sustav praćenja okoliša • Slaba dostupnost informacija o stanju okoliša širem krugu zainteresirane javnosti • Niska razina povjerenja građana u županijske institucije • Sporo provođenje postojećih planova/programa • Pogoršana kakvoća vode rijeke Save (između lokacija Sava-Petruševac i Sava-Oborovo) • Potencijalno onečišćenje površinskih vodotoka, tla i podzemnih voda ispuštanjem nepročišćenih otpadnih voda Zagrebačkog vodonosnika (sukladno tome problem je i nedovoljan broj ugrađenih pročištača otpadnih voda) • Nepostojanje planskog okvira za održivo upravljanje i zaštitu slivova • Nedovoljno integrirano vodno gospodarstvo • Smanjenje nivoa podzemne vode na središnjem dijelu UAZ-a • Onečišćenost vodotoka • Skromna provedba mjera energetske učinkovitosti, čistih goriva i obnovljivih izvora energija • Onečišćenja zraka prisutna lokalno (sam Grad Zagreb, promet, poljoprivreda i dr.) • Nedostatna mreža postaja za mjerenje i praćenje kakvoće zraka • Nedostatno sustavno praćenje kvalitete tala • Nepostojanje cjelovitog sustava gospodarenje otpadom • Nepostojanje rješenja za zbrinjavanje otpada sa središnjeg dijela UAZ-a nakon 2018. • Nepostojanje regionalnih centara za zbrinjavanje otpada • Ograničeno korištenje najvećeg odlagališta Prudinec • Nesanirana „divlja“ i „službena“ odlagališta otpada • „Divlja“ odlagališta otpada koja se nakon provedene sanacije ponovo koriste • „Službena“ odlagališta koja ne zadovoljavaju kriterije suvremenog sanitarnog deponija otpada • Nepostojanje kulture i sustava odvojenog prikupljanja otpada • Nepostojanje sustava praćenja tokova otpada (količine, sastava, i sl.), odnosno informacija potrebnih za kvalitetno planiranje • Onečišćenje bukom • Nepostojanje svijesti o buci kao vrlo štetnom obliku narušavanja kvalitete životnog prostora

Komunalna i prometna infrastruktura • Korištenje pozicijske prednosti prometno-geografskog položaja UAZ-a • Cestovna protočnost i umreženost, sustavno razvijano rasterećenje urbanog prostora regionalnim tranzitom • Mreža željezničkih pruga (djelomična pokrivenost prostora pogodnog za razvoj	• Svjetlosno onečišćenje (Grad Zagreb) • Nepostojanje svijesti o svjetlosnom onečišćenju • Nedostatan sustav praćenja „onečišćenja bukom“ • Okolišno agresivna / onečišćujuća i energetska / ekonomski neučinkovita javna rasvjeta • Nedovoljno iskorištene vode stajačice (posebno šljunčare) - nedostatak sustavnog saniranja i prenamjene • Nepostojanje strategije korištenja mineralnih resursa/sirovina • Nesanirana napuštena eksploatacijska polja i nejasan koncept sanacije i korištenja • Nedostatno sustavno strategijsko umrežavanje prirodnih vrijednosti u ukupnom razvoju i očuvanju identiteta prostora • Nedovoljno je razvijen/istančan odnos u definiranju vrsta i intenziteta intervencija različitim tipovima i oblicima krajobraznih jedinica • Nedostatak razvrstaja krajobraznih mikrojedinica na nižoj razini (u cijelom obuhvatu aglomeracije) kako bi se upotpunilo razlikovanje i poznavanje osnovnih identitetskih obilježja prostora te afirmiralo vrijednosti • Nedovoljno iskorištena područja relativno očuvanih kultiviranih krajolika za razvoj turizma • Nepostojanje jedinstvene metodologije prikupljanja i obrade podataka vezanih uz prijevoznu potražnju; nije određen vremenski razmak praćenja kretanja pokazatelja • Neuređenost riječnih objekata postojećeg plovnog puta Save • Nedovršenost projekta uređenja plovnog puta rijeke Save na IV./V. klasu • Podloge su neažurirane te dijelom odstupaju od stvarnog stanja • Nerazborito gospodarenje urbanim ekosustavom (nedovoljna štednja resursa - vode, energije i otpada) • Nedostatak informacija o razvoju regija u susjedstvu Komunalna i prometna infrastruktura • Zastarjela prometna mreža (dugo vrijeme putovanja prema Zagrebu i od Zagreba) • Prostorna nepovezanost pojedinih segmenata prometa te pojedinih elemenata prometnog sustava • Javni gradski promet u aglomeraciji nije kontroliran i planiran u sustav (na razvoju i unapređenju javnog prijevoza se ne radi dovoljno) • Nedostatak modela sustava prometa na razini UAZ • Nedovoljno korištenje javnog gradskog i međugradskog prijevoza, te korištenja bicikla i električnih vozila (ukrcaj bicikla na tramvaj, autobus i prigradsku željeznicu)
---	---

sustava prigradske željeznice) • Zračne luke i pristaništa na području UAZ-a • Većina UAZ-a pokrivena organiziranim prikupljanjem otpada • Izrađeni (ili u izradi) planovi sanacije divljih odlagališta otpada • Širokopojasni pristup u elektroničkim telekomunikacijama na području većeg dijela UAZ-a • Povećanje broja biciklističkih ruta i korištenja bicikla	• Neodgovarajuća organizacija javnog putničkog prometa (ne funkcionira kao cjeloviti sustav) • Nedovoljno razvijena cestovna infrastruktura (osobito u južnom dijelu UAZ-a) • Previsoki stupanj motorizacije • Nedostatan broj parkirnih mjesta na središnjem području UAZ • Postojeća željeznička infrastruktura zagrebačkog čvora nije prilagođena potrebama javnoga gradskog i prigradskoga željezničkog prometa • Nedostatna pristupačnost različitim vrstama učinkovitog prijevoza, koji čuva okoliš • Nedovoljno razvijeni biciklistički promet (nedovoljna tehnička podrška biciklističkom prometu) • Nepovezanost biciklističkih staza i traka međusobno te nepovezanost istih s okolnim prostorom • Nepostojanje cjelovitog sustava javne vodoopskrbe UAZ-a • Djelomična dotrajalost sustava vodoopskrbe (znatni gubici) • Razlike u stupnju opskrbljenosti vodom pojedinih dijelova UAZ-a • Nedostatna količina i kakvoća isporučene vode • Nemogućnost zadovoljavanja sigurnosnih kapaciteta vodospremnika prema standardima EU • Onečišćenje postojećih vodocrpilišta na području središnjega dijela UAZ-a • Nepostojanje cjelovitog sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području UAZ-a • Dotrajalost sustava odvodnje na središnjem području UAZ-a • Neodgovarajuća sigurnost sustava u slučaju elementarnih nepogoda na središnjem području UAZ-a • Korištenje septičkih jama na području UAZ-a koje nisu vodonepropusne, a kapacitet im je nedovoljan • Nedostatno razvijen sustav navodnjavanja • Djelomična pokrivenost UAZ-a plinoopskrbnom mrežom • Djelomična dotrajalost plinoopskrbnih mreža s velikim gubicima • Nedovoljni kapacitet plinoopskrbne mreže za buduće potrebe (glavni magistralni plinovod) • Nesigurnost opskrbe – nepostojanje skladišta • Nedovoljna iskorištenost, neuređenost i nedostatak sadržaja na tržnicama središnjeg dijela UAZ-a • Radno vrijeme tržnica nije prilagođeno korisnicima • Ne primjenjuje se koncept sustavne proizvodnje „zdrave hrane“ • Nedostatak ukopnih mjesta na velikim grobljima (Mirogoj i Miroševac) na središnjem prostoru UAZ-a • Nedostatak ukopnih mjesta na manjim grobljima na području UAZ-a • Nedostatni kapacitet skloništa za kućne ljubimce u Dumovcu • Nepostojanje groblja za kućne ljubimce na području UAZ-a
--	--

Naselja i stanovanje • hijerarhijski sustav gradova i naselja aglomeracije uređen i razvijan kao centralni grad okružen prstenom satelitskih gradova • tradicija prostornog planiranja grada Zagreba • raznolikost kvalitativnih naseobinskih oblika u aglomeraciji	Naselja i stanovanje • Prostorni planovi su međusobno neusklađeni u pojedinim dijelovima - nije vidljiva konkretizacija ciljeva, smjerova i načina razvoja • Nije vidljiva planska intervencija u području stanovanja (neravnomjeran razmještaj) • Nedostatak koncepcije povezivanja stanovanja s radom na području UAZ-a • Nejasan i nesustavan odnos prema napuštenim, devitaliziranim ili neprimjereno korištenim prostorima – ne postoji koncept ulaganja u brownfield (neadekvatne površine napuštene industrije unutar gradova) • Niska razina uključenosti javnosti • Neiskorištena imovina JLS • Nedovoljan/neučinkovit nadzor nad prostornim širenjem gradova (miješanje funkcija i socijalnih skupina) • Nedefinirana stambena politika koja obuhvaća tržišne, najamne, sekundarne i socijalne modele stanovanja u postojećim, obnovljenim i novoizgrađenim stanovima • Nedefinirani standardi stanovanja i nepostojanje baze podataka bitnih obilježja stambenog fonda • Neujednačena mreža javnih servisa i sadržaja, te javnih površina stambenih područja • Nedostatak uređenih građevinskih čestica za prototipsku individualnu stambenu gradnju koja afirmira suvremene standarde stanogradnje s naglaskom na energetske učinkovitost i održivo građenje • Nedostatak modela prototipske kolektivne stambene gradnje koja afirmira suvremene standarde stanogradnje s naglaskom na energetske učinkovitost i održivo građenje • Nedostatak procjena o stambenim potrebama • Smanjivanje broja stanovnika u naseljima • Nekorišteni stanovi i neprodani novosagrađeni stanovi • Nesolidne stambene novogradnje • Prostorna segregacija stanovanja koja dovodi do razvoja socijalnih problema • Nedostatak prostornih standarda za kvalitetno planiranje pratećih sadržaja stanovanja • Nedostatak mogućnosti zaposlenja u lokalnom okruženju • Nepostojanje razvojnog dokumenta u području unaprjeđenja zelene infrastrukture • Nedefinirani kriteriji za odabir, pripremu i provedbu gradskih projekata • Nedostatak vlastitih financijskih sredstava za pripremu i provedbu gradskih projekata • Nedovoljni kapaciteti administracije JLS-a za provedbu strateških projekata
---	---

PRILIKE	PRIJETNJE
Identitet i okoliš • Tranzitni položaj na križanju dvaju razvojnih pravaca: srednja Europa-Jadran (Budimpešta – Rijeka), i istok-zapad • Korištenje EU fondova za projekte u području okoliša • Uključivanje u programe energetske učinkovitosti na nacionalnoj razini • Izrađeni svi važniji strateški razvojni dokumenti (planovi, programi) upravljanja vodama na nacionalnoj razini • Raznolikost prostornih obilježja • Definiranje prepoznatljivog identiteta UAZ-a (prepoznatljivost prirodne i kulturne baštine, rituala i manifestacija...) • Velik površine pokrivene šumom • Korištenje Save kao ekološko i doživljajno posebno značajnog krajolika • Podzemne vode Zagrebačkog vodonosnika kao strateške rezerve vode Hrvatske • Geotermalne vode kao obnovljivi energetski resurs • Nedovoljno iskorišteni Medvednički potoci – potencijal za oblikovanje otvorenih prostora i povezivanja grada (veza Medvednica – Sava kao pejzažni identitet grada) • Nedovoljno iskorišteni izvori mineralne vode (Jamnica) • Nedovoljno iskorišteni geotermalni izvori	Identitet i okoliš • Emisije iz stacionarnih izvora (odnosi se na Grad Zagreb) • Emisije iz difuznih izvora (promet i poljoprivreda) • Velika prirodna ranjivost Zagrebačkog vodonosnika (osjetljivost resursa podzemnih voda (vodonosnik, vodocrpilišta, rezerve) • Veliki onečišćivači vodotoka Save (od slovenske granice do Siska) • Varijabilni vodostaj i stalni rizik od plavljenja južnog dijela UAZ-a • Ugroženost poljoprivrednih tala od daljnjeg i povećavajućeg onečišćavanja • Onečišćenje tala otpadom, otpadnim vodama, blizinom prometnice, intenzivnom poljoprivredom, pretjeranom eksploatacijom mineralnih sirovina • Gubitak tala erozijom • Nelegalna eksploatacija sirovina • Ugroženost šuma u urbanim središtima • Štetni utjecaji površinske eksploatacije mineralnih sirovina na okoliš • Ugroženi Medvednički potoci • Globalno zagrijavanje (povećane temperature i smanjenje oborina GZ)

Komunalna i prometna infrastruktura • Tendencija rektifikacije postojećih željezničkih trasa radi mogućnosti postizanja većih brzina • Tendencija vođenja tranzitnog prometa izvan gradova i mjesta • Uvođenje novih trasa na lokalnoj razini radi postizanja bolje prometne povezanosti sa Zagrebom • Razvoj novih zračnih luka i pristaništa Naselja i stanovanje • UAZ je u sustavu europskih mreža metropola i velikih gradova • Razvoj specifičnih, lokalno unikatnih elemenata posebnosti i kvalitativne izvrsnosti planiranih i postojećih naselja i njihovih stambenih zajednica	Komunalna i prometna infrastruktura • Nejasna strategija razvoja (energetskog iskorištavanja, obrana od poplava, rekreacijsko-izletničko-turistički potencijal....) Naselja i stanovanje • Prema Zagorju i granici sa Slovenijom stvara se diskontinuitet urbaniteta • Nedovoljan utjecaj/interakcija sadržaja u urbanoj aglomeraciji (promet, turističke i poslovne djelatnosti (domaće i međunarodne), obrazovne aktivnosti...) • Usitnjenost i rascjepkanost zemljišta • Nesređeni katastarski i vlasnički odnosi • Nema sustavne i učinkovite kontrole gradnje • Pojačan pritisak na prostor gradnjom infrastrukture i korištenjem mineralnih sirovina • Neprimjerena stambena gradnja i građevine koje nisu ekološki održive (a njihovi stanovnici nemaju sredstava za obnovu) • Neuređeno tržište stanova i nerealne cijene stanova i kuća
--	---

Izvor: obrada autora

Prilog 1 Popis JLS-ova i njihovih strateških razvojnih dokumenata konzultiranih u izradi Studije

GRAD/OPĆINA	STRATEGIJA	POVEZNICA
Bistra	STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE ZA RAZDOBLJE 2014-2020	www.bistra.hr/docs/infoaccess/TMC_Strategija%20razvoja%20Op%C4%87ine%202014_2020_finalna%20verzija-14012015.pdf
Brdovec	STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE BRDOVEC 2010. – 2020.	http://www.brdovec.hr/_download/repository/Glasnik_2010_07.pdf
Dubravica	PROJEKT UKUPNOG RAZVOJA OPĆINA JAKOVLJE, LUKA I DUBRAVICA 2008-2013	http://www.jakovlje.hr/uredi/documents/Program_ukupnog_razvoja_opcine.pdf
Dugo Selo	STRATEGIJA RAZVOJA GRADA DUGOG SELA (2014.-2020.)	http://dugoselo.hr/uprava/strategija_razvoja_2014.pdf
Dugo Selo, Brckovljani i Rugvica	PROJEKT UKUPNOG RAZVOJA GRADA DUGO SELO I OPĆINA BRCKOVLJANI I RUGVICA (2010.)	http://www.dugoselo.hr/uprava/PUR2010-1a-old.pdf
Jakovlje	PROJEKT UKUPNOG RAZVOJA OPĆINA JAKOVLJE, LUKA I DUBRAVICA 2008-2013	http://www.jakovlje.hr/uredi/documents/Program_ukupnog_razvoja_opcine.pdf
Jastrebarsko	STRATEGIJA RAZVOJA GRADA JASTREBARSKOG ZA RAZDOBLJE 2012.-2015.	http://www.jastrebarsko.hr/download/strategija-razvoja-grada-jastrebarskog-za-razdoblje-2012---2015_15_01.pdf
Luka	PROJEKT UKUPNOG RAZVOJA OPĆINA JAKOVLJE, LUKA I DUBRAVICA 2008-2013	http://www.jakovlje.hr/uredi/documents/Program_ukupnog_razvoja_opcine.pdf
Pisarovina	STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE PISAROVINA 2014. – 2020.	http://www.pisarovina.hr/images/Dokumenti/2014/Strategija_nova.pdf
Pušća	STRATEŠKI PROGRAM GOSPODARSKOG RAZVOJA OPĆINE PUŠĆA 2013.-2017.	http://www.pusca.hr/images/DOKUMENTI/strategija/spgr_pusca.pdf
Samobor	STRATEŠKI PROGRAM RAZVOJA GRADA SAMOBORA 2013. - 2020.	http://www.samobor.hr/images/dokumenti/2013_03_strateski_program.pdf
Sveti Ivan Zelina	STRATEGIJA RAZVOJA GRADA SVETOG IVANA ZELINE 2014.-2020.	http://www.zelina.hr/portal/images/Dokumenti/Strategija_razvoja_Grada_Svetog_Ivana_Zeline.pdf
Velika Gorica	STRATEGIJA RAZVOJA GRADA VELIKE GORICE 2014. – 2020.	www.gorica.hr/dokumenti/strategija-draft.pdf
Veliko Trgovišće	STRATEŠKI RAZVOJNI PROGRAM OPĆINE VELIKO TRGOVIŠĆE ZA RAZDOBLJE 2014.-2020. GODINE	http://www.veliko-trgovisce.hr/wp-content/uploads/2015/07/Strate%C5%A1ki-razvojni-program-Op%C4%87ine-Veliko-Trgovi%C5%A1%C4%87e-Nacrt-20.7..pdf

Zabok	LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA GRADA ZABOKA STRATEŠKI PLAN RAZVOJA ZA RAZDOBLJE 2014. DO 2020. GODINE	http://www.zabok.hr/documents/STRATEGIJA/Lokalna_razvojna_strategija_grada_Zaboka_12.11.2014..pdf http://www.zabok.hr/documents/STRATEGIJA/Lokalna_razvojna_strategija_grada_Zaboka_12.11.2014..pdf
Zagreb	GRAD ZAGREB, ZAGREBPLAN2020 RAZVOJNA STRATEGIJA GRADA ZAGREBA, OSNOVNA ANALIZA I SWOT ANALIZA, RADNI MATERIJAL, VELJAČA 2015 GRAD ZAGREB, ZAGREBPLAN2020 - RAZVOJNA STRATEGIJA GRADA ZAGREBA, CILJEVI I PRIORITETI RAZVOJA DO 2020.	http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/zagrebplan-ciljevi_i_prioriteti_razvoja_do_2020.pdf http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/ZGPLAN_2020_radni%20materijal.pdf..

Izvor: autori, 2016.

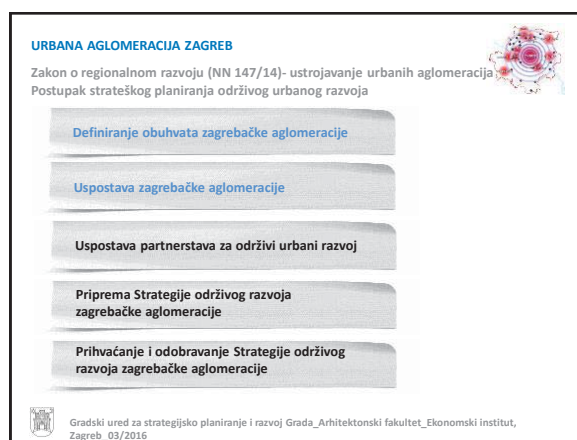
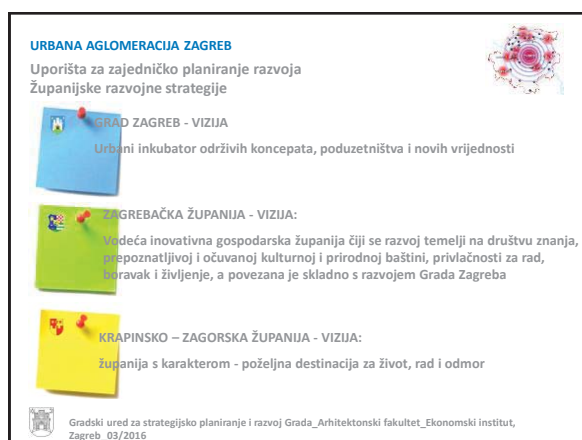
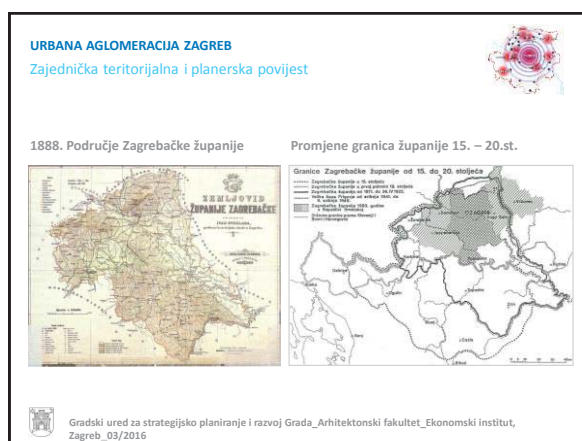
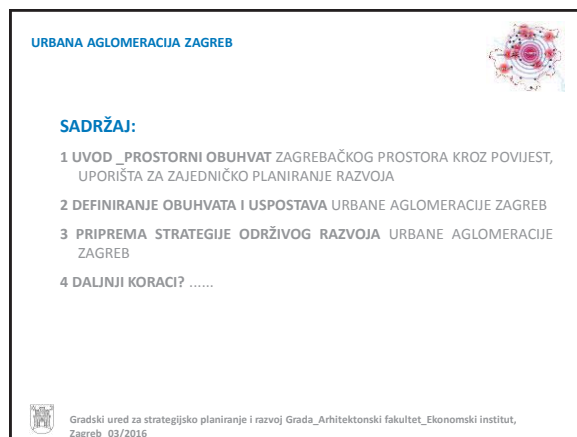
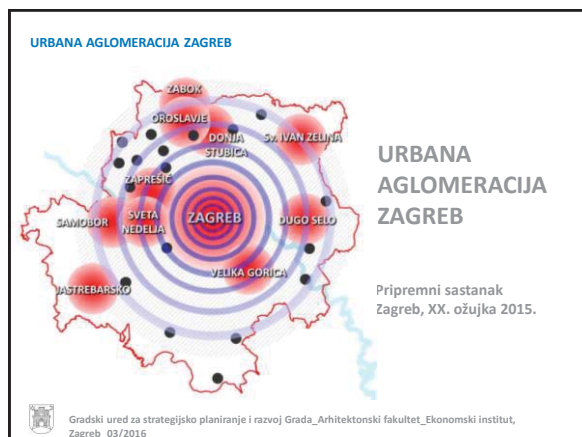
Prilog 2 Popis korištenih izvora informacija

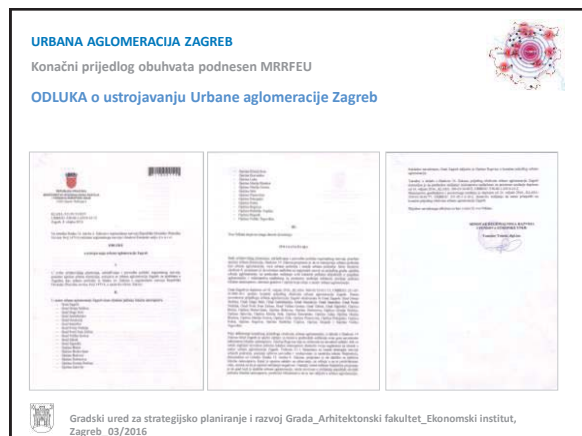
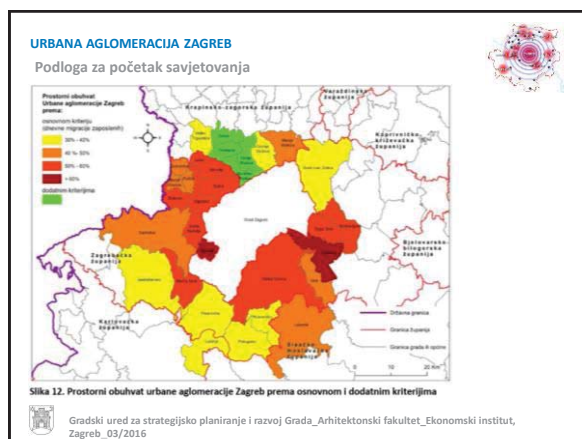
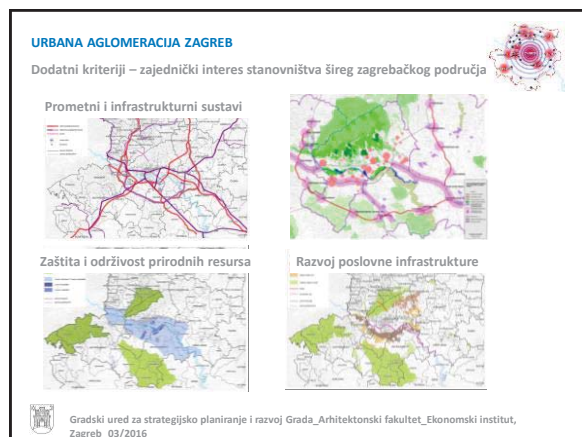
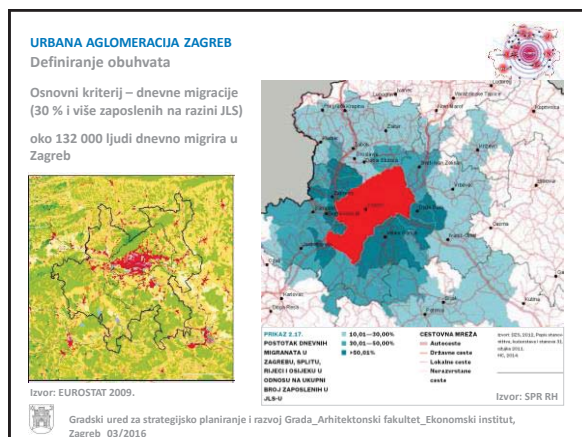
1. Agencija za regionalni razvoj, <http://www.arr.hr/wp-content/uploads/2013/11/Popis-akreditiranih-regionalnih-koordinatora.pdf>.
2. Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr.
3. Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr.
4. Državni zavod za statistiku, Priopćenje 8.3.5. Udruge tehničke kulture u sezoni 2010./2011. http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/08-03-05_01_2012.htm.
5. Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopisi 2008.-2014.
6. Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat>.
7. Godišnja izvješća o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske <http://www.azo.hr/GodisnjelzvjescceOPracenju>.
8. Godišnjak Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=10055>, različita godišta.
9. Grad Dugo Selo i općine Brckovljani i Rugvica, Projekt ukupnog razvoja grada Dugo Selo i općina Brckovljani i Rugvica, veljača 2010., <http://www.dugoselo.hr/uprava/PUR2010-1a-old.pdf>.
10. Grad Dugo Selo, Strategija razvoja Grada Dugog Sela, veljača 2014., http://dugoselo.hr/uprava/strategija_razvoja_2014.pdf.
11. Grad Jastrebarsko, Strategija razvoja Grada Jastrebarskog za razdoblje od 2012. do 2015. godine, prosinac 2012., http://www.jastrebarsko.hr/download/strategija-razvoja-grada-jastrebarskog-za-razdoblje-2012---2015_15_01.pdf.
12. Grad Samobor, Prijedlog Strateškog programa razvoja Grada Samobora 2013. - 2020. (Sažetak), siječanj 2013., <http://www.samobor.hr/web/datoteke/Vazno/Strateski%20program%20razvoja%20Grada%20Samo-bora%202013.%20-%202020..pdf>.
13. Grad Samobor, Strateški program razvoja grada Samobora 2013. - 2020., 2013., http://www.samobor.hr/images/dokumenti/2013_03_strateski_program.pdf.
14. Grad Sveta Nedelja, sport, <http://www.sportsvn.hr/>; <http://www.grad-svetanedelja.hr/#!/sport/c1vlq>.
15. Grad Velika Gorica, Strategija razvoja grada Velike Gorice 2014. – 2020., nacrt <http://www.gorica.hr/dokumenti/strategija-draft.pdf>.
16. Grad Zabok, Strateški plan razvoja za razdoblje 2014. do 2020. godine http://www.zabok.hr/documents/STRATEGIJA/Lokalna_razvojna_strategija_grada_Zaboka_12.11.2014..pdf.
17. Grad Zagreb, službene internet stranice Grada Zagreba, <http://www.zagreb.hr/default.aspx?id=766>.
18. Grad Zagreb, Strategija kulturnog i kreativnog razvitka Grada Zagreba 2015. – 2022., veljača 2015., [http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/KULTURA%20Strategija%20\(1\).pdf](http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/KULTURA%20Strategija%20(1).pdf).
19. Grad Zagreb, ZAGREBPLAN2020 Razvojna strategija Grada Zagreba, Ciljevi i prioriteti razvoja do 2020., http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/zagrebplan-ciljevi_i_prioriteti_razvoja_do_2020.pdf.
20. Grad Zagreb, ZAGREBPLAN2020 Razvojna strategija Grada Zagreba, Osnovna analiza i SWOT analiza, radni materijal veljača 2015., http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/ZGPLAN_2020_radni%20materijal.pdf.
21. Grad Zaprešić, Zajednica športskih udruga, <http://www.zapresic.hr/sport/zajednica-sportskih-udruga/211/>.

22. Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada, Makroekonomski razvoj Grada Zagreba i financijski rezultati poslovanja poduzetnika u razdoblju 2008.-2014. (rujan 2015.)
23. Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada, Odjel za statistiku, Godišnje priopćenje, Zaposlenost i nezaposlenost 2005.-2014., www.zagreb.hr.
24. Hrvatska zajednica tehničke kulture, <http://www.hztk.hr/>.
25. Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis <http://www.hzjz.hr/publikacije/statisticki-ljetopis/>.
26. Izvješće o stanju okoliša Zagrebačke županije, 2014, http://www.zagrebacka-zupanija.hr/media/filer_public/82/08/820813e2-ed40-4633-822b-486efc8cb5da/stanje_okolisa.pdf.
27. Katalog Informatičkog sustava zaštite okoliša (ISZO) 2014., <http://www.azo.hr/KatalogISZO2015>.
28. LAG "Zeleni bregi", Lokalna razvojna strategija za 2013. godinu, studeni 2012. www.zeleni-bregi.hr/dokumenti/LRS_Zeleni_bregi.pdf.
29. Ministarstvo uprave RH, Registar udruga, <https://uprava.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/uprava-za-opcu-upravu/registri/registar-udruga/826>.
30. Muzejski dokumentacijski centar, <http://www.mdc.hr/hr/muzeji-u-hrvatskoj/donacije-gradu-zagrebu/>.
31. Nacionalno vijeće za konkurentnost, Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) Hrvatska, 2014., *Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske 2013*, Zagreb.
32. Općina Bistra, Strategija razvoja općine za razdoblje 2014-2020, prosinac 2014. www.bistra.hr/docs/infoaccess/TMC_Strategija%20razvoja%20Op%C4%87ine%202014_2020_finalna%20verzija-14012015.pdf.
33. Općina Brdovec, Strategija razvoja općine Brdovec za razdoblje 2010-2020., Glasnik Općine Brdovec Broj: 07/11.11.2010. http://www.brdovec.hr/download/repository/Glasnik_2010_07.pdf.
34. Općina Jakovlje, Projekt ukupnog razvoja općina Jakovlje, Luka i Dubravica, 2009, http://www.jakovlje.hr/uredi/documents/Program_ukupnog_razvoja_opcine.pdf.
35. Općina Marija Bistrica, službene internet stranice općine, <http://www.marija-bistrica.hr/stranica/kultura>.
36. Općina Orle, službene internet stranice općine, http://www.opcina-orle.hr/?page_id=78.
37. Općina Pisarovina, Strategija razvoja općine Pisarovina, rujan 2014., http://www.pisarovina.hr/images/Dokumenti/2014/Strategija_nova.pdf.
38. Općina Pušća, službene internet stranice općine, društvene djelatnosti - sport, <http://www.pusca.hr/index.php/drustvene-djelatnosti/sport/judo-klub-pusca>.
39. Općina Pušća, Strateški program gospodarskog razvoja općine Pušća 2013.-2017., http://www.pusca.hr/images/DOKUMENTI/strategija/spgr_pusca.pdf.
40. Općina Stupnik, službene internet stranice općine Stupnik, društvene djelatnosti <http://www.stupnik.hr/drustvene-djelatnosti.html>.
41. Općina Veliko Trgovišće, Strateški razvojni program Općine Veliko Trgovišće za razdoblje 2014.-2020. Godine (nacrt) <http://www.veliko-trgovisce.hr/wp-content/uploads/2015/07/Strate%C5%A1ki-razvojni-program-Op%C4%87ine-Veliko-Trgovi%C5%A1%C4%87e-Nacrt-20-7..pdf>.
42. Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika u gradovima i općinama, FINA, www.fina.hr.
43. Poslovna Hrvatska, <http://www.poslovna.hr>.
44. Registar muzeja, galerija i zbirki u Republici Hrvatskoj <http://www.mdc.hr/hr/muzeji-u-hrvatskoj/hvm-pregled-muzeja/?str=true>.
45. Strategija razvoja grada Svetog Ivana Zeline 2014.-2020., http://www.zelina.hr/portal/images/Dokumenti/Strategija_razvoja_Grada_Svetog_Ivana_Zeline.pdf.

46. Strategija upravljanja vodama, 2009., http://www.voda.hr/sites/default/files/dokumenti/strategija_upravljanja_vodama.pdf.
47. Sveučilište u Zagrebu, Strategija prostornog i funkcionalnog razvoja Sveučilišta u Zagrebu 2013.-2025. http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Dokumenti_javnost/Dokumenti/Javne_rasprave/Pet_strateskih_dokumenata_01.2014/Usvojene_strategije_2014/Ad_1_04_20140702_STRATEGIJA_prostornog_razvoja_konac_na.pdf.
48. Turistička zajednica Savsko - sutlanska dolina i brigi, sport i rekreacija općina Marija Gorica, <http://www.turistikazajednica-dib.hr/hr/info/marija-gorica/sport-i-rekreacija-marija-gorica/>.
49. Ured državne uprave u Krapinsko-zagorskoj županiji, registar sportskih udruga <http://www.udu-kzz.hr/RegSD-PO.htm>.
50. Zagrebačka zajednica tehničke kulture, <http://www.zztk.hr>.
51. Zajednica športskih udruga i saveza zagrebačke županije, <http://www.sport-zagrebacke-zupanije.hr/>.
52. Zakon o kulturnim vijećima, Narodne novine br. 48/04, 44/09, 68/13.
53. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, Narodne novine br. 10/97, 107/07, 94/13
54. Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, Narodne novine br. 147/14.
55. Zakon o slobodnim zonama, Narodne novine, br. 44/96, 78/99, 127/00, 92/05, 85/08, 148/13.
56. Zakon o unaprjeđenju poduzetničke infrastrukture, Narodne novine, br. 93/13, 114/13, 41/14.
57. Zakon o zaštiti okoliša, Narodne novine, br. 80/13, 78/15.
58. Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, Narodne novine br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15.
59. Županijska razvojna strategija Krapinsko-zagorske županije 2011-2013, http://www.kzz.hr/sadrzaj/dokumenti/strategijarazvoja/KZZ_Strategija_razvoja_Prijedlog.pdf.
60. Županijska razvojna strategija Zagrebačke županije 2011.-2013., https://www.zagrebacka-zupanija.hr/media/filer_public/34/60/3460ab98-4743-4f65-8acc-ddc153199444/zupanijska_razvojna_strategija.pdf.
61. Wikipedia, općina Kravarsko, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Kravarsko>.

Prilog 3 – Prezencijski materijal

URBANA AGLOMERACIJA ZAGREB

Zakon o regionalnom razvoju (NN 147/14)- ustrojavanje urbanih aglomeracija
Postupak strateškog planiranja održivog urbanog razvoja

Definiranje obuhvata zagrebačke aglomeracije

Uspostava zagrebačke aglomeracije

Uspostava partnerstava za održivi urbani razvoj

Priprema Strategije održivog razvoja
zagrebačke aglomeracije

Prihvatanje i odobravanje Strategije održivog
razvoja zagrebačke aglomeracije

Gradski ured za strateško planiranje i razvoj Grada_ArHITEKTONSKI fakultet_EkonomsKI institut,
Zagreb_03/2016

URBANA AGLOMERACIJA ZAGREB

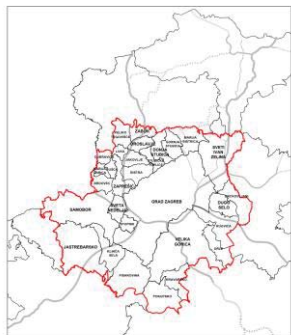
Priprema Strategije održivog razvoja zagrebačke aglomeracije

Činjenice vezane za UAZ, a od važnosti za izradu Strategije UAZ

- UAZ se proteže na području triju županija
- UAZ obuhvaća veliki broj JLS različitih veličina prema broju stanovnika, razini razvoja sukladno indeksu razvijenosti te položaju (fizičkom/prostornom, gospodarskom, prometnom..) unutar UAZ
- Prema Popisu (2011.) na području UAZ živi 1 086 528 stanovnika (neznatno više od četvrtine (25,35%) ukupnog stanovništva Republike Hrvatske - 4.284.889), a samom području kroz različite obrasce migracijskih kretanja gravitira još niz JLS koje ne ulaze u obuhvat UAZ
- s obzirom na navedeno (veliki broj JLS, 3 županije) izrada Strategije razvoja urbane aglomeracije Zagreb zahtijeva poseban/dodatni napor u utvrđivanju zajedničkih razvojnih usmjerenja i identifikaciji razvojnih aktivnosti, projekata i programa

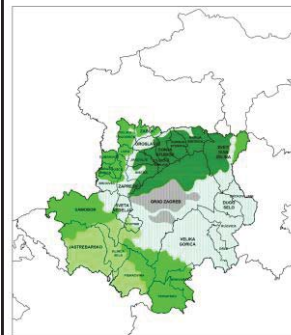
Gradski ured za strateško planiranje i razvoj Grada_ArHITEKTONSKI fakultet_EkonomsKI institut,
Zagreb_03/2016

1.1 TERITORIJALNI OBHVAAT

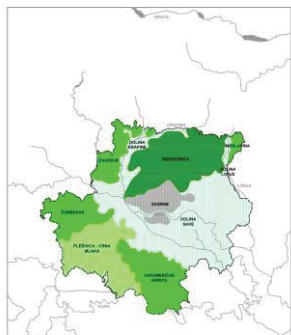

- 11 gradova (abecednim redom):
- Donja Stubica, Dugo Selo, Grad Zagreb, Jastrebarsko, Oroslavje, Samobor, Sveta Nedjelja, Sveti Ivan Zelina, Velika Gorica, Zabok, Zaprešić
- 19 općina:
- Bistra, Brckovljani, Brdovec, Dubravica, Gornja Stubica, Jakovlje, Klinča Sela, Kravarsko, Luka, Marija Bistrica, Marija Gorica, Orle, Pisarovina, Pokupsko, Pušća, Rugvica, Stubičke Toplice, Stupnik, Veliko Trgovišće

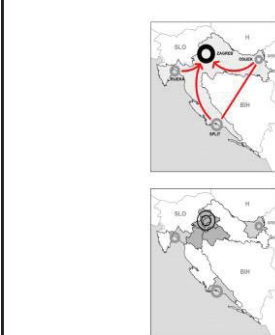
1.1 TERITORIJALNI OBHVAAT

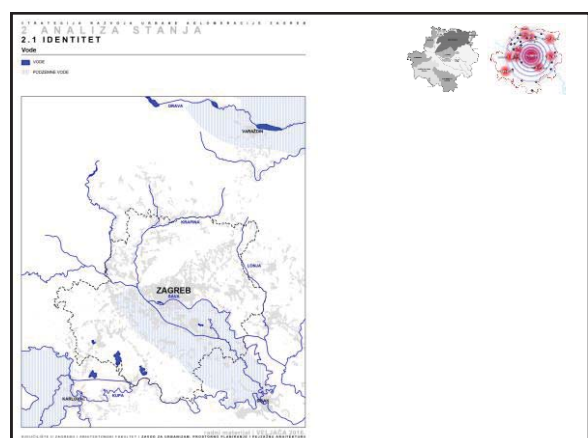
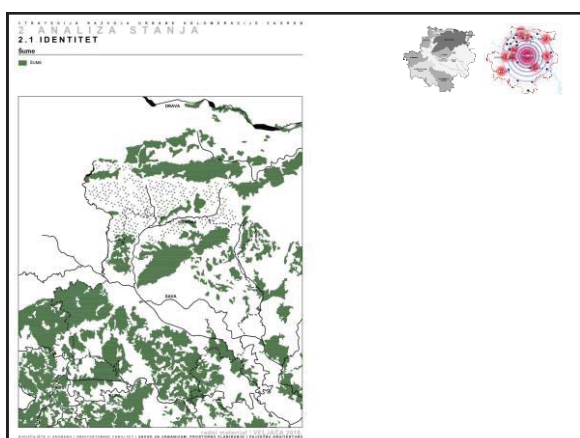
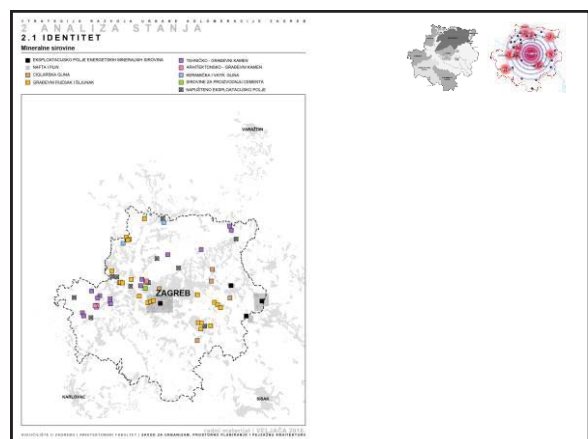
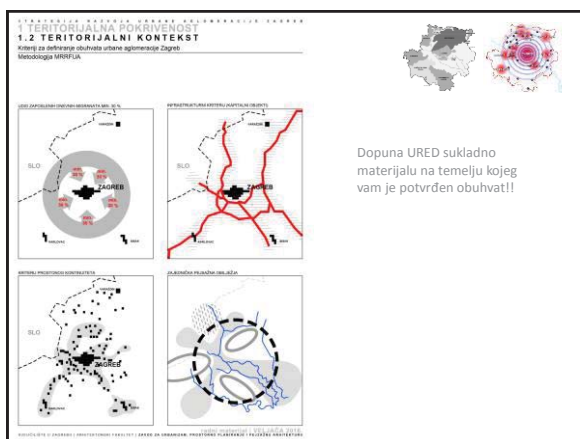
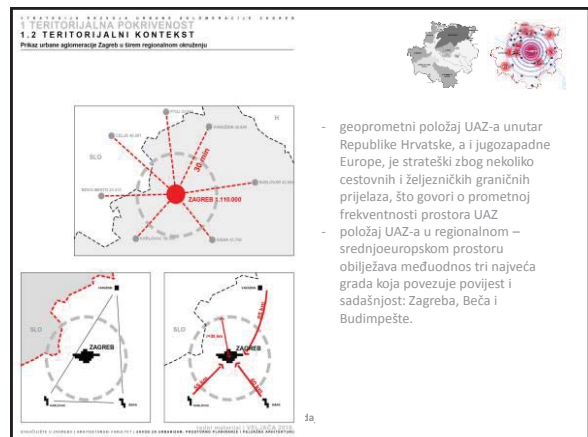
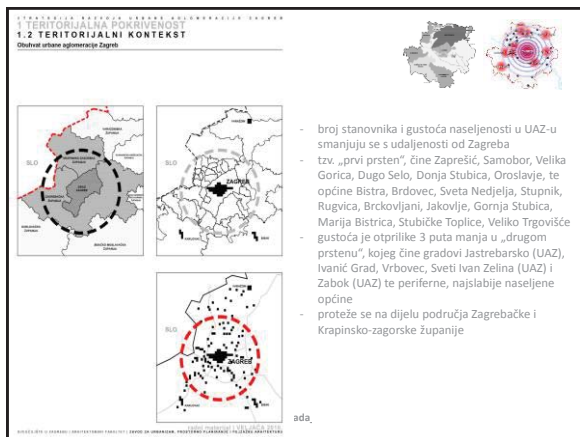
1.1 TERITORIJALNI OBHVAAT

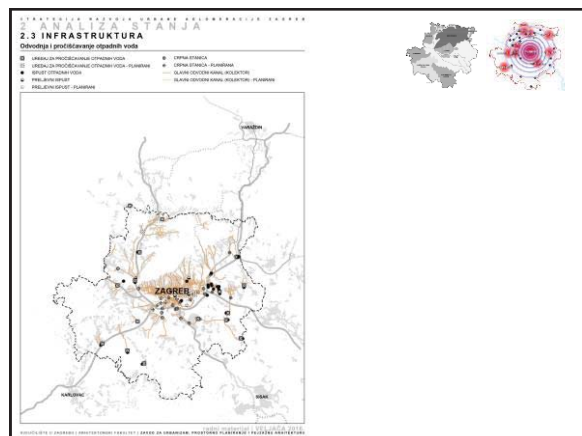
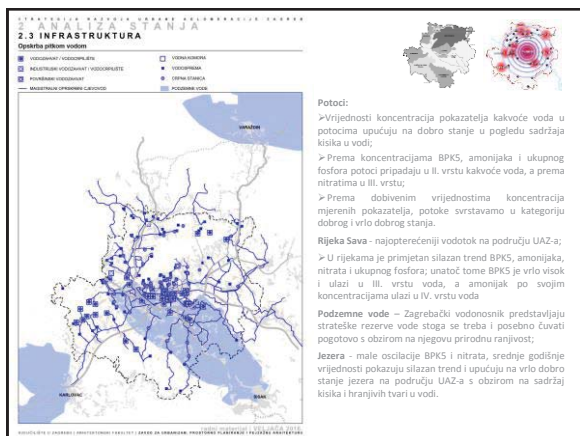
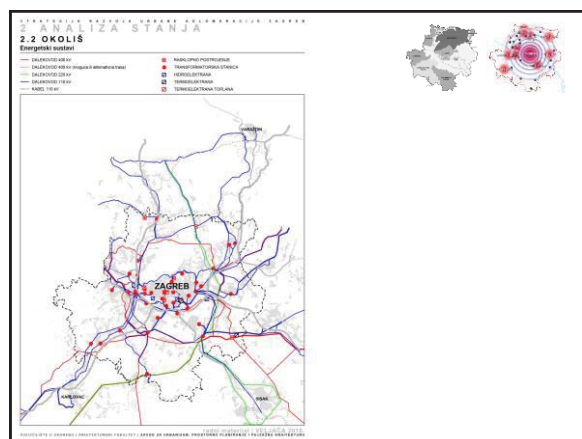
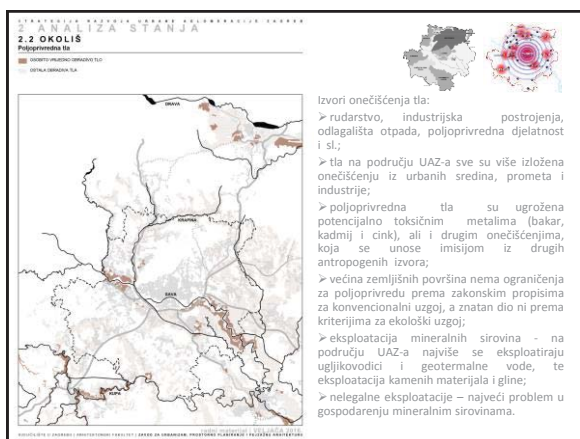
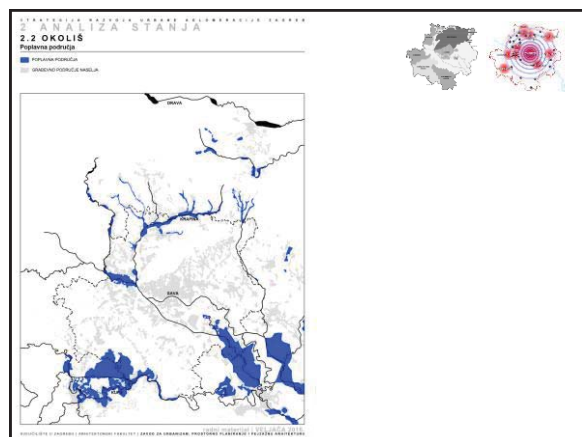

1.2 TERITORIJALNI KONTEKST

- najveća hrvatska urbana aglomeracija
- najveće središte NUTS 2 regije Kontinentalna Hrvatska
- smještena u središnjem dijelu središnje Hrvatske
- prostorne i druge karakteristike UAZ-a pružaju mogućnosti ujednačenijeg razvoja pojedinih sektora
- snažan intenzitet dnevnih migracija iz susjednih JLS i županija – dolazi do suburbanizacije i poticanja rasta gradova i naselja u UAZ-u
- prostor UAZ-a predstavlja jedinstvenu prostornu cjelinu koja nadilazi političko-teritorijalne granice i pojedinačne interese te omogućuje planiranje razvoja koji donosi koristi svima obuhvaćenima u UAZ-u

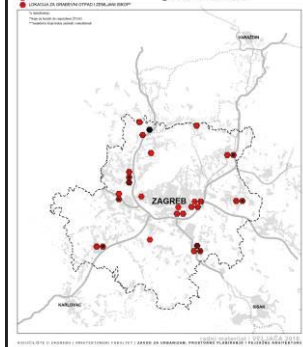
- Na području UAZ-a je gladava druga (II) kategorija kakvoće zraka (osim u Svetom Ivanu Zelini i Ivanić-Gradu gdje je utvrđena prva (I) kategorija kakvoće zraka);
- Grad Zagreb je glavni izvor onečišćenja zraka (prema stanju okoliša RH svrstan u treću (III) kategoriju kakvoće zraka (prekomjerno onečišćenje);
- Ako se izuzme Zagreb, prostor UAZ-a je pretežitom ruralan, s velikim udjelom površine pokrivene šumom, što znači i prisutnost difuznih izvora onečišćenja;

 Gradski ured za stratejsko planiranje i razvoj Grada_Arhitektonski fakultet_Ekonomski institut,
Zagreb_03/2016

- Toj problematici ne posvećuje se dovoljna pažnja;
- Područjem UAZ-a prolaze važni prometni koridori, pa u uvjetima u kojima uglavnom nisu izgrađene obilaznice oko naselja, postoji problem onečišćenja bukom;
- Najveće svjetlosno onečišćenje na području UAZ-a je Grad Zagreb;
- Značni pomaci mogući su provedbom mjera uvođenja okolišno (a i ekonomski) prihvatljivije javne rasvjete

Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada_Arhitektonski fakultet_Ekonomski institut,
Zagreb_03/2016

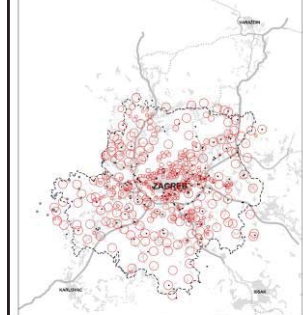
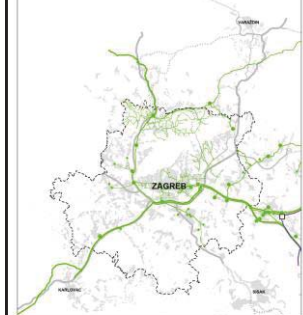
- CENTAR ZA GOSPODARSTVO OTPODA
- ODLAGALIŠTE OTPODA - KOMUNALNI OTPAD
- ODLAGALIŠTE OTPODA - NEBIOLO OTPAD
- KAZIŠTA ZA AZDOKET
- PRETOVARNA STANICA
- SAGRIBNO MESTO ORAZNOG OTPODA

- Gotovo cjelokupno stanovništvo UAZ-a pokriveno je organiziranim prikupljanjem otpada;
- Otpad se odlaže na odlagališta, od kojih su najznačajnija: Andričevce – Dugo Selo; Božićna – Jastrebarsko; Cerovka – Sv. Ivan Zelica; Miracinska Dubrava – Velika Gorica; Zaprešić (Novi Dvori) – Zaprešić; Beljovina – Vrbovec; Tarno – Ivanić Grad; Jakusevec – Zagreb;
- Problem nastajanja manjih ili većih divljih odlagališta otpada prisutan u većini općina i gradova na području UAZ-a;
- Za većinu postojećih lokacija divljih odlagališta pokrenuta je ili se planira sankcija putem ovlaštenih komunalnih tvrtki.

Grad/općina	Onečišćuje vodotoku, otpadne vode	Otpad	Sanacija bijuntara	Buka	Bespravna sječa šuma	Onečišćenje zraka
Drugo Selo	✓	✓				
Istrebarsko Samobor		✓	✓			
Šveta Nedelja	✓	✓		✓	✓	
Šv. Ivan Zelina				✓		
Velika Gorica	✓	✓				
Vrbovec		✓				
Zaprešić		✓				
Bistra	✓					
Dobrovec	✓	✓				
Jakovlje	✓	✓				
Luka	✓			✓		
Marija Bistrica	✓	✓				
Đurđe	✓	✓				
Pisarovina		✓				
Pokupsko		✓				
Pušća	✓					
Plagovica		✓				
Štupnik						
Veliko Trgovišće	✓					
Zabok						✓
Marija Gorica	-	✓				✓

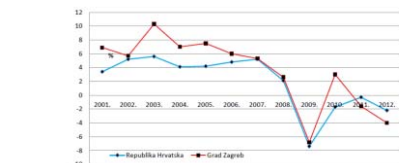
Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada_Arhitektonski fakultet_Ekonomski institut,
Zagreb_03/2016

URBANA AGLOMERACIJA ZAGREB

- Grad Zagreb najjače je gospodarsko središte Hrvatske pa je i njegova uloga presudna za gospodarstvo UAZ-a;
- U Gradu Zagrebu ostvaruje se trećina nacionalnog BDP-a, pri čemu se udio BDP-a Grada Zagreba povećao od 30,8 posto u 2008. do 33,4 posto u 2012. ;
- U 2012. BDP Grada Zagreba iznosi 14.675 mil. eura, pri čemu BDP po glavi stanovnika Grada Zagreba iznosi 18.506 eura te je 1,8 puta veći od BDP-a po glavi stanovnika Republike Hrvatske (10.297 eura);

Godišnje stope rasta BDP-a Grada Zagreba i Republike Hrvatske u razdoblju 2001.-2012., realne stope

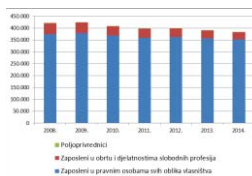

Gradski ured za strateško planiranje i razvoj Grada_ArHITEKTONSKI fakultet_EkonomsKI institut, Zagreb_03/2016

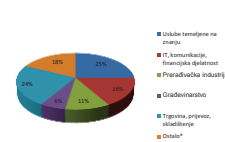
URBANA AGLOMERACIJA ZAGREB

Zaposlenost i nezaposlenost

Zaposleni i nezaposleni na području Grada Zagreba 2008.-2014.

Struktura zaposlenih u Gradu Zagrebu 2014. g. (stanje 31.3.2014.)

Gradski ured za strateško planiranje i razvoj Grada_ArHITEKTONSKI fakultet_EkonomsKI institut, Zagreb_03/2016

URBANA AGLOMERACIJA ZAGREB

Financijski rezultati poslovanja poduzetnika

- 2013. godine na području UAZ poslovalo je nešto više od 39.000 poduzetnika s 392 tisuće zaposlenih;
- Ostvarili su 362,5 milijardi kuna prihoda i 358,1 milijardu kuna rashoda;
- Bruto dobit iznosila je 4,4 milijarde kuna, dok je dobit nakon oporezivanja iznosila nešto više od 2 milijarde kuna;
- U ukupnom broju poduzetnika grad Zagreb sudjeluje s 85 posto, a u ukupnom broju zaposlenih sudjeluje s 89 posto;
- Značajnija poduzetnička aktivnost prisutna je još u Velikoj Gorici, Samoboru, Svetoj Nedelji i Zaprešiću;
- Prema ostvarenoj neto dobiti na prvom je mjestu Grad Zagreb s 2,2 milijuna kuna, a slijede Sveta Nedelja s 114,2 milijuna kuna, Samobor s 81 milijunom kuna i Rugvica s 39 milijuna kuna.

Obrtništvo

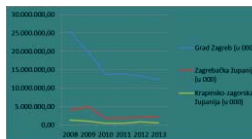
- Prisutan je trend smanjenja broja obrta (osobito izumiru tradicionalni i umjetnički obrti), što je povezano i s činjenicom da interes mladih za obrtnička zanimanja kontinuirano opada;
- Postojeći programi strukovnog obrazovanja ne prate u dovoljnoj mjeri potrebe budućih obrtnika, kojima osim praktičnih nedostaje i upravljačkih vještina za pokretanje vlastitog posla;
- Općenito nedovoljno je razvijena poduzetnička kultura, nedostaje motivacije i samopouzdanja, a nedostatak financijskih resursa za pokretanje vlastitog posla ne kompenzira se u dovoljnoj mjeri dodatnim informiranjem o mogućim izvorima financiranja razvojnih projekata i mogućnostima korištenja sredstava iz fondova EU.

Gradski ured za strateško planiranje i razvoj Grada_ArHITEKTONSKI fakultet_EkonomsKI institut, Zagreb_03/2016

URBANA AGLOMERACIJA ZAGREB

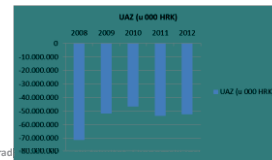
Regionalni indeks konkurentnosti

Investicije u Gradu Zagrebu, Zagrebačkoj županiji i Krapinsko-zagorskoj županiji 2008.-2013.

- Zagreb je u odnosu na 2010. godinu poboljšao svoju poziciju te se na temelju vrijednosti regionalnog indeksa konkurentnosti smjestio na sam vrh;
- Iako je u 2007. i 2010. godini Zagrebačka županija bila na visokom 5. mjestu, u 2013. godini je međutim pogoršala svoj položaj (u odnosu na 2010. godinu), te je na sedmom mjestu u odnosu na ostale hrvatske županije;
- Krapinsko-zagorska županija je uspjela poboljšati svoj položaj u odnosu na 2010. godinu te se nalazi otprilike u sredini, na 12. mjestu, odnosno pokazuje bolje rezultate u odnosu na devet hrvatskih županija.

Saldo vanjskotrgovinske razmjene

Gradski ured za strateško planiranje i razvoj Grada_ArHITEKTONSKI fakultet_EkonomsKI institut, Zagreb_03/2016

URBANA AGLOMERACIJA ZAGREB

Turizam

- Posljednjih nekoliko godina prepoznaje se važnost turističke djelatnosti za razvoj nekog kraja u kontinentalnom dijelu Hrvatske, pa se i JLS-i Kontinentalne Hrvatske okreću poticanju turističkih aktivnosti i provedbi mjera usmjerenih na jačanje ove gospodarske grane;
- U UAZ-u je zabilježen sličan trend u pogledu dolazaka turista i broja noćenja, kao i u ostatku RH;
- Do 2009. godine vrijednosti su bile u porastu, da bi uslijed krize došlo od pada vrijednosti;
- Vrijednosti ponovo rastu od kraja 2010. godine i nadalje je do 2014. zabilježen uzlazni trend, stavljajući jak naglasak na turizam kao propulzivnu djelatnost i sektor koji ima pozitivan utjecaj na cjelokupno gospodarstvo;
- U strukturi gospodarstva Grada Zagreba primjetan je pozitivan trend razvoja turizma;
- Turistički promet u vršnim mjesecima (srpanj, kolovoz) je manji od 25%, dok je u prvom dijelu godine (siječanj-lipanj) iznad 40%, a u drugom dijelu godine iznad 30%;
- Udjel Grada Zagreba u nacionalnom turističkom prometu 2013. prilično je stabilan;
- Za područje UAZ-a potrebno je utvrditi koji oblici turizma su od značajnog interesa za UAZ te na toj osnovi graditi razvojna usmjerenja koja će područje UAZ-a oblikovati u prepoznatljivu turističku destinaciju

Gradski ured za strateško planiranje i razvoj Grada_ArHITEKTONSKI fakultet_EkonomsKI institut, Zagreb_03/2016

- Sukladno podacima o indeksu razvijenošću može se zaključiti da vrijednosti indeksa odgovaraju svim kategorijama osim prve, kako slijedi:
1. kategorija: 1 grad, Grad Zagreb.
 2. kategorija: 3 općine (Donja Stubica, Orle i Pokupsko) koje su prema indeksu najslabije razvijene;
 3. kategorija: 16 JLS (3 grada, 13 općina), kategorija koja je ispod nacionalnog prosjeka i u kojoj se nalazi više od polovine JLS iz UAZ-a;
 4. kategorija: 10 (3 općine, 7 gradova), trećina JLS iz UAZ-a čije vrijednosti indeksa premašuju nacionalni prosjek (uz Grad Zagreb, potencijalni motori razvoja u UAZ); te
 5. kategorija: 1 grad, Grad Zagreb.

DRUŠTVO

Gradski ured za stratejsko planiranje i razvoj Grada_ArHITEKTONSKI fakultet_EKONOMSKI institut,
Zagreb_03/2016

Odgoj i obrazovanje

- Broj dječjih vrtića u UAZ se povećao na 375 u 2014. godini (za 49.112 djece predškolske dobi)
- Pregled stanja u predškolskom odgoju UAZ ukazao je na:
 - manjak ustanova predškolskog odgoja te posljedično nedovoljne kapacitete predškolskih ustanova
 - nejednoliku opterećenost ustanova predškolskog odgoja
 - dotrajalost zgrada i opreme
 - nedostatak dvorana za tjelesne aktivnosti i igrališta za dnevni boravak na otvorenom
 - nedovoljnu ponudu verificiranih programa u suglasju s potrebama i interesima djece i roditelja, te programa za djecu od 6 mjeseci do 1 godine, za djecu s posebnim potrebama i darovitu djecu, te formiranje stručnih timova

Gradski ured za stratejsko planiranje i razvoj Grada_ArHITEKTONSKI fakultet_EKONOMSKI institut,
Zagreb_03/2016

Odgoj i obrazovanje

- Broj osnovnih škola je stabilan (ukupno 241 OŠ)
- Postoji razvijena mreža osnovnoškolskih ustanova kroz matične osnovne škole sa svojim područnim školama, ali se u osnovne škole upisuje sve manje djece (79.050 u 2014.)
- Pregled stanja u osnovnoškolskom obrazovanju ukazao je na:
 - probleme neadekvatne opremljenosti objekata i nužne obnove zgrada osnovnoškolskih ustanova, sportskih dvorana i slično
 - nedostatak školskog prostora u područjima velikog doseljavanja
 - suboptimalan raspored
 - manjak programa i izvannastavnih aktivnosti, manjak učitelja za program produženog boravka, nedostatak stručnih suradnika, i poteškoće u javnom prijevozu učenika
 - neusklađenu dostupnost i nedovoljan broj dodatnih obrazovnih ustanova i aktivnosti za talentirane mlade ljude

Gradski ured za stratejsko planiranje i razvoj Grada_ArHITEKTONSKI fakultet_EKONOMSKI institut,
Zagreb_03/2016

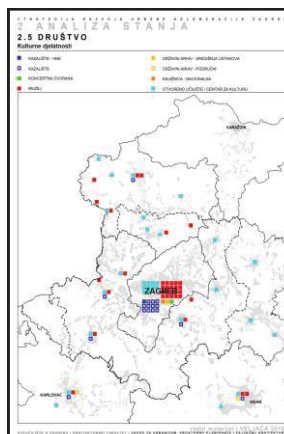
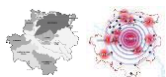
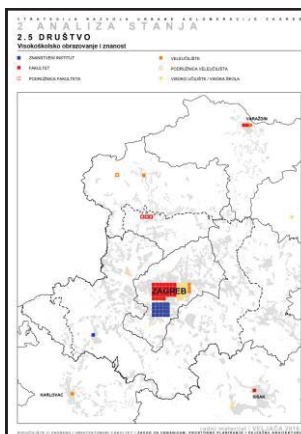

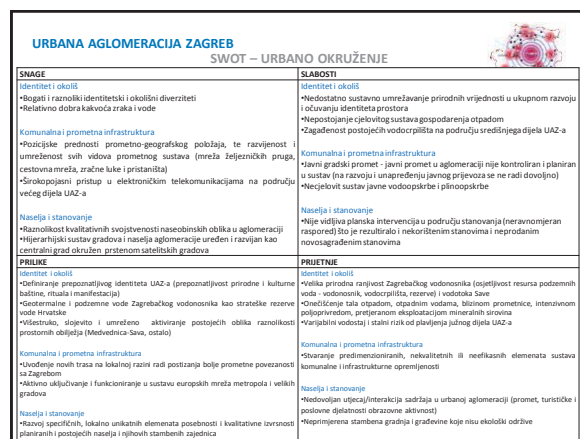
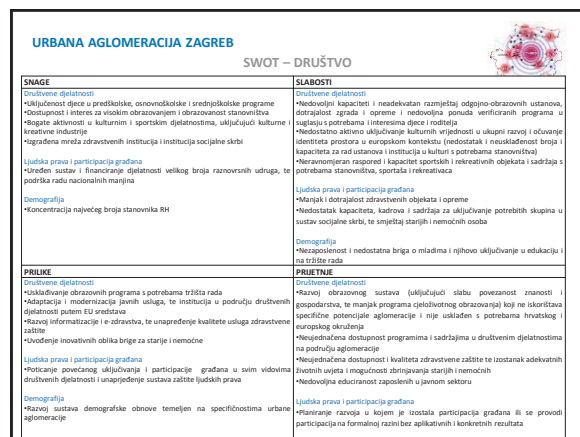
Odgoj i obrazovanje

- Broj srednjih škola i upisanih učenika se povećava (ukupno 160 SŠ s 50.130 učenika u 2014.)
- Pregled stanja u srednjoškolskom obrazovanju ukazao je na:
 - problem dnevnih migracija srednjoškolaca u gradovima i općinama koje slabo sufinanciraju javni prijevoz učenika
 - stipendiranje učenika nije jednakomjerno u UAZ
 - obrazovni programi ne odgovaraju potrebama tržišta rada
 - manjak programa i izvannastavnih aktivnosti

Gradski ured za stratejsko planiranje i razvoj Grada_ArHITEKTONSKI fakultet_EKONOMSKI institut,
Zagreb_03/2016

Prilog 4 Popis tablica s izvornim podacima

Tablica P1. Broj djece po dječjem vrtiću

Ime općine/grada	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI	139	141	153	139	128	133
BRDOVEC	242	226	159	159	125	121
DUGO SELO	137	161	136	145	148	147
JAKOVLJE		85	89	79	94	93
JASTREBARSKO	111	111	114	111	112	114
KLINČA SELA	38	39	38	74	62	62
PISAROVINA	103	96				
PUŠĆA	44	36	53	142	101	100
RUGVICA	139	112	181	171	152	138
SAMOBOR	107	112	104	97	100	93
SVETI IVAN ZELINA	370	180	168	341	285	182
SVETA NEDELJA	126	131	142	147	148	127
MARIJA GORICA		61	60	142	54	54
VELIKA GORICA	118	123	126	144	111	116
ORLE						
ZAPREŠIĆ	281	191	174	172	150	149
POKUPSKO			10	27	32	
KRAVARSKO						
BISTRA	212	215	222	200	212	209
LUKA	58	41	42	47	29	51
DUBRAVICA	25	25	25	21	19	17
STUPNIK						
GORNJA STUBICA	51	42	42	44	40	45
MARIJA BISTRICA	123	129	129	125	135	116
VELIKO TRGOVIŠĆE	37	99	94	102	106	102
ZABOK	286	326	312	319	353	351
DONJA STUBICA	210	136	162	151	148	164
STUBIČKE TOPLICE						
OROSLAVJE	148	85	74	72	72	74
GRAD ZAGREB	140	134	136	134	134	135
Prosjeak	141	121	118	132	122	121

Izvor: autor na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica P2. Broj djece u dječjem vrtiću po odgajatelju u dječjem vrtiću

Ime općine/grada	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI	20	18	19	20	18	22
BRDOVEC	17	16	15	14	14	13
DUGO SELO	14	15	14	15	15	17
JAKOVLJE		17	15	10	16	12
JASTREBARSKO	14	14	10	12	16	13
KLINČA SELA	11	11	11	16	16	16
PISAROVINA	17	19				
PUŠĆA	22	18	27	11	11	11
RUGVICA	15	11	18	19	22	20
SAMOBOR	12	12	12	11	11	12
SVETI IVAN ZELINA	16	16	15	17	15	14
SVETA NEDELJA	14	16	14	12	14	13
MARIJA GORICA		12	15	11	11	11
VELIKA GORICA	13	12	12	10	11	10
ORLE						
ZAPREŠIĆ	13	12	12	12	12	11
POKUPSKO			5	14	16	
KRAVARSKO						
BISTRA	15	13	15	12	13	11
LUKA	15	10	8	9	10	17
DUBRAVICA	13	13	13	11	10	9
STUPNIK						
GORNJA STUBICA	51	42	42	44	40	45
MARIJA BISTRICA	15	14	12	13	15	13
VELIKO TRGOVIŠĆE	37	11	12	15	15	15
ZABOK	17	15	12	13	15	15
DONJA STUBICA	14	10	12	13	12	13
STUBIČKE TOPLICE						
OROSLAVJE	21	13	15	14	13	13
GRAD ZAGREB	11	11	12	12	11	11
Prosjek	18	15	15	14	15	15

Izvor: autor na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica P3. Broj djece u dječjem vrtiću po zaposlenom u dječjem vrtiću

Ime općine/grada	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI	15	10	15	15	5	17
BRDOVEC	13	12	11	11	10	9
DUGO SELO	9	9	8	9	6	9
JAKOVLJE		12	11	8	12	9
JASTREBARSKO	8	8	6	7	8	7
KLINČA SELA	8	6	8	11	4	12
PISAROVINA	9	7				
PUŠČA	15	12	18	8	8	7
RUGVICA	13	7	15	16	6	15
SAMOBOR	8	8	8	8	7	7
SVETI IVAN ZELINA	11	12	10	12	10	9
SVETA NEDELJA	9	10	9	8	9	8
MARIJA GORICA		10	10	8	7	6
VELIKA GORICA	8	7	7	6	6	6
ORLE						
ZAPREŠIĆ	7	7	7	7	7	7
POKUPSKO			3	9	3	
KRAVARSKO						
BISTRA	9	8	8	6	7	7
LUKA	10	7	6	7	7	13
DUBRAVICA	8	8	8	7	2	6
STUPNIK						
GORNJA STUBICA	51	42	42	44	40	45
MARIJA BISTRICA	9	9	9	10	11	10
VELIKO TRGOVIŠĆE	37	8	7	9	10	9
ZABOK	9	8	8	8	9	8
DONJA STUBICA	9	6	8	8	7	8
STUBIČKE TOPLICE						
OROSLAVJE	15	8	8	8	8	8
GRAD ZAGREB	6	7	7	7	7	7
Prosjeak	13	10	10	10	9	10

Izvor: autor na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica P4. Broj učenika po osnovnoj školi, na kraju školske godine

Ime općine/grada	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI	417	416	417	408	396	394	376
BRDOVEC	186	213	205	208	206	198	198
DUGO SELO	1.557	1.595	821	847	829	821	834
JAKOVLJE	100	99	96	98	95	91	131
JASTREBARSKO	129	131	130	124	120	117	116
KLINČA SELA	172	179	178	175	169	169	170
PISAROVINA	118	113	113	113	115	112	114
PUŠĆA	128	131	135	131	129	129	127
RUGVICA	762	754	740	731	725	728	737
SAMOBOR	183	185	185	181	181	179	177
SVETI IVAN ZELINA	194	194	194	189	189	194	193
SVETA NEDELJA	364	357	381	350	346	353	402
MARIJA GORICA							
VELIKA GORICA	306	306	302	297	294	286	283
ORLE	34	34	29	27	26	24	28
ZAPREŠIĆ	436	396	395	393	383	372	368
POKUPSKO	95	91	94	92	81	87	88
KRAVARSKO	91	98	94	85	82	77	75
BISTRA	316	316	325	320	317	310	298
LUKA	125	119	110	113	114	120	125
DUBRAVICA							
STUPNIK	88	81	85	81	81	95	90
GORNJA STUBICA	117	111	106	102	93	87	82
MARIJA BISTRICA	131	127	119	120	112	111	111
VELIKO TRGOVIŠĆE	141	142	141	135	128	125	116
ZABOK	367	362	360	351	345	329	322
DONJA STUBICA	195	204	163	157	152	139	137
STUBIČKE TOPLICE	108	99	209	201	209	198	202
OROSLAVJE	269	265	260	254	250	253	241
GRAD ZAGREB	483	476	463	457	446	440	433
Prosjek	272	271	245	241	236	233	235

Izvor: autor na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica P5. Broj učenika po razrednom odjelu u osnovnoj školi, na kraju školske godine

Ime općine/grada	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI	23	22	22	21	21	21	21
BRDOVEC	20	19	19	19	19	19	19
DUGO SELO	27	25	22	23	23	23	23
JAKOVLJE	19	19	18	17	17	16	4
JASTREBARSKO	21	20	20	20	19	19	19
KLINČA SELA	22	22	21	20	20	20	19
PISAROVINA	20	19	19	18	17	16	16
PUŠĆA	16	16	16	16	16	16	15
RUGVICA	25	24	24	24	23	23	23
SAMOBOR	23	22	22	21	21	21	20
SVETI IVAN ZELINA	21	21	21	20	20	20	20
SVETA NEDELJA	24	23	25	25	23	24	27
MARIJA GORICA							
VELIKA GORICA	22	22	22	21	21	21	21
ORLE	17	17	15	14	13	12	14
ZAPREŠIĆ	24	24	24	24	23	22	21
POKUPSKO	17	16	17	17	16	17	18
KRAVARSKO	15	16	14	14	14	14	13
BISTRA	23	23	23	22	22	22	22
LUKA	16	15	14	14	14	15	16
DUBRAVICA							
STUPNIK	22	20	21	20	20	19	18
GORNJA STUBICA	21	20	19	18	17	16	15
MARIJA BISTRICA	19	19	18	19	17	18	16
VELIKO TRGOVIŠĆE	18	17	16	17	16	16	16
ZABOK	22	22	22	22	22	22	21
DONJA STUBICA	21	21	20	20	19	19	19
STUBIČKE TOPLICE	22	20	19	18	19	18	18
OROSLAVJE	20	20	20	20	20	20	20
GRAD ZAGREB	23	23	22	22	22	22	22
Prosjek	21	20	20	20	19	19	18

Izvor: autor na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica P6. Broj učenika po učitelju u osnovnoj školi, na kraju školske godine

Ime općine/grada	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI	16	14	14	14	12	14	12
BRDOVEC	11	10	11	11	10	10	10
DUGO SELO	19	17	14	14	13	13	14
JAKOVLJE	11	11	11	10	10	10	2
JASTREBARSKO	15	14	14	13	12	13	13
KLINČA SELA	14	14	13	12	12	12	11
PISAROVINA	9	11	11	12	12	12	11
PUŠČA	9	9	8	8	8	8	8
RUGVICA	16	16	15	16	15	15	15
SAMOBOR	13	13	13	13	13	13	12
SVETI IVAN ZELINA	14	14	14	13	13	12	12
SVETA NEDELJA	18	17	17	16	15	17	19
MARIJA GORICA							
VELIKA GORICA	15	15	15	14	14	13	13
ORLE	17	17	15	14	13	12	14
ZAPREŠIĆ	15	14	13	13	13	13	12
POKUPSKO	8	8	7	7	7	7	7
KRAVARSKO	9	8	7	7	7	7	7
BISTRA	14	15	14	14	13	14	14
LUKA	6	6	6	6	6	6	7
DUBRAVICA							
STUPNIK	22	20	21	20	20	19	18
GORNJA STUBICA	14	12	12	12	11	10	10
MARIJA BISTRICA	12	11	11	9	9	11	11
VELIKO TRGOVIŠĆE	11	9	9	10	10	10	9
ZABOK	15	14	14	15	15	14	13
DONJA STUBICA	14	14	14	12	12	11	11
STUBIČKE TOPLICE	22	17	9	9	9	9	10
OROSLAVJE	11	12	12	12	12	12	12
GRAD ZAGREB	14	13	13	12	12	12	12
Prosjek	14	13	12	12	12	12	11

Izvor: autor na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica P7. Broj učenika po učitelju u osnovnoj školi u ekvivalentu pune zaposlenosti, na kraju školske godine

Ime općine/grada	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI	17	14	14	15	13	14	13
BRDOVEC	13	13	13	12	12	12	12
DUGO SELO	20	18	15	15	14	14	15
JAKOVLJE	13	13	13	12	11	11	2
JASTREBARSKO	15	14	15	14	12	13	13
KLINČA SELA	15	15	15	14	13	14	13
PISAROVINA	10	11	12	13	13	12	12
PUŠĆA	10	9	10	10	10	9	10
RUGVICA	18	18	17	17	16	16	16
SAMOBOR	14	14	14	15	13	14	13
SVETI IVAN ZELINA	16	15	15	14	14	13	13
SVETA NEDELJA	19	19	18	16	15	17	20
MARIJA GORICA							
VELIKA GORICA	15	15	15	15	15	14	13
ORLE	17	17	15	14	13	12	14
ZAPREŠIĆ	17	16	15	15	14	15	14
POKUPSKO	12	12	10	11	11	10	11
KRAVARSKO	10	10	9	9	9	9	9
BISTRA	16	17	16	16	15	15	15
LUKA	9	8	7	9	9	8	10
DUBRAVICA							
STUPNIK	22	20	21	20	20	19	18
GORNJA STUBICA	14	14	13	12	11	11	10
MARIJA BISTRICA	12	12	12	11	10	12	11
VELIKO TRGOVIŠĆE	13	11	11	12	11	11	10
ZABOK	15	14	14	15	15	14	13
DONJA STUBICA	15	14	15	13	13	12	12
STUBIČKE TOPLICE	22	17	11	12	14	13	14
OROSLAVJE	13	13	13	14	13	13	13
GRAD ZAGREB	14	14	13	13	13	13	13
Prosjeak	15	14	14	13	13	13	13

Izvor: autor na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica P8. Broj učenika po srednjoj školi, na kraju školske godine

Ime općine/grada	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI							
BRDOVEC							
DUGO SELO	265	259	250	243	248	259	270
JAKOVLJE							
JASTREBARSKO	150	151	147	144	157	159	168
KLINČA SELA							
PISAROVINA							
PUŠĆA							
RUGVICA							
SAMOBOR	201	170	195	172	174	183	180
SVETI IVAN ZELINA	107	104	100	113	121	121	118
SVETA NEDELJA							
MARIJA GORICA							
VELIKA GORICA	295	283	281	275	272	272	273
ORLE							
ZAPREŠIĆ	230	241	228	228	287	236	220
POKUPSKO							
KRAVARSKO							
BISTRA							
LUKA							
DUBRAVICA							
STUPNIK							
GORNJA STUBICA							
MARIJA BISTRICA							
VELIKO TRGOVIŠĆE							
ZABOK	219	218	219	224	229	207	207
DONJA STUBICA							
STUBIČKE TOPLICE							
OROSLAVJE	142	146	144	138	138	136	137
GRAD ZAGREB	357	362	362	358	361	357	349
Prosjek	218	215	214	210	221	214	213

Izvor: autor na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica P9. Broj učenika po razrednom odjelu u srednjoj školi, na kraju školske godine

Ime općine/grada	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI							
BRDOVEC							
DUGO SELO	28	27	26	25	25	26	26
JAKOVLJE							
JASTREBARSKO	26	25	26	25	28	28	28
KLINČA SELA							
PISAROVINA							
PUŠĆA							
RUGVICA							
SAMOBOR	26	23	24	22	23	23	23
SVETI IVAN ZELINA	23	22	21	23	21	23	22
SVETA NEDELJA							
MARIJA GORICA							
VELIKA GORICA	30	28	28	28	28	28	28
ORLE							
ZAPREŠIĆ	30	29	28	29	30	29	27
POKUPSKO							
KRAVARSKO							
BISTRA							
LUKA							
DUBRAVICA							
STUPNIK							
GORNJA STUBICA							
MARIJA BISTRICA							
VELIKO TRGOVIŠĆE							
ZABOK	24	25	24	24	25	25	25
DONJA STUBICA							
STUBIČKE TOPLICE							
OROSLAVJE	22	26	25	23	24	24	24
GRAD ZAGREB	26	26	25	25	26	26	26
Prosjek	26	26	25	25	25	26	25

Izvor: autor na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica P10. Broj učenika po nastavniku po srednjoj školi po ekvivalentu pune zaposlenosti, na kraju školske godine

Ime općine/grada	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
BRCKOVLJANI							
BRDOVEC							
DUGO SELO	24	23	17	18	18	16	17
JAKOVLJE							
JASTREBARSKO	19	17	17	16	18	18	19
KLINČA SELA							
PISAROVINA							
PUŠĆA							
RUGVICA							
SAMOBOR	9	8	8	7	8	8	8
SVETI IVAN ZELINA	15	12	11	13	12	12	12
SVETA NEDELJA							
MARIJA GORICA							
VELIKA GORICA	13	12	12	11	11	11	11
ORLE							
ZAPREŠIĆ	17	17	13	14	14	14	14
POKUPSKO							
KRAVARSKO							
BISTRA							
LUKA							
DUBRAVICA							
STUPNIK							
GORNJA STUBICA							
MARIJA BISTRICA							
VELIKO TRGOVIŠĆE							
ZABOK	13	12	12	12	12	12	11
DONJA STUBICA							
STUBIČKE TOPLICE							
OROSLAVJE	9	10	9	11	9	9	11
GRAD ZAGREB	12	11	11	11	11	11	11
Prosjek	14	14	12	13	13	12	13

Izvor: autor na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica P11. Broj diplomiranih studenata prema prebivalištu

Ime općine/grada	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
BRCKOVLJANI	10	21	21	30	32	43
BRDOVEC	49	54	67	95	96	90
DUGO SELO	83	107	106	134	133	140
JAKOVLJE	11	19	14	19	25	24
JASTREBARSKO	66	110	97	97	121	112
KLINČA SELA	29	17	29	31	27	30
PISAROVINA	7	8	9	16	24	14
PUŠĆA	6	19	7	17	13	12
RUGVICA	21	32	35	38	43	32
SAMOBOR	195	242	260	298	318	299
SVETI IVAN ZELINA	71	75	67	83	85	88
SVETA NEDELJA	104	105	106	135	122	147
MARIJA GORICA	11	9	10	16	11	11
VELIKA GORICA	414	494	427	574	482	531
ORLE	5	3	6	5	11	7
ZAPREŠIĆ	224	107	210	250	239	275
POKUPSKO	5	4	7	10	5	7
KRAVARSKO	5	7	5	6	10	14
BISTRA	30	44	27	50	41	49
LUKA	8	4	7	12	9	7
DUBRAVICA	4	3	4	6	10	5
STUPNIK	13	24	20	22	27	24
GORNJA STUBICA	18	41	26	37	41	46
MARIJA BISTRICA	35	27	27	35	39	51
VELIKO TRGOVIŠĆE	23	22	30	29	43	31
ZABOK	55	62	68	78	90	102
DONJA STUBICA	33	19	23	35	47	41
STUBIČKE TOPLICE	9	10	13	21	24	14
OROSLAVJE	41	33	20	41	31	36
GRAD ZAGREB	6.200	7.011	6.785	8.345	8.545	8.329
UKUPNO	7.785	8.733	8.533	10.565	10.744	10.611

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica P12. Popis kulturnih gradskih ustanova u gradu Zagrebu

1	KNJIŽNICE GRADA ZAGREBA
2	KULTURNO INFORMATIVNI CENTAR
3	CENTAR ZA KULTURU I FILM AUGUSTA CESARCA
4	NARODNO SVEUČILIŠTE DUBRAVA
5	CENTAR ZA LIKOVNI ODGOJ GRADA ZAGREBA
6	CENTAR ZA KULTURU I INFORMACIJE "MAKSIMIR"
7	CENTAR ZA KULTURU NOVI ZAGREB
8	CENTAR KULTURE NA PEŠČENICI
9	CENTAR ZA KULTURU I OBRAZOVANJE SUSEDGRAD
10	NARODNO SVEUČILIŠTE "SESVETE"
11	CENTAR ZA KULTURU "TREŠNJEVKA"
12	KULTURNI CENTAR TRAVNO
13	CENTAR MLADIH "RIBNJAK"
14	KONCERTNA DVORANA VATROSLAVA LISINSKOG
15	ZAGREBAČKA FILHARMONIJA
16	KONCERTNA DIREKCIJA ZAGREB
17	GRADSKO DRAMSKO KAZALIŠTE "GAVELLA"
18	GRADSKO SATIRIČKO KAZALIŠTE "KEREMPUH"
19	ZAGREBAČKO GRADSKO KAZALIŠTE "KOMEDIJA"
20	ZAGREBAČKO KAZALIŠTE LUTAKA
21	GRADSKO KAZALIŠTE "TREŠNJA"
22	GRADSKO KAZALIŠTE "ŽAR PTICA"
23	ZAGREBAČKO KAZALIŠTE MLADIH
24	ARHEOLOŠKI MUZEJ U ZAGREBU
25	ETNOGRAFSKI MUZEJ
26	MUZEJ SUVREMENE UMJETNOSTI
27	HRVATSKI PRIRODOSLOVNI MUZEJ
28	HRVATSKI ŠKOLSKI MUZEJ
29	MUZEJ GRADA ZAGREBA
30	MUZEJ ZA UMJETNOST I OBRT
31	TEHNIČKI MUZEJ
32	MUZEJ PRIGORJA
33	UMJETNIČKI PAVILJON U ZAGREBU
34	USTANOVA ZAGREB FILM
35	POGON - ZAGREBAČKI CENTAR ZA NEZAVISNU KULTURU I MLADE
36	HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE U ZAGREBU
37	JAVNA USTANOVA GALERIJA "KLOVIĆEVI DVORI"

Izvor: <http://www.zagreb.hr/default.aspx?id=766>.

Tablica P13. Profesionalna kazališta u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, kazališna sezona 2013./2014.

	Izvedena djela	Posjetitelji
Gradsko kazalište "Gorica", Velika Gorica	111	13.320
Hrvatsko narodno kazalište, Zagreb	222	132.504
HNK, Zagreb – foyer scena, Zagreb	47	7.911
Dramsko kazalište "Gavella", Zagreb	209	67.903
Teatar "ITD", Zagreb	194	9.798
Zagrebačko gradsko kazalište "Komedijska", Zagreb	184	73.490
Zagrebačko kazalište mladih, Zagreb	185	33.520
ZKM – scena "Polanec", Zagreb	143	7.180
Satiričko kazalište "Kerempuh", Zagreb	231	84.026
Satiričko kazalište "Kerempuh", Zagreb – noćna scena	24	1.345
Satiričko kazalište "Kerempuh", Zagreb – Vidra	12	691
Kazalište "Mala scena", Zagreb	553	50.390
Teatar "Exit", Zagreb	270	65.796
Teatar "Exit", Zagreb – ljetna scena MUO - dvorište	25	4.999
Teatar "Exit", Zagreb – ljetna scena MUO - galerijski prostor	12	481
Teatar "Exit", Zagreb – ljetna scena MUO - foaje	2	191
Kazališna družina "Kufer", Zagreb	30	1.485
Kazališna radionica "Gustl", Zagreb	9	1.370
Glumačka družina "Histrija", Zagreb	167	37.240
Teatar Gavran, Zagreb	69	16.860
Teatrin Grdelin, Zagreb	4	1.200
Kazalište Merlin, Zagreb	85	15.680
Stalna kazališna družina "Montažstroj", Zagreb	6	1.500
Planet art, Zagreb	137	40.552
Kazalište "Svarog", Zagreb	39	2.292
Kazalište Ulysses, Zagreb	28	5.600
Teatar Prestige, Zagreb	75	22.500
Grupa Kugla, Zagreb	11	1.900
Kazalište Hotel Bulić, Zagreb	18	4.610
Kazališna družina Grabancijaš teatar, Zagreb	1	430
Pierre Vally teatar, Zagreb	7	420
Multimedijalna umjetnička organizacija "Bacači sjenki", Zagreb	15	900
Max Teatar, Zagreb	1	50
Kazalište Knap, Zagreb	51	5.620
Kazališna družina "Bezimeni Autorsko društvo", Zagreb	27	1.400
Točka na i, Zagreb	1	270
Umjetnička organizacija Kazalište Moruzgva, Zagreb	61	18.570
Umjetnička organizacija Mitropa, Zagreb	2	100
Teatar Rugantino, Zagreb	78	19.365
Teatar poezije, Zagreb	30	5.000
Kazališna grupa Lectirum, Zagreb	35	24.000
Kazališna grupa "De facto", Zagreb	35	3.200

Umjetnička organizacija "Kantun art", Zagreb	2	140
Studio Kubus, Zagreb	16	1.439
Umjetnička organizacija 21:21, Zagreb	1	200
Triko cirkus teatar, Zagreb	63	8.900
Umjetnička organizacija Protunapad, Zagreb	5	215
Umjetnička organizacija Novo kazalište, Zagreb	20	2.250
Umjetnička organizacija Skop, Zagreb	5	1.000
Kazališna trupa Losos, Zagreb	14	300
Binocular Teatar, Zagreb	27	2.880
Hit Teatar, Zagreb	42	12.650
Mak Teatar d. o. o., Zagreb	10	1.000
Umjetnička organizacija Teatar Erato, Zagreb	8	620
Umjetnička organizacija "Kravice", Zagreb	3	350
Gradsko Kazalište "Trešnja", Zagreb	259	61.770
Umjetnička organizacija Multimedijalna koliba, Zagreb	12	500
Gradsko kazalište "Žar ptica", Zagreb	274	49.712
Teatar Thalassa, Zagreb	1	200
Zagrebački glumački atelje, Zagreb	61	2.150
Teatar Kiklop, Zagreb	6	870
Umjetnička organizacija Teatroman, Zagreb	54	16.200
Umjetnička organizacija "Ruždjak i Perković", Zagreb	1	180
Udruga "Zvonček", Zagreb	3	660
Umjetnička organizacija Teatar Barakuda 2012, Zagreb	11	1.250
Ukupno Urbana aglomeracija Zagreb	4.344	951.095

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica P14. Profesionalna kazališta za djecu u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, kazališna sezona 2013./2014.

	Izvedena djela	Posjetitelji
Kazalište "D.I.N. Tirena", Zagreb	6	6.653
Dječje kazalište Dubrava, Zagreb	53	22.323
Dječje kazalište "Smješko", Zagreb	9	13.490
Zagrebačko kazalište lutaka, Zagreb	20	39.394
Lutkarski studio "Kvak", Zagreb	3	11.250
Lutkarska scena "Ivana Brlić Mažuranić", Zagreb	9	12.300
Tigar teatar, Zagreb	5	3.800
Dječja čarobna scena, Zagreb	7	16.806
Svijet lutaka, Zagreb	10	6.720
Umjetnička organizacija "Artomobil", Zagreb	2	1.000
Tvornica lutaka, Zagreb	13	31.100
Jozo Bozo d. o. o., Zagreb	4	3.000
Budilica d.o.o., Zagreb	8	9.603
Laboratorij zabave d.o.o., Zagreb	15	5.310
Ukupno Urbana aglomeracija Zagreb	164	182.749

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica P15. Amaterska kazališta u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, kazališna sezona 2013./2014.

	Izvedena djela	Posjetitelji
Gradsko kazalište, Jastrebarsko	4	3.170
Amatersko kazalište, Samobor	1	300
Lutkarska družina "Lutkobus", Zagreb	1	100
Dramski studio slijepih i slabovidnih Novi život, Zagreb	6	12.260
Malo kazalište lutaka "Let", Zagreb	2	1.800
Centar mladih "Ribnjak", Zagreb	3	1.310
Kazališna udruga Punkošipak, Zagreb	3	750
Udruga Kazalište vizualne umjetnosti i kultura gluhih Dlan, Zagreb	2	600
Dramski studio Dodir(i), Zagreb	1	50
Diletantsko kazalište Pentravci, Zagreb	2	1.100
Studentsko kazalište "Ivan Goran Kovačić", Zagreb	3	200
Kazališna udruga Mist, Zagreb	1	400
Ukupno Urbana aglomeracija Zagreb	29	22.040

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica P16. Broj radiopostaja u Urbanoj aglomeraciji Zagreb

Ime općine/grada	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
BRCKOVLJANI						
BRDOVEC						
DUGO SELO	1	1	1	1		
JAKOVLJE						
JASTREBARSKO	1	1	1	1	1	1
KLINČA SELA						
PISAROVINA						
PUŠĆA						
RUGVICA						
SAMOBOR	1	1	1	1	1	1
SVETI IVAN ZELINA	1	1	1	1	1	1
SVETA NEDELJA						
MARIJA GORICA						
VELIKA GORICA	1	1	1	1	1	1
ORLE						
ZAPREŠIĆ	1	1	1	1	1	1
POKUPSKO						
KRAVARSKO						
BISTRA						
LUKA						
DUBRAVICA						
STUPNIK						
GORNJA STUBICA						
MARIJA BISTRICA	1	1	1	1	1	1
VELIKO TRGOVIŠĆE						
ZABOK	1	1	1	1	1	1
DONJA STUBICA	1	1	1	1	1	1
STUBIČKE TOPLICE						
OROSLAVJE						
GRAD ZAGREB	10	11	11	11	13	13
UKUPNO	19	20	20	20	21	21

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica 17. Broj radiopretplatnika u Urbanoj aglomeraciji Zagreb

Ime općine/grada	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
BRCKOVLJANI	1.536	1.509	1.523	1.509	1.522	1.526
BRDOVEC	2.721	2.710	2.798	2.862	2.806	2.934
DUGO SELO	3.974	4.068	4.118	4.239	4.389	4.535
JAKOVLJE	1.057	1.071	1.073	1.062	1.051	1.052
JASTREBARSKO	4.467	4.492	4.460	4.405	4.344	4.516
KLINČA SELA	1.260	1.264	1.272	1.255	1.241	1.264
PISAROVINA	920	917	900	876	860	917
PUŠČA	708	691	695	705	700	694
RUGVICA	1.751	1.784	1.793	1.781	1.768	1.792
SAMOBOR	10.279	10.384	10.409	10.310	10.343	10.592
SVETI IVAN ZELINA	3.838	3.833	3.888	2.762	3.766	3.858
SVETA NEDELJA	4.491	4.753	4.826	4.832	4.893	5.051
MARIJA GORICA	576	579	633	609	588	579
VELIKA GORICA	17.318	17.115	17.220	17.223	17.256	17.548
ORLE	504	503	489	487	500	492
ZAPREŠIĆ	7.268	7.205	7.335	7.398	7.523	7.516
POKUPSKO	489	446	452	465	460	459
KRAVARSKO	493	496	507	539	550	560
BISTRA	1.597	1.633	1.670	1.682	1.687	1.683
LUKA	349	360	358	361	354	371
DUBRAVICA	323	324	323	312	305	311
STUPNIK	915	958	1.025	1.062	1.041	1.120
GORNJA STUBICA	1.227	1.286	1.245	609	1.242	1.244
MARIJA BISTRICA	1.405	1.428	1.489	1.440	1.475	1.460
VELIKO TRGOVIŠĆE	1.235	1.236	1.216	1.210	1.186	1.215
ZABOK	2.823	2.825	2.773	2.759	2.751	2.858
DONJA STUBICA	1.227	1.480	1.493	1.490	1.516	1.531
STUBIČKE TOPLICE	869	887	885	878	875	862
OROSLAVJE	1.800	1.786	1.767	1.802	1.808	1.833
GRAD ZAGREB	249.961	247.213	249.450	256.049	261.378	261.434
UKUPNO	327.381	325.236	328.085	332.973	340.178	341.807

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

Tablica P18. Broj televizijskih pretplatnika u Urbanoj aglomeraciji Zagreb

Ime općine/grada	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
BRCKOVLJANI	1.455	1.445	1.462	1.451	1.647	1.472
BRDOVEC	2.651	2.621	2.711	2.749	2.700	2.742
DUGO SELO	3.697	3.760	3.818	3.945	4.094	4.210
JAKOVLJE	978	983	991	986	980	990
JASTREBARSKO	4.111	4.141	4.100	4.065	4.012	4.141
KLINČA SELA	1.193	1.199	1.206	1.190	1.177	1.201
PISAROVINA	852	855	841	816	807	855
PUŠČA	678	659	659	664	659	655
RUGVICA	1.633	746	1.679	1.661	1.649	1.666
SAMOBOR	9.199	9.301	9.331	9.271	9.285	9.453
SVETI IVAN ZELINA	3.501	3.490	3.552	3.450	3.447	3.530
SVETA NEDELJA	3.993	4.088	4.131	4.119	4.163	4.310
MARIJA GORICA	548	551	600	577	558	551
VELIKA GORICA	16.082	15.864	16.005	15.851	15.884	16.076
ORLE	487	488	478	476	488	482
ZAPREŠIĆ	6.803	6.734	6.839	6.841	6.906	6.926
POKUPSKO	422	392	398	400	397	394
KRAVARSKO	457	466	474	504	518	524
BISTRA	1.501	1.538	1.573	1.583	1.586	1.585
LUKA	312	321	321	316	311	322
DUBRAVICA	305	302	302	1.157	289	296
STUPNIK	758	746	782	771	766	795
GORNJA STUBICA	1.111	1.160	1.132	1.134	1.129	1.132
MARIJA BISTRICA	1.236	1.256	1.319	1.277	1.322	1.315
VELIKO TRGOVIŠĆE	1.095	1.095	1.090	1.088	1.071	1.095
ZABOK	2.463	2.469	2.434	2.446	2.442	2.511
DONJA STUBICA	1.111	1.355	1.372	1.370	1.393	1.406
STUBIČKE TOPLICE	803	818	820	816	811	796
OROSLAVJE	1.669	1.661	1.655	1.676	1.687	1.696
GRAD ZAGREB	221.199	217.215	217.645	219.064	230.377	219.557
UKUPNO	292.303	287.719	289.720	291.714	302.555	292.684

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

